

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

CEMÂLÜ'L-KÜTTÂB VE KEMÂLÜ'L-HÜSSÂB MATRAKÇI
NASÛH (İNCELEME-METİN-GRAMATİKAL DİZİN-SÖZLÜK)

Ayça Nur ÜSTÜN İŞLEYEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER

NİSAN - 2024

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

CEMÂLÜ'L-KÜTTÂB VE KEMÂLÜ'L-HÜSSÂB
MATRAKÇI NASÛH (İNCELEME-METİN-
GRAMATİKAL DİZİN-SÖZLÜK)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayça Nur ÜSTÜN İŞLEYEN

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Dili

“Bu tez 19/04/2024 tarihinde yüz yüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan
jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER	Başarılı
Doç. Dr. İlhan UÇAR	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Osman ARICAN	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dâhil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Ayça Nur ÜSTÜN İŞLEYEN

19/04/2024

ÖN SÖZ

Tarih boyunca pek çok uygarlık matematik ilmiyle uğraşmış ve gelişmeler kaydetmiştir. Günümüze kadar ulaşmış olan matematik birçok inanç ve düşünce sisteminin ürünüdür. Bu bilimin gelişimine hemen hemen her milletin çeşitli etkileri olmuştur. Türk-İslam medeniyetleri de matematik ilmine önemli katkılarda bulunmuştur. Yoğun tercüme faaliyetleri ve bu alanda ortaya çıkarılan eserlerle dolu 800 yıl, matematik bilimine canlılık kazandırmıştır. Çalışmamıza konu olan Matrakçı Nasûh'a ait Cemâlû'l-Küttâb ve Kemâlû'l-Hüssâb adlı eser de 16. yüzyılda kaleme alınmış ve matematik bilimine katkısı olan önemli bir eserdir.

Çalışmada ele alınan nüsha ise İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde TY Nr. 2719 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır.

Çalışma; giriş, inceleme, metin ve dizin olmak üzere dört ana bölümde ele alınmıştır. Giriş bölümünde ünlü matematikçilerden ve Türk matematik tarihinden bahsedilmiş, Matrakçı Nasûh ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Matrakçı Nasûh'un çalışmaya konu olan eseri tanıtılmıştır. İnceleme bölümünde ise metin içerisindeki ses ve şekil özellikleri örneklendirilmiştir. Metin bölümünde, yazılmış olan matematik eseri transkripsiyon harfleriyle çeviri yazıya aktarılmıştır. Son olarak dizin bölümünde metin içerisinde yer alan tüm kelimelerin anlamları ile hangi dile mensup oldukları belirtilerek gösterilmiştir. Lisans eğitimimin başlangıcından itibaren yetişmemde büyük katkıları olan, bana Türk dilini yeniden sevdiren, beni öğrencisi değil kızı olarak gördüğünü hissettiren, bana katkıları burada sıralayamayacağım kadar çok olan sevgili danışman hocam Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER'e bu süreçte bana olan sabrı ve desteklerinden ötürü teşekkürlerimi sunarım. Çalışmalarım boyunca benimle bilgi birikimini paylaşan, desteklerini esirgemeyen Tolga KIYICIOĞLU'na teşekkür ederim. Beni her anımda destekleyen, beni özveriyle büyüten, bugünlere gelmemi sağlayan, bana inanan canım annem Sebahat ÜSTÜN'e ve canım babam Ayhan ÜSTÜN'e çok teşekkür ederim. Çalışmalarımı sürdürürken sürecin her anında bana el ayak olan, beni her dakika motive eden ve başaracağıma inanan biricik eşim Uğur İŞLEYEN'e çok teşekkür ederim.

Ayça Nur ÜSTÜN İŞLEYEN

19/04/2024

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
GÖRSEL LİSTESİ	v
ÇEVİRİ YAZIDA KULLANILAN İŞARETLER	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii

GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: YAZIM ÖZELLİKLERİ	19
1.1. Ünlülerin Yazımı	19
1.1.1. a Ünlüsünün Yazımı	19
1.1.2. e Ünlüsünün Yazımı	20
1.1.3. ı/i Ünlülerinin Yazımı	20
1.1.4. o,ö,u,ü Ünlülerinin Yazımı	21
1.1.5. ê Ünlüsünün Yazımı	22
1.2. Ünsüzlerin Yazımı	22
1.2.1. b – p Ünsüzlerinin Yazımı	22
1.2.2. d – t Ünsüzlerinin Yazımı	23
1.2.3. c – ç Ünsüzlerinin Yazımı	23
1.2.4. k – g Ünsüzlerinin Yazımı	23
1.2.5. s – ş Ünsüzlerinin Yazımı	24
1.2.6. ŋ Ünsüzünün Yazımı	24
1.2.7. y Ünsüzünün Yazımı	25
1.3. kim Bağlacının Yazımı	25
1.4. ki Bağlacının Yazımı	25
1.5. dağı Bağlacının Yazımı	26
1.6. için Edatının Yazımı	26
1.7. -dur/-dür Ek-fiil Ekinin Yazımı	26
1.8. Ek-fiilin Yazımı	27
1.9. ile Edat ve Bağlacının Yazımı	27
1.10. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazımı	28

2. BÖLÜM: DİL BİLGİSİ	29
2.1. Ses Bilgisi.....	29
2.1.1. Ünlü Sesler.....	29
2.1.1.1. Kök Hecedeki e, ê, i Sesleri.....	29
2.1.1.2. Ünlü Uyumu	29
2.1.1.3. Ünlü Değişimi	34
2.1.1.4. Yuvarlaklaşma.....	34
2.1.1.5. Düzleşme	37
2.1.1.6. Ünlü Düşmesi	37
2.1.2. Ünsüzler	38
2.1.2.1. Kelime Başı Ünsüz Sesleri	38
2.1.2.2. Kelime Ortası ve Kelime Sonu Ünsüzleri	40
2.1.2.3. Ötümlüleşme (Tonlulaşma)	43
2.1.2.4. Ünsüz Türemesi	44
2.1.2.5. Ünsüz Uyumu	44
2.1.2.6. Hece Yitimi.....	45
2.2. Biçim Bilgisi.....	45
2.2.1. Sözcük Yapımı	45
2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler.....	45
2.2.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler	46
2.2.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler	46
2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler.....	47
2.2.2. İsimler	48
2.2.2.1. İsim Çekimi	48
2.2.3. Sıfatlar	54
2.2.3.1. Niteleme Sıfatları.....	54
2.2.3.2. Belirtme Sıfatları	55
2.2.4. Zamirler.....	56
2.2.4.1. Şahıs Zamirleri	56
2.2.4.2. İşaret Zamirleri	57
2.2.4.3. Belirsizlik Zamirleri	57
2.2.4.4. Dönüşlülük Zamiri.....	57

2.2.5. Zarflar	58
2.2.5.1. Zaman Zarfları	58
2.2.5.2. Yer-Yön Zarfları	58
2.2.5.3. Durum Zarfları	58
2.2.5.4. Miktar Zarfları	59
2.2.5.5. Soru Zarfları	59
2.2.6. Edatlar	59
2.2.6.1. Çekim Edatları	59
2.2.6.2. Kuvvetlendirme Edatları	60
2.2.7. Bağlaçlar	60
2.2.8. Fiiller	60
2.2.8.1. Şahıs Ekleri	60
2.2.8.2. Fiil Çekimleri	62
2.2.9. Ek-Fiil	70
2.2.10. Birleşik Fiil	70
2.2.10.1. İsim+Yardımcı Fiille Oluşan Birleşik Fiiller	70
2.2.10.2. Fiil + Zarf-Fiil Eki + Fiil Şekliyle Yapılan Birleşik Fiil	70
2.2.11. Fiilimsiler	71
2.2.11.1. Zarf-Fiiller (Gerundium)	71
2.2.11.2. Sıfat-Fiiller (Partisip)	73
2.2.11.3. İsim-Fiiller	73
3. BÖLÜM: METİN	74
4. BÖLÜM: DİZİN	145
 SONUÇ	 369
KAYNAKÇA	372
ÖZ GEÇMİŞ	375

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
bk.	: Bakınız
C.	: Cilt
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Far.	: Farsça
Hz.	: Hazreti
K.	: Koleksiyonu
Ktp.	: Kütüphanesi
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
İÜMK	: İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi
Nr.	: Numara
s.	: Sayfa
T.	: Türkçe
vr.	: Varak
Yun.	: Yunanca

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1: Matrakçı Nasûh'un Eserinde Kendinden Bahsi.....	7
Görsel 2: Celâlzâde Mustafa Çelebi'nin Matrakçı Hakkında Yazdıkları	8
Görsel 3: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Nüshası, vr. 2b.....	14
Görsel 4: Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası, vr. 2b	14
Görsel 5: Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Kemankeş Nüshası, vr. 2b	14
Görsel 6: “emmā” (23b/02)	17
Görsel 7: “ḳāʿidesi” (10b/03).....	17
Görsel 8: “yazasun” (14a/08).....	17
Görsel 9: “ḍarb-ı ḳafes” Metodu.....	17

ÇEVİRİ YAZIDA KULLANILAN İŞARETLER

ا	a-e
ب	b
پ	p
ت	t
ث	s
ج	c
چ	ç
ح	h
خ	ḥ
د	d
ذ	ẓ
ر	r
ز	z
س	s
ش	š
ص	ṣ

ض	ẓ-d
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʿ
غ	ğ
ف	f
ق	q
ك	k-g-ŋ
ل	l
م	m
ن	n
و	v
هـ - هـ	h-e
ی	y
ء	ʾ

ÖZET	
Başlık: Cemâlû'l-Küttâb ve Kemâlû'l-Hüssâb Matrakçı Nasûh (İnceleme-Metin-Gramatikal Dizin-Sözlük)	
Yazar: Ayça Nur ÜSTÜN İŞLEYEN	
Danışman: Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER	
Kabul Tarihi: 19/04/2024	Sayfa Sayısı: viii (ön kısım) + 375 (ana kısım)
Türkler, İslamiyet'i kabul etmelerinden itibaren matematiğe büyük ilgi göstermişlerdir. Bu ilginin temelinde, İslam dininin çeşitli alanlarda matematik bilgisine ihtiyaç duyması yatmaktadır. Örneğin, namaz vakitlerinin hesaplanmasında, miras hukukunda, ticaretle ve mühendislikte matematiğin önemli bir yeri vardır. Çalışmaya konu olan eserin müellifi Matrakçı Nasûh da matematik ilmine katkı sağlamış önemli bir bilim insanıdır. Çalışmamızda ele alınan eser İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde yer almaktadır. Eser NEKTY2719 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Eser, dîvânî hattıyla yazılmıştır. 56 varaktır. Her sayfada 13 satır bulunmaktadır. Ölçüleri 209x142 mm.'dir. Çalışılan bölüm 1b-56a varak numaralarıdır. Bu yazma nüshasının çeviri yazıya aktarımı yapılacaktır. Aktarım sonrası ele alınan eserin gramatikal dizini ardından sözlük çalışması gerçekleştirilecektir. Son olarak ise dil inceleme çalışması yapılacaktır. Kaynak olması açısından Eski Oğuz Türkçesinde yazılmış olan matematik eserleri ele alınarak Türkçe yazılan diğer matematik ve Osmanlı muhasebe metinleri taranacaktır. Bu çalışmadaki amaç, Matrakçı Nasûh'a ait olan bu matematik eserindeki dil hususiyetlerini ortaya çıkararak yine dönemin yazı diline ait ses ve şekil bilgisi ortaya koyabilmektir ve o dönemde bilim sahasında kullanılan matematik terimleri ile günümüzde kullanılan terimler arasında bir bağlantı tespiti yapmaktır.	
Anahtar Kelimeler: Matematik Yazmaları, Matematik, Matrakçı Nasûh, Cemâlû'l-Küttâb ve Kemâlû'l-Hüssâb	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Cemâlû'l-Küttâb ve Kemâlû'l-Hüssâb Matrakçı Nasûh (Analysis-Text-Index-Dictionary)	
Author of Thesis: Ayça Nur ÜSTÜN İŞLEYEN	
Supervisor: Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER	
Accepted Date: 19/04/2024	Number of Pages: viii (pre text) + 375 (main body)
Turks have shown a great interest in mathematics since their acceptance of Islam. The basis of this interest lies in the need for mathematical knowledge in various areas of Islam. For example, mathematics plays an important role in the calculation of prayer times, inheritance law, commerce, and engineering. The author of the work under study, Matrakçı Nasûh, is also an important scientist who contributed to the science of mathematics. The work we examined in our study is located in the Rare Books Library of Istanbul University. The work is registered with the inventory number NEKTY2719. The work is written in divanî script. It has 56 folios. There are 13 lines on each page. The dimensions are 209x142 mm. The section we worked on is the folio numbers 1b-56a. The translation of this manuscript copy will be transferred to the transcription alphabet. After the transfer to the transcription alphabet, the grammatical index of the work we are considering will be followed by a dictionary study. Finally, a language study will be carried out. For the sake of being a source, mathematical works written in Old Anatolian Turkish will be taken into consideration and other mathematical and Ottoman accounting texts written in Turkish will be scanned. The aim of this study is to reveal the linguistic features of this mathematical work belonging to Matrakçı Nasûh, to reveal the sound and shape information of the writing language of the period, and to establish a connection between the mathematical terms used in the field of science at that time and the terms used today.	
Keywords: Mathematical Manuscripts, Maths, Matrakçı Nasûh, Cemâlû'l-Küttâb and Kemâlû'l-Hüssâb	

GİRİŞ

Bilim, tarih boyunca insanlığın gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Bilimsel keşifler, insanların hayatlarını kolaylaştırmış ve fayda sağlamıştır. Matematik, dünya düzeninin ve uyumunun anlaşılmasına yarayan bilimin önemli bir koludur. Matematik bilimi diğer bilim dallarından ayrı düşünülemez. Pek çok uygarlık matematik ilmiyle uğraşmış ve gelişmeler kaydetmiştir. Günümüze kadar ulaşmış olan matematik birçok inanç ve düşünce sisteminin ürünüdür. Bu bilimin gelişimine hemen hemen her milletin çeşitli etkileri olmuştur. Türk-İslam medeniyetleri de matematik ilmine önemli katkılarda bulunmuştur. İslamiyet'in ortaya çıkması ve kısa sürede geniş bir coğrafyaya yayılmasıyla birlikte, İslam medeniyeti farklı kültürlerle etkileşime girmiştir. Bu etkileşim, pozitif ilimler alanında da kendini göstermiştir. Lütfi Göker'e göre, İslam medeniyeti, özellikle Yunan ilim ve felsefesiyle temas kurma çabası içinde olmuştur. Bu çabanın bir sonucu olarak, 8. yüzyılın başlarından itibaren 800 yılı aşkın bir süre boyunca Yunan ilim ve felsefe eserleri Arapçaya çevrilmiştir. Bu çeviri faaliyetlerinin yanı sıra, İslam medeniyeti kendi içinde de önemli bilim insanları yetiştirmiş, bu bilim insanlarının çalışmalarıyla birlikte, İslam dünyası bilim alanında öncü konuma gelmiştir (Göker 1981).

Matematik, Eski Yunan ve Mısır medeniyetlerinde temelleri atılmış bir pozitif bilimdir. Türkler, İslamiyet'i kabul ettikten sonra, bu birikimi sabit bir kaynak olarak görmemiş, eksik gördüğü kısımları ve çözülememiş sorunları yeni bir bakış açısıyla ele alarak kendilerine özgü eserler ortaya koymuşlardır.

Osmanlı matematiğindeki ilm-i hesab, günümüzün aritmetiğine ek olarak iki katını alma, yarıya bölme ve kök alma gibi konuları kapsamaktadır. Osmanlı muhasebesinde aritmetik, dört temel işlem ve kesirler gibi konuları içermektedir. Osmanlı'da muhasebe ve matematik eserleri, çoğunlukla ilm-i hesab üzerine yazılmıştır ve aynı konuları ele almaktadır. İçerikte çok fazla değişiklik yoktur. Osmanlı muhasebe matematiği eserleri, divan rakamları, Hint rakamları, ondalık sayılar, pozitif tam sayılar, pozitif rasyonel sayılar, dirhem ve arşun gibi uzunluk ve ölçü birimlerinin küsurat hesabı, alacaklıların paylarının hesabı (gurema bölmesi), çift yanlıs hesabı ve cebir gibi konuları kapsamaktadır.

Araştırmanın Konusu

Osmanlı matematikçisi Matrakçı Nasûh'a ait, Yavuz Sultan Selim'e sunulmuş olan Cemâlû'l-Küttâb ve Kemâlû'l-Hüssâb adlı eserin çeviri yazıya aktarılması, dil hususiyetleri bakımından incelenmesi, dizin çalışmasının oluşturulması ve sözlük çalışmasının yapılması araştırmamızın konusudur.

Araştırmanın Önemi

Osmanlı Devleti'nde muhasebe ve matematik, devletin ekonomik ve mali yönetiminin temelini oluşturmuştur. Muhasebe, devletin gelirlerini ve giderlerini takip etmeyi, mallarını ve hizmetlerini kaydetmeyi ve vergilerini hesaplamayı sağlamıştır. Matematik ise muhasebe işlemlerinin doğru ve güvenilir bir şekilde yapılmasını sağlamıştır. 16. yüzyılda Osmanlı'da yazılmış olan matematik eserleri modern matematiğin temellerini oluşturmuştur. Bu eserlerden biri de şüphesiz Matrakçı Nasûh'un bu çalışmaya konu olan Cemâlû'l-Küttâb ve Kemâlû'l-Hüssâb adlı çalışmasıdır. Bu eserin genişletilmiş ve geliştirilmiş şekli olan Umdetü'l-Hisâb adlı eserin bir bölümü üzerine dil çalışması yapılmış ancak Nasûh'un matematiğe ait ilk kitabı üzerine bir dil çalışması gerçekleştirilmemiştir. Bu boşluğu doldurabilmenin matematik alanında dil sahasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yine bu eserde kullanılan matematik terimlerinin ortaya koyulması ve metnin sözlük çalışmasının gerçekleştirilmesi günümüzde kullanılan matematik terimleriyle kıyas yapmak anlamında önemli görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Çalışmamıza konu olan ve Matrakçı Nasûh'a ait eser İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde yer almaktadır ve NEKTY2719 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Toplamda iki nüshaya sahip bu eserin iki nüshası da çalışılmamıştır. Eserin çalışılmasındaki amaç eserin çeviri yazıya aktarımı sonrası eserin dil özelliklerini incelemek, özellikle dönemin matematik alanındaki söz varlığını ele alarak genel itibarıyla Türk dili söz varlığına katkıda bulunmaktır. Nasûh'a ait daha önce çalışılmamış olan bu eseri dil sahasına tanıtmak ve alana katkı sağlamaktır.

Kapsam

Çoğu kaynakta eserin tek nüshasından söz edilse de eserin toplamda iki nüshası olduğu araştırmalar sonucu saptanmıştır. Çalışmada ele alınan nüsha İstanbul Nadir Eserler Kütüphanesinde NEKTY2719 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. Eser dîvânî hattıyla yazılmıştır ve harekesizdir. 56 varaktır. Her sayfada 13 satır bulunmaktadır. Ölçüleri 209x142 mm.'dir. Çalışmada yer alan bölüm 1b-56a varak numaralarıdır. Matrakçı Nasûh tarafından 14 Zilkade 966 (18 Ağustos 1559)'da kaleme alınmıştır. Eserin tamamı çalışılmıştır. Eserin 22 bölümü vardır ve bu bölümlerde genel itibariyle Hint rakamlarından, aritmetikten, dört işlemde, iki katını alma, ikiye bölme, alacak-verecek hesapları, mirasların hukuka uygun pay edilmesi gibi konulardan bahsedilmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmamızın konusu, el yazması bir matematik eseridir. Bu eser, dilbilimsel bir bakış açısıyla incelenmiştir. Konunun kapsamını belirlemek için ilgili literatür incelenerek eserin temel özellikleri ortaya çıkarılmıştır. Çalışmanın dizin bölümü yapılırken ve el yazması metnin çeviri yazıya aktarımında mevcut yazı karakterleri yetersiz kaldığından ve hata payını azaltmak adına çeviri yazı alfabesinde karakterleri göstermek üzere "ucar" font kullanılmıştır. Metnin dizinin oluşturulma aşamasında ise hata payını en az seviyede tutmak amacıyla Ceval Kaya tarafından Türk dili çalışmalarında kullanılmak üzere geliştirilen “cibakaya” adlı dizin programı kullanılmıştır.

Dizin çalışması yapılırken metin içerisinde bulunan kelimeler çekim eklerinden işaretler ile ayrıştırılmıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar bir arada dizin içerisinde gösterilmiştir. Kelime grupları dizin programının imkân verdiği ölçüde gösterilmeye çalışılmıştır.

Sözlük çalışmasında, metin içerisinden çıkarılan kelimeler alfabetik sıraya uygun şekilde gösterilmiştir. Dizindeki kelimelerin anlamlandırılmalarından önce hangi dile mensup oldukları kısaltmalarıyla birlikte gösterilmiş ve anlamlandırılmayan kelimelerin yanına soru işareti (?) konulmuştur. Yazılışları farklı olan ya da kendisinden sonra gelen ekler vasıtasıyla ses değişimine uğrayan kelimelerin asıl yazılışlarına bakınız “bk.” kısaltmasıyla gönderme yapılmıştır. Dizin sıralaması yapılırken, madde başlıkları çeviri yazı harf sistemine göre alfabetik olarak sıralanmıştır. Sıralama sırasında (ع)-(‘) ve hemze (ء)-(‘) etkisiz işaretler olarak görülerek dizin oluşturulmuştur. Eksik ya da hatalı yazılan kelimelere müdahale edilmemiştir. Metnindeki sayfaların kenarlarına yazılan derkenarlar

dizine dahil edilmemiştir. Derkenarlar genel itibariyle bir sonraki sayfanın ilk kelimesinin tekrarı niteliğinde olduğundan metne dahil edilmemiştir.

Dizinde kelimelerin metin içerisinde yer alan tüm anlamları gösterilmiştir. Verilen kelimelerin metin içerisinde bulundukları varak ve satır numaraları dizinde kelimelerin altında verilmiştir. Dizindeki varak ve satır numaralarının sıralı şekilde gösterilebilmesi için satır numaralarının başına “0” konulmuştur:

elde: Matematikte çarpma ve toplama işlemlerinde bir sonraki basamağa eklenecek sayı.
e. (8a/01), (8a/02), (8a/03), (15b/12), (15b/12), (15b/13), (16a/01), (16a/02), (16b/04), (16b/05), (16b/08), (17b/08), (17b/10), (17b/10), (17b/13), (17b/13), (18a/03), (18a/05), (18b/01), (29b/13), (29b/13) [21]

Yukarıda dizinden alınan bir örnek gösterilmiştir. Bu örnekte kelimedden sonra gelen bir ek olmadığı için madde başının birinci alt maddesi olarak sıraya girer. Eki olmayan kelimeler eki olan kelimelerden önce dizinde sıraya girmektedir. Kelime metin içerisinde yirmi bir defa tekrar etmiştir. Kelime grubu oluşturan alt maddeler de alfabetik sıralamaya uygun biçimde dizin içerisinde gösterilmektedir:

e.+dutasın (8a/05) [1]

Yukarıdaki örnekte gösterildiği üzere metinde geçen bu kelime için bir madde başı mevcuttur. Metinde kelimelerden sonra gelen ekler de alt maddelerin kalanında yine alfabetik sıraya göre dizilmiştir:

e.+de (30a/01) [1]

e.+den (30a/01) [1]

e.+dür (29b/13) [1]

e.+nün (8a/04) [1]

e.+yiken (18a/03) [1]

Dizinde madde başında bulunan kelimelerin toplamda metinde kaç kere geçtiği alt maddelerin sonunda köşeli parantez ile verilmektedir. Örneğin; yukarıda verilen kelime metinde toplamda yirmi yedi kez geçmiştir.

Çalışmanın inceleme bölümünde metinde geçen kelimelerin ses ve şekil bilgisi hususlarına dair örnekleri verilmiştir. Verilen örneklerin yazmada geçen şekilleri yanlarına Arap harfli olarak yazılmıştır. Yazılırken metnin aslına bağlı kalınmıştır. Çalışma boyunca kaynak olarak kullanılan eserler ve çalışmaların yazarlarının soyadları alfabetik sıralamaya koyularak gösterilmiştir.

Türklerde Matematik

Türkler, İslamiyet'i kabul etmelerinden itibaren matematiğe büyük ilgi göstermişlerdir. Bu ilginin temelinde, İslam dininin çeşitli alanlarda matematik bilgisine ihtiyaç duyması yatmaktadır. Namaz vakitlerinin hesaplanması gibi İslam dininin ihtiyaç duyduğu durumlarda, miras hukukunda, ticaretle, mühendislikte, astronomi gibi çeşitli alanlarda matematiğin önemli bir yeri vardır.

Doğu biliminin 12. yüzyıl itibariyle parlaması ve pek çok sebepten bilim merkezinin Asya'ya doğru olan hareketi, Türklerin bilim ve uygarlık dünyasına önemli katkılarda bulunmasıyla gerçekleşmiştir. Türkler matematiğin de içlerinde yer aldığı astronomi, fizik, kimya, tıp, eczacılık, coğrafya, tarih, felsefe ve hukuk gibi pek çok alanda önemli eserler vermişlerdir. Türkler, matematiğe olan ilgilerini çeşitli eserler kaleme alarak ve başka dillerden tercüme yapılarak göstermişlerdir. Eski Yunan'dan önemli ölçüde etkilenilmiştir ancak kendi özgün eserlerini ortaya koymuşlardır ve sabit bir kaynak olarak görüp de geçmişi tekrar etmemişlerdir. Bu eserlerden bazıları, cebir, geometri, trigonometri, astronomi ve mühendislik gibi alanlarda önemli katkılar sağlamıştır ve matematik biliminin canlı kalıp gelişmeye devam etmesinde önemli rol oynamıştır (Göker 1981).

Önemli Türk Matematikçiler

Hârizmî

Hârizmî, çok defa isim ve künyesinden dolayı Beni Musa kardeşlerden Ebu Ca'fer Muhammed b. Musa ile ve nisbesinden dolayı Mefatihü'l-'Ulum'un yazarı Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Harizmi ile karıştırılmıştır. Latince kaynaklarda adı Alkarismi, Algoritmi, Algorismi veya Algorism şeklinde geçer. Klasik kaynaklarda İbnü'n-Nedim ve İbnü'l-Kıfti onu Ebu Ca'fer olarak zikreder. Kitaplarından birinin anonim bir şerhinde ise Ebu Bekir künyesi yer almaktadır; bu, muhtemelen onun cebir kitabının şârihi olan Huzai'nin verdiği bir künyedir ve IV. (X) yüzyılda yaşayan edebiyatçı Ebu Bekir Muhammed b. Abbas el Harizmi'nin künyesiyle karıştırılmasından kaynaklanmıştır (Fazlıoğlu 1997: 224).

Hârizmî, matematik alanındaki çalışmalarıyla tanınmaktadır. Matematikte çok önemli bir alanı kapsayan cebiri bulmuştur. Öyle ki cebir günümüzde tüm dünyada kullanılan ortak

bir terim hâlini almıştır. E'l-Kitâbü'l-Muhtasâr fî Hesâbü'l-Cebri ve'l-Mukâbele adlı eseri cebirin temellerini atmış olduğu eserdir. Cebirin yanında aritmetik ile ilgili de eser vermiştir. E'l-Kitâbü'l-Muhtasâr fî'l-Hesâbü'l-Hindî adlı eseri Doğu ve Batıya Hint aritmetiğini tanıttığı önemli bir matematik çalışmasıdır. Hârizmî, çalışmalarıyla pek çok alanda da gelişmelere yol açmış önemli bir şahsiyettir (Taneri 2009).

Ebû'l-Vefâ e'l-Bûzcânî

Horasan'da Herat'la Nîşâbur arasında yer alan Bûzcân kasabasında (bugünkü Türbet-i Câm) 1 Ramazan 328'de (10 Haziran 940) doğdu ve 388'de (998) Bağdat'ta öldü; bazı kaynaklarda ölüm tarihi 387 (997) olarak geçmektedir. Matematik alanında temel bilgileri amcası Ebû Amr el-Mugâzilî ve dayısı Ebû Abdullah Muhammed b. Anbese'den öğrendi. (Aydın 1994: 348).

Trigonometri ve cebir konuları hakkında çalışmaları vardır. İslam dünyasının en önemli matematikçilerinden biridir. Ebû'l-Vefâ, Hârezmî'ye ait e'l-Kitâbü'l-Muhtasâr fî Hesâbü'l-Cebri ve'l-Mukâbele adlı eserini yorumlayarak açıklamıştır (Göker 1981).

Ömer Hayyam

Ömer Hayyam, şair olarak bilinmesinin yanında aslında önemli bir matematikçi ve astronomi alanında önemli bir şahsiyettir. 11. yüzyılda Melikşah döneminde uzun süre Nîşabur Rasathanesinde görev yapmış ve bu süre zarfında önemli çalışmalar ortaya koymuştur. Hamit Dilgan, bu dönemdeki çalışmaları içerisinde astronominin öneminden ve bu dönemde yönetimini yaptığı astronom ekibiyle gerçekleştirdiği *Zic-i Melikşahi* adını taşıyan astronomik tablolarından bahseder (Dilgan 2009).

Bugünkü cebirde binom olarak geçen formülü ve Pascal üçgenini tarihte ilk defa açıklayan ve örneklerle ortaya koyan kişi Ömer Hayyam'dır (Göker 1981).

Gıyâsüddîn Cemşîd e'l-Kâşî

Lütfi Göker, Matematik Tarihi adlı kitabından aritmetik ile ilgili çalışmalar yapmış olan Gıyâsüddîn Cemşîd'in iyi bir matematik eğitimi gördüğünden Miftâhü'l-Hesâb adlı eserini 1427 yılında Uluğ Bey'e sunduğundan ve eserde yüksek dereceden nümerik yaklaşık çözümlerine dair orijinal çözüm yolları getirdiğinden bahsetmiştir (Göker 1981).

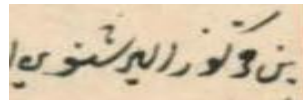
Gıyâsüddîn Cemşîd Risaletü'l-Muhitiyye, Risaletü'l-Kemâliye, Kitâb u Ziyey'l-Hâkânî fi Tekmîlî Ziyey'l-İlhânî ve Nüzhetü'l-Hadâik adlı eserleri kaleme almıştır. İlk defa ondalık sayılarda “virgül” kullanımını bulan kişi Gıyâsüddîn Cemşîd'dir. Aritmetiğin gelişimi açısından bu yenilik çok önemlidir (Göker 1981).

Bîrûnî

3 Zilhicce 362 (4 Eylül 973) tarihinde Hârizm'in merkezi Kâs'ta doğdu. Ceyhun nehrinin aşağı kısmında yer alan bu şehir o dönemde Hârizm adıyla da anıldığından Bîrûnî el-Hârizmî nisbesiyle de bilinmektedir. Ancak kendisinden önce yaşamış olan ünlü matematikçi Hârizmî (Muhammed b. Mûsâ) ile karıştırılmaması için kaynaklarda Hârizmî nisbesinden önce mutlaka Bîrûnî nisbesi de zikredilmiştir (Tümer 1992: 206). Bîrûnî, Hint ve Gubari rakamları konusunda çalışmalar yapmış ve sayıları basamaklarına göre yazıp okuma konusunda çok önemli çalışmalar yapmıştır. Tarihçiler onun yaşadığı dönem için “Bîrûnî Çağı” adlandırması yapmaktadırlar (Taneri 2009).

Matrakçı Nasûh

Asıl adını görebilmek için onun eserlerine bakmak gerekir. Matrakçı Nasûh, kendisinden Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i 'Irâkeyn ve Tuhfetü'l-Guzât adlı eserlerinde “*naşûhü's-silâhî e's-şehîr bi-matrâkî*”; Cemâlü'l-Küttâb ve Kemâlü'l-Hüssâb adlı eserinin varak 1b'sinde “*naşûh bin abdu'l-lah*” varak 2a'sında “*naşuḥ bin qaragöz el-piriştinevî*” şeklinde bahsetmiştir. Nasûh'un çalışılmış olan bu eserinde kendisinden bahsi konusunda fikir ayrılıkları mevcuttur. Hüseyin Gazi Yurdaydın'a göre, Matrakçı Nasûh kendisinden “*naşuḥ bin qaragöz el-piriştinevî*” olarak değil, “*naşuḥ bin qaragöz el-bosnavî*” şeklinde bahsetmiştir (Yurdaydın 1975). Bu fikir ayrılığı aynı zamanda Matrakçı Nasûh'un Priştineli mi yoksa Bosnalı mı olduğu konusunda da belirsizliği ortaya çıkarır. Çalışmamızın çeviri yazıya aktarım bölümünde “*naşuḥ bin qaragöz el-piriştinevî*” ifadesi kullanılmıştır.

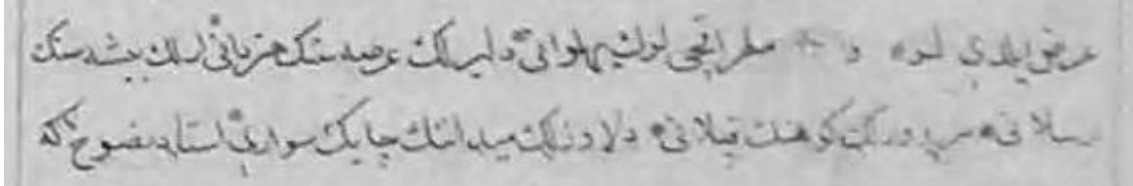

Görsel 1: Matrakçı Nasûh'un Eserinde Kendinden Bahsi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Davut Erkan’a göre bu dönemde devşirme olanların yaptığı gibi Nasûh, kendisinin devşirme olduğunu yine eserinde kendisinden “bin Karagöz” ve “bin Abdullah” şeklinde bahsederek göstermek istemektedir (Erkan 2005).

Matrakçı Nasûh, Osmanlı İmparatorluğu'nun altın çağına tanıklık etmiş, çok yönlü bir sanatçı ve bilim insanıdır. Matematik, tarih, minyatür, hat ve silahşorluk alanlarında önemli eserler vermiştir. II. Bayezid, Yavuz ve Kânûnî dönemlerinde yaşamıştır. Matrakçı lakabını, kendisine özgü bir şekilde oynadığı Matrak oyunundan almıştır. Matrak oyunundaki hünerleri konusunda o dönem ünlü bir tarihçi olan Celâl-zâde Mustafa Tabakâtü'l-Memâlik ve Derecâtü'l-Mesâlik adlı eserinin varak 155b'sinde Nasûh için “*matrakların pehlevânî delîrlik arsasının hüner-dânî erlik bîşesinin arslanı serverlik kühünün kaplanı dilâverlik meydânının çâbûk-süvârî üstâd nasûh*” ifadelerini kullanmıştır.

Görsel 2: Celâlzâde Mustafa Çelebi'nin Matrakçı Hakkında Yazdıkları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Matrakçı Nasûh'un matrak oyununda sergilediği bu eşi olmayan yeteneği için Kânûnî tarafından da berat verilmiştir. Kanûnî beratta Matrakçı Nasûh'un Mısır'a giderek ünlü silahşorlarla silah ve mızrak yarışlarına dahil olduğundan ve tüm rakiplerini saf dışı ettiğinden bahsetmiştir. Silahşorluğunu övmüştür. Yine bu beratta geçenlere göre Matrakçı, bu yarışlara Kanûnî'nin hükümdarlığından önce, Yavuz Sultan Selim hükümdarlığının son dönemlerinde katılmıştır (Yurdaydın 1975). Berat, müellifin Nuruosmaniye Kütüphanesinde Nr.2984 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan Umdetü'l-Hisâb adlı eserinde, 173a-174b varakları arasında geçmektedir.

Aşık Çelebi'nin “Meşa'ir el-Şu'arâ” adlı eserinde Matrakçı Nasûh hakkında verdiği bilgilere göre kendisi Enderun'da eğitim görmüştür ve o dönem II. Bayezid'in Enderun'a tayin ettiği ve ömrünün son yıllarına kadar orada eğitim vermiş olan Sa'i'nin seçkin öğrencileri arasına girmiştir (Yurdaydın 1975).

Matrakçı'nın son dönemleri hakkında bilinenler sınırlıdır. Ölüm tarihi bilinmemekte ancak bazı tahminler bulunmaktadır. Mehmed Süreyya “Sicill-i Osmanî” kitabında Matrakçı Nasûh'un 16 Ramazan 971'de (28 Nisan 1564) , Bursalı Mehmed Tahir Efendi

ise “Osmanlı Müellifleri” kitabında 940 (1534) yılında öldüğünü yazmaktadır. Yurdaydın’a göre Kâtip Çelebi’nin “Keşfü’z-Zünûn” adlı eserindeki kaydının aksine Nasûh 940 (1533) yılında ölmemiştir 960 (1553) ve hatta bu tarihi takip eden yıllarda kesin olarak hayatta olduğunu söylemek mümkündür (Yurdaydın 1975).

Matrakçı Nasûh’un Eserleri

Matrakçı Nasûh, tarih, matematik ve silahşorluk alanlarında kitaplar yazmıştır. Tarih konulu kitapları diğerlerine nazaran oldukça fazladır.

Şilahşorluk Eseri

Tuhfetü’l-Guzât

Eser bir silahşorluk risalesidir. Müellif eserinde, savaş araç-gereçlerinin kullanımını anlatmış ve savaş meydanlarında nasıl hareket edilmesi gerektiğini izah etmiştir (Karadeniz 2019: 18).

Matrakçı Nasûh, silahşorluğun dinimizce önemini vurgulamak için bu eseri yazmaya karar verdiğinde, önce bu alanda eğitilmiş kişiler ile çalışmış ve daha önce yazılmış olan eserleri incelemiştir. Bu eseri yazarken, silahşorluk ilminde ustalaşmak ve bu ilmin Hz. Muhammed’in sünneti olduğunu vurgulamak istemiştir (Karadeniz 2019: 17).

Bu eserde Matrakçı Nasûh, at üstünde kılıç ve ok kullanımını gösteren minyatürler çizmiştir. Bu açıdan da eserde Matrakçı Nasûh’un minyatür sanatına olan ilgisini ve yeteneğini görmekteyiz.

Nüshaları

Esad Efendi, Nr. 2206

Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu, 2206 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan nüsha 192x122; 114x57mm. Ölçülerdedir ve 42 varağı bulunmaktadır. Her sayfada 15 satır bulunmakta ve eserin telif tarihi Hicri takvime göre 936 yılı olarak geçmektedir. Âharlı, filigranlı, dikey, suyolu çizgili, cetvelli kâğıt özelliklerine sahiptir.

Baş1: ... حمد فراوان آفریده ككاركرمنه

Sonu: ... والله اعلم فى اواخر شعبان تم سنه ٩٣٩

Ali Emirî, 34 Ae Askeriyye 219

İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emirî koleksiyonu 219 demirbaş numarasıyla kayıtlı eser 210x180; 145x80 mm. ölçülerindedir. 39 varak bulunmaktadır. Satır sayısı her sayfa için 13'tür. Yazı türü Talik'tir. Sırtı meşin, bez kaplıdır. İstinsah tarihi kayıtlara hicri 936 olarak geçmiştir.

Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi, Török Nr. O.128

Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi Török O.128 demirbaş numarasıyla kayıtlı eser 246x160;166x100 mm. ölçülerindedir. 32 varğa sahiptir ve her sayfasında 13 satır bulunmaktadır. Nesih yazı türü ile yazılmıştır ve bölüm başları yaldızlıdır. Bu nüshanın istinsah tarihi belli değildir.

Tarihle İlgili Eserleri

Mecma'ü't-Tevârih (Taberî Tarihi Çevirisi 926/1520)

Taberî'nin eseri, ölümünden yaklaşık 40 yıl sonra Ebu Ali Muhammed el-Bel'amî tarafından Arapça aslından Farsçaya çevrilmiş ve bundan sonra Matrakçı Nasûh'un çeviri çalışmasına kadar Farsça çevirisinden Türkçeye çeviri çalışmaları gerçekleştirilmiştir. İlk defa 1520 yılında Matrakçı Nasûh tarafından Kânûnî'nin emriyle Arapça aslından Türkçeye çeviri çalışması yapılan eserde Nasûh, Taberî'nin kaldığı yerden eseri telif etmiş ve döneminin tarihini kaleme almıştır. Eserde, Muhammed b. Cerîr et-Taberî başlangıçtan itibaren Abbasî halifelerinden olan Mu'tasım Billâh zamanına kadar tanıklık ettiği tarihi anlatmıştır. Matrakçı Nasûh da Kânûnî'nin cülus yılı olan 926/1520 tarihinden itibaren Arapçadan Türkçeye çevirmeye başlamış ve kendi ifadesiyle bu eseri "kisvesinden çıkarub Türkî libas" giydirmiştir. Eserin telif başlangıcı bellidir ancak bitiş tarihi belli değildir (Yurdaydın 1975).

Mecmu'-ı Menâzil (Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i 'Irâkeyn-i Sultân Süleymân Hân)

Matrakçı Nasûh'un bu eserinde Kânûnî'nin ilk kez çıktığı Irak seferi anlatılmaktadır. Nasûh, Kânûnî'nin yanında yer aldığı Irak seferi boyunca konakladıkları yerleri ve geçtikleri yolları minyatür şeklinde resmetmiştir. Bu açıdan eser büyük öneme sahiptir

çünkü çizilen minyatürler kuşbakışı bir haritayı andırır ve gerçeğine çok yakın, başarılı çizimlerdir. Eserde 107 minyatür, 90 sayfa metin ve 25 resimli metin mevcuttur.

Süleymânnâme (İlk Bölümü 944-945/1537-1538)

Mecmu‘-ı Menâzil’i yazdıktan sonraki yıllarda hatta belki aynı dönemde yazıldığı düşünülmektedir. Revan Kütüphanesindeki anonim bir yazmanın Mecmu‘-ı Menâzil yoluyla Süleymânnâme’nin ilk bölümü olduğu anlaşılmaktadır. Eser Kânûnî’nin cülûsundan 1537 yılına kadar geçen olayları anlatmaktadır. Eserin son bölümünde bulunan kayıt ise şu şekildedir:

“...Pâdişâh-ı ‘âlem-penâh hazretlerinin dâsitân-ı evveli bu zikrolan korfû seferi ile tamam oldu. Bundan sonra dâsitân-ı sânisî karabugdân seferi ile iptida olunur. İnşa’allahu ta’alâ...” Buradan çıkarılan eserin ikinci bölümünün de yazılmasının istendiğidir ve bu şekilde de yine Revan kütüphanesinde bulunan Fetihnâme-i Karabugdân adlı eserle bağlantı kurulabilmektedir (Yurdaydın 1975).

Fetihnâme-i Karabugdân (Süleymânnâme 945/1538)

Kânûnî’nin Karabugdân seferini anlatmaktadır. Süleymânnâme’nin ikinci bölümüdür.

Târih-i Feth-i Sikloş ve Estergon ve İstunibelgrâd (Süleymânnâme 950/1543)

Topkapı Sarayı Müzesi kütüphanesinde Hazine bölümünde yer alan eser 1542-1543 yılları arasında geçen olayların kaleme alındığı bölümdür. Bu eserin içerisinde de minyatürler bulunmaktadır. Eserin müellifi olarak Sinan Çavuş adında bir tarihçi gösterilse de eserin içindeki minyatürlerin Nasûh’un kaleminden çıktığı barizdir ve eserin Sinan Çavuş’a ait olduğu bilgisi doğru değildir.

Târih-i Sultân Bâyezîd ve Sultân Selîm

Londra British Museum’da Add. 23 586 demirbaş numarasıyla kayıtlı eser II. Bayezid ve Yavuz Sultan Selim devri üzerinde durmaktadır ve Süleymânnâme’nin son bölümü olarak düşünülmektedir. Eserin içeriğine bakıldığında eserin müstakil olmadığı ve daha hacimli başka eserin bir bölümüne ait olduğu anlaşılmaktadır (Yurdaydın 1975).

Matematikle Alakalı Eserleri

Umdetü'l-Hisâb

Eserin adına “hesapların ilkesi” karşılığı verilmiştir (Karagöz 2013: 15). Eser, Nasûh’a ait ilk matematik eseri olan Cemâlü'l-Küttab ve Kemâlü'l-Hüssâb’ın genişletilmiş hâlidir. Eserde tıpkı Cemâlü'l-Küttab ve Kemâlü'l-Hüssâb’da olduğu gibi temel dört işlem, aritmetikten, ölçü birimlerinden ve miras hesaplamalarından bahsedilmiştir.

Nüshaları

Nuruosmaniye Kütüphanesi Nüshası Nr.2984

Eser 176 varaktır. Evahir-i Ramazan 967/1560 tarihinde istinsah edilmiştir.

Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Nüshası Nr.8581

Eser 179 varaktır. Satır sayısı 15 ve ölçüleri 200x140-140x70’tir. 940/1533 yılında telif edilmiştir.

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası T.2755

Eser 310 varaktır. Nüshanın 286a kısmında ifade edildiği üzere, bu nüshanın istinsahına Dramalı Mehmed b. Halil, 27 Recep 1072/19 Mart 1662 tarihinde başlamış, 14 Ramazan 1072/3 Mayıs 1662’de tamamlanmıştır (Karagöz 2013: 18).

Manisa İl Halk Kütüphanesi Nüshası 45 Hk 174811

Eser 64 varaktır. Ölçüleri 200x130-160x75 mm.’dir. Her sayfada 23 satır bulunmaktadır ve nesih kırması yazı türüyle kaleme alınmıştır. Nüsha 1055/1644’te istinsah edilmiştir.

İstanbul Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Nüshası 07 Tekeli 678

Eser 207 varaktır. Ölçüleri 232x142-160x72 mm.’dir. Her sayfada 15 satır bulunmaktadır. 946/1538’de istinsah edilmiştir. Nesih yazı türü ile kaleme alınmıştır.

İstanbul Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi 07 Tekeli 806/2

Eser 85 varaktır. 980/1571’de istinsah edilmiştir. Her sayfada 24 satır bulunmaktadır. Dîvânî hattıyla yazılmıştır. İstanbul Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesidir. Koleksiyonun yeri Antalya Tekelioğlu İl Halk Kütüphanesi’dir (Karagöz 2013: 19).

Ankara Milli Kütüphane Nüshası 06 Mil Yz A 6034

Eser 160 varaktır. Ölçüleri 210x130-153x80 mm.’dir. Her sayfada 19 satır bulunmaktadır. 948/1541’de istinsah edilmiştir. Talik yazı türü ile kaleme alınmıştır.

İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları Nüshası A. 3147

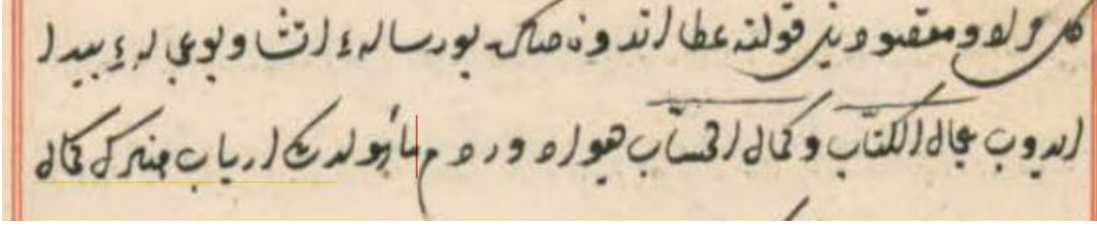
Eser 108 varaktır. Ölçüleri 230-150 mm.’dir. Her sayfada 15 satır bulunmaktadır. Yazı türü nesihdir. 948/1541’de istinsah edilmiştir.

İngiltere Milli Kütüphanesi Yazmaları Nüshası Or. 7988

950 (1543)’de istinsah edilmiştir. Koleksiyon yeri aynı kütüphanedir. (Karagöz 2013: 19).

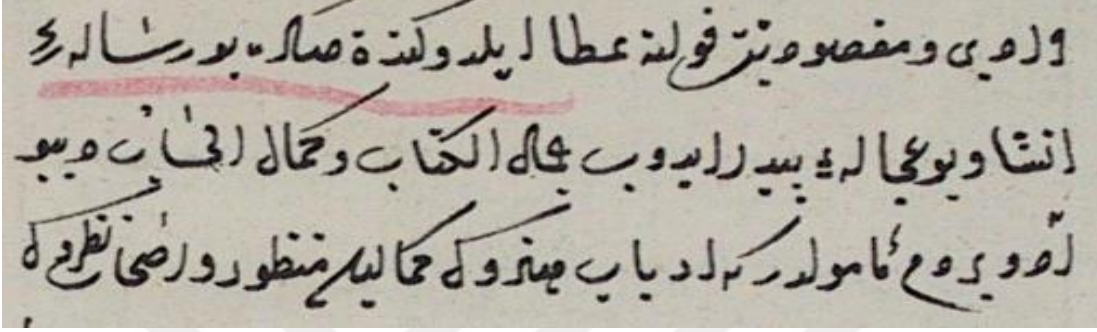
Cemâlü’l-Küttâb ve Kemâlü’l-Hüssâb

Matrakçı Nasûh’un Cemâlü’l-Küttâb ve Kemâlü’l-Hüssâb adlı eseri, onun ilim dünyasına katkıda bulunduğu ilk çalışma olarak kabul edilmektedir. Nasûh’un bu eserine ait tespit edilen üç nüsha vardır. Daha önce eserin tek nüshasının bulunduğu (Yurdaydın 1976) söylenmiş olsa da, Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının Yazma Eserler veri tabanında yer alan yeni bulgular, bu görüşün yanlış olduğunu ortaya koymuştur. Bahsedilen ikinci ve üçüncü nüshaların varak 2b’sinde “*bu risâleyi inşâ ve bu ‘ucâleyi peyda êdüb cemâlü’l-küttâb ve kemâlü’l-hüssâb dèyü ad vèrdüm*” şeklinde kaydedildiği görülmüştür. Aynı ifadeler çalışılan Nadir Eserler Kütüphanesine kayıtlı nüshada da varak 2b’de görülmektedir. Eserlerin ölçüleri ve satır numaraları birbirinden farklıdır. İstanbul Nadir Eserler Kütüphanesi nüshasının ölçüleri 209x142 mm.’dir ve her sayfa için satır sayısı 13’tür. Süleymaniye Kütüphanesi nüshasının ölçüleri 193x135; 123x68 mm.’dir ve her sayfa için satır sayısı 15 olarak yazılmıştır. Hacı Selim Ağa Kütüphanesinde kayıtlı nüshanın ölçüleri 207x142-142x100 mm.’dir. Satır numarası 13 olarak kaydedilmiştir.

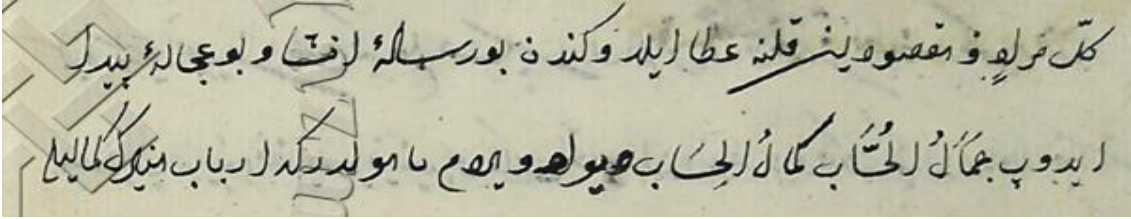
Görsel 3: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Nüshası, vr. 2b

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Görsel 4: Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası, vr. 2b

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Görsel 5: Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Kemankeş Nüshası, vr. 2b

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde bulunan ve bu çalışmada incelenen eser, içerik olarak Matrakçı Nasûh'un aynı adlı Süleymaniye Kütüphanesi ve Hacı Selim Ağa Kütüphanesi nüshalarını yansıtmaktadır. Bu üç nüsha, internet üzerinden herkes tarafından erişilebilir durumdadır. İhsanoğlu, literatür çalışmasında Matrakçı Nasûh'un ilk matematik eseri için dört ayrı nüshadan bahsetmektedir. İhsanoğlu'na göre, Süleymaniye Kütüphanesi, Nadir Eserler Kütüphanesi ve Hacı Selim Ağa Kütüphanesinde bulunan nüshaların yanında, Beyazıt Yazma Eserler Kütüphanesine kayıtlı bir nüsha daha vardır. Veliyyüddin Efendi Koleksiyonuna 3688/2 demirbaş numarasıyla kayıtlı olduğundan bahsettiği nüsha için kütüphaneye ulaşılmıştır. Ancak, ilgili demirbaş numarasına kayıtlı, Matrakçı'ya ait bir nüshaya ulaşılamamıştır.

Bu çalışmada, Matrakçı Nasûh'un Cemâlül'l-Küttâb ve Kemâlül'l-Hüssâb adlı eserinin İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde bulunan NEKTY02719 demirbaş

numarasına kayıtlı nüshası incelenmiştir. Yazılış tarihi müstensih tarafından 14 Zilkade 966 (18 Ağustos 1559) olarak kaydedilmiştir. Nasûh tarafından bu eser Yavuz Sultan Selim’e sunulmuştur. Bu nüshada Nasûh, siyakat rakamları, Hint rakamları, dört işlem ve mirasların pay edilmesi gibi konularda örnekler eşliğinde bilgi vermiştir. Cemâlû'l-Küttâb ve Kemâlû'l-Hüssâb, Osmanlı muhasebe matematiğine örnek niteliğinde olup yirmi iki bölümden oluşmaktadır. Ancak eserin on ikinci bölümün başlangıcında on üçüncü bölüm yazılmış ve bu durum bölüm sayılarının kaymasına neden olmuştur. Bu sebeple son faslı yirmi üç olarak kaydedilmiştir. Eserin müellif hattı ya da müstensih hattı olup olmadığı konusunda net bir bilgi bulunmamaktadır.

Eserin Bölümleri

1. **Birinci Bölüm:** e'l-faşlü'l-evvel fî beyân-ı siyâkatü'l-'arabî (3b/11) (Birinci bölüm Arap siyakatinin beyanıdır.)
2. **İkinci Bölüm:** faşlü's-sânî fî beyân erkâmü'l-hindî (5b/08) (İkinci bölüm Hint rakamlarının beyanıdır.)
3. **Üçüncü Bölüm:** e'l-faşlü's-sâlis fî beyânü'l-cem'ü's-şihhâh (7b/07) (Üçüncü bölüm doğru toplamanın beyanıdır.)
4. **Dördüncü Bölüm:** e'l-faşlü'r-râbi' fî beyânü't-tefrîk (8a/11) (Dördüncü bölüm çıkarmanın beyanıdır.)
5. **Beşinci Bölüm:** e'l-faşlü'l-hamis fî beyânü't-tanşîf (9b/05) (Beşinci bölüm ikiye bölmenin beyanıdır.)
6. **Altıncı Bölüm:** e'l-faşlü't-tahmis fî beyânü't-taz'îf (11a/10) (Altıncı bölüm iki kat etmenin beyanıdır.)
7. **Yedinci Bölüm:** e'l-faşlü's-sâbi' fî beyânü'l-küsürâtü'l-derâhim (12a/12) (Yedinci bölüm dirhemlerin küsuratının beyanıdır.)
8. **Sekizinci Bölüm:** e'l-faşlü'l-sâmin fî-beyân-ı darbü'l-kuvvad (13b/09) (Sekizinci bölüm çarpmanın beyanıdır.)
9. **Dokuzuncu Bölüm:** e'l-faşlü't-tâsi' fî beyânü'd-darbü'l-şihhâh (14a/11) (Dokuzuncu bölüm doğru çarpmanın beyanıdır.)
10. **Onuncu Bölüm:** e'l-faşlü'l-aşerâtı beyân darbü'l-şihhâh ma'ü'l-küsür (19a/11) (Onuncu bölüm küsurat ile doğru çarpmanın beyanıdır.)
11. **On Birinci Bölüm:** e'l-faşlü'l-aşir fî beyânü't-taksimü's-şihhâh (20b/01) (On birinci bölüm doğru bölmenin beyanıdır.)

12. On İkinci Bölüm: e'l-faşlü's-sâliş 'aşerāt fī beyānū'z-zirā' (22b/04) (On üçüncü bölüm zirā'nın [arşının] beyanıdır.)

13. On Üçüncü Bölüm: e'l-faşlü'r-rābi' 'aşer beyān-ı emdād ve kalīcāt ve şinik (27a/04) (On dördüncü bölüm şinikin, kelicatın[kileler/keyliçeler] ve müddlerin beyanıdır.)

14. On Dördüncü Bölüm: e'l-faşlü'l-hāmis 'aşerātı beyān-ı kantar ve lüdre ve lidre (29b/10) (On beşinci bölüm lidrenin, lüdre ve kantarın beyanıdır.)

15. On Beşinci Bölüm: e'l-faşlü's-südüş 'aşer fī beyān-ı mışkāl ve kırāt (32b/10) (On altıncı bölüm kıratın ve miskalin beyanıdır.)

16. On Altıncı Bölüm: e'l-faşlü's-sābi' 'aşer fī beyān-ı rüsümāt (36a/13) (On yedinci bölüm rüsümlerin[vergilerin] beyanıdır.)

17. On Yedinci Bölüm: e'l-faşlü's-sāmin 'aşer fī beyān-ı a'dād-ı erba'a-yı mütenāsibe (37b/12) (On sekizinci bölüm orantılı dört sayının beyanıdır.)

18. On Sekizinci Bölüm: e'l-faşlü't-tāsi' 'aşer fī beyān-ı kısmetü'l-ğuremā (39b/07) (On dokuzuncu bölüm alacaklı kimselerin alacaklarının pay edilmesinin, bölümünün beyanıdır.)

19. On Dokuzuncu Bölüm: e'l-faşlü'l-ısrün fī beyānū't-takşim hüve'l-imāmü'l-ğuremā (42b/05) (Yirminci bölüm)

20. Yirminci Bölüm: e'l-faşlü'l-hādī 'aşir fī beyānū'l-istihrāc-ı muḥāric (44b/09) (Yirmi birinci bölüm paydaların ortaya çıkarılmasının beyanıdır.)

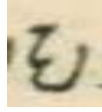
21. Yirmi Birinci Bölüm: e'l-faşlü'l ve'l-ısrin fī beyān-ı müşemmetü'l-mevāriş (46b/08) (Yirmi ikinci bölüm hayır ile yad olunanların miraslarının beyanıdır.)

22. Yirmi İkinci Bölüm: e'l-faşlü's-sâliş ve'l-ısrün fī beyānū'l-ḥaṭāyīn (50b/11) (Yirmi üçüncü bölüm çift yanlış yönteminin beyanıdır.)

Eser, dîvânî yazı türü ile harekesiz olarak kaleme alınmıştır. Dîvânî yazı türü Osmanlı muhasebe kayıtlarında gizlilik sağlamak amacıyla oluşturulmuş bir yazı türüdür. Resmî ve bilhassa malî işlerde kullanılmıştır. Defterlerde ve tezkirelerde görülen kısalık, anlamada güçlük ve bilgi sahibi tarafından okunabilen hususiyeti vardır (Günday 2021: 2).

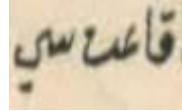
Osmanlı Türkçesinde ' (elif), د (dal), ز (zel), ر (ra), ز (ze), ج (je), و (vav) harfleri kendinden sonra gelen başka bir harfle birleşik yazılmaz. Ancak dîvânî yazı türünde bu harflerden sonra gelen harfler bitiştirilerek yazılabilir. Matrakçı Nasûh'un çalışmaya konu olan bu

eserinde dîvânî yazı türü kullanılması hasebiyle bu harflerin kendinden sonra gelen harfle bitiştiği örneklerle karşılaşılmıştır:

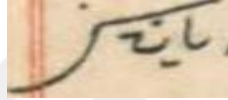
Görsel 6: “emmā” (23b/02)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Görsel 7: “qā'id” (10b/03)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Görsel 8: “yazasun” (14a/08)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Matrakçı Nasûh, eserin birinci faslında Arap siyakatine yer vermiştir. İlk olarak siyakat rakamlarında birler basamağını tanıtmıştır. Ardından onlar basamağındaki sayıları tanıtmıştır. Ancak yüzler basamağından itibaren trilyon basamağına kadar siyakat sayılarını gösterirken açıklamalarını göstermemiştir. Matrakçı Nasûh ilk kez bu eserinde kafes çarpımından bahseder. Eser içinde bu metodu “darb-ı kafes” olarak adlandırmıştır. Kendi bulduğu bir metot olan bu çarpım metodundan Cemâlû'l-Küttâb ve Kemâlû'l-Hüssâb'dan sonra genişleterek yazmış olduğu Umdetü'l-Hisâb adlı eserinde ayrıntılı olarak bahsetmiştir.

	5	5	5			
5	2	5	1	5	2	5
3	2	5	1	5	2	5
5	2	5	1	5	2	5
	2	9	6	9	2	5

	5	5	5			
5	0	5	2	5	2	5
5	0	5	2	5	2	5
1	0	5	2	5	2	5
	0	8	6	0	2	5

Görsel 9: “darb-ı kafes” Metodu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Kafes çarpımı şu şekilde gerçekleştirilir:

Çarpılacak iki sayı için sayı hanesine göre satır ve sütunlardan oluşan bir tablo oluşturulur. Birinci sayı satır bölümünde aşağıdan yukarıya doğru sıralanır. İkinci sayı sütun bölümüne soldan sağa doğru sıralanır. Son satırda bulunan sayı, ilk sütunda bulunan sayı ile çarpılarak son satırın yanına onluk ve birlik şeklinde ayrılarak yazılır. İlk sütun bu şekilde devam edilerek doldurulur. Aynı şey son sütuna gelinene kadar yapılır ve tablo tamamen dolduğunda tablonun en sağından başlanarak sırasıyla hizalı çizgilerde toplama işlemi yapıp tablonun en altına yazılır. Eğer elde kalan bir sayı varsa bir sonraki basamağa toplama işlemlerinde olduğu gibi eklenerek devam eder. Bu sağdan sola doğru gerçekleşen toplama işlemi sonrası çarpım ortaya çıkar.

1. BÖLÜM: YAZIM ÖZELLİKLERİ

1.1. Ünlülerin Yazımı

1.1.1. a Ünlüsünün Yazımı

Çalışılan metinde kelime başlarındaki a ünlüsünün elif (ا) ile kullanılmasının yanında bir örnekte medli elif (إ) ile de kullanıldığı görülür.

altı (التي) (7b/05)

altun (التون) (33b/06)

anaṭolı (اناطولى) (30a/09)

aṇa (اكا) (45a/12)

anda (انده) (5b/11)

anı (أني) (40b/05)

Kelime içindeki a ünlüsü genellikle elif (ا) ile gösterilmesinin yanında zaman zaman Arapça kökenli kelimelerde medli (إ) hâlde gösterilmiştir. Bazı kelimelerde ise kendinden sonra gelen harf ile bitleştirilmiştir. Türkçe kökenli kelimelerde medli hâline bir örnek bulunur. Kelime içinde güzel he (هـ) ile gösterildiği şekline rastlanmamıştır.

varub (وآرب) (53b/04) - varub (وارب) (53b/06)

çıkarub (جقاروب) (50a/05)

kaç (قاچ) (38b/10)

şag (صاغ) (33b/11)

yazasın (يازاسن) (37a/02)

cevāb (جواب) (16a/06)

tekrār (تكرآر) (45a/04)

ḥāşıl (حاصل) (16a/01)

Kelime sonunda elif (ا) ve güzel he (ه) ile gösterildiği örnekler mevcuttur.

ana (انا) (47b/01)

ata (اتا) (47b/01)

şonra (صكره) (52a/12)

1.1.2. e Ünlüsünün Yazımı

Kelime başlarında e ünlüsü elif (ا) ile yazılmıştır.

elde (الده) (8a/01)

eger (اكر) (30a/02)

elese (اله سه) (13a/11)

Kelime içerisinde güzel he (ه) ile gösterimine rastlanmamıştır. Yalnızca emir-istek kipi güzel he (ه) ile gösterilmiştir. Kelime içinde gösterimine ilişkin örnekler şunlardır:

gele (كله) (3a/06)

dilesün (دله سك) (7b/02)

Kelime sonlarında e sesi güzel he (ه) ile gösterilmiştir.

üzere (اوزره) (18a/07)

ağce (اقجه) (19b/03)

nice (نجه) (23a/13)

ède (ايدده) (13b/12)

1.1.3. ı/i Ünlülerinin Yazımı

Kelime başlarında ı/i ünlüleri elifin (ا) yanına ye (ى) harfi alarak (اى) ya da yalnızca elif (ا) ile gösterilmiştir.

iki (اكي) (10a/12)

idi (ايدى) (12b/12)

içinden (ايجنندن) (52a/11)

imdi (امدي) (19a/09)

Kelime sonunda ye (ى ve ya ي) harfi ile gösterilmiştir.

altıncı (التنجى) (6a/03)

yigirmi (يكرمي) (28a/13)

gibi (كبي) (12a/04)

Kelime sonlarında zaman zaman -(y)ı,-(y)i belirtme hâl ekinin yerine hemze (ء) kullanıldığı görülür.

pāreyi (پاره) (39b/01)

ğuremāyı (غرماء) (40a/03)

cümleyi (جمله) (42a/05)

1.1.4. o,ö,u,ü Ünlülerinin Yazımı

Kelime başlarında bu sesler çoğunlukla elif-vav (او) harfleriyle yazılmaktadır ya da sadece elif (ا) harfiyle yazılmaktadır.

üzere (اوزره) (32a/13)

on (اون) (36b/12)

üstlerler (اوستلرلر) (32a/08)

Kelime ortasında vav (و) ile gösterilmektedir.

şol (شول) (27a/10)

dutub (دوتوب) (7b/13)

yüz (يوز) (54b/07)

Kelime sonunda da vav (و) ile gösterilmektedir.

déyü (ديو) (2b/03)

deñlü (دڭلو) (6b/03)

1.1.5. è Ünlüsünün Yazımı

Kapalı e (è) sesinin metnin harekesiz olması sebebiyle belirleyici bir işareti yoktur ve kesin olarak tespit edilememektedir.

èdesin (ايدە سن) (7b/09)

bèş (بش) (11b/03)

dèyü (ديو) (16a/06)

yèdi (يدي) (10b/01)

èşidüb (اشدوب) (51a/01)

gèrü (كرو) (18a/03)

1.2. Ünsüzlerin Yazımı

1.2.1. b – p Ünsüzlerinin Yazımı

İki örnekte be (ب) harfinin yerine pe (پ) harfinin kullanıldığı görülür.

bêşiz (بشز) (13a/04) – pêşiz (پشز) (20a/09)

bes (بس) (13a/12) - pes (پس) (5b/01)

-(u)p, -(ü)p zarf fiilinin yazımında ise yalnızca be (ب) harfinin kullanıldığı görülmüştür.

pe (پ) harfli örnek yoktur.

yazub (يازوب) (29b/09)

katub (قتوب) (34a/10)

olnub (اولنوب) (32b/09)

dutub (دوتوب) (31a/06)

çıkarub (چقاروب) (47b/13)

1.2.2. d – t Ünsüzlerinin Yazımı

Kelime başındaki d ve t ünsüzlerinin yazılışı düzensizdir. dal (د) ve tı (ط) harflerinin yazımları birbirinin yerine kullanılmıştır.

dutıla (دوتله) (11b/07) - tıtılır (طوتلور) (49a/07)

dutub (دوتوب) (31a/06) – tıtub (طوتوب) (34a/02)

toğuz (طقوز) (5b/09)

toqsana (طقسانه) (8a/04)

tartub (طرتوب) (36a/02)

taşra (طشره) (13a/07)

1.2.3. c – ç Ünsüzlerinin Yazımı

c – ç ünsüzlerinin kullanımı düzensizdir.

üçinci (اوچنجی) (50b/12) – üçinci (اوچنجی) (5b/13)

ağce (اقجه) (43a/07) - aqçe (اقچه) (14b/02)

1.2.4. k – g Ünsüzlerinin Yazımı

Bu sesler kef (ك) ve kaf (ق) ile karşılanmıştır.

gerek (كرك) (9a/12)

günde (كونده) (39a/05)

gelür (كلور) (38a/09)

gibi (كبي) (51b/08)

görü (كرو) (21b/06)

kaç (قاچ) (38b/10)

kankı (قنقي) (43a/01)

karındaş (قَرْنَدَاش) (47b/09)

kendü (کَندور) (11a/09)

kız (قَز) (47a/12)

kişi (کَشِي) (50a/08)

1.2.5. s – ş Ünsüzlerinin Yazımı

İnce sesli kelimelerde sin (س), kalın sesli kelimelerde sad (ص) harfi kullanılmıştır.

şag (صَاغ) (20a/01)

şol (صُول) (20a/01)

şonra (صَكْرَه) (21b/04)

sekiz (سَكز) (14b/01)

şıfır (صَفِر) (21b/04)

saņa (سَكَا) (51b/10)

şuşdı (صَوْصَدِي) (54b/02)

sürmeyüb (سورمِيُوب) (3a/08)

1.2.6. ɳ Ünsüzünün Yazımı

Sadece kef (ك) ile kullanıldığı görülmektedir.

anuñçün (اَنكُچُون) (9a/06)

biñ (بَك) (41a/09)

buña (بوكَه) (11a/08)

dēñir (دَكَر) (40a/02)

kañtaruñ (قَطَارَك) (30b/04)

saņa (سَكَا) (20a/08)

şuņa (شَكَا) (20b/07)

şoŋra (صكره) (10a/05)

Kelime ve eklerde nazal n'nin kullanılması gereken noktada nun (ن) okutucusunun kullanıldığı üç örneğe rastlanmıştır.

dênür (دندر) (44a/10) - dênür (دكر) (40a/02)

aşl-ı māl olan (اصل مال اولن) (8b/04) - saır olan (ساطر اولك) (8b/02)

êtdün (اتدون) (2b/02)

1.2.7. y Ünsüzünün Yazımı

Kelime sonunda ye ünsüzü hem noktalı (ي) hem de noktasız (ى) şekilleriyle görülmektedir.

bahāsı (بهاسى) (19b/06) - bahāsı (بهاسي) (23b/11)

nışfı (نصفى) (54b/05) - nışfı (نصفي) (34a/09)

altı (التى) (13a/04) - altı (التى) (50b/05)

1.3. kim Bağlacının Yazımı

Bağlaç yalnızca “کم” şeklinde kullanılmıştır.

z̄irā kim (ذيرا كم) (23b/06)

dēyesin kim (ديه سن كم) (31a/04)

meger kim (مكر كم) (6b/03)

1.4. ki Bağlacının Yazımı

Bağlaç kef-güzel he harflerinin birleşmesiyle “که” şeklinde kullanılmıştır. Kendinden önceki kelime ile birleştirilmeden yazıldığı görülür.

gerekdür ki (كركدر كه) (24b/08)

ṭarīḳ budur ki (طريق بودر كه) (21a/13)

bilgil ki (بلکل که) (22b/06)

lāzımdur ki (لازمدرکه) (23a/02)

budur ki (بودرکه) (50a/10)

1.5. daḥı Bağlacının Yazımı

Metnin tamamında kendinden önceki kelimeden ayrı yazılmıştır. Dört yerde “دخی” biçiminin yanında “داخی” biçimiyle kullanıldığı görülür.

daḥı (دخی) (47a/09) – daḥı (داخی) (54a/03)

1.6. için Edatının Yazımı

Çoğunlukla kendinden önce gelen kelimeden ayrı yazılır. Kendinden önceki kelimeyle birleştiği şekli de görürüz.

içün (ایچون) (48a/13)

anuḥçün (انکچون) (9a/06)

ançün (انچون) (47a/13)

Sadece “çün” (چون) veya “çü” (چو) şeklinde yazıldığı biçimleri de görürüz.

çün (چون) (54b/04),(51b/07)

çü (چو) (28a/03)

1.7. -dur/-dür Ek-fiil Ekinin Yazımı

Bu ek-fiil ekinin yazımı bütün örneklerde bitişiktir ve vokalsiz yazılır.

budur (بودر) (46a/03)

degüldür (دکلدر) (11b/02)

evvelkisidür (اولکی سیدر) (5b/11)

kaçdur (قاچدر) (49a/13)

oldur (اولدر) (49b/04)

vardur (واردر) (53a/10)

Eski Oğuz Türkçesi devrinde kullanılan +durur ek fiil ekinin bir örnekte Eski Türkçe'deki hâliyle +turur şeklinde geçtiği görülmektedir.

āsānturur (اسان ترور) (40a/12)

1.8. Ek-fiilin Yazımı

Ek-fiiller genellikle ayrı yazılırken bazen kendinden önceki kelime ile bitleştirilerek yazılmıştır. Ünlü ile biten sözcükten sonra -y- yardımcı ünsüzü ile yazılmıştır.

idi (ايدى) (53b/08)

iken (اكن) (1b/11)

imiş (ايمش) (20a/11)

ise (ايسه) (11b/10)

eldeyiken (الده يكن) (18a/03)

1.9. ile Edat ve Bağlacının Yazımı

“ile” edat ve bağlaçları genellikle kendinden önceki kelimeyle bitişerek yazılırken bitişmediği hâlleri de görülür. Ünlü harfle biten kelimedenden sonra bitleştirilerek yazıldığı durumlarda ye harfi (ى) ile yardımcı ünsüzü alarak gösterilmiştir. Ünsüz harfle biten sözcüklerden sonra “-ıla/-ile” şeklinde yazıldığı görülür.

aķce ile (اقجه ايله) (9b/03)

şığarıla (صغرله) (25a/09)

arşunıla (ارشونله) (25b/05)

hāne ile (خانه ايله) (28b/10)

vakıyye ile (وقيه ايله) (30a/01)

anuḡıla (انكله) (19a/04)

dèmek ile (دمك ايله) (47a/10)

1.10. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazımı

Arapça ve Farsça kelimelerin genel itibariyle kendi imlâ kurallarına uygun biçimde yazıldığı görülür. Ancak farklı yazımları da görülmektedir:

aʿdād (اعداد) (8a/06) - āʿdad (اعدد) (53b/11) – ādād (اداد) (4a/02)

muḡāsibün (مخاسبك) (17a/03) - muḡāsib (محاسب) (12b/12)

aḡvāl (اخوان) (50b/08) – ahvāl (اهوال) (51a/01)

mıḡāl (مثقال) (33a/02) - mıḡālün (مسقالك) (32b/12)

2. BÖLÜM: DİL BİLGİSİ

2.1. Ses Bilgisi

2.1.1. Ünlü Sesler

Kalın ünlü olarak a, ı, o, u; ince ünlü olarak e, i, ö, ü ve e ile i sesi arasındaki kapalı e (è) kullanılmıştır.

2.1.1.1. Kök Hecedeki e, è, i Sesleri

bèş (بش) (15b/11)

dèyü (ديو) (16a/06)

deñlü (دكلو) (6b/03)

dilesün (دلسك) (21b/12)

èyler (ايلر) (19b/03)

gèrü (كرو) (21b/06)

vèresin (ويره سن) (22a/02)

yèdi (يدي) (10b/01)

2.1.1.2. Ünlü Uyumu

a) Kalınlık-İncelik Uyumu

Aitlik eki olan “ki” dışında metin içerisindeki kalınlık-incelik uyumunun tam olduğu görülmektedir.

şonrakı (صكره كه) (33a/04)

tahtındaki (تحتنده كي) (9b/11)

evvelki (اولكي) (3b/11)

çünkü (چونكي) (51b/07)

ortasına (اورتسنه) (25b/07)

dédüğümüz (ديدوكمز) (13b/13)

b) Düzlük-Yuvarlaklık Uyumı

Türk dilinin diğer tarihi dönemlerinde olduğu gibi bu metinde de düzlük-yuvarlaklık açısından seslerin uyumu net değildir.

baḳiyelüdür (بقيه لودر) (47b/07)

oḡlan (اوغلن) (47a/13)

ortasına (اورتسنه) (25b/07)

buḡa göre (بوکا كوره) (11a/08)

Fiillere gelen çatı eklerinde bulunan koruyucu ünlünün düz ve yuvarlak şekilleri metinde görülür.

olınub (اولنوب) (17a/01) – olunub (اولونوب) (43a/01)

olınur (اولنور) (4a/06)

bulındı (بولندي) (49b/10)

Düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak sözcük kök ve gövdelerinde görülen yuvarlaklıklar:

1.Eski Türkçe Döneminden Bu Yana Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Şekilde Yuvarlak Ünlülü Olan ve Yuvarlaklığını Koruyan Kelimeler:

altun (التون) (33b/06)

içün (ايجون) (12a/08)

Eklerde Görülen Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Yapılar

Ettirgenlik Eki -dur/-dür:

bildürmek (بلدرمك) (48a/13)

getürüb (كتوروب) (2b/08)

Yön Gösterme Eki -aru/-erü:

yukaruda (يوقرده) (49b/01)

gêrü (كرو) (50b/06)

Geniş Zaman Eki -(u)r/-(ü)r:

kalur (قلور) (52a/02)

gelür (كلور) (38a/09)

dênîlür (دنلور) (19a/08)

gerekürse (كركورسه) (51b/08)

Zarf-Fiil Eki -(y)u/-(y)ü:

Yalnızca bir şekilde görülmektedir.

dëyü (ديو) (32a/01)

Sıfat-Fiil Eki -duğ/-dük:

çekdüğün (چكدوكوك) (21b/04)

dëdügümüz (دیدیكمز) (24a/04)

olınduğına (اولندفعنه) (51b/09)

vërdüğü (ویردکوک) (20b/11)

ëddüğü (ایدوکوک) (16b/04)

Ek-fiil -dur/-dür:

biñdür (بکدر) (6a/02)

nedür (ندر) (30b/09)

gerekdür (کرکدر) (9a/12)

kāfīdür (کافیدر) (8a/08)

ķarındaşdur (قرنداşدر) (47a/12)

2. Dudak Ünsüzleri Nedeniyle Osmanlı Türkçesinde ve Metinde Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

1. Çoğul Şahıs İyelik Eki -(u)muz/-(ü)müz:

bulduğumuz (بلدغمز) (47b/06)

dédüğümüz (دیدکمز) (24a/04)

Görülen Geçmiş Zaman 1. Tekil Şahıs Eki -dum/-düm:

oldum (اولدوم) (1b/11)

ķıldum (قلدوم) (2b/08)

aldum (الدوم) (27b/03)

bildüm (بلدم) (2a/02)

vërdüm (وردوم) (2b/03)

ëyledüm (ایلدم) (23b/03)

3. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Sonucu Yuvarlaklaşan Ekler:

İsimden İsim Yapım Eki -lü:

baķiyelüdür (باقیه لودر) (47b/07)

ne deñlü (ندکلو) (6b/03)

ḥānelüsin (خانه لوسن) (13a/09)

‘adedlüler (عدلولر) (24a/07)

4. Benzeşme Sonucu Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

İsimden İsim Yapım Eki -suz/-süz:

bunsuz (بونسر) (12a/05)

İlgi Eki -(n)uñ/-(n)üñ:

anuñ (انك) (36b/01)

bunuñ (بونك) (8b/10)

üçünñ (اوچنك) (18a/08)

onuñ (اونك) (12a/01)

kendünñ (كندونك) (17b/07)

Kelime Kökünde/Gövdesinde Rastlanan ve Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Uymayan

Düzlükler:

Eklerde Görülen Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Düzlükler:

a) 3. Tekil Şahıs İyelik Eki: -ı/-i, -sı/-si, -sü:

medyūn mevcūdı (مدیون موجودی) (40b/08)

4 ḥānelüsin 4 ḥānesiyile cem‘ éder (خانه لوسن) (13a/09)

kilenüñ buçuğı (كله نك بجوغي) (29a/03)

sub‘ mechūli (سبع مجهولي) (51b/05)

10 ve 7 ‘ammūsın kōdı (عمّوسن قودي) (48a/05)

Yuvarlak ünlülü örnekleri de görülür.

ḥāne-i šānī nesnesü (نسنه سو) (38b/02)

b) Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki -mı/-miş:

görmüşler (کورمش لر) (5b/05)

düşürmüşdür (دوشرمش در) (30b/10)

olmuşdur (اولمشدر) (12b/03)

2. Eski Oğuz Türkçesi Devresinde Yuvarlaklık-Düzlük Uyumu Dışında Kalan Sürekli

Düz Ünlülü Ekler:

-ıca/-icek Zarf-Fiili:

Yalnızca bir şekilde görülmektedir.

olıcaḳ (اولیجاق) (32a/08)

2.1.1.3. Ünlü Değişimi

Şahıs zamiri olan “ben” ve “sen” zahirine yönelme ekinin gelmesiyle e ünlüsü a ünlüsü olarak değişmektedir.

saḡa (سكا) (20a/08)

2.1.1.4. Yuvarlaklaşma

Eski Oğuz Türkçesi döneminde sözcüklerde ve sözcüklere gelen eklerde yuvarlaklık görülür.

Benzeşme Sebebiyle:

yürüdesin (يوروده سن) (16a/04)

Eklerde Görülen Yuvarlaklaşmalar:

Ünlü harfleri dudak harfleri sebebiyle yuvarlaklaşmış ekler:

2. Çoğul ve Tekil Şahıs İyelik Eki: -(u)ŋ/-(ü)ŋ:

çekdügüŋ (چكدوكوك) (21b/04)

dutduŋ (دوتدوڭ) (34a/03)

èddügüŋ (ايدكوك) (16b/04)

vèrdügüŋ (ويردكوك) (20b/11)

1. Çoğul ve Tekil Şahıs İyelik Eki: -(u)muz/-(ü)müz:

bulduğumuz (بلدغمز) (47b/06)

dèdügümüz (ديدكمز) (24a/04)

Görülen Geçmiş Zaman 1. Tekil Şahıs Eki: -du/-dü:

oldum (اولدوم) (1b/11)

kıldum (قلدوم) (2b/08)

aldum (الدوم) (27b/03)

bildüm (بلدم) (2a/02)

vèrdüm (وردوم) (2b/03)

èyledüm (ايلدم) (23b/03)

Zarf-fiil eki olan -(y)ub/-(y)üb eki metnin tamamında yuvarlaktır.

édüb (ايدوب) (2a/11)

çekmeyüb (چكميوب) (13b/12)

gelüb (كلوب) (28a/03)

èşidüb (اشدوب) (51a/01)

ıtutub (طوتوب) (51a/10)

varub (وآ روب) (53b/05)

baḳub (باقوب) (54b/03)

1. -ğ/-g Sızıcı Ünsüz Seslerin Erimesiyle Yuvarlak Olan Ekler:

İsimden İsim Yapım Eki -lu/-lü:

deḡlü (دکلو) (6b/03)

ḡānelüsin (خانه لوسن) (13a/09)

baḳiyelüdür (بقیه لودر) (47b/07)

‘adedlüler (عدلولر) (24a/07)

2. Benzeşme Sonucu Yuvarlaklaşan Ekler:

İsimden İsim Türetme Eki -suz/-süz:

bunsuz (بونسز) (12a/05)

İlgi Eki -(n)uḡ/-(n)üḡ:

bunuḡ (بونك) (48b/02)

anuḡ (انك) (36b/01)

arṣunuḡ (ارشونك) (26b/13)

kendünüḡ (كندونك) (17b/07)

Fiilden Fiil Türeten Çatı Eklerinde Koruyucu Ünlü:

Metinde fiilden fiil türeten çatı eklerinde koruyucu ünlüler genellikle düz kullanılmıştır:

yazılmaḳ (يازلمق) (22b/11)

ṭutılub (طوتلوب) (49a/05)

dēnilür (دنیلور) (19a/08)

olina (اولنه) (50a/11)

bulınmadı (بولنمدي) (24a/11)

alınsa (النسه) (36b/02)

oqınur (اوقنور) (7b/02)

Koruyucu ünlülerin nadiren yuvarlak hâli görülür.

olunub (اولونوب) (43a/01)

olturub (اولتورب) (43a/13)

2.1.1.5. Düzleşme

Ünlü Harfi Düzleşen Ekler:

Kelime Kök ve Gövdelerinde:

Kelime kökündeki değişimin yalnızca “içün” şeklinde kullanımı görülmektedir.

içün (ايچون) (12a/08)

1. İsim Türetme Eki -lik:

Tek örnekte görülmektedir.

étmeklik (اتمك لك) (18a/12)

2.1.1.6. Ünlü Düşmesi

vaktin (وقتین) (18a/01)

oğlan (اوغلان) (47a/13)

şekl olına (شكل اولنه) (21a/06)

resm (رسم) (36a/13)

2.1.2. Ünsüzler

2.1.2.1. Kelime Başı Ünsüz Sesleri

2.1.2.1.1. b- Ünsüzü

b- > Ø:

Kelime başı b ünsüzünün düşmesi hadisesi yalnızca bir şekilde görülmektedir.

olsa (اولسه) (47b/08)

b- > v-:

Eski Türkçede kelime başı b ünsüzü olarak görülen ünsüz metinde sızıcılaşarak v ünsüzüne dönüşür:

varınca (< bar-) (وارنجا) (5b/02)

vardur (< bar) (واردر) (12a/05)

2.1.2.1.2. k- Sesi

k- > g-:

Kelime başı k ünsüzünün ötümlüleşerek g sesine dönüştüğü görülür:

geldük (کلدوک) (12a/09)

görmüşler (کورمش لر) (5b/05)

günde (کونده) (39a/05)

gerekdür (کرکردر) (40a/04)

göre (کره) (54b/04)

girmekdür (کرمکدر) (13a/07)

k- > ħ-/h-:

Kelime başındaki k harfi sızıcılaşarak ħ harfine dönüşür:

ħan (خان) (3a/02)

ħatun (حاتون) (48b/09)

k- = k-:

Eski Türkçeye ve bugünkü hâllerine bakıldığında kelime başı k ünsüzünün korunduğu görülmektedir:

kendü (کندو) (11a/09)

kimesne (کمنه) (13b/13)

kimisine (کمسینه) (21b/11)

kişi (کشی) (50a/08)

2.1.2.1.3. t- Sesi

Kelime başındaki t ünsüzü ötümlüleşerek d ünlüsüne dönüşmektedir. Bu durum genellikle ilk hecesi ince ünlülü olan kelimelerde görülmektedir:

demişlerdür (دمشلردر) (11a/03)

degmez (دکمز) (21b/03)

dilesün (دلسک) (21b/12)

dört (درت) (41b/06)

düşer (دوشر) (21a/11)

ṭ- > ṭ-:

Kelime başındaki t ünsüzünün korunduğu örnekler de vardır:

ṭoḡuz (طقوز) (5b/09)

ṭoḡsana (طقسانه) (8a/04)

ıtutmayub (طوتميوب) (16b/08)

t- > d-:

Kelime başı t ünsüzünde kök ünlüsü kalın olan ve t- > d- değişiminin görüldüğü kelime:

dutasın (دوته سن) (29b/04)

Metinde bir kelimedede t- ~ d- nöbetleşmesi vardır:

dutasın (دوته سن) (29b/04) ~ ıtutasın (طوته سن) (34a/01)

2.1.2.2. Kelime Ortası ve Kelime Sonu Ünsüzleri

2.1.2.2.1. b Ünsüzü

-b > -v:

evidür (اويدر) (4a/07)

2.1.2.2.2. -d- Ünsüzü

-d- > -y-/Ø:

kıoyub (قويوب) (27a/13)

kıodı (قودي) (48a/05)

2.1.2.2.3. -ğ/-g- ve -ğ/-g Ünsüzleri

a) Eklerin Sonunda:

Belirtme Eki:

Eski Türkçe'deki -(ı)ğ/-(i)g belirtme ekindeki g,ğ ünsüzü düşmüştür ve koruyucu ünlüsü ek olarak kalmıştır.

üçi (مذكور اوچي) (10a/09)

bêşizi (يعني بشيزي) (13a/07)

dirhemi (درهمي) (13a/11)

şūreti (صورتي) (24b/11)

ğuremāyı (غرمایي) (40b/02)

aķceyi (اقچه) (8a/13)

İsimden İsim Yapım Eki -līg/-lig:

deñlü (دکلو) (6b/03)

hānelūsin (خانه لوسن) (13a/09)

baķiyelūdūr (بقیه لودر) (47b/07)

‘adedlūler (عددلولر) (24a/07)

b) Ek veya Hecelerin Başında:

Yönelme Eki -a/-e:

kimesneye (کمسنيه) (8b/01)

ataya (اتيه) (47b/13)

aķceye (اقچيه) (16a/07)

yēdiye (يديه) (15a/03)

nefere (نفره) (20b/11)

sūmūne (ثمنه) (12b/11)

darba (ضربه) (13b/11)

toķuza (طقوزه) (14b/12)

ķumāşa (قماشه) (18a/11)

altına (التنه) (27a/12)

Yön Gösterme Eki -aru:

yuğaruda (يوقرده) (49b/01)

Sıfat-Fiil Eki -an/-en:

ķılunān aķceyi (قلوكن اكهه) (49b/02)

maħrec olan 150 ‘adede (مخرج اولن ١٥٠ عدده) (50a/02)

zıkr olan şüretlerün (ذكر اولن صورتلرك) (50a/10)

şürü‘ eden ķarındaşlara (شروع ايدن قرنداشلره) (13b/11)

ziyāde gelen kereye (زياده كلن كره يه) (26a/06)

bāķī kalan ‘adedleri (باقى قلان عددلري) (12a/02)

Zarf-fiil Eki -ınca/-ince:

tamām olinca (تمام اولنجه) (21b/09)

varınca (وارنجه) (5b/02)

ēdince (ايدنجه) (33b/12)

2.1.2.2.4. -ķ- Ünsüzü

-ķ- > -ħ-:

Tek örnekte görölmektedir.

dahı (دخى) (10a/02)

2.1.2.2.5. -l- Ünsüzü

-l > -l, Ø:

ol (اول) (45b/11)

şol (شول) (44b/13)

o (او) (6b/07)

2.1.2.2.6. -t Ünsüz Sesi

-t > -d:

Kelime ortası t sesi kendinden sonra ünlü sesle başlayan ek geldiğinde ötümlüleşerek d sesine dönüşür:

èdebilmez (ايدبلمز) (12b/02)

èşidüb (اشدوب) (51a/01)

gidicek (كديجك) (54b/05)

yürüdesin (يوروده سن) (16a/04)

2.1.2.3. Ötümlüleşme (Tonlulaşma)

2.1.2.3.1. Ünlü Sesler Arası Ötümlüleşme

ç > c:

Sözcüklerin kök ve gövdelerindeki -ç sesinden sonra ünlü ek getirildiğinde -ç sesi -c sesine dönüşür:

ücinci (اوجنجى) (5b/13)

t > d:

èdebilmez (ايدبلمز) (12b/02)

èşidüb (اشدوب) (51a/01)

gidicek (كديجك) (54b/05)

yürüdesin (يوروده سن) (16a/04)

2.1.2.4. Ünsüz Türemesi

2.1.2.4.1. -y- Sesi Türemesi

Ünlü bir ses ile biten bir kelimeden sonra ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde iki ünlü ses arasına yardımcı ünsüz olan -y- sesi gelmektedir:

risāleyi (رساله) (2b/02)

gèrüyi (کروی) (15b/13)

ataya (اتيه) (47b/13)

ḥaṭāyī (خطایی) (55a/04)

kimesneye (کمنيه) (8b/01)

yétmiş yēdiye (یتش يدیه) (15a/04)

aḳceye (اقجيه) (28b/08)

“ile” edat ve bağlacı ünlü sesle biten kelimelerden sonra geldiğinde iki ünlü ses arasına yardımcı ünsüz olan -y- sesi gelmektedir:

du‘āyīla (دعايله) (2b/11)

eczāyīla (اجزايله) (51b/11)

bahāsīyīla (بهاسيله) (31a/11)

birbiriyle (بربريله) (18b/13)

2.1.2.5. Ünsüz Uyumu

Ötümsüz ses ile biten kelimelerden sonra gelen eklerin başındaki ötümlü sesler genellikle uyuma girmezler:

ṭarīḳdan (طريقدن) (40a/12)

küsūrātdan (کسورات دن) (42a/03)

yigirmi dördten (يکرمي دورتن) (48a/08)

şüretde (صورته) (5b/12)

2.1.2.6. Hece Yitimi

İsimden isim türetme eki + daş eki isme gelerek hece yitimine yol açar:

qarındaşlara (قرداشلاره) (13b/11) - qardaşlardur (قرداشلردر) (47b/03)

2.2. Biçim Bilgisi

2.2.1. Sözcük Yapımı

2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

2.2.1.1.1. -lik/-lük

İsimden isim türeten ektir.

etmeklik (اتمك لك) (18a/12)

mechüllük (مجهول لك) (51a/03)

2.2.1.1.2. -(i)ncı/-(i)nci

Sıra sayı sıfatı türeten ektir:

altıncı (التنجى) (6a/03)

toquzıncı (طقوزنجى) (14a/11)

birinci (برنجى) (14b/10)

yigirminci (يكرمنجى) (42b/06)

sekizinci (سكزنجى) (13b/09)

üçinci (اوچنجى) (50b/12)

2.2.1.1.3. -lü, -lı/-li

İsimden isim türeten eklerdir:

ne deŋlü (ندكلو) (6b/03)

müddedli (مددلي) (2a/02)

hānelüleriyle (خانه لولرايله) (34b/02)

‘adedlüler (عددلولر) (24a/07)

ıstılāhlıdur (اصطلاح لي در) (3a/08)

2.2.1.1.4. -suz/-süz

Yokluk anlamlı isimler türeten ektir:

meşelsüz (مئل سز) (12b/02)

bunsuz (بونسز) (12a/05)

baķiyesüzdür (بقيه سزدر) (47b/07)

2.2.1.1.5. -daş/-deş

ķarındaşlara (ķرنداşلره) (13b/11)

ķardaşlardur (ķرداşلردر) (47b/03)

2.2.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler

-la/-le:

sümünlese (ثمنله سه) (13a/09)

neyler (نيلر) (20a/03)

ekledük (اکلدک) (32a/02)

2.2.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler

2.2.1.3.1. -mak/-mek

kılmak (قلمق) (5b/03)

çağırmak (چغرمق) (30b/03)

bulmak (بولمق) (48b/13)

yazılmak (يازلمق) (24b/13)

2.2.1.3.2. -uk/-ük

buçuk (بچق) (10b/10)

2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

2.2.1.4.1. Dönüslü Çatı Yapan Ek

-(i)n/-(i)n:

olınur (اولنور) (4a/06)

alınsa (النسه) (36b/02)

bulındı (بولندي) (49b/10)

okınur (اوقتور) (7b/02)

bilinmek (بلنمك) (28a/11)

Geneli düz okunmakla birlikte yuvarlak hâlleri de metin içerisinde mevcuttur:

olunub (اولونوب) (43a/01)

2.2.1.4.2. Edilgen Çatı Yapan Ek

-n, -(i)l/-(i)l:

tutılub (طوتلوب) (49a/05)

yazıla (يازله) (10a/10)

dênîlür (دنیلور) (19a/08)

dênür (دنر) (44a/10)

Nadir olarak da kef (ك) ile yazılan şekli görülür.

dênjür (دكر) (40a/02)

2.2.1.4.3. İşteş Çatı Yapan Ek

-(1)ş/-(i)ş-(u)ş:

yetişmedi (يتشمدى) (55b/10)

2.2.1.4.4. Ettirgen Çatı Yapan Ek

-dur/-dür, -tur/-tür:

gösterüb (كوسترب) (2a/12)

bildürmek (بلدرمك) (48a/13)

getürüb (كتوروب) (2b/08)

-ur/-ür, -ır/-ir:

çağıрмаğ (چغرمق) (30b/03)

düşürmişdür (دوشرمش در) (30b/10)

-ar/-er:

çıkarub (چقاروب) (47b/13)

2.2.2. İsimler

2.2.2.1. İsim Çekimi

2.2.2.1.1. Çoğul Eki

-lar/-ler:

bunları (بونلري) (9a/13)

qarındaşlara (قارنداشلره) (13b/11)

anların (انلرك) (14b/10)

adları (ادلري) (41a/11)

qızları (قزلري) (47a/13)

alılar (اليرلر) (52b/10)

kitābların (كتابلرن) (2a/12)

mikdārları (مقدارلري) (5b/10)

vərsələr (ورسلر) (41a/10)

-an:

oğlan (اوغلن) (47a/13)

2.2.2.1.2. İyelik Ekleri

2. Tekil Şahıs: -(u)ŋ:

dutduŋ (دوتدوغن) (34a/03)

verdügüŋ (ويردكوك) (20b/11)

çekdügüŋ (چكدوكوك) (21b/04)

3. Tekil Şahıs: -ı/-i/-u/-ü, -sı/-si/-sü:

meblağın rəqamın (رقمن) (8a/06)

‘aşerātların ikisin (ايكيسن) (18a/02)

zıkr olınması (اولنماسي) (23b/04)

bahāsı (بهاسي) (23b/11)

arşunuñ şol tarafına (طرفنه) (25a/05)

hāne-i s̄ānī nesnesü (نسنه سو) (38b/02)

1. Çoğul Şahıs: -(ı)mız/-(i)miz/-(u)muz/-(ü)müz:

bulduğumuz (بلدوغمز) (47b/06)

muḳadderimiz (مقّدرمیز) (6b/08)

pāremiz (پاره مز) (39a/09)

şūretimiz (صورت مز) (54a/08)

dédüğümüz (دیدوگمز) (47b/07)

2. Çoğul Şahıs: -nız/-ünüz:

‘amālünüz (اعمالکز) (1b/13)

3. Çoğul Şahıs: -ları/-leri:

miḳdārları (مقدارلري) (5b/10)

kitābların (کتابلرن) (2a/12)

adları (ادلري) (41a/11)

gibileri (کبي لري) (55b/11)

hānelūleriyle (خانه لولرايله) (34b/02)

sermāyelerine (سرمایه لري) (42a/11)

2.2.2.1.3. İsim Hâl Ekleri

2.2.2.1.3.1. Tamlayan Hâli (genitif) Ekleri: -(n)uñ/-(n)ün/-(n)uñ/-(n)ün/-(n)ıñ

anuñ (انك) (3a/04)

bunuŋ (بونك) (8b/10)

adlarınuŋ (ادلرينك) (41a/13)

kendünüŋ (كندونك) (17b/07)

yëdinüŋ (يدينك) (10a/09)

üçünüŋ (اوچنك) (18a/08)

muḥāsebenüŋ (مخاسبه نك) (19b/01)

2.2.2.1.3.2. Yönelme Hâli (datif) Ekleri

-na/-ne:

ana (انا) (43a/13)

mevcûdına (موجودنه) (40a/05)

ortasına (اورتسنه) (25b/07)

birine (برنه) (15a/11)

ferdine (فردنه) (40a/06)

gërüsiine (كيروسنه) (10b/06)

ḥāline (حالنه) (42b/08)

2.2.2.1.3.3. Bulunma Hâli (lokatif) Ekleri

-(n)da/-(n)de:

anda (انده) (11b/13)

altında (التنده) (33b/03)

bunda (بونده) (49a/13)

yëdişerde (يديرده) (19a/08)

on sekizde (اون سكرده) (49a/12)

cezāsında (جزاسنده) (17b/12)

birbirinde (بربرنده) (53a/04)

cümlede (جمله ده) (38a/11)

yerde (برده) (33a/07)

2.2.2.1.3.4. Çıkma Hâli (ablatif) Ekleri

-(n)dan/- (n)den:

bundan (بوندن) (4a/03)

andan (اندن) (8a/01)

altından (التندن) (8b/13)

kaçdan (قچدن) (21b/03)

kırkıdan (قرقندن) (10a/10)

meblağdan (مبلغدن) (39b/10)

evvelden (اولدن) (7b/13)

aldıktan (الدقندن) (41a/11)

‘adedinden (عدندن) (15a/05)

arşundan (ارشوندن) (25a/11)

2.2.2.1.3.5. Belirtme Hâli (akuzatif) Ekleri

a) -(y)ı/- (y)i:

aķceyi (اقچه) (9b/03)

ğuremāyı (غرمأ) (40a/03)

ḥaṭāyı (خطایی) (55a/04)

yerini (یرنی) (7b/05)

‘adedini (عددي) (15a/08)

şūretini (صورتني) (25a/08)

b) 3. Kişi İyelik Ekinden Sonra Gelen -n:

olduğın (اولدوغن) (6b/03)

‘aşerātınun evvelden birin (عشراتنك اولدن برن) (7b/13)

meblağın raqamın (مبلغك رقمين) (8a/06)

‘aşerātlarınun ikisin (عشراتلرينك اكييسن) (18a/02)

hānelūsın (خانه لوسن) (13a/09)

muḥāsibūn bahāsın (محاسبك بهاسن) (17a/03)

2.2.2.1.3.6. Eşitlik Hâli (ekvatif)

-ca:

nice (نجه) (2a/12)

ëylece (ایلجه) (9a/08)

böylece (بیلجه) (11b/07)

taqđırce (تقدیرجه) (9a/06)

2.2.2.1.3.7. Vasıta Hâli

-(y)İlA, ile, -(I)lA:

eczāyıla (اجز ايله) (51b/11)

lūdre ile (لودره ايله) (31b/13)

arşunıla (ارشونله) (25b/05)

ḥayrıla (خيرله) (2b/11)

nıṣfıla (نصفله) (11a/03)

ṣarṭıla (شرطله) (37a/01)

anuṣıla (انكله) (19a/04)

merfū^c olan ile (مرفوع اولن ايله) (10a/03)

2.2.2.1.3.8. Yön Gösterme Eki (Direktif)

-aru/-erü, -ra:

gërü (كرو) (50b/06)

yukaruda (يوقرده) (49b/01)

taşra (طشره) (13a/07)

2.2.3. Sıfatlar

2.2.3.1. Niteleme Sıfatları

zıkr olan ṭarīḳ (ذکر اولن طریق) (39b/03)

ḥāṣıl-ı ḍarb olan bahā (حاصل ضرب اولن بها) (29a/08)

oğul kızlarıdur (اوغل قزلریدر) (47b/02)

ķılunān aķceyi (قلوكن اقجه) (49b/02)

maḥrec olan 150 ‘adede (مخرج اولن ۱۵۰ عدده) (50a/02)

zıkr olan şüretlerün (ذکراولن صورتلرک) (50a/10)

şürū^c eden ķarındaşlara (شروع ایدن قرنداشلره) (13b/11)

ziyāde gelen kereye (زياده كلن كره يه) (26a/06)

bāķī kalan ‘adedleri (باقی قلان عددلری) (12a/02)

2.2.3.2. Belirtme Sıfatları

2.2.3.2.1. Soru Sıfatları

kaç akçe (قاچ اقجه) (38b/10)

her ne vākı^c (هر نه واقع) (39b/03)

neye göre (نیه کوره) (40a/02)

ne miqdār (نمقدار) (40a/02)

kankı hāneye (قنقي حانيه) (34a/08)

2.2.3.2.2. İşaret Sıfatları

bu şūretde (بو صورتده) (5b/12)

şolqadar (شولقدار) (12b/02)

şol vaqtde (شول وقتده) (27a/10)

ol sebebden (اول سببدن) (45b/11)

2.2.3.2.3. Sayı Sıfatları

2.2.3.2.3.1. Asıl Sayı Sıfatları

iki şūret (اكي صورت) (8a/07)

üç kerre (اوچ کره) (15b/02)

üç cins kumāşuñ (اوچ جنس قماشك) (18a/13)

dört hāne (درت خانه) (13a/01)

bêş arşunı (بش ارشوني) (24b/05)

on şümün (اون ثمن) (6b/05)

2.2.3.2.3.2. Sıra Sayı Sıfatları

yigirmi ikinci faşl (يكرمي اكنجي فصل) (46b/09)

sekizinci menzılden (سكزنجي منزلدن) (6a/06)

birinci nev'inde (برنجي نو عنده) (14b/10)

altıncı faşl (التتجي فصل) (11a/11)

yedinci faşl (يدنجي فصل) (12a/13)

2.2.3.2.3.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

ikişer akçeye (اکثر اقجيہ) (14b/02)

birer ikişer şüret (برر اکثر صورت) (14b/11)

altmışşar akçeye (التمش شر اقجيہ) (35a/13)

yedişer taraf (يدشر طرف) (18b/07)

bêşer biñden (بشر بکدن) (54b/06)

2.2.3.2.3.4. Belirsizlik Sıfatları

hişşe az (حصّہ از) (41a/12)

birkaçdan (برقچدن) (21b/03)

her bir hānesin (هر بر خانه سن) (7b/02)

her on 'adedinden (هر اون عددندن) (15a/05)

hiç 'emīr çekmeyeler (هیچ عمیر چکمیلر) (13b/13)

çok müddet (چوق مدّت) (2a/10)

kimi bir kere (کمي بر کره) (24a/04)

2.2.4. Zamirler

2.2.4.1. Şahıs Zamirleri

anuñçün (انکچون) (16b/13)

saṇa (سکا) (51b/10)

biz (بیز) (26b/09)

2.2.4.2. İşaret Zamirleri

bu (بو) (27a/07)

ol (اول) (29a/07)

şol kadar (شولقدر) (44b/13)

o (و) (6b/07)

2.2.4.3. Belirsizlik Zamirleri

Metinde oldukça fazla belirsizlik zamiri mevcuttur:

kimselerdür (کمسلردر) (47a/01)

kimisine (کمسینه) (21b/11)

kimesneye (کمسنيه) (8b/01)

birbirinün (بربرينك) (7b/09)

cümle (جمله) (15a/12)

degme (دکمه) (12b/02)

her ne (هر نه) (39b/03)

her kankı (هر قنقي) (43a/01)

2.2.4.4. Dönüşlülük Zamiri

kendi (کندي) (11a/13)

kendü (کندو) (11a/09)

kendüm (کندم) (27b/02)

2.2.5. Zarflar

2.2.5.1. Zaman Zarfları

günde (کونده) (39a/05)

sonra (صكره) (35a/02)

imdi (امدي) (19a/09)

ay (اي) (54b/05)

2.2.5.2. Yer-Yön Zarfları

yukaruda (يوقرده) (49b/01)

şag (صاغ) (10b/06)

sol (صول) (16b/02)

taşra (طشره) (13a/07)

gerüden (كروندن) (22a/07)

art (ارته) (30b/03)

birbiri altına yazub (التنه) (16a/09)

önün (اوكن) (13b/11)

yana (يانه) (28a/13)

2.2.5.3. Durum Zarfları

böyle yazasın (بويله يازه سن) (33a/12)

şöyle bilesin (شويله بله سن) (23b/07)

şihhat üzerine ola (صحت اوزرنه اوله) (21a/01)

nışfı kadar dahı katub (نصفی قدر دخي قتوب) (34a/09)

2.2.5.4. Miktar Zarfları

ķadar: ol ķadar olur (قدر) (6b/01)

az: hıřē az olına (از) (41a/12)

ķok: ķok olan (ķق) (41a/12)

gibi: heft sūmūn gibi cem^c ēder (ķبي) (13a/10)

2.2.5.5. Soru Zarfları

ne ķadar: ne ķadar ziyāde olursa (نه قدر) (27b/09)

niķūn: niķūn oldu (نچون) (23a/01)

nice: vaķt nice oķınur (نجه) (7b/09)

2.2.6. Edatlar

2.2.6.1. ķekim Edatları

2.2.6.1.1. Yalın Hāl ile Kullanılan Edatlar

ūzere: iki ķısm ūzere (ايكي قسم اوزره) (3a/11)

yine: maķāric yine nışfındur (ينه) (45b/01)

ile: sūmūn ile yād olınub (يله) (6b/04)

iķūn: kūsūr hānesinden olmaķ ecli iķūn (ايچون) (25b/10)

ķore: buņa ķore (ķوره) (34a/06)

dēyū: sebeb nedūr dēyū (ديو) (38a/02)

ķadar: řol ķadar mūdd (قدر) (44b/13)

gibi: zīrā bunun gibi hūřūřda (ķبي) (46b/13)

2.2.6.1.2. ķıkma Hāli ile Kullanılan Edatlar

andan sonra: maḫṣūm-ı ‘aleyh olsa gerektür ki andan sonra (اندن صکره) (52a/03)

şoldan ötürü: 2 hāne şoldan ötürü taraf olına (صولدن اوترو) (28a/10)

2.2.6.2. Kuvvetlendirme Edatları

dağı: ve dağı bilgil ki bu siyākat-i ‘arabīnün ādādı (دخی) (4a/02)

2.2.7. Bağlaçlar

veyāhūd: haṭāları zāyid veyāhūd nākış ola (ویاخود) (52a/01)

kim: zīrā kim a‘dād-ı ‘arabī aşıldur (کیم) (3b/13)

ki: darb edesin ki hişşe-i benātdur (که) (49a/09)

ve: bahā budur ve bundan sonra (و) (55a/08)

veyā: bir ‘aded veyā iki ‘aded (ویا) (7b/13)

ile: 9 ‘aded ile 19 ‘aded yazasın (ایله) (10a/11)

bile: eksi bile zāyid ola (بله) (52a/01)

ancak: maḫṣūş budur ancak tafşıl darb (انجق) (32a/12)

2.2.8. Fiiller

2.2.8.1. Şahıs Ekleri

2.2.8.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri:

2. Tekil Şahıs: -sın/-sin:

yazasın (یازه سن) (7b/13)

dutasın (دوتاسن) (8a/05)

ṭutasın (طوته سن) (18a/01)

çıkasın (چقاسن) (8b/06)

koyasın (قويه سن) (21b/04)

bozasın (بوزه سن) (25a/01)

olmayasın (اولمياسن) (27a/12)

darb edesin (ضرب ايده سن) (31a/01)

dèyesin (ديه سن) (31a/04)

3. Tekil Şahıs: Ø:

dutıla (دوتله) (11b/07)

kala (قله) (45a/13)

1. Çoğul Şahıs: -umuz/-ümüz:

dèdügümüz (ديدكمز) (43a/11)

bulduğumuz (بلدوغمز) (47b/06)

3. Çoğul Şahıs: -lar/-ler:

olurlar (اولورلر) (48a/07)

alırlar (اليرلر) (52b/10)

alsunlar (السونلر) (53b/10)

2.2.8.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri

1. Tekil Şahıs: -m:

vèrdüm (وردم) (2b/03)

aldum (الدوم) (27b/03)

2. Tekil Şahıs: -ŋ, -n:

ëtdün (اتدون) (2b/02)

bildün (بلدك) (14b/03)

1. Çoğul Şahıs: -k/-k:

geldük (کلدك) (9b/02)

farz ëtdük (فرض اتدك) (15a/12)

ekledük (اکلدك) (32a/02)

alduķ (الدق) (30a/13)

bildük (بلدك) (38a/05)

dëdük (ددك) (15a/11)

3. Çoğul Şahıs: -lar/-ler:

çekmeyeler (چکمیلر) (13b/13)

vërseler (ورسلر) (41a/10)

dëseler (دیسہ لر) (21a/11)

taķsim ëtmelü olsalar (تقسیم اتملو اولسه لر) (11a/04)

2.2.8.2. Fiil Çekimleri

2.2.8.2.1. Basit Çekimler

2.2.8.2.1.1. Bildirme Kipleri

2.2.8.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

-dı/-di, -du/-dü:

1. Tekil Şahıs:

ķıldum (قلىدم) (2b/08)

bildüm (بلىدم) (2a/02)

vërdüm (ورىدم) (2b/03)

ëyledüm (اىلىدم) (23b/03)

aldum (الدىوم) (27b/03)

oldum (اولدىوم) (1b/11)

2. Tekil Şahıs:

ëtdün (اتىدون) (2b/02)

bildün (بلىدىك) (14b/03)

3. Tekil Şahıs:

birikmedü (برىكىمدو) (52a/12)

ma'lüm oldı (معلوم اولدى) (45b/09)

iķtırār ëtdi (اقترار اتىدى) (47a/10)

ķodı (قوىدى) (48a/05)

zıkr olındı (زىكر اولنىدى) (48a/12)

bulındı (بولنىدى) (49b/10)

ķaķā ëyledi (ķaķā اىلىدى) (52b/11)

ķaldı (قلىدى) (50a/09)

1. Çoğul Şahıs:

alduķ (الدىوق) (26b/09)

gëldük (كلىدىك) (30a/04)

ekledük (اكلىدىك) (32a/02)

bildük (بلدک) (38a/05)

dédük (ددک) (15a/11)

3. Çoğul Şahıs:

ticāret êtdiler (تجارت ائدیلر) (42a/09)

ṭaleb èylediler (طلب ایلدیلر) (42a/10)

ṭaleb êtdiler (طلب ائدیلر) (50a/09)

2.2.8.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

-mıṣ/-miṣ, -muṣ/-müṣ:

3. Tekil Şahıs:

buyurmuş (بیورمش) (1b/13)

vākı^c olmuṣdur (واقع اولمشدر) (4a/04)

ḥāne imiṣ (خانه ایمش) (27b/07)

bulmuṣdur (بولمشدر) (34a/10)

beyān êtmiṣdür (بیان اتمشدر) (54b/10)

3. Çoğul Şahıs:

taṣnīfler êtmiṣler (تصنیفلر اتمشلر) (2a/06)

görmüşler (کورمش لر) (5b/05)

ḳayd êtmiṣler (قید اتمشلر) (5b/06)

dêmişler (دمشلر) (14a/01)

2.2.8.2.1.1.3. Geniş Zaman

-ar/-er, -ur/-ür:

2. Tekil Şahıs:

bilürsün (بیرسن) (14b/13)

3. Tekil Şahıs:

beyān eder (بیان ایدر) (48b/09)

düşer (دوشر) (21a/11)

vérür (ورر) (2b/07)

gelür (کلور) (17b/02)

3. Çoğul Şahıs:

olurlar (اولورلر) (48a/07)

alırlar (الیرلر) (52b/10)

dérler (درلر) (54b/12)

ta'bir ederler (تعبیر ادرلر) (6b/07)

üstlerler (اوستلرلر) (32a/08)

Geniş Zaman Olumsuz: -maz/-mez:

3. Tekil Şahıs Olumsuz:

gelmez (کلمز) (16b/13)

lāzım olmaz (لازم اولمز) (26b/07)

deñmez (دکمز) (21b/03)

lāzım gelmez (لازم کلمز) (29a/02)

èdebilmez (ایدبلمز) (12b/02)

3. Çoğul Şahıs Olumsuz:

almazlar (المزله) (10a/06)

2.2.8.2.1.2. Dilek Kipleri

2.2.8.2.1.2.1. Emir-İstek

2. Tekil Şahıs: -gil, Ø:

bilgil (بلكل) (12b/02)

okı (وقي) (15a/08)

al (ال) (15a/08)

taḫsīm èt (تقسيم ايت) (22a/10)

vèr (وير) (37a/02)

3. Tekil Şahıs: -sun/-sün:

mezḳūr èylesün (مذكور ايلسن) (21a/12)

1. Çoğul Şahıs: -alum/-elüm, -a/-e:

zıkr èdelüm (ذكر ايدلوم) (38a/05)

bilge ètmelüm (بلكه اتملوم) (50b/10)

dèyelüm (ديلوم) (19a/10)

şahīḥ ola (اوله) (53a/11)

kitābın kelāmıyıla aḳa (اقا) (3a/06)

bāḳī yazıla (يازله) (10a/10)

merfū^c dutıla (دوتله) (11b/07)

bāḳī ḳala (قله) (45a/13)

bahā ède (ايده) (17b/04)

‘afv gele (كله) (3a/06)

2. Çoğul Şahıs: -uñ/-üñ

hisāb èdün (حساب ايدون) (1b/13)

3. Çoğul Şahıs: -a/-e, -sun/-sün:

ihrāc ètsünler (اتسونلر) (53a/08)

alsunlar (السونلر) (53b/10)

2.2.8.2.1.2.2. Şart

-(1)sa/-(i)se:

2. Tekil Şahıs:

tarh èdersen (طرخ ايدرسك) (37a/04)

çeksen (چكسك) (22a/05)

cem‘ èdicek isen (جمع ايديجك ايسن) (54a/05)

3. Tekil Şahıs:

èyle olsa (اييله اولسه) (49a/12)

alsa (السه) (52a/11)

kalsa (قالسه) (52b/01)

nemiḳdār èylese (نمقدار ايلسه) (11a/13)

sümünlese (ثمنله سه) (13a/09)

elese (اله سه) (13a/11)

vèrse (ويرسه) (13a/09)

1. Çoğul Şahıs:

tarḥ édersek (طرخ ایدرسك) (37a/06)

3. Çoğul Şahıs:

étmelü olsalar (تقسیم اتملو اولسه لر) (11a/04)

dēseler (دیسہ لر) (21a/11)

su'āl étseles (سؤال اتسلر) (27b/03)

su'āl éyleseler (سؤال ایله سلر) (30b/08)

vērseler (ورسلر) (41a/10)

Şartın Olumsuz Şahıs Çekimleri: -masa/-mese:

3. Çoğul Şahıs Olumsuz:

vefā étmese (وفا اتمسه) (39b/10)

zevc olmasa (زوج اولمسه) (10a/03)

ferd olmasa (فرد اولمسه) (10a/06)

kemāliyle karar olmasa (کمالیله قرر اولمسه) (44b/13)

2.2.8.2.1.2.3. Gereklilik Kipi

şerḥ olmalu (شرح اولملو) (50b/09)

zīrā' étmelü (ذراع اتملو) (23a/02)

taḫsīm étmelü (تقسیم اتملو) (11a/04)

farz étmek gerekdür (فرض اتمك كركدر) (53b/13)

bāḳī kılmak gerek (باقی قلمق كرك) (55a/09)

2.2.8.2.2. Birleşik Fiil Çekimleri

2.2.8.2.2.1. Geniş Zamanın Şartı

-ursa/-ürse, -erse:

2. Tekil Şahıs:

tarḥ eðersen (طرخ ایدرسك) (37a/04)

3. Tekil Şahıs:

vāḳı^c olursa (واقع اولورسه) (49b/03)

ḳalursa (قلورسه) (52b/13)

gelürse (كلرسه) (18b/11)

gerekürse (كركورسه) (51b/08)

1. Çoğul Şahıs:

eðersek (ایدرسك) (37a/07)

2.2.8.2.2.2. Geniş Zamanın Rivayeti

-ermiş:

dêrlermiş (درلرמש) (14b/03)

2.2.8.2.2.3. Geniş Zamanın Hikayesi

-urdu:

3. Tekil Şahıs:

olınurdu (اولنوردي) (17a/08)

2.2.8.2.2.4. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikayesi

-miş idi:

demiş idi (دیمش ایدي) (9a/03)

2.2.9. Ek-Fiil

Ek fiillerin her şahıs için çekimli hâli yoktur:

bu ise (بو اسه) (22b/13)

dêrler imiş (دەرلر ایمش) (42b/09)

aķce êyler imiş (اقجه ایلر ایمش) (20a/11)

var imiş (وار ایمش) (45b/10)

2.2.10. Birleşik Fiil

2.2.10.1. İsim + Yardımcı Fiille Oluşan Birleşik Fiiller

maķsûm dutasın (مقسوم دوته سن) (46b/05)

taķsîm êtmek (تقسیم اتمک) (21b/11)

ďarb olına (ضرب اولنه) (45b/13)

istiĥrâc êder (استخراج ایدر) (11a/04)

ķismet êdesin (قسمت اده سن) (37b/04)

şûret êylensin (صورت ایلنسن) (43b/07)

bâķî ķılmaķ (باقی قلمق) (55a/09)

2.2.10.2. Fiil + Zarf-Fiil Eki + Fiil Şekliyle Yapılan Birleşik Fiil

êdebilmez (ایدبلمز) (12b/02)

2.2.11. Fiilimsiler

2.2.11.1. Zarf-Fiiller (Gerundium)

2.2.11.1.1. -(y)u/-(y)ü

dèyü (ديو) (16a/06)

2.2.11.1.2. -ınca/-ince

tamām olınca (تمام اولنجه) (21b/09)

varınca (وارنجه) (24a/05)

duḥūl êdince (دخول ايدنجه) (33b/12)

2.2.11.1.3. -(i)ken < er-ken

eldeyiken (الده يکن) (18a/03)

êtmişdür iken (اتمشدر ايکن) (54b/10)

2.2.11.1.4. -(y)ub/-(y)üb

bulub (بولوب) (55a/08)

maḫsūm tūtub (مقسوم طوتوب) (55b/01)

ḫalub (قلوب) (2a/13)

yād olınub (ياد اولنوب) (6b/04)

yazub (يازوب) (8b/13)

alub (الوب) (9a/03)

getürüb (کتوروب) (2b/08)

raḫam êdüb (رقم ايدوب) (10a/03)

çekmeyüb (چکميوب) (13b/12)

démeyüb (ديميوب) (16b/04)

gelüb (كلوب) (28a/03)

2.2.11.1.5. -ıcaḳ/-icek

ḳalurından gidicek nıṣfı (كديجك نصفی) (54b/05)

cem⁶ edicek 2200 oldur (جمع ايدجك ۲۲۰۰ اولدر) (55b/05)

muḥtāc olıcaḳ (محتاج اولجاق) (32a/08)

telaḳfuz edicek (تلفظ ايدجك) (6b/02)

⁶adede eyledicek (عدده ايلدجك) (9a/09)

2.2.11.1.6. -maḳda/-mekde

etmekdeler (تقسيم اتمكده لر) (46b/10)

2.2.11.1.7. -mege/-maḡa

isim olmaḡa sebeb (اسم اولمغه سبب) (38a/02)

vérmege (ويرمكه) (27a/10)

fehmi etmege (فهيم اتمكه) (6b/04)

2.2.11.1.8. -duḡca

Sadece üç örnekte görülmektedir.

cānib olduḡca (جانب اولدقجه) (24a/06)

mümkin olduḡca (ممکن اولدقجه) (33b/05), (36a/10)

2.2.11.1.9. -mazsa/-mezse

ẓāhir olmazsa (ظاهر اولمزسه) (40b/09)

deḡmezse (دكمزسه) (21a/06)

2.2.11.2. Sıfat-Fiiller (Partisip)

2.2.11.2.1. Gelecek Zaman Sıfat-Fiili

2.2.11.2.1.1. -(y)ecek

raḡamın ‘aded edecek a‘dād (رقمن عدد ايدجك اعداد) (8a/06)

ṭarḡ eyleyecek ṭarḡuṅ (طرخ ايلجك طرخك) (19b/05)

istifāde edecekler (استفاده ايدجك لر) (55b/12)

2.2.11.3. İsim-Fiiller

2.2.11.3.1. -mak/-mek

ziyāde kılmak olur (زياده قلمق اولور) (5b/03)

eksik olmak mergūbdur (اكسك اولمق مرغوبدر) (11b/03)

kitābet olunmak gerek (كتابت اولنمق كرك) (12b/11)

yazılmak gerekdür (يازلمق كركدر) (22b/11)

çağırmaq içündür (چغرمق ایچوندر) (30b/03)

bilmek dilesün (بلمك دلسك) (30b/09)

demek (دمك) (33a/04)

istihrāc etmek dilesün (استخراج اتمك دلسك) (46a/03)

3. BÖLÜM: METİN

[1b]

الحمد لله الذي غمرب غن عد نعمه لسان القلم و قلم اللسان كما عجز عن قد (02) بسم الله الرحمن الرحيم (01) البيان و الصلوة علي مع قوانين الا عمال و نقادي ثوابها و واضع موازين الا صوال (03) كرمه بيان الرقم و رقم (05) وشادي حسابها محمد المصطفا و علي جميع الابرادو جمله صحّه الاخيارا لزين صح عن سلفهم خلي (04) ما قسم تضعيف برايت الا اعداد (06) خطاي النفس الهوي و عني تفاريق فرق المومنين من ضروب اهل السموات ولى التوفيق والا عانه في اظهار التحقيق بعد ارشادرحمد و ثنا و ايثار (07) و رسم ناليفا روايت الا مراد انه ve bu risāle-i tarḥ ve anuḡ müferrid-i nebī (08) والايانه (09) fī destgāh naṣūḡ bin abdu'l-lah aṣlu'l-lah ṣānehu 'ammā ṣānehu édür bir dem rüz-i pīrüzkar (10) ve'l-zarūrī bu faḡīr-i fī pāye ḡaḡīr-i fī sermāye 'ilm-i ḡisābuḡ iktisādına meṣaḡḡat (11) ve tenevvürine ateş-i talebiyile müstaḡırr iken bu ḡadīse muṡṡalı' oldum ṣadr-ı kāināt (12) ve mefḡar-i mevcūdāt 'aleyh efzālū's-ṣalavat ve'l-ḡukku't-taḡıyyāt la'az-ı rebār-ı gevher neṣṣārından (13) şöyle buyurmuş ki ḡāsbu aḡīb an yuḡāsbā ya'nī a'mālünüz ḡisāb édün ḡisāb

[2a]

(01) olunmadan evvel çün bu ḡaberün ma'nāsı ve bu eṣerün muḡtevāsı dil-ṣikesteye ḡatır-ı haseneye (02) vaż' müddedli oldu ta'bīrün bildüm ki 'ilm-i ḡisāb bir 'ilm-i ṣerīf ve vaḡt laṡīfdür ba'zı sā'il-i (03) dīniyye ve faẓā'il-i yaḡīniyye bu 'ilmün taḡṣīline menūṡ ve bu fennün tekmīline merbūṡdur beyt (04) الا دراك امداق عمر عمیق الاینال یقین الا بغوض الفهم و (05) محلق مل لؤلؤي kālkukebū'd-dāriyü'l-eflāk üstadān-ı ā'ṣār ve muḡḡasebān-ı rüzḡār çok (06) fāḡir te'līfler 'ālī taṣnīfler étmişler 'arabī ve fārisī ve hem ba'zı manẓūm ve ba'zı menṣūr (07) ve her birinün māl-ā-māldur manẓūm ve lü'lü'yi menṣūr līkin eksük fehm-i i ṣeh-vār (08) ve dēr ki düṣvār ve ḡaraẓ-ı nā-ma'lūm ve murād nā-mefḡūm bular za'af 'ibādullahü'l-ḡaviyy naṣūḡ (09) bin ḡaragöz el-piriştinevī aṣlu'l-lah ṣānehumā ve ḡaṣala

amālḥā-yı erbāb-ı kalemün ā‘yānı ve aş‘āb-ı (10) raḳamun erkānı ḥuḫūrlarında ve üdebā-yı kāmīl ve ḥisāb-ı ḥāşıl ḥizmetlerinde çok (11) müddet muvāzebet edüb tertīb-i aḳlām ve terekḳüb-i erkām ki aşl-ı ḳadīmdür ki ‘azīmdür (12) nice vakt mülāzemet ve muvāzebet gösterüb ustalar dērler ki tenbīs kitābların (13) altın ḳılub ve ḥalis bilüb tettebbu‘ ve temettu‘ etmekile bu ḳararü’l-vesiḳa ve’l-ṭaḳrīr fi’l-cümle

[2b]

(01) siyāḳat kesb edüb be-ḡāyetü’l-vācib e’l-vücūdu ve esennü’l-ḥayr ve’l-ḥod-mu‘tā (02) murād ve maḳşūdın ḳuvvāta ‘iṭā etdün sonra bu risāleyi inşā ve bu ‘ucāleyi peydā (03) edüb cemālü’l-küttāb ve kemālü’l-ḥüssāb dēyü ad vërdüm me’müldür ki erbāb-ı ḥünerün kemāliyle (04) manzūr ve eşḫāb-ı nazarun cemāliyle mürür ola **beyt** رساله (05) مفيدت مختصرة e’l-rukūmhā mesel-i şefīḳ (06) e’l-ḥarem ve bu bend ḥaḳīrū’l-ḥarem ve kebīrū’l-ḥaram ‘ilm-i ḥisābun ḳavānīn ḥikāye-i ‘azviyesinde (07) şol ki beynü’n-nās ümem metālib ve etemm mārīr vërür kerrāt bahādur şeri‘ā gibidür (08) fī beyāna ve bir fī ‘ayāna getürüb müretteb ve maharet ḳıldum tā ki mübtedīlere başire (09) ve münteḥīlere tezkīre olub muḳayyedlerün iḳāmesine delīl taḳayyüdlerün sebīl (10) ola ümmīd vardur ki bu cem‘ün pīrāyendesin ve bu kitābun ārāyendesin (11) ḥayr du‘āyla yād ḳılalar ḥayrıla şād edeler **beyt** مراد بوراين باغ و بيان (12) e’l-nüḣḫa-ı cedīd (13) ve risāleyi muḳayyede sultān-ı a‘ḫam ḥaḳān-ı mu‘aẓẓam mālīk-i sermāye ālā hem her fī mülūk

[3a]

(01) olub ve’l-‘acem ve evveli e’l-‘arabü’l-istiḥḳaḳü’l-maḥşuş beḡāyetü’l-mülūkü’l-ḥulūd (02) sultān bin sultān sultān selīm ḥān sultān pāyidārın sultān maḥmud ḥān abdu’l-lah (03) ve ḥalid salṭanat zamānında hicret-i nebevīnün toḳuz yüz yigirmi üçinci yılında şaferü’l-ḥatm (04) bi’l-ḥayr ve’l-zafer anun ola yılında tertībü’l-cevāb ḳaleme geldi **beyt**

(05) yā rab bu kitāb-ı dilküşāyı taleblerine mübārek ēyle āmin dīne ‘iṭālar ‘edūb (06) ‘afv gele kitābın kelāmıyla aḳa şol tahrīrler ki ḥāmī-i ḳalem ve raḳam ve mecmū ḥamīm ve keremdürler (07) ve bu nüṣḥa-ı pür-ḳuşūruṅ sehv-i ḳalemine ve vāḳıf olıcaḳ ricā var ki (08) ıṣṭilāḥ lābīdūr yuḡālīdūr yuḡāl sürmeyüb āḫīr zarrıyla lāyık ve nüvvāb-ı cemīle müsteḥaḳ (09) olanlar beyt کمال و فضل و ارم اهل چشم و سہواین نبده عفو فرمان چشم و (10) جمال کم ال و (11) المرجع والمآب و الله صلیم الصّواب و الله حسن ادب برنن نا توان نجشانید ve bu risāle-i muḳayyede iki kısım üzere ma‘nīdūr kısım-ı ṣānī meṣā’il (12) müteferriḳa beyānında va’l-lah ‘ilm-i bi’ş-şevāb e’l-faṣlū’l-evvel fī beyān-ı erḳāmü’l-hindī e’l-faṣl (13) e’ṣ-ṣānī fī beyānū’l-cem‘ e’l-faṣlū’ṣ-ṣālis fī beyānū’l-tefrīḳ e’l-faṣlū’r-rābi‘ fī beyān-ı

[3b]

(01) tanṣīf e’l-faṣlū’l-ḥāmis fī beyānū’t-taṣīf e’l-faṣlū’s-sādis fī beyān-ı kūsūrāt (02) ü’l-dirhem e’l-faṣlū’s-sābi‘ fī beyān-ı ḍarbū’l-‘aded e’l-faṣlū’ṣ-ṣāmin fī beyān-ı ḍarbū’ş-şihḥāḥ (03) e’l-faṣlū’t-tāsi‘ fī beyān-ı ḍarbū’ş-şihḥāḥ ma‘ū’l-kūsūr e’l-faṣlū’l-‘āşir fī beyān-ı ḍarb (04) ü’l-kūsūr ma‘ū’l-kūsūr e’l-faṣlū’l-ḥādī ‘aşir fī beyānū’t-taḳṣīm e’l-faṣlū’ṣ-ṣānī ‘aşir fī beyān (05) ü’l-emdād ve’l-kalīcāt e’l-faṣlū’ṣ-ṣālis ‘aşir fī beyānū’l-ḳanṭār ve’l-lüdre (06) ve’l-lidre e’l-faṣlū’r-rābi‘ ‘aşir fī beyānū’r-rūsūmāt e’l-faṣlū’l-ḥāmis ‘aşir fī beyān (07) ü’z-zirā‘ü’l-kūsūr e’l-faṣlū’s-sādis ‘aşir fī beyānū’l-mıṣḳāl ve’l-ḳıraṭ e’l-faṣlū’s-sābi‘ (08) ‘aşir fī beyānū’l-cem‘ü’l-kūsūr ma‘ū’l-kūsūr e’l-faṣlū’ṣ-ṣāmin ‘aşir fī beyānū’l-a‘dādü’l (09) erba‘aü’l-mütenāsibe e’l-faṣlū’t-tāsi‘ ‘aşir fī beyān-ı ḳismetü’l-ḡuremā e’l-faṣlū’l-‘iṣrūn (10) fī beyān-ı istiḥrācū’l-maḡāric e’l-faṣlū’l-ḥādī ve’l-‘iṣrūn fī beyānū’l-ḥavādis e’l-faṣl (11) ü’ṣ-ṣānī ve’l-‘iṣrūn fī beyānū’l-ḥaṭāyīn e’l-faṣlū’l-evvel fī beyān-ı siyāḳatü’l-‘arabī bu evvelki (12) faṣl siyāḳat-i ‘arabīnūṅ beyānındadır ve hem bu siyāḳat-i ‘arabī erḳām-ı hindūnuṅ (13) üzerine taḳdīm olınmışdır zīrā kim a‘dād-ı ‘arabī aşıldur ve cemī‘ a‘dāduṅ

[4a]

(01) üzerine muḳaddimdür bunda daḥı taḳdīmle bir olduḡmı aşıldan yer muḳaddim zıkr
olinmıṣdur (02) ve daḥı bilgil ki bu siyāḳat-i ‘arabīnün ādādı ‘aṣerāti üzerine mi’āt-ı ādād
(03) üzerine ve ulūf-ı mi’āt üzerine muḳaddimdür zīrā kim bundan ḥıffet-i maṭlūb (04)
olduḡı sebebden ḳavā‘idinün būnyādı daḥı taḥfīf üzere vāḳı‘ olmuṣdur (05) hem mezkūr
siyāḳat-i ‘arabī daḥı a‘dād-ı ‘arab üzere bu vechile kitābet olması (06) iḳtiżā eder berīn
ṣūret ki ṣebt olunur (07) bir evidür (08) 1 2 3 4 5 6 7 8

9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 (09) ‘aṣerāt on evidür (10) 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 (11) 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 (12) yüz evidür
(13)

[4b]

(01) ulūf biḡ evidür (02) (03) ‘aṣerāt-ı ulūf on biḡ evidür (04) (05) mi’āt-ı ulūf yüz biḡ evidür (06) (07) ‘aṣerāt-ı mi’āt-ı ulūf on kerre yüz biḡ evidür (08) (09) (10) mi’āt-ı mi’āt-ı ulūf yüz kerre
yüz biḡ evidür (11) (12) (13) ulūf-ı mi’āt-ı ulūf biḡ kerre yüz biḡ evidür

[5a]

(01) (02) (03) ‘aṣerāt-ı ulūf-ı mi’āt-ı ulūf on biḡ kerre yüz biḡ evidür (04) (05) (06) mi’āt-ı ulūf-ı mi’āt-ı ulūf yüz biḡ kerre yüz biḡ evidür (07) (08) (09)

(10) 'aşerāt-ı mi'āt-ı ulūf-ı mi'āt-ı ulūf on bin

kerre yüz bin kerre yüz bin evidür (11)

(12) (13)

[5b]

(01) pes imdi bu siyākat-i kitābetde ve kırā'etde meşķūk ve müştēbih olan eşķālün her menzilinden (02) on iki menzile varınca tafşıl olındı ve eger bunı on ikinci menzilden ziyādeyi (03) etmek murād olinsa mertebeyi nihāyetine varınca tarīķ-ı meşrū'a üzere ziyāde kılmaķ (04) olur emmā üstādāt ā'sār-ı muḥāsebān rūzgār olan fāzıl ve kāmīl (05) kimesneler görmişler ki bu siyākat-i 'arabīnün kitābeti ve kırā'eti müşevveş ve hem 'asīrū'l-feḥmdür (06) ol eelden vaż' ve rūşen olsun dēyü 'ibāretille kayd etmişler tā ki (07) 'asīrū'l-feḥm olub zabṭ u rabṭ ğayrıya kābil ola pes imdi bu miķdār-ı tafşıl kāfīdür (08) vaķıs 'aleyh hazā e'l-faşlü's-sānī fī beyān erķāmü'l-hindī bu ikinci faşl erķāmü'l-hindīnün (09) beyānındadır meselā bu erķām-ı hindīnün a'dādınun ādādına selef toķuz şūret (10) vaż' etmişler ve bundan sonra bilgil ki mezkūr a'dādun miķdārları muḥtelif olur (11) mennānıla muḥtelif olmaķ ēyle meselā şūret-i ādād menzīlün evvelkisidür anda 2 (12) bir anda vaż' olunur 'aded birdür bu sūretde raķam olunur 1 ve eger mezkūr ikinci menzilde (13) vāķı' olursa 'aded ondur bu şūretde raķam olur 10 ve eger üçinci menzilde vāķı'

[6a]

(01) olursa 'aded yüzdür bu şūret-i raķam olunur 100 ve eger dördüncü menzilden vāķı' (02) olursa 'aded biñdür bu şūret-i raķam olunur 1000 ve eger beşinci menzilden vāķı' (03) olursa 'aded on biñdür bu şūret-i raķam olunur 10000 ve eger altıncı menzilden (04) vāķı' olursa 'aded yüz biñdür bu şūret-i raķam olunur 100000 ve eger birinci (05) menzilden vāķı' olursa 'aded yüz biñdür bu şūret-i raķam olunur 1000000 (06) ve eger

sekizinci menzilden vāqı' olursa 'aded yüz kere yüz biñdür bu şüret-i raķam olunur (07) 10000000 ve eger toķuzıncı menzilden vāqı' olursa 'aded biñ kerre yüz yüz biñdür (08) bu şüret-i raķam olunur 100000000 ve eger onuncı menzilden vāqı' olursa (09) 'aded on biñ kerre yüz biñdür bu şüret-i raķam olunur 1000000000 ve eger (10) on birinci menzilden vāqı' olursa 'aded yüz biñ kerre yüz biñdür bu şüret-i raķam olunur (11) 10000000000 ve eger on ikinci menzilden vāqı' olursa 'aded on biñ kere (12) yüz biñ kere yüz biñdür bu şüret-i raķam olunur 100000000000 pes (13) imdi bu erķām-ı hindīnūñ menzili evvelinden 'adedi ne miķdār olunursa menzil s̄ānīde on

[6b]

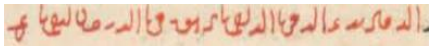
(01) ol ķadar olur ki ġayrıya nihāna zıkr olan ıarīķ üzere ziyāde olunur emmā (02) mezkūr zıkr olan on iki menzilden ziyāde olıncaķ teleffuz edicek ne dīnār (03) ne miķdār olduġın ve ne istimā' eden anlar nedenlū olduġın meger kim (04) şümün ile yād olunub fehm etmege kābil olur ve şümün bir 'adedden 'itibāren ki ol 'aded biñ (05) dīnār ola veyāhūd ol 'aded on şümün ķadar ola ma'nī on biñ dīnār (06) ola emmā kīse ki hālde fużalā-yı zamān ya'nī muķāsebānū'l-‘oşmān ibķā hem allah te‘ālā (07) ālā yevmü'l-ħaşr ve'l-mīzān on 'aded-i kīse ile ta'bīr edērler ki her kīse o yüz biñ dirhemdür (08) pes imdi mezkūr erķām-ı hindī vaż' muķaddirimiz ıarīķ üzere vaż' olur (09) eşķāl-i merātib-i erķām (10) aħad / 'aşerāt / mi'āt / ulūf (11) 1 / 10 / 100 / 1000 (12) 2 / 20 / 200 / 2000 (13) 3 / 30 / 300 / 3000 4 / 40 / 400 / 4000 5 / 50 / 500 / 5000 6 / 60 / 600 / 6000 7 / 70 / 700 / 7000 8 / 80 / 800 / 8000 9 / 90 / 900 / 9000

[7a]

(01) 'aşerāt-ı ulūf / mi'āt-ı ulūf / 'aşerāt-ı mi'āt-ı ulūf / mi'āt-ı mi'āt-ı ulūf (02) 10000 / 100000 / 1000000 / 10000000 (03) 20000 / 200000 / 2000000 / 20000000 (04) 30000 / 300000 / 3000000 / 30000000 (05) 40000 / 400000 / 4000000 / 40000000 (06) 50000 /

500000 / 5000000 / 50000000 (07) 60000 / 600000 / 6000000 / 60000000 (08) 70000 / 700000 / 7000000 / 70000000 (09) 80000 / 800000 / 8000000 / 80000000 (10) 90000 / 900000 / 9000000 / 90000000 (11) ulūf-ı mi'āt-ı ulūf / 'aşerāt-ı ulūf-ı mi'āt-ı ulūf (12) 100000000 / 1000000000 (13) 200000000 / 2000000000 (14) 300000000 / 3000000000 (15) 400000000 / 4000000000 (16) 500000000 / 5000000000 (17) 600000000 / 6000000000 (18) 700000000 / 7000000000 (19) 800000000 / 8000000000 (20) 900000000 / 9000000000 (21) mi'āt-ı ulūfāt-ı ulūf / ulūfāt-ı ulūfāt-ı ulūf (22) 10000000000 / 100000000000 (23) 20000000000 / 200000000000 (24) 30000000000 / 300000000000 (25) 40000000000 / 400000000000 (26) 50000000000 / 500000000000 (27) 60000000000 / 600000000000 (28) 70000000000 / 700000000000 (29) 80000000000 / 800000000000 (30) 90000000000 / 900000000000 (31) pes imdi zıkr olan erḳām-ı hindī daḫı müṭāla'atdan maḳāṭı'ına varınca 'ale't-tertib

[7b]

(01) ve'l-terkīb raḳam olındı bu erḳāmda daḫı miḳdār mübelliḡ olsa ki mezkūr on iki (02) menzilüñ her bir ḥānesin 'aded-i memlū kılsa ol vaḳt nice oḳınur bilmek dilesüñ berīn şüret (03) raḳam olınur ol şüret budur 121897256412 pes imdi (04) biñ iki on sekiz biñ kerre yüz biñ daḫı toḳuz yüz yetmiş iki kerre yüz biñ (05) altı altı biñ dört yüz on iki 'aded olur şüret-i siyāḳat yerini muşīb (06) sebt olunur vaḳıs 'aleyh hazā (07) e'l-faşlü's-sālis fī beyānū'l-cem'ü's-şihāḥ bu üçinci faşl cümle etmek beyānındadır (08) imdi bilgil ki bu cem' etmek ṭariḳ daḫı odur ki eger bir miḳdār meblaḡ vāḳı' olsa (09) cem'ü'l-miḳdār meblaḡ olur bilmek dilesüñ gerekdür ki evvel meblaḡ birbirinüñ taḫtına raḳam edesin (10) ba'dāzān mezkūr raḳamüñ taḫtına burada vaż' edesin berīn şüret (11) pes bundan sonra bu adlā'-ı cem'üñ meblaḡ evvelki ḥāne-i ādāddur (12) fevḳinden taḫtına varınca tamām birbirine zamm edüb 'aşerātından

ziyāde kūsūrun ādādūñ (13) tahtından yazasın ve ‘aşerātınūñ evvelden birin merfū‘ dutub bir ‘aded veyā iki ‘aded veyā

[8a]

(01) üç ‘aded her ne vākı‘ olursa elde dēyesin andan sonra hāne-i ‘aşerātdan olan (02) meblağūñ dağı raqamun tarīk meşrū‘ üzere zamm edüb ve mezkūr elde olan ‘adedūñ (03) ‘aşerātden ma-āzādedür mezkūr raqam edüb yazasın ve elde ‘aşerāt tamām vākı‘ olursa (04) ya‘nī on veyā yigirmi veyā otuz tā toksana varınca ol vaqt eldenūñ tahtına bir şıgar (05) vaz‘ edüb dağı ‘aşerāt ne miqdār vākı‘ olursa ol miqdār elde dutasın āhirinde (06) olan meblağūñ raqamın ‘aded edecek a‘dād her ne olursa tamām yazasın (07) berīn şūret pes imdi bu iki şūret (08) kāfīdür mā‘adāsı bu minvāl (09) üzerine kıyās olina emmā (10) bu zıkr olan cem‘ūñ ve şihhatūñ ve saķāmetin bilmek dilesūñ toķuzar taraf edesin (11) bākī ne qalursa mīzān olur e’l-faşlū’r-rābi‘ fī beyānū’l-tefrīk bu dördünci faşl (12) tefrīk etmek beyānındadır ve tefrīk etmek dağı bir miqdār meblağdan ba‘zı harc olsa (13) ba‘dü’l-harc bākī ne miqdār qalur anı istihrāc etmeķdür veyāhūd bir miqdār aķceyi bir

[8b]

(01) kimesneye harc etmege vērşūñ mezkūr dağı aşl-ı mālдан ziyāde harc zāyid ne miqdār vākı‘ (02) olmışdur anı bilmekdür ve bu tefrīka kesr-i satr dağı dērler ve hem bu tefrīkīnūñ satr olağ ki (03) aşl-ı mālđur aña cümle-i kebirī dērler ve satr-ı sālī aña cümle-i şıgarī dērler ve satr-ı sālīs ki bākī mālđur (04) aña hāşıl-ı tefrīk dērler imdi bilgil ki ol aşl-ı māl olan cümle-i kebirī her ne vākı‘ olursa (05) yazasın mezkūrūñ tahtına cümle-i şıgarī dağı ne vākı‘ olursa yazasın mezkūrūñ tahtına bir mer bākī (06) çıkasın dağı hāşıl-ı tefrīk ne vākı‘ olursa mer bākīnūñ berīn şūret (07) aşl 5358-3134 ve bundan sonra aşl-ı mālūñ hāne-i ādādından olan 8 ‘adedden 4 ‘aded (08) harc olıcağ hāşıl-ı tefrīk 4 ‘aded

kalur mezkûri mer bâķinûñ tahtına ba‘dâzân māl (09) aşl ‘aşerāt hānesinde olan 5 ‘adedden 3 harc olıcak hāşıl-ı tefrīķ 2 vākı‘ (10) olur anı daķı evvel mer bâķinûñ tahtına yazasın ve bunun bâķisin daķı zıkr olan tarīķ üzere (11) edesin şûret-i mezkûr 5358-3134 = 2224 şûret diger meselâ 2 0 0 4 0 0 4 akceden (12) 3 2 3 4 0 0 1 akce harc olınsa bâķī ne miķdâr akce kalur bilmek dilesûñ bunı daķı (13) tarīķ-ı meşrû‘ üzere birbirinûñ tahtına yazub altından mer bâķī vaż‘ edesin andan şonra

[9a]

(01) aşl-ı mālûñ hāne-i ādādından 2 ‘aded ve tahtından harc 3 ‘aded olınsa mezkûr ikiden üç (02) zıdd harc olmaz pes bunun daķı ‘amel budur ki yesārından ulûf hānesinde olan (03) 4 ‘adedûñ birisin alub hāne-i ‘aşerāta atub aña on demiş idi ve mezkûr dördûñ (04) birisi zıdd-ı hāne-i ulûfdan tefrīķ olmışdur bunun on ‘adedi harc olıcak 990 (05) kalur ve bu 990 daķı ol iki şıgar ‘ale’t-tertīb üzerinde gibidür ki bir bir şıgar 90 (06) ola ve ol iki şıgar anuñçûñ toķuzar farż olunur pes imdi ol takrīrce toķuzdan (07) 2 harc olıcak 7 bâķī kalur ve yine toķuzdan 3 harc olıcak 6 bâķī kalur ve bunlar daķı mer (08) bâķinûñ tahtına hāşıl-ı tefrīķ yazasın ve yarı tarafından olan bâķī şıgarları heb eylece edesin (09) zirā bunun mābeyninde vākı‘ olan 4 ‘adedûñ biri yemini tarafında olan 2 ‘adede eyledicek (10) andan bâķī 3 ‘aded kalur pes ücden daķı 4 ‘aded harc olmaz eyle olsa mezkûr ki yesārından (11) olan 4 ‘adedûñ birisin alub ol 3 ‘adedûñ maħall ‘aşerātına götürüb aña daķı 13 ‘aded (12) demek gerekdür yine bunun yanında olan şıgarları toķuzar farż olunur pes bu tarīķ üzere (13) bunları daķı ol mer bâķinûñ tahtına hāşıl-ı tefrīķ ‘ale’t-tertīb rakam edesin berīn şûret

[9b]

(01) 4004002-1504223 = 2399679 10000000-6303728 = 03696272 pes imdi bu tefrīķûñ daķı tafşıl (02) bu miķdâr kāfīdür vaķıs ‘aleyh hazā geldük imdi zıkr olan şıhhatin

bilmek dilesün tarīk (03) budur ki harc olan aķe ile bākī kalan aķeyi cem^c édüb hāşıl-
ı cem^c aşl-ı māl olursa (04) şahihdür berīn mişāl $1000000-0262662-0737338 = 1000000$
pes imdi farzdur ki tefrīk vākı^c olan (05) zıkr olan tarīk üzere şıhhat istihrāc édesin e'l-
faşlü'l-hāmis fī beyānū't-tanşīf (06) bu beşinci faşl tanşīf beyānındadır ve tanşīf demek
dağı budur ki bir miķdār meblağ iki nīm (07) étmekdür ve ol bir nev^c ile istihrāc olunur
mezķūr her bir nev^c inde bir şüret beyān olunur (08) meşelā nev^c evvel budur ki 284
aķcenün nışfı ne miķdār olduğın bilmek dilesün tarīk (09) budur ki mezķūr aķeyi
yazasın ve tahtına bir rādde vaz^c édesin berīn meşelā 684 ve bundan (10) sonra mezķūr
a'dād tamām zevcdür ve hem şābit yemininde ve hem şimālinden bir tarīk (11) üzere
éyle olsa her bir a'dādun nışfin tahtındaki rāddenün tahtına yazasın tā nihāyetine varınca
(12) şüret mezķūr berīn tarīk $684/342$ nev^c sānī meşelā 87948 aķcenün nışfı (13) ne
miķdār olur bilmek dilesün bunun tarīk dağı yemininden hem yesārından yürür ikisi de
[10a]

(01) cāizdür meşelā yemininden yürüyen budur ki sekizün nışf 4 olur tahtına yazasın ve
dördün (02) dağı nışfı giricek 2 olur emmā bundan kā'ide-i külliye budur ki bunun
yesārından olan (03) 'aded-i zevc olmasa ferd olsa ol ferd olan 'aded ki bir 'adedden
rakam édüb mezķūr (04) 4 'aded ol merfū^c olan ile 14 'aded dërler ve mezķūr on dördün
dağı nışfı 7 'aded (05) olur anı dağı 'aded-i ferd tahtına yazasın ve andan sonra 8 'adedi
dağı éyle édesin emmā yesārı (06) tarafından olan 'aded-i ferd olmasa mezķürden 'aded
almazlar zīrā ferd olandan zevc olana zamm (07) olur ve zevc olandan ferd olana zamm
olmaz berīn şüret $87948/43974$ ve bu yesārından (08) yürinün 'ameli dağı budur ki
'aşerāt-ı ulūf hānesinde olan sekizün nışfı 4 olur tahtına (09) yazasın ve andan sonra
yedünün nışfı 3 buçuk olur mezķūr üçü tahtına yazasın ve bunun nışfı ile (10) kırkıdan
bir 'aded ki nışfı bir aķe olur mezķūr biri 'adedün dördünde bākī yazıla berīn şüret (11)

1/7/3 ve bundan sonra yemininde olan 9 ‘aded ile 19 ‘aded yazasın ve mezkûr on toközün (12) nısfı 9 buçuk olur yine zıkr olan tarîk üzere iki nısfdan bir akçe hâşıl olur ve mezkûr (13) bir akceyi toköz üzerinde bâkî farz olunur berîn şûret 1/9/9 ve yine bunun yemininde [10b]

(01) olan 4 ‘aded ile 14 ‘aded dâyesin ve mezkûrün nısfı yedi olur tahtına yazasın andan sonra (02) sekizün nısfı 4 olur anı dağı tahtına yazasın berîn şûret 11/87947/43974 nev‘ şülûs taz‘îf-i (03) menkûs dârer ve mezkûrün dağı kâ‘idesi budur ki cânib yemininden yürür 53792 (04) akcenün nısfın bilmek dilesün tarîk budur ki yemininden 4 ‘adedün nısfı 2 olur tahtına yazasın (05) ve toközün nısfı 4 buçuk olur mezkûr 4 ‘adedi toközün tahtına yazasın ve toközün nısfı 5 (06) şûretinde 4 ‘adedün sağ tarafına bir hâne gârusine yazasın ve mâ bâkîsin dağı ol tertîb (07) üzere âdesin ve a‘dâd-ı akçe olduğıdan sonra hâşıl olur mezkûr akcenün nısfı ol (08) mîqdâr olur berîn şûret 53792/21341 5555/26896 nev‘ râbî‘ tanşîf müstaķîmdür ve bunun ‘amel (09) budur ki yesârından yürür mezkûr ‘adedlerün ‘aşerât-ı ulûf hânesinde olan 5 ‘adedün (10) nısfı iki buçuk olur 2 ‘adedi mezkûr beşün tahtına ve buçuk sağ olan 3 ‘adedün tahtına (11) yazasın ve andan sonra 3 ‘adedün nısfı bir buçuk akçe olur biri üçün tahtına ve buçuk sağ tarafından (12) olan yedinün tahtına yazasın pes bu zıkr olan tarîk üzere kıyâs âdüb a‘dâd tamâm olınca (13) a‘dâd tamâm olduğıdan sonra cem‘ âdesin hâşıl-ı cemî‘ ne olursa mezkûr meblağün nısfı [11a]

(01) ol mîqdâr olur berîn şûret 53792-25555-1341 = 26896 ve bunu bilgil ki zıkr olan kim hükm (02) tarafından bir tarîk üzeredür emmâ tarafından budur ki eşkâl bir gayrı şûret-i yuğâl ve hem bu zıkr (03) olan tanşîfe dağı taksîm-i kûçek dâmişlerdür zîrâ eğer bir mîqdâr meblağ nısfıla ve rub‘ıla ve şümünile (04) taksîm âtmelü olsalar zıkr olan tanşîf dağı anları istihrâc âder meşelâ eğer ol meblağün (05) nısf hâcet olursa tanşîf

evvelā nişf olur ve eger rub^ç hācet olursa tanşīf (06) sānīde rub^ç olursa ve eger şümün hācet olursa tanşīf sālīsde şümün olur ve eger nişf şümün hācet (07) olursa tanşīf erbāb nişf şümün olur şāhiblerine vèresin pes imdi bu miqdār-ı tanşīf (08) kāfīdür bākī kalanın buña göre kıyās edesin mezkūr tanşīfün şıhhatin ve sakāmetin bilmek dilesün (09) tarīk budur ki hāşıl-ı nişf olan ne kendü miqdārı kadar tahtına yazasın cümle edesin hāşıl-ı cümleden (10) aşl-ı māl zāhir olursa şāhihdür berīn şüret 7362/3681/7262 vakīs ‘aleyh hazā e’l-faşlü’s-sādis (11) fī beyānū’t-taz‘īf bu altıncı faşl taz‘īf beyānındadır taz‘īf etmek dahı bir şeyi iki (12) mişli kadar etmekdür meşelā 9345 akceyi iki mişli ne miqdār olduğın bilmek dilesün tarīk (13) budur ki bunun şekli ol ne miqdār eylese tahtına yazasın cümle edesin hāşıl-ı cümle iki kendi kadar berīn şüret

[11b]

(01) $9345 + 9345 = 18690$ pes imdi mezkūr taz‘īf 18690 olur emmā bu tarīk eyle etmek maṭbū^ç (02) degüldür zīrā yā birden bu bir kalem ziyādedür ve bu kavā‘id-i erkāmdur her kitābet ki vāqı^ç olur bir kalem (03) eksik olmak mergūbdur nev^ç sānī budur ki mezkūr ādādda olan beş ‘aded 5 dahı zamm edüb ne (04) vāqı^ç olursa tarīk cem^ç üzere ‘aşerātın merfū^ç dutub tahtına ma-āzādesin yazasın ve andan sonra (05) ‘aşerāt hānesinde olan 4 ‘aded 4 dahı zamm edüb ol merfū^ç olan ‘adedi mezkūr (06) zabı edüb ne vāqı^ç olursa ‘aşerātdan ma-āzādesin yazub gene ‘aşerāt ne vāqı^ç olursa merfū^ç (07) dutıla bu kıyās üzere tamām olduğda ol merfū^ç olan merfū^ç böylece kayd edesin berīn şüret (08) 5345/10690 nev^ç sālīs taz‘īf mezkūrın gayrı merfū^ç ‘aded ve hem yemininde bir ‘amel üzere (09) yürür meşelā 53879 ‘adedün taz‘īfi ne miqdār olduğın bilmek dilesün tarīk budur ki mezkūr (10) anuñ hāne-i ādādında olan tokuz ‘adedine 9 ise tokuz 19 olur ve mezkūr sekizi tokuzun tahtına (11) yazasın ve fā‘idesin dahı bu kıyās üzere edesin tamām olunca ve tamām olduğda cümle edesin hāşıl-ı (12) cümle taz‘īf olur berīn şüret

53879/101118/107758 nev^c **rābi^c** taz^cīf-i müstakīmdür ve bunun **tarīk (13)** dađı budur ki yesārından yürür meşelā mezkūr ‘adedün ħāne-i ‘aşerāt-ı ulūf anda olan 5 ‘adede

[12a]

(01) 5 dağı zamm edüb 10 dēyesin ve mezkūr onun şıgaruñ bēşün tahtına yazasın ve ‘aşerāt yesārı tarafından bir ħāne (02) gērüsine yazasın ve bundan bākī kalan ‘adedleri dağı ol kıyās üzere edesin tā tamām olunca (03) ve tamām olduċda cümle edesin berīn şüret 53789 **pes imdi** zıkr olan taz^cīfden (04) şol ki mā ihtiyāc idi zıkr olındı ve hem taz^cīf-i zāhir egerce bēşi kalīl gibidür emmā (05) bunun dağı birinci ħisāb-ı şaĥve vardur ki anlaruñ gibileruñ istihrācı bunsuz olmaĥ mümteĥāndur (06) meşelā zeydün bir aĥcesi olub mezkūr bir aĥce ile kırk kerre sefer edüb her bir seferinde mālī miĥdār (07) fā‘ide bulub ol taĥdīrce cümle-i māl ne miĥdār olur bilmek dilesün berīn şüret raĥam olunur (08) pes kā‘ide ma‘lūm olınsun içün ‘ilāvece ihtişār bu karar beyān olındı fā‘idesi (09) bu kıyās üzere istihrāc olına bu miĥdār-ı tafşīl kāfīdür geldük imdi taz^cīfün (10) şıĥĥatın ve sakāmetin bilmek dilesün **tarīk** budur ki ĥāşıl olan a‘dādı taz^cīf edesin (11) aşl zāhir olursa şaĥĥ dēyesin berīn 22625/45450/22625 bākī her çend ki (12) vāqı‘ olur zıkr olan **tarīk** üzere istihrāc olına **e‘l-faşlü’s-sābi‘** (13) fī beyānü’l-küsürātü’l-derāhim bu yedinci faşl küsürātdur hem

[12b]

(01) beyānındadır ve hem bu aĥvāl-i küsürātdur hem bilmek muĥāsibīne nev^c mühimmātdandır zīrā kim bu küsürāt-ı (02) dirhemde şolĥadar ‘amīĥ maĥaller vardur ki degme muĥāsib bir meşelsüz telĥiş edebilmez imdi bilgil ki (03) bu dirhem yüz müteĥavvir dağı olmuşdur ve andan sonra her bir müteĥavvir yüz şıgar yüz ferdün ve her ferdün (04) yüz zerre ve her zerre yüz ĥaşv farz olunur èyle olsa bu ‘emārātdan lāzım oldı ki bir dirhem (05) kısm ola ve her bir kısmuñ şüreti dağı ola berīn şüret tevzi^c

olunmuşdur şüret-i şümün (06) dirhem ya'nî 1 pul 12/50 ve şüret-i rub^c dirhem ya'nî 5 pul 25 müteğavvir ve şüret-i şümün (07) ya'nî 3 pul 37/50 müteğavvir ve şüret nısfı dirhem ya'nî 4 pul 50 müteğavvir ve şüret (08) penc şümün dirhem ya'nî 5 pul 62/50 müteğavvir ve şüretse rub^c dirhem ya'nî 6 pul 75 müteğavvir (09) ve şüret heft şümün dirhem ya'nî 7 pul 87/50 müteğavvirdür ve eger bu heft şümüne diger zamm (10) olunursa ol vaqt bir dirhem olur pes bu emvâl-i fülüsda menü'l-bêşiz âle'l-ħaşv 'alî (11) sebîlü't-tahkîk zıkr olındı ve hem şümünden tâ heft şümüne varınca bu vechile kitâbet olunmak gerek (12) idi ol dahı raqam olındı bundan sonra mezkûr kûsûrât dirhemi dahı birbiriyle cem^c eder (13) olsun nice etmek gerekdir anların dahı meşkûk olanlarından bilmek lâzımdur zîrâ

[13a]

(01) kim bu kûsûrât dirhemün iki ħâne ve ba'zı dört ħâne vâkı^c olmuşdur èyle olsa mezkûrleri ne (02) 'amel ile yazub cem^c etmek gereksin ki 'amelün şahîħ ola imdi bilgil ki eger şümün dirhem ile rub^c dirhem (03) cem^c edüb bilmek dilesün berîn şüret yazub cem^c edesin $25 + 1250 = 3750$ pes bu şümün dirhem 12 (04) bêşiz ve altı şa'irdür ve bu altı şa'ir dahı yüz bêşiz ki nısfıdır èyle olsa mezkûr şümün dirhem on (05) iki bucuq bêşiz a'dâd-ı şahîħdendür ve nısfı bêşiz ki altı şüretinde raqam olunmuşdur mezkûr kûsûr (06) bêşiz ve rub^c dahı kim 45 bêşizdür ol a'dâd-ı şahîħdendür èyle olsa a'dâd-ı şahîħi a'dâd-ı şahîħ (07) tahtına girmekdür ya'nî bêşizi bêşiz tahtına girmek gerekdir ve andan sonra kûsûratı taşra düşürmek gereksün ki (08) cem^cün şahîħ ola ve âlâ olmaz èyle olsa mezkûr şümünile rub^cün cem^cinden şümün dirhem ħâşıl oldı (09) ve eger 4 ħânelüsin 4 ħânesiyile cem^c eder olsun ya'nî şümünlese şümün gibi vërse şümün nice şümün gibi (10) veyâ nice şümünile heft şümün gibi cem^c eder olda mezkûr gerek bêşize bêşiz tahtına ve şa'ire şa'ir tahtına yazub (11) cümle edesin meşelâ şümün dirhem elese şümün

dirhemi cem^ç etmek dilesün berīn şūret raqam edesin (12) $1250 + 3750 = 5000$ bes imdi bu beş biñ ‘adedin dağı nışf dirhem ‘āyid olur zīrā ki hāne-i kūsūr (13) şümünden iki hāne vardırusa şümün dirhemde dağı iki hāne-i kūsūr vardur ēyle olsa

[13b]

(01) hāşıl-ı cümleñün 4 hānesin li’-eclü’l-kūsūr tarğ edecek 5 şūret-i hāne-i kūsūrda vākı^ç olur (02) ol eclden nışf dirhem olur ve hem bunıñ gibi maḥallerde şıgara i’tibār olmaz ve egerse şümünile (03) penç şümün dağı cem^ç eder olsun berīn şūret $3750 + 6250 = 10000$ pes bunlardan bir dirhem hāşıl olur zīrā (04) bunıñ dağı 4 hānesin li’-eclü’l-kūsūr tarğ edecek bir ‘aded kalur ve mezkūr bir ‘aded-i hāne-i şıḥāḥat vākı^ç (05) olmuşdur ol eclden 1 aḳce olur ve eger penç şümünile heft şümün dağı cem^ç eder olsun berīn şūret (06) $6250 + 8750 = 15000$ pes imdi bunlardan dağı bir dirhem ve nışf dirhem hāşıl olur zīrā bunıñ dağı 4 (07) hānesin li’-eclü’l-kūsūr tarğ edecek hāne-i şıḥāḥat vākı^ç olan 1 ‘aded dirhemdür ve hāne-i kūsūrda (08) vākı^ç olan 5 ‘aded nışf dirhemdür pes imdi bu aḥvāl-i kūsūrāt dirhemdür bu ḳadar tafşıl (09) ve vaḳıs ‘aleyh hazā **e’l-faşlü’s-sāmin fī beyān-ı ḳarbü’l-ḳuvved** bu sekizinci faşl ḳarb-ı ‘uḳūduñ (10) beyānındadır meşelā ḳarb-ı ‘uḳūd dēdügümüz kerrātdur ve hem bu kerrāt ḳarbuñ her nev^çindendür pes (11) imdi ḳarba ve ḡayrıya şūrū^ç eden ḳarındaşlara lāzım olan budur ki kerrāt öñün vechile muḳaṭṭar (12) ēde tā kim ḳarba bāḳī ḥisābda tevaḳḳuf çekmeyüb derḡal cevāb vērmege ḳādir olub mecmū^ç ḥisābda (13) āsān kile hiç ‘acz çekmeyeler ve mezkūr kerrāt dēdügümüz ba’zı kimesneler ḡurūf-ı hindī erḳāmdur

[14a]

(01) dēmişler müselles şūret ile raqam olunur berīn bu şūret-i raqam olına budur (02)

$\frac{91}{9}$	$\frac{81}{8}$	$\frac{71}{7}$	$\frac{61}{6}$	$\frac{51}{5}$	$\frac{41}{4}$	$\frac{31}{3}$	$\frac{21}{2}$	$\frac{11}{1}$
$\frac{92}{18}$	$\frac{82}{16}$	$\frac{72}{14}$	$\frac{62}{12}$	$\frac{52}{10}$	$\frac{42}{8}$	$\frac{32}{6}$	$\frac{22}{4}$	
$\frac{93}{27}$	$\frac{83}{24}$	$\frac{73}{21}$	$\frac{63}{18}$	$\frac{53}{15}$	$\frac{43}{12}$	$\frac{33}{9}$		
$\frac{94}{36}$	$\frac{84}{32}$	$\frac{74}{28}$	$\frac{64}{24}$	$\frac{54}{20}$	$\frac{44}{16}$			
$\frac{95}{45}$	$\frac{85}{40}$	$\frac{75}{35}$	$\frac{65}{30}$	$\frac{55}{25}$				
$\frac{96}{54}$	$\frac{86}{48}$	$\frac{76}{42}$	$\frac{66}{36}$					
$\frac{97}{63}$	$\frac{87}{56}$	$\frac{77}{49}$						
$\frac{98}{72}$	$\frac{88}{64}$							
$\frac{99}{81}$								

(03) pes bu (04) raqam olınan şūret (05) müsellesūn tarīk budur ki bir kerre (06) bir kerre bir olur mezkūr tahtında olan (07) rāddenūn tahtına yazasın iki kerre iki olur tahtına (08) yazasın dahı tahtına yazasın bu kıyās üzere toquz ‘adede (09) varınca bir kerre üç gine üç olur anı dahı tahtındaki rāddenūn (10) andan sonra

bir kerre kıyās olına pes imdi bu dārb ‘adedden dahı kerrātdan dahı (11) şol ki mā ihtiyāc imdi zīkr olındı e’l-faşlū’t-tāsi’ fī beyānū’ḍ-ḍarbū’l-şihāh bu toquzuncı (12) faşl dārb-ı şihāh beyānındadır ve dārb dēmek dahı ıştırāhāt-ı muḥāsibinde aḡa dērler ki iki

[14b]

(01) şey birbirine dārb édüb ne ḥāşıl olursa anı bilmekdür meşelā 2 pāre ḡumāş sekiz aḡçeye veyāḡūd (02) 8 pāre ḡumāş ikişer aḡçeye olsa ol taḡdīrce iki kerre 8 on altı aḡçe olur berīn şūret (03) $2 \times 8 = 16$ pes imdi dārb ne dērlermiş bildūn bundan sonra bilgil ki bu dārbuḡ saṭr olkerre 2 pāre ḡumāşdur (04) muḥāsibīn ıştırāhātde aḡa maḡrūb dērler ve saṭr-ı sālīs ki 8 ḡumāşuḡ bahāsıdur aḡa maḡrūb-ı (05) fīh dērler ve saṭr-ı sālīs ki 15 ‘adeddür aḡa ḥāşıl-ı dārb dērler dahı dēdūgümüzüḡ envā’ı çoḡdur (06) zīrā ba’zı dārb vāḡı’ olur ki a’dād-ı ednāyı ard édüb andan dārb ētmekile istiḡrāc (07) olunur meşelā

‘aşerāt-ı ādādda veyāhūd mi’āt-ı ādāda veyā ulūf-ı ādāda ard édüb anda (08) arb  tmek ile istihr c olunur ve dağı ba’zı arb v k  olursa bil -redd e k l-i rakamından (09)  alem ile istihr c olunur ve nice bunların em ali arblar dağı vardır ki m te addimin ta v r  tm  lerd r (10) pes anların cem  si ‘ale’l-izd d z kr olmak h d ma  ald r emm  mezk rlerin birinci nev inde (11) m mk n ok  birer iki er   ret ta v r  del m ki mezk rler dağı mu ayyid mu ta ar ola nev  **evvel** arb (12) hev y  imdi bilgil ki a a  d d   d da arb  tmek diles n birden t  to uza varınca oldu (13)   m n h d bil rs n emm   d d  ‘a er ta arb  d b istihr c  tmekde  ar   ehven budur ki evvel

[15a]

(01) ‘a er t-ı  d da redd  desin ve  d d  yine  d da arb  d b h   l-ı arbına v k  olursa her (02) on ‘adedin y z ‘aded farz  d b h   b  desin ve her bir ‘adedden dağı on ‘aded farz  desin (03) mi  l me    5 kerre 50  a  olur bilmek diles n  ar   me      zere y tm   y diye redd  d b (04) dağı b  i y diye arb  desin ber n   ret $5 \times 7 = 35$ pes h   l-ı arbda 3 on v k  oldu ve bunun (05) her on ‘adedinden y z ‘aded al ki z kr olan  ar    zere 200 ‘aded olur ve her bir (06) ‘adedinden dağı on ‘aded al ol dağı 50 olur  yle h   l-ı c mle 250 olur ve eger  d d-ı (07) mi’ t arb  tmek diles n yine b     d da redd  d b dağı  d d   d da arb  desin ve ne mi    r ‘aded (08) v k  olursa mezk r n her on ‘adedini bi  ‘aded ok  ve her bir ‘adedinden dağı y z ‘aded al mi  l (09) me    7 kerre 800  a  olur bilmek diles n bunu dağı z kr olan  ar    zere sekiz y zi (10) sekize redd  d b dağı y di sekize arb  desin ber n   ret $8 \times 7 = 57$ bundan ‘a er t h  nesinde (11) 5 ‘aded v k  oldu her birine bi  d d k 5000 olur ve a’   h  nesindeki 6 ‘aded n (12) dağı her birine 100 farz  d k 600 oldu  yle olsa c mle h   l-ı arb 5600 ‘aded olur (13) ve eger ul f-ı  d d  diles n ki arb  desin mezk r-ı ul f-ı  d da redd  d b  d d   d da

[15b]

(01)  arb  edesin ne  aşııl olursa me       her on  adedden on bi  far   edesin ve her bir  adedden (02) da ı bi  far   edesin me        kerre  okuz bi  ka  bilmek diles   me      okuz bi e  okuz (03) redd      da ı   i  okuzda  arb  edesin ber  n   ret $3 \times 9 = 27$ bunun da ı  a  r t   nesinde (04) 2 v     oldu her birin 1000 far   edesin 20000 olur ve           nesinde (05) 7 v     oldu anu  da ı her birin 1000 far   edesin 7000 olur olsa (06)  aşı     arb 27000 pes imdi bu  arb   hev       da ı bu mi       bey  n k        (07) v       leyh haz   nev    i        arb   ta       mer     me     525 p  re   m     her bir p  resi (08) 100 a    e olsa ol  is  b   zere c  mle ne mi       a   e olur bilmek diles     bunun ta      (09) da ı budur ki ma  r    olan 525 p  resi ve ma  r      f  h olan 100 a    si bir birin   (10) ta    na yazas  n da ı ta    larında bir r  dde v       edesin ber  n   ret 525×100 bundan     ra bunun   amel (11) budur ki  is  b  n yemininden y  r  r me     b     kerre b    den 25  aşı  l olur me       b    n r         (12) ta    na yazub elde d  yesin andan     ra 5 kerre 2   aded ki 10 olur me       elde olan (13) 2   adedi a  a   amm       12 d  yesin yine 2   adedden r         ta    na yazub g  r    i elde d  yesin ve

[16a]

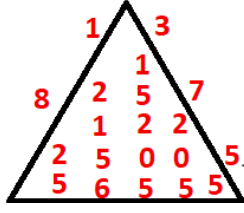
(01) andan     ra 5 kerre b    den 25  aşı  l olur me       elde olan ber  n a  a   amm   edesin 26 (02) d  yesin da ı me       yigirmi alt     adedi tam  m yazas  n          elde   a  r    dan bir   aded vey   iki   aded (03) ve her ne v       olursa ol   alem tam  m oldu  da   a  r    la tam  m      ra  am olunur ve ba     (04) e        i b      e da ı bu     r olan olub   zere y  r  desin emm   bir     ne yarı   arafından (05) g  r  sine ra  am        aşı       arb ne v       olursa r        ta    na yazas  n ber  n   ret (06) 525×100     r olan   m         c  mle bah  s   ol mi       olur d      cev  b v  eresin (07) ve e  er bir ma  alden da ı 2525 p  re   m       her bir p  resi 1255 a    e olsa (08) c  mle ne mi       a   e   der bilmek diles     b  n   da ı     r olan

tarîk üzere maḍrûb ve (09) maḍrûb-ı fîh olan ‘adedleri birbiri altına yazub ḍarb édesin ba‘dü’ḍ-ḍarb ne ḥāşıl olursa (10) cem‘ édesin ḥāşıl-ı cem‘ mezkûr ḳumāşuḡ bahāsı oldur berîn şûret $2525 \times 1255 = 3168875$ (11) pes imdi ḍarb-ı taḥtāniden daḡı kâfîdür bâkî her ḡaber ki vâkı‘ olur buḡa göre ḳıyās (12) édüb cevāb vèresin nev‘ **sālis** ḍarb-ı fevkānî ḡayrı merfû‘ meşelā 525 pâre ḳumāş her (13) bir pâresi 100 aḳçeye olsa ne miḳdār bahā éder bilmek dilesüḡ tarîk daḡı budur ki maḍrûb

[16b]

(01) olan a‘dād ‘âdet üzere yazasın ve bundan sonra maḍrûb-ı fîh olan a‘dādı mezkûr (02) maḍrûb mi‘ât-ı ḡānesinden olan 5 ‘adedüḡ taḥtından şol tarafına raḳam édüb fevkāniden rādde (03) vaż‘ édesin ba‘dāzān maḍrûb-ı fîhnüḡ mi‘âtin maḍrûbuḡ mi‘âtine ḍarb édesin ḥāşıl-ı ḍarbına vâkı‘ (04) olursa elde demeyüb hemān ḍarb éddüḡüḡ ‘aded üzerine yazasın ve andan sonra maḍrûb-ı (05) fîhüḡ mi‘âtin maḍrûb ‘aşerâtına ḥāşıl olursa elde demeyüb raḳam olinub daḡı (06) maḍrûbuḡ âdādına ḍarb olinub ḥāşıl-ı ḍarbı bir ḡāneyü’l-rûba raḳam édesin zîrā maḍrûb ferd (07) ‘ilā ferd ḍarb olinmuşdur ba‘dü’ḍ-ḍarb maḍrûb-ı fîhüḡ ḡāne-i ‘aşerâtın maḍrûbuḡ mi‘âtine ḍarb (08) édüb ḥāşıl ne vâkı‘ olursa elde tutmayub bir ḡāne ḡerüsine yazasın andan sonra (09) maḍrûb-ı ‘aşerâtına ḍarb édüb ḥāşıl-ı ḍarbı gene bir ḡāne ḡerüsine yazasın ve andan sonra maḍrûbuḡ (10) âdādına ḍarb édesin anı daḡı bir ḡāne ḡerüsine yazasın ol daḡı tamām olıcaḳ maḍrûb-ı fîhüḡ (11) âdādın maḍrûb-ı mi‘âtine ve ‘aşerâtına ve âdādına zıkr olan tarîk üzere ḍarb édüb (12) her birinden ne zāhir olursa bir ḡāne ḡerüsine yazasın zîrā maḍrûb-ı fîh tarḡ olıcaḳ maḍrûbuḡ (13) şekl āḡiri bir maḍrûb-ı fîhüḡ taḥtına gelmez anuḡçün nihāyetine varınca ḳalemde bunuḡ maḍrûb-ı fîhine birer ḡāne

[17a]

(01) olur ve rakam olunub aña göre ‘amel edesin ki ‘amel şahih ola

berin şüret rakam olına (02) pes bundan sonra hâşıl-ı darb olan

rakamları cem‘ edesin hâşıl-ı cem‘ (03) ne vâkı‘ olursa mezkûr

muhasibün bahâsın olur bir maħalde daħı 2525 päre kumâş (04) her bir pâresi 1255

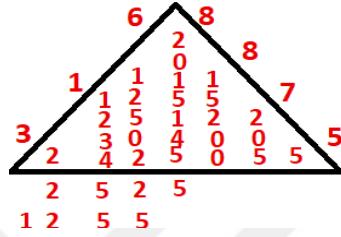
aķceye olsa tarik mezkûrile ne miķdâr aķce eder eyler bilmek dilesün bunu (05) daħı zikr

olan üslûb üzere yazub darb edesin hâşıl-ı darbı cem‘ mezkûr kumâşuñ (06) bahâsı olur

berin şüret pes baki her

tarik üzere istihrac

ı fevkani gibidür anlar

çend ki vâkı‘ olur zikr (07) olan

edesin sabikan zikr olan (08) darb-

darb olduğı mağrüb-ı fihlerinden

bir şekl olunurđı bunun olmaz (09) berin şüret ve eger bir maħalde daħı 2525 päre kumâş

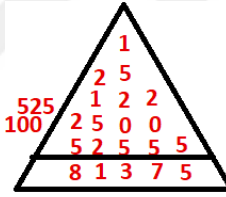
(10) her bir pâresi 1255 aķceden cümle ne miķdâr aķce olur bilmek dilesün bunu daħı

zikr (11) olan tarik üzere yazub darb edesin hâşıl-

olursa cem‘ edesin hâşıl-ı

olan kumâşuñ bahâsı

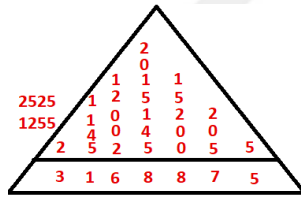
şüret (13) pes imdi bu iki şüret-i müselleşidür kâfidür vaķıs

ı darbına vâkı‘

(12) cem‘ zikr

oldur berin

[17b]

(01) ‘aleyh hazâ nev‘-i hâmis darb-ı kafes ve bu darb-ı kafesinün daħı tarik sabikan zikr

olan darb ğayrı merfû‘lar (02) gibidür ol eelden etmek

lâzım gelür berin şüret (03) ve eger bir maħalde daħı

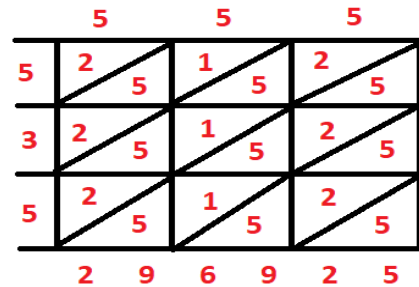
555 päre kumâş her bir pâresi 51 (04) 525 aķceye olsa

ne miķdâr bahâ

ede bilmek

dilesün berin şüret rakam olına budur (05) pes imdi

bu iki şüret darb-ı kafes kâfidür vaķıs (06) ‘aleyh

hazā nev^c-i sādīs ɗarb-ı muḥāzāt daḥı ʔarīḵ budur ki (07) ol maḍrüb-ı fīhde olan ḥāne-i ādādı yine kendünündür cezāsında olan ḥāne-i ādāda (08) ɗarb ēdüb ne ḥāşıl olursa taḥtında olan rāddenün taḥtına yazasın ve ne miḵdār elde vāḵı^c (09) olursa ʔutasın ve sāniye maḍrüb ve maḍrüb-ı fīhün ‘aşerātlarının ikisine ɗarb ēdüb ḥāşıl-ı ɗarba (10) elde olan ‘adedi ɗarb ēdüb rāddenün taḥtına yazasın ve elde vāḵı^c olduḡı miḵdārı gērü (11) ʔutasın ve sālise yine maḍrübunun ve maḍrüb-ı fīhinün ādādunun ikisine maḍrübunun ve maḍrüb-ı fīhinün ḥāne-i (12) mi’ātlerin ɗarb ēdüb daḥı ‘aşerāti yine kendüsin cezāsında olan ‘aşerāta ɗarb ēdesin ve bunlardan (13) daḥı ne ḥāşıl olursa mezkūr elde olanı zamm ēdüb rāddenün taḥtına yazasın ve elde

[18a]

(01) ne olursa ʔutasın ol vāḵtin ḥāne-i ādādları tamām olur ʔarḥ olına ba‘de’ṭ-ʔarḥ maḍrübün (02) ve maḍrüb-ı fīhün ‘aşerātlarının ikisin daḥı dēne maḍrüb ve maḍrüb-ı fīhün mi’ātlerinin ikisine ɗarb (03) ēdesin ve mezkūrlar daḥı ḥāşıl olanı eldeyiken zamm ēdüb rāddenün taḥtına yazasın ve gērü elde (04) ʔutasın daḥı ḥāne-i ‘aşerātların ʔarḥ ēdesin ba‘dü’ṭ-ʔarḥ mi’āti mi’āte ɗarb ēdüb ḥāşıl-ı ɗarb (05) elde olan ‘adedi ile tamām yazasın zīrā andan ḡayrı ḥāne bu kadar berīn şūret $125 \times 925 = 115625$ (06) ve eger bir maḥalde daḥı 2525 pāre ḵumāş her bir pāresi 1255 aḵce olsa cümle ne miḵdār (07) bahā ēder bir ḵalemnden bunı daḥı zīkr olan ʔarīḵ üzere yazub istiḥrāc ēdesin berīn şūret (08) $2525 \times 1255 = 3168875$ nev^c-i diḡer meşelā üc cins ḵumāş vāḵı^c olsa üçünün daḥı a‘dād-ı ḵumāşları (09) muḥālif ve hem bahāları daḥı birbirine muḡāyir olsa bu zīkr olan 3 cins ḵumāşın bahāları biḡ ḵalemnden ne (10) olur bilmek dilesün ʔarīḵ budur ki mezkūr üç cins ḵumāş şöyle yazasın 251 / 526 (11) 236 322 / 363 642 bundan şonra bu zīkr olan ḵumāşa ɗarb-ı muḥāzāt ʔarīḵ üzereler (12) istiḥrāc ēdesin zīrā ḡayrıyla istiḥrāc ētmeklik

müteğavvir şüret istihrâc berîn şüret budur (13)

3	6	3	5	3	6	2	5	1
6	4	2	3	2	2	5	2	6
1	3	7	6	6	4			

pes imdi mezkûr üç cins kumâşuñ cümle bahası

[18b]

(01) biñ kalemnden 537664 akçe elde bâkî bunun emsâli her ne vâkı^c olursa zıkr olan tarîk (02) üzere istihrâc olunub zabt ve haţadan ictinâb edesin şihhat üzere vâkı^c ola pes bu darb-ı (03) muhâzâtuñ şüretlerine bu kadar taşrîh kâfîdür zîrâ eger bunun her biri harc akceü'l-kayd olunursa suzû (04) bel-küllihî vâkı^c ve hem mezkûr ki ikişeri semâ 4 mevki^c karar ol eelden kâbil ta'bîre degüldür pes darbuñ her (05) nev'inden tâ bu darb-ı muhâzâtuñ nihâyetine varınca bu maħallde ne ki mâ ihtiyâc idi tafşîl olındı emmâ mezkûr (06) darblaruñ şihhatin ve sakâmetin bilmek dilesün tarîk budur ki mağrûb 'adedlerin cânib yesârından bir hânesin (07) 'aşerât ve bir hânesin âdâd-ı farz édüb dağı yedişer taraf edesin bâkî ne olursa biride rakam edesin (08) andan sonra ol tarîk üzere mağrûb-ı fîh 'adedlerin yedişer tarh edesin bâkî ne olursa baqiye-i (09) evvel eyle darb édüb hâşıl-ı darb dağı yedişer tarh edesin bâkî ne olursa mağrûb-ı fîhün mîzânı (10) oldur pes andan sonra darb olan zıkr olan kâ'ide üzere tarh édüb bâkî kulun (11) 'aded-i baqiye-i evvele mevâkı'in gelürse ma'ü'l-mîzân deyesin berîn şüret $262 \times 537 = 140170$ pes imdi (12) mezkûruñ berîn mîzân 2 'aded olur ol dağı câizdür meşelâ mađrûbuñ 'adedlerin cem^c edesin andan (13) sonra mağrûb-ı fîhün dağı 'adedlerin cem^c edesin ne olursa birbiriyle darb édüb anı dağı cem^c edesin hâşıl-ı

[19a]

(01) cem^c-i mađrûbuñ ve mağrûb-ı fîh mîzânı olur andan sonra hâşıl-ı darb olan 'adedleri

6		
14	3	535
	4	262
		140170

dağı biride (02) cem^c edesin eger cem^c ola mevâkı'i gelürse şahîhü'l-mîzân deyesin berîn şüret (03) şahh pes bu tarîk üzere mîzân-ı şüret olur şahh deyesin ve bundan gayrı dağı bir mîzân dağı (04) vardır ki tokuzar tarh olunur

anunıla ‘amel olunmaya zīrā ki şahīḥ mīzān degüldür meşelā ḥāşıl-ı darbuḡ (05) on üç vākı‘ olsa mezkūr on üç ‘adedi toḡuza tarḡ edecek bākī şüret ḡalur (06) emmā bir ve darbıla ḡaṭā vākı‘ olsa mezkūr on üç ‘adedi sehvale taḡdīm te’ḡīr olub 13 (07) ‘aded raḡam olına ve mezkūr bir toḡuzar tarḡ edecek ḡerü 4 ḡalur mīzān tarḡ üzere şahḡü’l-mīzān (08) dēnilür bu ḡod şahḡ degüldür emmā yēdişerde sālīfdür taḡdīm ‘adedi yēdişer tarḡ edicek (09) bākī 6 ‘aded ḡalur şahḡ mīzāndur gel imdi bundanşonra mezkūr 13 ‘adedi ḡaşden taḡdīm (10) ve te’ḡīr edüb 13 ‘aded dēyelüm mezkūr yēdişer tarḡ oldıḡda 4 bākī ḡalur ēyle olsa (11) şahīḥ degüldür pes imdi bu miḡdār tafşīl kāfīdür vaḡıs ‘aleyh hazā e’l-faşlü’l-‘āşir fī (12) beyān darbü’l-şihāḡ ma’ü’l-küsür bu onuncı faşl küsürāt-ı darbı beyānındadır ki şihāḡ ma’ü’l-küsür (13) ola ya’nī küsürāt dirhemi şihāḡ birle me‘an darb eder olsun nice darb edüb cevāb

[19b]

(01) vērnek gerekdür anlardan şol ki ‘ibādetdür beyān edelüm zīrā kim bunları daḡı bilmek muḡāsebenüḡ cümle-i (02) levāzımındandır imdi bilgil ki 35 pāre ḡumāş her birisi 2 dirhem ve sümün dirhem olsa (03) ol ḡisāb üzere ne miḡdār aḡce ēyler bilmek dilesün berīn tarīḡ yazub darb edesin $2121 \times 35 = 74375$ (04) pes bundan şonra bu ḡāşıl-ı darbuḡ üç ḡānesin tarḡ edesin li’eclü’l-küsür zīrā ḡāne-i küsür (05) maḡrüb-ı fīḡden üç ḡāne vākı‘ olmışdur mezkūrı ḡāşıl-ı darbdan tarḡ ēyleyecek tarḡuḡ yesārı (06) tarafından vākı‘ olan 74 ‘aded dirhemdür ve mezkūruḡ yemininde olan 375 ‘adedse sümün (07) dirhemdür ēyle olsa mezkūr ḡumāşuḡ bahāsı 74 aḡce ve 3 pul eder dēyü cevāb vēresin ve eger (08) mezkūr 35 pāre ḡumāşuḡ her bir pāresi 4 dirhem ve rub‘ dirhem olsa ol ḡisāb üzere (09) ne miḡdār bahā eder bilmek dilesün bunı daḡı bu tarīḡ üzere yazub darb edesin berīn şüret (10) $425 \times 35 = 14875$ ve bu ḡāşıl-ı darbuḡ iki ḡāne tarḡ edesin pes imdi mezkūr ki bahāsı 148 (11) aḡce ve 6 pul olur dēyü cevāb vēresin

ve eger bir maħalde daħı 133 pāre qumāş her bir pāresi (12) 33 aqceye ve yedişer pula
olsa ol vaqt bahā ne miqdār eder bilmek dilesün berīn şüret (13) yazub darb edesin
 $33875 \times 133 = 4505/375$ ve ba‘dū‘d-darb mezkūruñ üç hānesin tarħ edesin

[20a]

(01) mezkūr tarħuñ sol tarafından olan dirhemdür ve sağ tarafından olan puldan eyle
mezkūr qumāşuñ (02) bahāsı 4505 aqce ve 3 pul eder dēyü cevāb vēresin ve eger bir
maħalde daħı 3 dirhem ve birünün (03) nuḡrenün her dirhemi ikişer dirhem ve rub‘
dirhem aqceye olsa neyler bahāsı bilmek dilesün gerekdür ki (04) şöyle yazub darb
edesin $3/25 \times 2/25 = 7/31/25$ pes bundan bu hāşıl-ı darbuñ daħı şüret hānesin (05) li‘eclü‘l-
küsūr tarħ edesin zīrā ki hāne-i küsūr maḡrūbdan ve maḡrūb-ı fīhden ikişer hānedür (06)
ol eclden şüret hāne tarħ olunur ve mezkūr tarħuñ yesārından vāqı‘ olan 7 dirhemdür ve
bunuñ (07) yemininden vāqı‘ olan 31 ‘aded-i hāne-i beşīrdür imdi ol hāne-i beşizden
fūlūs istihrāc (08) etmek gerekdür ki bunuñ bahāsı saña ma‘lūm ola bu 31 beşizün 25
beşizi rub‘ dirhem olur altı (09) ‘aded bākī kalur ki peşizdür ve hāne-i şa‘īrde daħı 25
şa‘īr vardur ki ol daħı beşiz olur (10) eyle olsa üç dirhem ve bir deng nuḡrenün dirhemi
ikişer aqceye olsa 7 aqce ve rub‘ aqce (11) ve nışfı şümün dirhem aqce eyler imiş pes
bu şihāh ma‘ü‘l-küsūr olan darblaruñ daħı bu kadar şüreti (12) taşvīr olunub bu kadar
taşriḡ etmek kifāyet eder zīrā bu zıkr olan eşkālün her birisinde (13) bir hāletler vardur
tefekkr ve te‘emmül birle tettebbu‘ eder olsun bākīsi daħı kat‘ olunur hemān bu

[20b]

(01) minvāl üzere kıyās olına **e‘l-faşlü‘l-‘aşir fī beyānū‘t-taḡsīmū‘ş-şihāh** ve on birinci
(02) faşl taḡsīm beyānındadır ve taḡsīm demek budur ki miqdār-ı aqce birinci
kimesneye ‘ale‘t-tasvīr ḡişşe (03) étmege dērler ve hem taḡsīm dēdügümüz daħı birinci
nev‘ üzerine istihrāc olunur ve hem bu taḡsīmün (04) yanında ıştılāh vardur anları hıfz

 tmek l zımdur m f dd r me el  ta s m n  a l-ı m l na (05) ma s m d rler ve  demler ma s m-ı ‘aleyh d rler ve im m da ı d rler ve  i  e   ric ’l-k smet (06) d rler ve si  am da ı d rler bu z kr olanları bildikden  onra ta s m ne vechile olur anı z kr (07)  edel m me el  nev  evvel ta s m   n    n  me el  12120 a ceyi 11 nefer kimesneye ‘ale’t-tasv r (08)  i  e  tmek diles n  t r k budur ki mezk r ma s m olan 1212 a ceyi yazub (09) ta tına e’l-b k  d y  bir r dde gels n ve ma s m-ı ‘aleyh olan on bir nefer kimesneye yes rı t rafından ma s m (10) mu  abelesinde ra am  edesin ber n   ret 12120/11 ve andan  onra ma s mun  yes rı (11) t rafından olan bir a ceyi ma s m-ı ‘aleyh olan bir nefere v resin ve mezk r v rd  n  a ceyi m l ma s m (12) ta tına r dden n  bir ondan ra am olına ve ma s m-ı ‘aleyh n  evvel neferi ne  i  elerin r dden n  ta tına ra am  tmeyesin (13) z r  ta s mden mur d olan budur ki mezk r 11 nefer n  birisinin   i  esin bilmekd r evvel ta   irce

[21a]

(01) birine z kr  i  e r dden n  ta tına yazub a l-ı m ldan na   olına t  kim ta s m  i   at  zerine ola pes (02) ol bir neferden b k  olan on birler n  her birine evvel mi  d r  i  e v k   olursa ve hem anlar n  (03)  i  elerini mi  d r  na   old  dan  onra eger b k  v k   olursa g r  ma s mun   zerine ‘ale’t-ter b (04) yazasın ve andan  onra m l ma s m naz r  edesin ve ma s m-ı ‘aleyh n  ibtid sından ibtid   d b (05) ne mi  d r v rmek gerekd r ve yine m te ammil ile ol mi  d r r dden n  ta tına yazasın ve eger ma s m-ı ‘aleyh n  (06)  ekl olına ma s mdan bir vey   d 4 d n rse yazasın ve eger d n mezse r dden n  ta tına    ar v    olına ba      n (07) ma s m-ı ‘aleyh olan neferlere ma s mdan l z m olursa r dden n  ta tına   yer veya  a  t rafından (08) bu a ra am olına tam m old  da   ric k sımın ne v k   olursa her bir nefer n   i  eleri ol mi  d r (09) olur ber n   ret pes imdi z kr olan a ceden

		1		1	5
4	1	2	1	2	0
11	0	1	1	0	1

11 nefer kimesneye (10) 1101 akçe degerü 9 akçeye bâkî kalur dëyü cevâb vëresin ve eger bir maħalde daħı 25325 akçe (11) 52 nefer kimesneye ‘ale’t-tasvîr ne miqdâr hışşe düşer dëseler bunı daħı zıkr olan tarîķ üzere (12) yazub taķsîm êdesin şüret-i mezkûr êylesün 52 nev‘-i diger

$$\begin{array}{r} \text{52} \overline{) 25325} \\ \underline{104} \\ 149 \\ \underline{104} \\ 450 \\ \underline{408} \\ 420 \\ \underline{416} \\ 40 \end{array}$$

ki meşelâ 12120 akçeyi

taķsîm-i (13) akçe ki bunı daħı tarîķ budur on bir nefer kimesneye ‘ale’t-tasvîr hışşe ne miqdâr

[21b]

(01) vâķı‘ olur dëseler tarîķ budur ki mezkûr maķsûm olan akçeyi yazasın ve saġ tarafına râdde çekesin (02) berîn şekl 12120 andan sonra mezkûr maķsûm-ı ‘aleyh olan on bir nefer kimesneye maķsûmunı (03) altına yazub berîn şüret 12120/11 andan sonra birkaçdan on bir kimesneye hışşe dëñmez (04) ol sebebden ol çekdüğü râddenün öñünde maķsûmunı berâberinde sıfır koyasın daħı 12 (05) akçeden 11 kimesneye birer akçe bâkî kalur mezkûr bir akçe ki hışşedür râdde olan şıġar saġ (06) tarafında yazub daħı mâl maķsûm ve neferleri taraf êdesin andan sonra 11 nefer kimesneyi gëri bir (07) hâne saġ tarafından buña yazasın yazduķdan sonra gëri maķsûm ne nazâr êdüb hışşe ne miqdâr vâķı‘ (08) olursa mezkûr râddede olan birin saġ tarafında yazasın daħı maķsûm ve maķsûm-ı ‘aleyh naķş (09) êdüb bir ev ile yazasın tâ tamâm

$$\begin{array}{r} \overline{1} \overline{1} \overline{9} \\ \overline{1} \overline{2} \overline{1} \overline{2} \overline{0} / \overline{0} \overline{1} \overline{1} \overline{0} \overline{1} \\ \underline{\overline{1} \overline{1} \overline{1} \overline{1}} \\ \overline{1} \overline{1} \overline{1} \end{array}$$

olinca zıkr olan tarîķ üzere êdesin berîn şüret (10) mezkûr akçeden on bir nefer kimesneye ‘ale’t-tasvîr 1101 akçe ve daħı (11) 9 akçe bâkî kalur dëyü cevâb vëresin ve eger bir maħalde daħı 25325 akçe daħı 52 nefer kimisine taķsîm (12) etmek dilesün bunı daħı zıkr olan tarîķ üzere yazub saġ taraftan râdde çeküb kısmet (13) êdesin berîn şüret budur

[22a]

(01) pes imdi zıkr olan 52 nefer kimesneye berāber (02) 487

$$\begin{array}{r} \overline{3} \\ 4 \overline{5} \overline{6} \overline{1} \\ \underline{2 \ 5 \ 3 \ 2 \ 5} \ 0 \ 0 \ 4 \ 8 \ 7 \\ \underline{5 \ 2 \ 2 \ 2 \ 2} \\ \underline{5 \ 5 \ 5} \end{array}$$

aķce ħiṣṣe vāķı^ʿ olur bir aķce bāķī ҡalur dēyü cevāb vēresin bu

mıķdār-ı taķsīm-i efrenci (03) kāfīdür vaķıs ‘aleyh hazā nev^ʿ sālīs taķsīm-i ‘arabī meṣelā

5324 aķceyi 52 nefer kimesneye (04) ‘ale’t-tasvīr ne mıķdār ħiṣṣe deġer dēseler ʿarīķ

budur ki mezkūr maķsūm olan aķceyi yazasın ve altına (05) rādde çekesün ve ol

rāddenün altına bir rādde daķı çeksen mezkūr rāddeleri çekdikden sonra (06) ol rāddenün

altına maķsūm-ı ‘aleyh olan 52 neferi yazasın daķı birer vēresin ve

$$\begin{array}{r} \overline{1} \ \overline{1} \ \overline{8} \\ \underline{5 \ 3 \ 2 \ 2} \\ 0 \ 1 \ 0 \ 2 \\ \underline{5 \ 2 \ 5 \ 2} \\ \underline{5} \end{array}$$

maķsūm-ı ‘aleyh fevkinden (07) olan rāddenün fevkine bir maķsūm-ı

‘aleyhün ṣaġından bir ħāne ġerüden raķam olına ve tamām oldıķda (08) deġer olan ʿarīķ

üzere bāķilere daķı ta‘bīr ēdesin ṣūret-i taķsīm-i ‘arabī (09) mezkūr aķceden 102 aķce

deġer 52 nefer kimesneye 18 aķce bāķī ҡalur dēyü cevāb (10) dēyesin ve eġer bir

maķalde

$$\begin{array}{r} \overline{2} \ \overline{3} \ \overline{4} \\ \underline{2 \ 4 \ 4 \ 5 \ 2} \\ 0 \ 0 \ 4 \ 8 \ 5 \\ \underline{5 \ 2 \ 2 \ 2 \ 2} \\ \underline{5} \end{array}$$

dēseler

daķı 25252 aķceyi ġerü 52 nefer kimesneye taķsīm ēt

(12) 52

(11) zıkr olan ʿarīķ üzere ēdesin berīn ṣūret mezkūr aķceden

nefer kimesneye 485 aķce ħiṣṣeden 22 aķce bāķī ҡalur dēyü

cevāb (13) vēresin ġeldük andan zıkr olan taķsīmün mīzānın bilmek daķı lāzımdur

meṣelā mīzān bilmek dilesün

[22b]

(01) ʿarīķ budur ki ħāric ile maķsūm-ı ‘aleyh olan ‘adedleri yazub ԥarb ēdesin ve ħāṣıl-

ı ԥarb olan anı (02) cümle ēdesin eġer māl zāhir olursa ṣaĥḥü’l-mīzān dēyü cevāb vēresin

ve eġer muḥālif vāķı^ʿ olursa (03) istīnāf ēdesin bu mıķdār tafṣīlü’l-mīzān kāfīdür ṣūret

$\frac{105}{525}$ $\frac{525}{105}$ mīzān (04) ṣaĥḥü’l-mīzān e’l-faṣlū’s-sālīs ‘aṣerāt fī beyānū’z-zira^ʿ bu

faṣl zira^ʿ ħisābınun beyānındadır meṣelā bu (05) aḥvāl-i zira^ʿ bilmek daķı muḥāsebeye

nev^ʿ mühimmātdandur zīrā bu ħisāb-ı zira^ʿ beynü’n-nās keṣīr (06) ü’l-isti‘māldür imdi

bilgil ki mezkūr zirā‘uñ kūsūrātı vardır anı zıkr edelüm meselā (07) bir zirā‘ 100 engüşt ve her engüşt 100 rīşte ve her rīşte 100 tār-ı ‘ankebūtdur (08) bir zirā‘ 22 keredür ve her kere 3 engüştür ve her engüşt 12 rīştedür ve 50 tār-ı (09) ‘ankebūtdur ve rub‘-ı cāryek 6 engüşt ve 25 rīştedür ve nīm cāryek 12 engüştin 50 (10) rīştedür ve biñ cāryek 25 engüştür pes bunları bu tertīb üzere bildükden sonra hālet-i (11) kitābetde nice yazılmağ gerekdür anı zıkr edelüm şüret bir kere tār 50 rīşte 12/50 (12) engüşt 3 ve şüret-i rub‘ cāryek rīşte 25 engüşt 6 ve şüretince cāryek rīşte (13) 50 engüşt ve şüretin cāryek engüşt 75 ve eger bu ise cāryek müddün dağı zamm olunur

[23a]

(01) ol vaqt zirā‘ tamām vāqı‘ maḥal-i kitābetde cāryek üzere muḳaddim niçün oldı bilmek dilesün (02) bilgil ki bu kūsūrāt-ı zirā‘ tamām-ı zirā‘ etmelü olsun lāzımdur ki evvel gērüden ibtidā olunur (03) ol sebebden kitābetde dağı göre taḳdīm olındı pes imdi bir gērüden tā zirā‘ tamām olınca (04) fā‘ide-i muḥāsibīn üzere taṣvīr olunur ki mübtedī ḳarındaşlara āsān olsun üçün şüret-i mezkūr

rub‘ cāryek ve kere	2125	rub‘ cāryek ve kere
rub‘ cāryek	34305	cāryek ve rub‘ cāryek
nīm cāryek ve kere	4750	cāryek ve rub‘ cāryek kere
nīm cāryek	40625	cāryek ve rub‘ cāryek
erbā‘-ı cāryek ve kere	4375	rub‘ ve nīm cāryek
erbā‘-ı cāryek	46175	rub‘ ve nīm cāryek rub‘
bir cāryek	50000	cāryek ve mā rub‘ kere
		nīm zirā‘

nūn zīrā ve erbaʿ cāryek kere
 nūn cāryek ve erbaʿ rub cāryek
 nūn zīrā ve nūn cāryek kere
 nūn zīrā ve rub cāryek kere
 nūn zīrā ve rub cāryek
 nūn zīrā ve kere
 yek cāryek
 zīrā nūn
 nā cāryek ve erbaʿ cāryek kere
 nā cāryek rub cāryek
 nā cāryek nūn cāryek
 bir cāryek ve nūn cāryek
 bir cāryek ve rub cāryek
 bir cāryek ve kere

(05) geldük imdi bu zıkr olan zīrāʿuñ küsūrātıyla ve ğayrı küsūr nice ɗarb olınur anı zıkr èdelüm

[23b]

(01) ve ɗarb bu zīrāʿuñ daḥı baʿzı şığar zāyid ile istiḥrāc olınur anları bu maḥalde zıkr ètmek keşret kelām (02) lāzım gelür emmā maḥallī wāqıʿ oldıķda fiʿl-cümle zıkr olına zīrā kim bu risāleyi bir kuşūrdan (03) beyān dile bildük degüldür murād èyledüm kavāʿiddür kim ʿilm ḥisābdur ol sebebden maḥalinden zıkr (04) zıkr olınması aḥsendür tafşıl-i tarīķ maʿüʿl-küsūr meşelā bir zīrāʿ vāle 32 aķceye olsa üzere (05) 5 zīrāʿ ve bir kere vāle ne miķdār aķce èder dēseler tarīķ budur ki zıkr olan 5 zīrāʿ (06) yazasın ve şağ tarafına bir şığar zāyid vażʿ èdesin zīrā kim bir kere zīrāʿ ḥisāb üzere (07) 3 engüşt ve 12 buçuk riştedür ol sebebden şağ tarafına şığar zāyid lāzım olur şöyle (08) bilesin mezkūr şağ tarafına bir şığar yazasın ve daḥı şığaruñ şağ tarafına bir kere şüretin yazub (09) bahāsıyla ɗarb èdesin ve ḥāşıl-ı ɗarbuñ
$$\begin{array}{r} 5/03125 \\ 00032 \\ \hline 1610000 \end{array}$$
 ḥānesin tarḥ èdesin liʿeclüʿl-küsūr ve şüret 5 (10) zīrāʿ ve bir kere mezkūr tarḥın şol tarafına wāqıʿ olan 161 aķce (11) 5 zīrāʿ ve bir kere bahāsı olur dēyü cevāb vèresin nevʿ diger meşelā 5 arşun ve rubʿ (12) cāryek ve bir kere vāle aldıkda arşunı 64 aķceye dēseler tarīķ budur ki mezkūr 5 arşunı (13) yazub ve şağ tarafına bir şığar zāyid vażʿ olına ve andanşonra rubʿ cāryek ve bir kere şüret

[24a]

(01) mezkûr şıgaruñ sağ tarafına vaz^c olunub bahâsıyıla đarb olına ve şıgar zâyid ėyle ne miqdâr hâne (02) vâkı^c olursa ol miqdâr hâne hâşıl-ı mezbûrdan sonra tarh olına emmâ mezkûr hâlet (03) kitâbetden rub^c câryek ve kere şûret bilmek istesün tarîk budur ki mezkûr rub^c câryek ve kere (04) dedüğümüz 3 keredür gerekdür kimi bir kere şûretile mezkûr 3 kereyi đarb edesin hâşıl-ı đarb (05) ne vâkı^c olursa mezkûr rub^c câryek ve kere şûreti oldur pes imdi 31 kere ne varınca (06) bu vechile kere şûretler istihrâc edesin cânib olduğca şûret-i đarb 3 kere ve bir kere (07) $3125 \times 3 = 9375$ ol vechile rub^c câryek ve kereñün şûreti 9375 ‘adedlüler şûret-i (08) đarb 5 arşun ve rub^c câryek ve kere engüş nev^c diger meşelâ

5 0 9 3 7 5
0 0 0 0 6 4
3 2 6 0 0 0 0

5 (09) arşun ve nîm câryek vâle alduğda arşunı 64 akceye olsa ol 32600000 hisâb üzere (10) nemiqdâr akce eder deseler tarîk budur ki mezkûr 5 arşunı yazub ve sağ tarafına şıgar zâyid (11) vaz^c olunmadı sebebi nedir dëyü su’âl vârid olursa bilgil bundan târ-ı ‘ankebüt bulunmadı (12) ol sebebden şıgar zâyid vaz^c olunmadı emmâ târ vâkı^c olduğ küsürda şıgar zâyid (13) lâzımdur şöyle ma’lûm olına ve nîm câryek şûret keredür mezkûr 4

[24b]

(1) kereyi bir kereñün şûretiyile đarb edesin hâşıl-ı đarbına vâkı^c olursa nîm câryek şûreti (02) oldur şûret-i đarb $3125 \times 4 = 12500$ ve bu hâşıl-ı đarbı mezkûr 5 arşunuñ sağ tarafına yazub (03) bahâsıyıla đarb edesin ve hâşıl-ı đarbuñ beş hânesin tarh edesin zîrâ küsür beş hâne vâkı^c olmışdur (04) şûret-i đarb 5 arşun ve nîm câryek $512500 \times 64 = 32800000$ nev^c diger meşelâ 5 arşun (05) ve nîm câryek buçuk kere vâle alduğda arşunı 64 akceye deseler mezkûr beş arşunı yazasın (06) şıgarı zâyid lâzım degül andan sonra sağ tarafına nîm câryek ve buçuk kere şûretin yazasın andan (07) sonra bahâsıyıla đarb edüb küsür-ı miqdârı hâne tarh olına emmâ mezkûr nîm câryek ve buçuk (08) kere şûretin yazmak

bilmesün gerekdür ki mezkûr nîm cāryek ve buçuk kereyi kereye yazub ne miqdār (09) kere olursa mezkûr 150 kere èyle dārb èdesin şüret-i dārb $512500 \times 64 = 32800000$ nev^c diger (10) meşelā bēş arşun ve nîm cāryek buçuk kere vāle aldukdā arşunı 64 aķceye dēseler mezkûr 5 (11) arşunı yazasın ve şıġar zāyid lāzım degül andan şonra şaġ tarafına nîm cāryek ve buçuk kere şüreti (12) yazasın andan şonra bahāsıyıla dārb édüb kūsūr miqdārı hāne taraf olına emmā mezkûr nîm (13) cāryek ve buçuk kere şüretin yazılmaķ bilmesün gerekdür ki mezkûr nîm cāryek ve buçuk kereyi kereye

[25a]

(01) bozasın ne miqdār kere olursa mezkûr 150 kere èyle dārb èdesin şüret-i dārb $3125 \times 185 = 578125$ (02) hāşıl-ı dārb olanı mezkûr 5 arşunı şaġ tarafına yazub bahāsıyıla dārb olına şüret-i dārb (03) 5 arşun ve nîm cāryek 150 kere $5578125 \times 64 = 357000000$ nev^c-i diger meşelā bēş arşundan ziyāde (04) vāķı^c olursa mezkûr ziyāde olına naẓar édüb eger kerenün 8 bahşından 3 bahşına vāķı^c olursa (05) 3 şüreti èyle dārb olına şüret-i dārb $3525 \times 375 = 1171875$ ve mezkûr bēş arşunı şol tarafına bir (06) şıġarıla yazub bahāsıyıla dārb olına ve şıġar andan tarķ olına şüret-i dārb budur (07) $501171875 \times 64 = 32075000000$ nev^c-i diger meşelā 5 arşundan ziyāde gelse mezkûr ziyādeye naẓar (08) édüb eger keresiñ 8 bahşından 4 bahşına geldüyse mezkûr bir kerenün şüretini 4 pul şüretiyle (09) dārb èdesin şüret-i dārb $3125 \times 50 = 156250$ ve mezkûr dārbuñ şol tarafına bir şıġarıla bēş arşunı (10) yazub bahāsıyıla dārb èdesin ve şıġar ondan tarķ èdesin 50156250 nev^c-i diger (11) meşelā bēş arşundan ziyāde gelse mezkûr ziyāde kerenün 5 necşine vāķı^c olduķda 5 pul (12) şüretiyle dārb èdesin şüret-i dārb $3125 \times 625 = 1953125$ andan şonra bir şıġarıla bēş arşunı şol tarafına (13) yazub bahāsıyıla dārb olına berîn tarīķdur budur $5/01953125$ nev^c-i diger

[25b]

(01) meşelâ beş arşundan ziyâde girmek altı bahş vâkı^c olsa mezkûr altı pul şüretiyile
darb (02) edesin şüret-i darb $3125 \times 75 = 234375$ andan sonra beş arşun bir şıgarıla şol
tarafına yazub (03) bahâsıyıla darb edesin şüret eylensün $50234375 \times 64 = 3215000000$
nev^c-i diger meşelâ 5 (04) arşundan ziyâde gelse kerenün 7 bahşına olduğda yedi pul
şüretiyile darb edesin darb (05) budur $3125 \times 875 = 2734375$ şol tarafına arşunıla bir şıgar
yazub bahâsıyıla darb olına şüret-i (06) darb eylensün $5/02534375$ arşundan ziyâde
kerenün 7 bahşıyıla (07) 7 bahşının ortasına vâkı^c olursa ol vaqt mezkûr bir $\frac{135}{67/5}$
pul şüretin tanşîf edesin (08) şüret-i tanşîf ve mezkûr yedi pul şüretiyile cümle olına
emmâ cümle pul (09) şüretinün ‘aşerât hânesinden sağ tarafına yazub andan cümle olına
ki kûsûruñ naqşı (10) aşıl kûsûr hânesinden olmak ecli için şüret cümle etsün
 $785 + 625 = 8475$ (11) ve bu cümleden hâşıl olanı kere şüretiyile darb edesin şüret-i darb
ve hâşıl-ı darbuñ şol (12) tarafından mezkûr beş arşunı bir şıgarıla best edüb bahâsıyıla
darb edesin şüret-i (13) darb etsün $785(0) + 625 = 8475$ nev^c-i diger meşelâ beş arşundan

[26a]

(01) ziyâde vâkı^c olsa mezkûr ziyâde 7 bahşınun evvel bahşınun ortasına vâkı^c aqçe
oldıysa (02) ol vaqt bir pul şüretin tanşîf edesin şüret-i $\frac{135}{67/5}$ tanşîf hâşıl-ı
tanşîf (03) kere şüretiyile darb edesin bu hâşıl-ı darb şol tarafına 2 şıgarıla 5 arşunı
bahâsıyıla darb (04) olına berîn şekl $5001953125 \times 64 = 32015(2)000000$ nev^c-i diger
meşelâ beş arşun (05) ve caryekden ziyâde gelse ol vaqt şüret yazmak bilmesün gerekdür
ki kereleri ibtidâsından (06) hisâb edesin ne miqdâr kere olursa yazasın ‘aded kere 8
andan sonra caryekden ziyâde (07) gelen kereye nazar edesin eger kerenün sekiz
bahşından 5 bahşına geldiyse 5 pul şüretin mezkûr 8 kerenün (08) sağ tarafına berîn
şüret $8/625$ andan sonra bir kerre şüretiyile darb şüret-i darb (09) $3125 \times 8625 = 26953125$

ve bu hâşıl-ı darbuñ şol tarafına arşunı yazub bahâsıyıla darb olına (10) ve küsürâtun ondan taraf olına şüret-i darb $526953125(569503125) \times 64 = 36448200000$ nev^c (11) diger meşelâ sekiz arşun ve buçuk arşun ve cāryek ve kere cāyız vākı^c olsa arşunı 5 buçuk (12) aķceye olsa ol taķdīrce ne miķdār aķce ēyler dēseler tarīķ budur ki mezkūr küsūrâtı (13) birbirinün ‘aşerâtı hānesinden sağ tarafına yazub cümle ēdesin berīn şüret ētsün

[26b]

(01) $25000 + 6250 + 3125 = 34375$ ve bu hâşıl-ı cümleñün şimāl tarafına mezkūr arşunı yazub bahâsıyıla darb olına (02) ve hâşıl-ı darbuñ 7 hānesin tarḥ ēdesin zīrā kim 5 hāne-

$$\begin{array}{r} 6284375 \\ 55 \\ \hline 34/56/40/62/5 \end{array}$$
 i küsūr ve 4 hāne-i aķce küsūrı vākı^c oldı (03) ol sebebden 7 hāne tarḥ lāzımdur şüret-i darb inest (04) ve mezkūr birün 34 aķce ve 56

manğūr ve 40 şa‘īr ve 62 ḥardel 5 zerre bahâsı olur (05) dēyü cevāb vēresin bundan şığarınçün vākı^c olmadı dēyü su‘āl olırsa aķcenün küsūrı (06) vākı^c olduğından ötürüdür meşelâ bir buçuk arşun ve 2 arşun cāryek ve 3 arşun (07) buçuk cāryekde şığar lāzım olmaz şöyle ma‘lūm olına emmā bir arşun ve rub^c-ı cāryek ve 4 (08) arşun ve kerede şığar lāzımdur ve bunı daḥı ēyle bilesin nev^c-i diger meşelâ 1 arşun ve buçuk (09) arşun ve cāryek ve rub^c-ı cāryek ve kere biz alduķ arşunı 2 aķceye ve 6 pula olsa (10) bahā neyler dēseler tarīķ budur ki şekl-i arşunı küsūrâtıyıla zıkr olan tarīķ üzere cem^c (11) ēdesin şüret-i cem^c budur $150000 + 25000 + 6250 + 3125 = 184375$ ve hâşıl-ı cümle bahâsıyıla darb olına şüret (12) ētsün mezkūrun bahâsı 5 aķce ve 70 ve 31 arpa ve 2 ḥardel ve 5 zerre ēder dēyü cevāb (13) vēresin nev^c-i diger meşelâ bir arşunun bahâsı 5 aķce olduğda 1 kere biz ol ḥisāb

[27a]

(01) üzere ne miqdār aḳce ēyler dēseler mezkūr bir kere şūretin yazasın ve şıġar zāyid mezkūruñ (02) şol tarafına yazasın ki arşun ḥānesi olmasın içün andan şonra bahāsı ile ḍarb (03) ēdesin ve ḥāşıl-ı ḍarbuñ mezkūr şıġarıla tarḥ olına şūret-i ḍarb budur $3125 \times 5 = 15625$ mezkūruñ (04) bahāsı 10 mangūr 65 şa‘īr 5 ḥardel olur dēyü cevāb olına e’l-faşlü’r-rābi‘ ‘aşir (05) beyān-ı emdād ve kalicāt ve şinik bu faşl müdd ve kīle ve şinik beyānındadır ve bu müdd aḥvālin (06) bilmek daḥı muḥāsebeye lāzımdur zīrā ki beynü’n-nās keşretü’l-isti‘māldür imdi bilgil ki (07) 1 müdd 20 kiledür ve her kile 4 şinikdür ve hem bir kile 100 kāse ve 50 ḥabbe olur ve her kāse 100 ḥabbe (08) farz étmişlerdür ol ḥisāb üzere bir şinik 12 kāse ve 50 ḥabbe olur ve 2 (09) şinik tamām 25 kāse olur ve 3 şinik 37 kāse ve 50 olur şöyle fehmi ēdesin ve hem ḍarb (10) kūsūr anda cevāb vērmege āsān ola ve bu zıkr olan şūretile ēyle ‘amel etmek şol (11) vaktde cāiz olur ki müdd ve kīle berāber ola ve illā ġayrısı aşıl yokdur şöyle ma‘lūm (12) ve hem bunun cem‘ étmesinden daḥı ġāfil olmayasın kāse kāse altına ve ḥabbe ḥabbe altına (13) koyub andan şonra cem‘ olına geldük imdi ḍarb-ı kūsūr étse olan aḥvālleri zıkr

[27b]

(01) ēdelūm emmā bu daḥı ba‘zı şıġarü’l-eyyid ēyle istiḥrāc olınur ve ba‘zı şıġar-ı eyyide muḥtāc (02) olmayub bilā-şıġar olur sebebi nedür dēyü su’āl var olursa meşelā 5 müdd ve bir kile kendüm (03) aldum müddi 25 aḳceye olsa bahā ne miqdār ēder dēyü su’āl étsele tarīḳ budur ki (04) mezkūr 5 müddi yazasın ve saġ tarafına bir şıġar ve zamm ēdesin ki kūsūrāt imdi dü ḥānesi (05) bāķī olmaya zīrā bir kile 50 kāsedür ol taḳdīrce iki ḥāne olur pes imdi şıġar (06) zāyid olıncaḳ lāzım oldı zīrā ki mezkūr şıġarıla ḥāneyi ḥisāb ma‘lūm olub 3 ḥāne (07) ola ēyle olsa ma‘lūm oldı ki kūsūrāt-ı a‘dād 3 ḥāne imiş ol sebebeden ki (08) bir kile 50 kāse olur ve 2 kāse olur ve 3 kile 100 kāse olur ve 4 kile 200 kāse (09) olur bir māl a‘dād kāse ve kile ve müdd varınca ne ḳadar ziyāde olursa

mi'āt hānesinden (10) zāyid ve nākız olmaz pes ol sebebdan mezkūr kūsūrāt a'dādda hāneyi mi'āt hāneyi (11) olan maḥallde şıgar olur andan sonra mezkūr müdd şıgar-ı zāyid eyle yazasın ve şıgaruñ (12) sağ tarafına mezkūr bir kileyi yazub bahāsıyıla dārb olına ve ḥāşıl-ı dārb mezkūr şıgar ondan tarḥ (13) olına şūret-i dārb in est 5 müdd ve bir kile $5050 \times 20 = 101000$ nev^c-i diger meşelā 5 müdd ve 2 kile kendüm

[28a]

(01) alduḡ müddi 25 aḡceye olsa $\frac{12}{6}$ ol ḥisāb üzere ne miḡdār bahā eder deseler mezkūri (02) yazasın ve iki kile şūretin sağ tarafına yazub şıgar zāyid ve şıgar olınmaya zīrā bundan hāneyi (03) mi'āt ḥālī olınmadı zīrā 2 kile 100 kāsedür çü kāsenuñ bākī gelüb mi'āt ondan vāḡı^c (04) oldu ol eelden şıgar zāyid ve şıgar olınmaya hemān bahāsıyıla dārb olına şūret-i dārb (05) budur $5100 \times 25 = 127500$ nev^c-i diger meşelā hāne-i mi'āt ḥālī eger vaḡt olur şıgar zāyid vaḡ^c (06) olınmaz anı daḡı zıkr edelüm meşelā 6 müdd ve 12 kile kendüm bir müddi 45 aḡceye ve iki pula olsa (07) ol ḥisāb üzere bahā ne miḡdār eder deseler tarīḡ budur ki 6 müddi yazasın 12 kileyi nışf (08) edesin berīn şūret ve mezkūr nışfdan ḥāşıl olanı 6 'adedi müddüñ sağ tarafına yazub (09) şıgar zāyid vaḡ^c olmaya hemān bahāsıyıla dārb olına ve ḥāşıl-ı dārbuñ 3 hānesin taraf edesin (10) bir kile ve 2 hāne şoldan ötürü taraf olına şūret-i dārb $4525 \times 66 = 298650$ nev^c-i diger meşelā (11) bir maḥallde daḡı şinik farz olunur ki kile ile şinik berāber olsa bu daḡı bilinmek (12) lāzımdur meşelā 15 kile ve 2 şinik arpa alduḡ kilesi iki aḡceye deseler tarīḡ budur ki (13) mezkūr kileyi yana daḡı bu maḥalde olsa ki şinik yigirmi beş farz olına ki 50 olur

[28b]

(01) ve bu altı 'adedi kile kilenüñ sağ tarafına yazub bahāsıyıla dārb olına hāne-i şinik ki 2 hānedür (02) tarḥ olına berīn tarīḡ $1550 \times 2 = 3100$ nev^c-i diger meşelā mezkūr şinik

müddile ve kile ile vāqı' olsa (03) ol vaqt nice etmek gerekdür tarīḫ budur ki kilenün ve şinikün nişfi yazasın berīn şüret meşelā (04) 5 müdd ve 4 kile ve 2 şinik arpa alduḡ müddi 40 aḡceye dēseler mezkūr 5 müddi yazasın ve sağ (05) tarafına 4 kile tek nişfi ve iki şinikün nişfin yazub ḍarb olına şüret etsün (06) $521 \times 40 = 20840$ nev'-i diger meşelā 5 müdd ve bir kile ve bir bucuḡ şinik arpa alduḡ müddi 40 aḡceye (07) aldıkda bahā ne miḡdār aḡce eder bilmek dilesün mezkūr bir kilenün nişfin nişfi kile ile ve (08) bir bucuḡ şinik ile cümle olına berīn şüret $5000 + 1200 + 650 + 25 = 6875$ ve bu ḡāşıl-ı cümleñün şol (09) tarafına bir şıḡar ve şıḡaruñ şol tarafına müddi yazub bahāsıyıla ḍarb olına ve ḡāşıl-ı ḍarb (10) ne miḡdār ḡāne ile evvel miḡdār-ı ḡāne tarḡ olına berīn şüret $20 \times 5296875 = 21087000$ (11) nev'-i diger meşelā 5 müdd ve 6 kile ve 50 şinik arpa alduḡ müddi 40 aḡceye olsa mezkūr (12) müddi yazasın ve kilenün nişfin yazasın ve kilenün nişfin yazub sağ tarafına şıḡar koyasın ve andan (13) şekl yazasın ḡerü kile ondan tarḡ olına şüret-i ḍarb $530625 \times 40 = 21225000$ nev'-i diger

[29a]

(01) meşelā 5 müdd 5 kile ve 50 şinik veyāḡūd rub' şinik arpa alduḡ müddi 40 aḡceye olsa mezkūr (02) mezkūr müddi yazasın ve 5 kilenün nişfin yazub ve sağ tarafına şıḡar lāzım gelmez zīrā kilenün (03) bucuḡı vāqı' olmışdur şüret 5 müdd ve 5 kile ve rub' şinik $5253125 \times 40 = 210125000$ (04) nev'-i diger meşelā 5 müdd ve 50 şinik veyāḡūd rub' şinik arpa alduḡ müddi müddde aḡceye olsa (05) bahā ne olur dēseler mezkūr 5 müddi yazasın ve sağ tarafına 2 şıḡar koyasın andan sonra rub' şinik (06) şüretin yazub bahāsıyıla ḍarb olına berīn şüret $5003125 \times 40 = 200125000$ nev'-i diger meşelā (07) 5 müdd ve 5 kile arpa alduḡ kilesi 2 aḡceye dēseler ol taḡdīrce ne miḡdār bahā eder bilmek (08) dilesün mezkūr müddi kileye yazasın andan sonra bahāsıyıla ḍarb edesin ḡāşıl-ı ḍarb olan bahā (09) olur şüret-i ḍarb nev'-i diger meşelā 5 müdd ve 5 kile bucuḡ şinik

veyāhūd 5 şinik veyāhūd (10) 3 buçuk şinik arpa alduķ kilesi 2 aķceye olsa ne miķdār bahā ēder mezkūr müddi kileye bozasın (11) andan şonra bir şinik 25 arpada farz olına daķı buçuk şinik ile ǧarb ēdesin şūret-i ǧarb budur (12) $25 \times 35 = 875$ şūret $105875 \times 2 = 211750$ nev^c-i dige meşelā 5 müdd ve rub^c şinik arpa alduķ kilesi (13) 2 aķceye olsa ne miķdār bahā ēder dēseler mezkūr müddi bozasın berīn şūret 100 ve müdd [29b]

(01) ve mezkūr kileden hāşıl olanuķ saĝ ǧarafına şıĝar koyasın ve andan şonra rub^c şinikūn yazub bahāsıyıla (02) ǧarb olına şūret ǧarb budur $1000625 \times 2 = 2001250$ nev^c-i dige meşelā 229150 kile müdd (03) kaç müdd olur bilmek dilesūn iki ǧarīķıla ille $\begin{array}{r} 20 \overline{) 229150} \\ \underline{11457} \end{array}$ istiħrāc olunur meşelā nev^c-i evvel budur ki zıkr olunur (04) mezkūr kile ‘adedlerin maķsūm dutasın ve bir müdd ne miķdār kile ise anı maķsūm-ı ‘aleyh dutub taķsīm (05) ēdesin hāric-i erķāmin olan ol ķadar müdd olunur berīn şūret (06) nev^c-i dige sānī mezkūr budur ki mezkūr kileyi taşīf ēdesin emmā ādādı hānesin taşīf ētmeyesin mezkūr (07) taşīfden ne ki zāhir olur ol miķdār müdd olur şūret taşīf budur ki raķam olur (08) nev^c-i dige meşelā 400 müdd kaç olur bilmek dilesūn $\begin{array}{r} 229150 \\ \underline{114575} \end{array}$ ǧarīķ budur ki mezkūr (09) müddi yazub 20 ile ǧarb ēdesin ol ķadar kile olur berīn şūret $400 \times 20 = 8000$ pes imdi bu (10) miķdār-ı tafşīl pesdür vaķıs ‘aleyh hazā e’l-faşlū’l-hāmis ‘aşerātı beyān-ı ķanṭār ve lüdre (11) ve lidre hisābunuķ beyānındadır zīrā kim bu aķvāl-ı ķanṭār daķı kemāliyile bilmek muħāsebeye vācibdür (12) ve ķısm-ı müdd ve tātīdendür pes imdi bunuķ evvel tedbīrūn beyān ēdelūm ki taķdīr vācibdür meşelā bir ķanṭār (13) 44 vaķıyyedür ve her vaķıyye 4 eldedür ve her elde 100 dirhemdür ve bir ķanṭār 177 elde

[30a]

(01) ve daḥı bir kaṇṭār 17600 dirhemdür pes imdi kaṇṭār ve lüdre vaqıyye ile lüdreten (02) istiḥrāc olunur ve eger nice olduğın bilmek dilesün ṭarīḳ budur ki meşelā bir kaṇṭāruṅ vaqıyye şinik (03) ‘adedi ki 44 ‘adeddür ve vaqıyye şinik ‘adedi 4 ‘adeddi yazub ḍarb ḗdesin ḥāşıl-ı ḍarb (04) olan bir lüdre şüreti olur şüret-i ḍarb $44 \times 4 = 176$ geldük imdi kaṇṭāruṅ istiḥrāc meşelā (05) bir kaṇṭār 100 lüdredür mezkûri bir lüdre şüretiyle ḍarb ḗdesin ḥāşıl-ı ḍarb ne vāqı‘ olursa (06) kaṇṭār ol ḳadardur müdd şüret-i ḍarb $100 \times 76 = 17600$ geldük imdi lüdreysi kaṇṭār ḗtmek (07) dilesün ṭarīḳ budur ki ne miḳdār olursa yazub maḳşûm dutasın ve bir lüdre şüretin maḳşûmı (08) ‘aleyh dutub taḳşîm ḗdesin ḥāric-i erkāmın olan $\begin{array}{r} 176 \\ \overline{) 176002} \\ 176 \\ \hline 002 \end{array}$ kaṇṭār olunur ve maḳşûm üzerinde (09) ne bâḳī olursa lüdre olur şüret- i taḳşîm budur emmā anaṭolı (10) kaṇṭarı budur ki olan kaṇṭāra maḳāḍīrdür zīrā anaṭolı kaṇṭarı 40 vaqıyyedür (11) ve lüdresi 140 dirhemdür bunun daḥı lüdresinden kaṇṭār istiḥrāc ḗtmek dilesün sābıḳā (12) zıkr olan ṭarīḳ ile istiḥrāc olına geldük imdi bu kaṇṭāruṅ küşürātıyla ḍarbun beyān ḗdelüm (13) meşelā bir kaṇṭār 5 lüdre yağ aldūḳ kaṇṭarı 176 aḳceye dēseler bahāsı ne miḳdār olur [30b]

(01) ṭarīḳ budur ki mezkûr kaṇṭarı yazasın ve şaḡ ṭarafına bir şıḡar vaż‘ ḗdesin emmā bir kaṇṭarıla 5 lüdreten (02) mābeyninde ḳomasına sebep nedür dēyü su’āl vārid olursa bu şıḡar zāyid ‘aded kaṇṭarı (03) şaḥīḥ ḥāneyi ‘aşerātdan ḥāne-i mi’āt çağırmaḳ içündür şöyle ma’lûm olına ve hem birden arta (04) varınca her ḳanḳı vāqı‘ $\begin{array}{r} 115 \\ \overline{) 135125} \\ 115 \\ \hline 2005 \end{array}$ olursa şıḡar zāyid vaż‘ olına ḳā‘ide küllīdür imdi mezkûr bir kaṇṭāruṅ (05) şaḡ ṭarafına bir şıḡar ḳıyās olına ve şıḡaruṅ şaḡ ṭarafına lüdreysi yazub bahāsıyla ḍarb olına (06) ve ḥāşıl-ı ḍarbuṅ iki ḥānesin ṭaraf ḗdesin şüret-i ḍarb in est $105 \times 175 = 18375$ nev‘-i diger meşelā bir kaṇṭār (07) 10 lüdre yağ aldūḳ kaṇṭarı 175 aḳceye olsa ol ḥisāb üzere ne ḗyler dēyü (08) su’āl ḗyleseler mezkûr kaṇṭarı yazasın ve şıḡar zāyid vaż‘ ḗtmeyesin ve eger

vaz' olmasına sebep (09) nedür deyü bilmek dilesün ki bu a'cād lüdreyi ādāda ve 'aşerāta ne dāhil edüb (10) 'aded-i kaṅṭārı şihḥati mi'āte düşürmişdür ol sebebeden lāzım oldu hemān bir kaṅṭārı (11) yazasın ve sağ tarafına mezkūr lüdre bir yazub bahāsıyıla ḍarb olına ve lüdreñüñ ḥānesi (12) tarḥ olına şüret-i ḍarb $115 \times 175 = 20125$ nev'-i diger meşelā 5 kaṅṭār 15 lüdre 8 vaḳıyye 150 (13) dirhem yağ alduḳ kaṅṭārı 264 aḳceye olsa mezkūr

[31a]

(01) kaṅṭārı lüdreyi yazub bahāsıyıla ḍarb edesin berīn tarīḳ $555 \times 264 = 146520$ ve mezkūri ḍarbdan (02) sonra 8 vaḳıyyeyi dirhem bozasın şüret-i dirhem in est 3200 ve mezkūr 150 (03) dirhemi bu ḥāşıl dirhem ile cem' $\begin{array}{r} 040 \\ 400 \\ \hline 16400 \\ 00100 \\ \hline 16550 \end{array}$ edesin berīn şüret $3200 + 150 = 3350$ ve mezkūr cümleden sonra (04) $\begin{array}{r} 040 \\ 400 \\ \hline 16400 \\ 00100 \\ \hline 16550 \end{array}$ deyesin kim

17600 dirhem in 264 aḳceye olsa 3350 dirhem ile 264 (05) aḳceyi ḍarb edesin şüret-i ḍarb $3350 \times 264 = 884400$ bu ḥāşıl-ı ḍarb maḳşūm dutasın ve mezkūr (06) dirhemi 'aleyh

$\begin{array}{r} 3 \\ 3 \\ 193 \\ 33208 \\ 17600 \overline{) 88440000} \\ 00005025 \end{array}$ dutub takşīm olına berīn şüret (07) ve lüdreñden ḥāşıl olanı ḍarbıyıla cümle edesin ve lüdre miḳdār-ı ḥāne tarḥ olına (08) şüret-i cümle

$135960 + 5025 = 140985$ ve mezkūr tarḥuñ sol tarafına vāḳı' olan 1405 aḳce (09) zıkr olan kaṅṭāruñ ve lüdreñüñ ve vaḳıyyenüñ ve dirhemüñ bahāsıdır deyü cevāb vēresin (10) nev'-i diger meşelā 5 kaṅṭār ve 41 vaḳıyye 150 dirhem yağ alduḳ kaṅṭārı 315 (11) aḳceye dēseler tarīḳ budur ki zıkr olan 5 kaṅṭārı bahāsıyıla ḍarb edesin berīn şüret (12) $315 \times 5 = 1575$ ve bundan sonra 41 vaḳıyye dirhem bozasın berīn şüret (13) ve hem bu vaḳıyyenüñ dirhemine mezkūr 150 dirhemi cümle edesin berīn

[31b]

lödreyi $12/5$ dirhem ve bu maħalde şölüs lödre kayd olunmadı $\bar{z}\bar{i}\bar{r}\bar{a}$ e'n-nāt'īd eşkāl-i (12) maħşuş budur ancak tafşıl darb lödre meşelā 125 lödre ve 50 cāryek lödre her (13) bir lödresi 45 aķceye olsa ol ħisāb üzere nemikdār bahā eder deseler tarīķ

[32b]

(01) budur ki mezkūr 135 lödresi ve 50 cāryek olanı yazub 45 aķceyile darb edesin ve (02) ħāşıl-ı darbuñ 3 ħānesin tarīķ edesin li'eclü'l-küsür farz edesin şüret-i darb in est (03) $12550 \times 45 = 564750$ nev'-i diger meşelā müddüñ her lödresi 50 buçuķ aķceye olsa ol ħisāb (04) üzere nemikdār eder deseler mezkūr lödreyi yazub bahāsıyıla darb olına ve 2 ħānesin tarĥ (05) edesin berīn şüret $5050 \times 125 = 631250$ nev'-i diger meşelā $125/50$ müddi alduķ her lödresin (06) 4550 aķceye olsa tarīķ budur ki mezkūr 12550 lödreyi yazub bahāsıyıla darb (07) edesin ve ħāşıl-ı darbuñ 4 ħānesin tarĥ edesin berīn şüret $12550 \times 4550 = 3275000$ nev'-i diger meşelā (08) 4 lödre 5 buçuķ cāryek ferīdüñ her lödresi 45 aķceye ve 2 şer pula olsa mezkūrleri (09) yazub bahāsıyıla darb olunub ħānesi tarĥ olına berīn şey $4525 \times 4125 = 186265625$ (10) pes imdi lödreden daħı bu miķdār-ı tafşıl kāfīdür vaķıs 'aleyh hazā e'l-faşlü's-sādis (11) 'aşir fī beyān-ı mışķāl ve kırat bu faşl mışķāl ve kırat ħisābınuñ beyānındadır meşelā bu aħvāl (12) muħāsebeye bilmek mühimmātdandır $\bar{z}\bar{i}\bar{r}\bar{a}$ ne ķadar müdd tāti varısa bu mışķālün küsürātı cem'inün (13) küsürātına dāħıldür şöyle ma'lüm olına geldük imdi şol ki şaħiħ ma'ü'l-küsürdür

[33a]

(01) anuñ ħācet olanlardan bir kaç nev' zıkr edelüm isti'māl-ı mübtedilere āsān (02) olub ğalaṭdan müstefti olanıla meşelā bu mışķāl bir işılāħdur ehl-i dīvān 'iyārıdır (03) ve 6 dānuñ daħı 24 kıratdır ve bu 24 kırat 96 şa'īrdür ve her kırat şa'īrdür (04) ve kırat demek şonrakı demekdür pes ayār anda ma'lüm oldu ki bir mışķāl bir buçuķ (05) dirhem ve $1/50$ buçuķ dirhem 24 kıratdır ve mezkūr kırat 96 şa'īrdür pes (06) bu tertīb bildikden

şonra bunun bir kâidesi dahı vardır ki kısmet mışkāl ma^ç şa^çir (07) ve kırāt istihrāc olunur maḥalli vākı^ç ola ve ğayrı yerde zıkr olına zīrā bu maḥalde zıkr (08) olunursa ki fehmi olmada mübtedī karındaşlara āsān olmaz ol sebebden tā ḥaber (09) olındı ve eger bu maḥalde mışkāl yā şa^çir veyā kırāt ḍarb olmalu olsa ol vaktin (10) bir mışkāl 150 şa^çir farz etmek gereksin ki fāyil istihrācıyla pes bu taḳdīrce bir mışkāl (11) ve bir kırāt nice yazmak gerekdür bilmek dilesün berīn meşelā bir mışkāl ve bir kırāt böyle yazasın (12) 1/625 ve 2 mışkāl ve 3 kırāt böyle yazasın 2/120 ve 3 mışkāl 3 kırāt böyle (13) yazasın 3/1875 ve eger bu kırāt üzere ne bir kırāt dahı zamm olunursa 4

[33b]

(01) kırāt ola ol vakt bu kırāt ‘iyārını ref^ç olub südüs mışkāldürler ve hem kitābetde (02) 25 rakam olub ve andan şonra bu zıkr olanların cem^ç etmesinden ğāfil olmayasın (03) gerekdür ki kırāt altında ve şa^çirün küsürünün altında yazub andan (04) şonra cem^ç edesin ki şaḥīḥ olan cem^ç-i kırāt $2625 + 1250 = 3875$ pes bunları bildikden şonra (05) küsürātıla olan ḍarbların tutub mümkün oldukça beyān edelüm nışfin ḍarb (06) meşelā 4 mışkāl ve bir kırāt altun veyāḥūd müdd verür veyāḥūd bir ğayrı nesne ola ol (07) beher ḥāl mışkālīyle vezn olanlardan mışkāl 61 aḳceye deseler ol ḥisāb üzere (08) bahā ne miḳdār eder bilmek dilesün tarīḳ budur ki mezkūr 4 mışkāl yazasın ve nışf kırāt kendü (09) üzerine kıyās eden cümle edesin meşelā 4 nışfı 2 olur ve mezkūr 2 nışfı 4 mışkāl (10) zamm edecek 6 mışkāl olur ve şüret mezkūr $3 + 2 = 6$ ve bu cümleden ḥāşıl olan 6 ‘adedi (11) yazasın ve sağ tarafına bir şıgar zāyid vaz^ç edesin ḥāneyi ‘aşerāt ḥālī olmasın içün (12) kâideyi küllī budur ki tā mışkāl ‘aşerāt duḥūl edince andan şonra şıgarın sağ (13) tarafına bir kırāt şüretin yazasın ve altına bahāsın yazub ḍarb edesin şüret-i ḍarb 4

[34a]

(01) mışkāl bir kırāt $660625 \times 60 = 39637500$ ve mezkūr arbından hāşıl olanı maķşūm ıtutasın ve şūretin (02) maķşūm-ı ‘aleyh ıtutub taķsīm ēdesin taķsīm $\begin{array}{r} 1 \\ 3 \overline{) 39637500} \\ 13212500 \end{array}$ budur (03) ve mezkūr taķsīm naẓar ēdūb maķşūm dutduĝuē ele hāricū’l-kısmet olanı tefrīķ (04) ēdesin ve mezkūr tefrīķdan ōņra bahāsiyla olan arba naẓar ēdesin ōıĝar zāyidiyile kırāt (05) ne miķdār hāneyle ol tefrīķda hāne ıaraf olına ve mezkūr ıarafuē ōaĝ ıarafına vāķı‘ (06) olan aķce farz olına bāķī taķdīmleri buēa ĝöre kıyās ēdesin şūret tefrīķ budur (07) $3937500 - 1212500 = 2725000$ nev‘-i diĝer meşelā mışkālūē ādādı hānesinden pul şūreti (08) vāķı‘ olsa kırāt ķankı hāneye yazılmaķ ĝerekdūr bilmek dilesūē beyān ēdelūm meşelā 11 mışkāl (09) ve $1/50$ kırāt altun alduķ mışkālī 6 aķceye dēseler mezkūr 11 mışkālī yazasın ve nişfi ķadar (10) daēı ķatub cümle ēdesin ve ōıĝar zāyid lāzım degūl zīrā mışkāl ‘aşerāt hānesin bulmuşdur şūret (11) cümle $110 + 55 = 165$ ve mezkūr cümleñ ōaĝ ıarafına $1/50$ kırāt şūretin yazub bahāsiyla arb olına (12) şūret-i arb 11 mışkāl ve $1/50$ kırāt $165975 \times 360 = 99562500$ ve mezkūr bu arbdan hāşıl olanı maķşūm (13) $\begin{array}{r} 221 \\ 3 \overline{) 99562500} \\ 33187500 \end{array}$ ıtutasın ve üç şūretin maķşūm-ı ‘aleyh ıtutub taķsīm ēdesin berīn meşelā

[34b]

(01) mezkūr taķsīmden ōņra maķşūmdan hāricū’l-kısmet olanı taķdīm ēdesin taķdīmden ōņra bahāsiyla (02) arb olan arba naẓar ēdesin 50 hānesinden ōaĝ ıarafına ĥisāb ēdūb nemiķdār hānelūleriyle (03) ol ķadar hāne ıarē olına şūret-i tefrīķ budur $99562500 - 33187500 = 66375000$ nev‘-i diĝer (04) meşelā mışkālde ‘aşerāt hānesinde pul şūret vāķı‘ olsa kırāt ķankı hāneden yazılmaķ (05) ĝerekdūr anı beyān ēdelūm meşelā $11/5$ mışkāl bir kırāt altun alduķ mışkālī 60 aķceye (06) dēseler mezkūr $11/50$ mışkālī yazasın ve nişfi ķadar daēı ķatub cümle olına şūret budur (07) $1150 + 575 = 1725$ ve mezkūr cümleñ 50 şūretinüē altından bir kırāt şūretin cümle ēdesin şūret (08) cümle

in est $172500 + 225 = 172725$ ve bu hâşıl-ı cümleñ bahâsın yazub $\bar{\text{darb}}$ olına şüret-i

(09) $\bar{\text{darb}}$ budur $172725 \times 60 = 10363500$ ve mezkûr $\bar{\text{darb}}$ olanı maksûm $\begin{array}{r} 1111 \\ 3 \overline{) 10363500} \\ 03454500 \end{array}$

$\begin{array}{r} 1 \\ 3 \overline{) 21337500} \\ 07112500 \end{array}$ ve üç şüretin maksûm (10) ‘aleyh dutub takşîm olına şüret-i takşîm

budur (11) takşîmden sonra tefrîk âdesin şüret-i tefrîk budur nev’ (12) diger meşelâ 27

$\begin{array}{r} 10363500 \\ 3 \overline{) 03454500} \\ 06909000 \end{array}$ mışkâl ve 15 kırât altun aldúk mışkâli 60 aķceye olsa bahâ ne miķdâr

(13) âder bilmek dilesün tarîķ budur ki mezkûr 27 mışkâli yazasın ve nişfi ķadar daķı

ķatub

[35a]

(01) cümle âdesin şüret cümle budur $270 + 135 = 405$ ve bu hâşıl-ı cümleñ âdâdı andan

sağ tarafına yazub (02) cümle olına şüret cümle in est $405000 + 9375 = 414375$ ve

cümleden sonra bahâsıyla $\bar{\text{darb}}$ (03) olına berîn şüret $414375 \times 60 = 24862500$ ve bu

hâşıl-ı $\bar{\text{darb}}$ ı maksûm dutub takşîm âdesin (04) şüret-i takşîm in est andan sonra tefrîk

âdesin (05) şüret-i tefrîk budur nev’-i diger meşelâ 23/50 (06) mışkâl $\begin{array}{r} 221 \\ 3 \overline{) 24862500} \\ 06575000 \end{array}$

ve 5 kırât altun aldúk $\begin{array}{r} 24862500 \\ 3 \overline{) 08287500} \\ 16575000 \end{array}$ mışkâli 60 aķceye olsa mezkûr 23/50

mişkâli (07) yazub ve nişfi ķadar daķı ķatub cümle âdesin şüret-i cümle budur

$2350 + 1175 = 3525$ (08) ve mezkûruñ ‘aşerâtı andan sağ tarafına 5 kırât şüretin yazub

cümle âdesin şüret-i (09) cümle budur $352500 + 3125 = 355625$ ve mezkûr yazub

bahâsıyla $\bar{\text{darb}}$ âdesin şüret-i (10) $\bar{\text{darb}}$ $355625 \times 60 = 21337500$ ve mezkûrı maksûm

tutub takşîm olına şüret-i takşîm (11) in est andan sonra tefrîk olına $\begin{array}{r} 21337500 \\ 3 \overline{) 07112500} \\ 14225000 \end{array}$

şüret-i (12) tefrîk nev’-i diger meşelâ 115 mışkâl 236 (13) kırât altun aldúk mışkâli

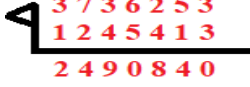
altmışşar aķceye dêseler mezkûr 115 mışkâl yazub

[35b]

(01) nişfi kadar dağı katub cümle olına berin şüret $1150 + 575 = 1725$ ve mezkûr cümleñüñ ‘aşerât-ı hānesinden (02) sağ tarafına kırât yazub cümle $\begin{array}{r} 1725 \\ 3 \overline{) 1043812500} \\ \underline{1247937500} \end{array}$ edesin şüret-i cümle $17250000 + 147875 = 17396875$ ve bu hâşıl-ı (03) cümleyi yazub bahāsıyıla darb edesin şüret-i darb budur $17396875 \times 60 = 1053812500$ (04) andanşonra taq̄sīm edesin şüret budur (05) nev‘-i diger meşelâ mışkâlden ‘aşerât ondan pul şüreti vâkı‘ olsa kırât kankı hāneden (06) yazılmağ gerekdür tarîk beyân edelüm meşelâ 6950 mışkâl ve iki kırât altun aldık (07) her mışkâli 60 akceye olsa mezkûr mışkâl yazasın ve nişfi kadar dağı zamm olına berin (08) tarîk $6950 + 4475 = 10425$ ve mezkûr cümleñüñ sağ tarafına mi’âti ondan iki kırât şüret (09) yazub cümle $\begin{array}{r} 10425 \\ 3 \overline{) 633000} \\ \underline{211000} \end{array}$ edesin şüret-i cümle $10125 + 125 = 10550$ ve mezkûr hâşıl-ı cümleyi yazub (10) bahāsıyıla darb olına berin şüret $10550 \times 60 = 633000$ ve mezkûr hâşıl-ı cümleyi maq̄sûm tutub (11) ve şüretin maq̄sûm-ı ‘aleyh tutub taq̄sīm edesin berin şüret (12) ve mezkûr taq̄sīm naz̄ar edüb maq̄sûm tutduğı ele hāricü’l-kısmet olanı tefrîk (13) edesin ve bahāsıyıla darb olınan darba naz̄ar edüb ol miqdār hāne tarh olına şüret

[36a]

(01) tefrîk ve tarîk budur $63300 - 21100 = 42200$ nev‘-i diger meşelâ mışkâl taq̄sīminden bākî bir veyāhūd (02) 2 kalsa nice olmağ gerekdür tartub beyân edelüm meşelâ 4 mışkâl ve 2 kırât altun aldık (03) mışkâl 60 akceye deseler evvelâ hisāb üzere nemiqdār bahā eder bilmek dilesüñ tarîk (04) budur ki mezkûr $\begin{array}{r} 42200 \\ 3 \overline{) 367500} \\ \underline{122500} \end{array}$ mışkâl yazub nişfi kadar dağı katub cümle edesin $4 + 2 = 6$ ve bu hâşıl-ı cümleñüñ (05) 2 kırât şüretin sağ tarafına yazub bahāsıyıla darb olına darb in est (06) $6125 \times 60 = 367500$ ve mezkûr hâşıl-ı darb olanı ve 3 şüretin maq̄sûm-ı ‘aleyh tutub taq̄sīm (07) edesin şüret-i taq̄sīm in est 2 ve mezkûr tefrîk olıcak maq̄sûm (08) tutduğı eyle hāricü’l-kısmet olanı yazasın ve mezkûr maq̄sûm-ı ‘aleyh olan 3 şüretin (09) mezkûr tefrîkñ sağ tarafına yazasın ve bākî

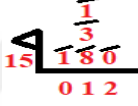
olan 2 şüretin altına yazub tefrîk êdesin (10) pes imdi bu ahvâl-i mışkâl ve kırât mümkün olduğca zîkr (11) olındı emmâ kemâl idrâk oldıkdâ zîkr olan tarîk fehm êdüb bunun emsâli (12) her nege vâkı^c olur zîkr olan tarîk êyle istihrâc olına vakıs ‘aleyh hazâ (13) e’l-faşlü’s-sâbi^c ‘aşir fî beyân-ı rüsümât bu faşl resm gerek ve ğayrı bir nege vâkı^c olursa

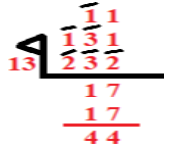
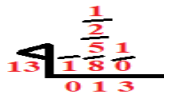
[36b]

(01) anuñ beyânındadır meşelâ istihrâc resm muhâsebeye bilmek lâzımdur zîrâ kim ğayrû’l-isti‘mâldür (02) meşelâ 300 aķcenüñ resmi alınsa her 10 aķceden bir aķce ol hisâb üzere mezkûr (03) aķcenüñ resmi nemikdâr olduĝın bilmek dilesüñ tarîk budur ki mezkûr aķceyi yazasın bir (04) aķce êyle đarb êdesin ve hâşıl-ı đarbuñ bir hânesin tarh êdesin mezkûr tarhuñ şol tarafından (05) vâkı^c olan resimi olur şüret-i đarb budur $300 \times 1 = 300$ nev^c-i diger meşelâ 1000 (06) aķceden 10 aķce resm alınsa 5200 aķcenüñ resmi ne olur bilmek dilesüñ mezkûr (07) aķceyi yazub 15 aķce êyle yazub đarb êdesin ve hâşıl-ı đarbuñ 3 hânesin tarh êdesin (08) şüret-i đarb $3200 \times 15 = 78000$ nev^c-i diger meşelâ 1000 aķceden 25 aķce resm alınsa ol (09) hisâb üzere 52525 aķcenüñ resimi neyler bilmek dilesüñ bu tarîk budur ki (10) mezkûr aķceyi yazub 25 aķce êyle đarb êdesin ve hâşıl-ı đarbuñ 3 hânesin tarh êdesin (11) şüret-i đarb $52525 \times 25 = 1313125$ nev^c-i diger meşelâ 58755 ‘aded nesnenüñ her ‘adedde (12) bir aķceye olsa veyâhüd her on ‘adedi bir aķceye veyâhüd 100 ‘adedi bir (13) aķceye olsa veyâhüd her 1000 ‘adedi bir aķceye veyâhüd her 10000 ‘adedi

[37a]

(01) aķceye olsa emmâ bu şartıla ki bu zîkr olanların cemî‘si bir đarb-ı vâhid êyle cevâb (02) vêr dêseler tarîk budur ki 58750 ‘adedi yazasın ve bir şüretiyle đarb êdesin (03) şüret-i đarb $58750 \times 1 = 58750$ pes imdi bu hâşıl-ı đarbuñ cem^c hâneleri böyle tarh ki

mevcūd (04) ola ol vaktin bunun her bir aḳceye olur ve eger ḥāneyi ʔarḥ éderseḡ ki ḥāne-i ‘aṣerāt (05) mevcūd ola ol vaktde bunun her bir ‘adedi bir aḳceye olur ve eger bunun ḥāne-i (06) ‘aṣerāt ʔarḥ édersek ḥāne-i mi’āti bāḳī mevcūd ola ol vaktde bunun her 100 (07) ‘adedi bir aḳceye olur ve eger ḥāne-i mi’āti daḡı ʔarḥ édersek ḥāneyi ulūf mevcūd ola (08) ol vaktde her 1000 ‘adedi bir aḳceye olur ve eger ḥāne-i ulūfı daḡı ʔarḥ édersek (09) ḥāne-i ‘aṣerāt-i ulūf mevcūd ola ol vaktde bunun 10000 ‘adedi bir aḳceye olur (10) şūret-i ʔarb in est $58750 \times 1 = 58750$ emmā bir ʔarīḳ daḡı vardur ki taḳṣīm èyle (11) istiḡrāc olunur bu zıkr olan rūsūm meṣelā 15 aḳceden 2 veyāḡūd 13 aḳceden (12) 2 resm alınsa ol vaktde aşıł olan maḳṣūm ʔutub 15 veyāḡūd 12 ‘adedi (13) maḳṣūm-ı ‘aleyh ʔutub taḳṣīm édesin şūret-i taḳṣīm ve taḳṣīmden ṣoḡra [37b]

(01) ḡāricü’l-ḳısmet olan 12 aḳceyi ol ḳadar daḡı ʔatub cümle édesin mezkūr ḡāṣıl-ı cümleñüḡ (02) vāḳı‘ olsa ol yüz 180 aḳcenüḡ resmi olur şūret-i cümle $12 + 12 = 24$ nev‘-i diḡer meṣelā (03) 13 aḳceden iki aḳce resm alınsa 180 aḳcenüḡ resmi yüz bilmek dilesüḡ ʔarīḳ budur ki (04) zıkr olan ʔarīḳ üzere aşıł yazub 13 ‘aded ḳısmet édesin ve ḡāricü’l-ḳısmet (05) olına bir ol ḳadar daḡı ʔatub cümle olına mezkūr aḳcenüḡ resmi olur şūret-i mezkūr (06) ve mezkūr aḳcenüḡ resmi 26 aḳce ve 11 aḳce bāḳī ḳalır nev‘-i diḡer (07) meṣelā 13 aḳceden 8 aḳce resmi alınsa 232 aḳcenüḡ resmi ne miḳdār olur dēseler (08) ʔarīḳ budur ki 232 aḳceyi yazub 13 ‘aded ḳısmet édesin ve ḡāricü’l-ḳısmet (09) olına ol ḳadar daḡı ʔatub cümle olına ol aḳcenüḡ resmi olur berīn şūret (10) ve mezkūr taḳṣīm üzerinden bāḳī ḳalan aḳceyi mangūra bozub anı daḡı zıkr olan (11) ʔarīḳ üzere ḡisāb édesin pes imdi mā bāḳī istiḡrāc olinub cevāb olına (12) bu miḳdār kāfīdür vaḳıs ‘aleyh hazā e’l-faṣlı’s-sāmin ‘aṣır fī

beyān-ı a‘dād-ı erba‘a-ı (13) mütenāsibe bu faşl a‘dād-ı erba‘a-ı mütenāsibe beyānındadır meşelā bu a‘dād-ı erba‘a-ı

[38a]

(01) mütenāsibe 4 ‘adeddi şüret mezkûrin 9632 ve mezkûr 4 ‘aded-i erba‘a-ı mütenāsibe

(02) isim olmağa sebep nedür dēyü su‘āl vārid olursa üç ma‘lūmdan bir mechûl zāhir

olduğı (03) sebebden ve hem birbirine nisbeti olduğı sebebden nisbeti nicedür bilmek

dilesün meşelā 2 kerre 3 = 6 veyāhūd (04) 3 kerre 2 = 6 veyāhūd 3 kerre 6 = 18 veyāhūd

6 kerre 3 = 18 veyāhūd 2 kerre 9 = 18 veyāhūd 9 kerre 2 = 18 (05) pes imdi đarbıla

nisbetin bildük geldük taķsım̄den dağı nisbetin nice olduğı

9	18	6	18	3	18	2	18
02	03	06	09				

zıkr edelüm (06) berīn tarīkdür ve bu a‘dād-ı erba‘a-ı (07) mütenāsibe dağı 3 nev‘

üzeredür evvel nev‘ budur ki bu kadar nesne bu kadar akçeye olsa (08) bu hisāb üzere

neyler bilmekdür nev‘ s̄anī budur ki bu kadar nesne bu kadar akçeye olsa (09) bu kadar

akçeye ondan ne miķdār gelür anı bilmekdür nev‘-i s̄aliş dağı budur ki nesneyile olur

(10) ya‘nī bilā đarb ve bilā taķsım̄ olur anı bilmekdür pes imdi bu vechile su‘ālın bir

kimesneye mübtedīdür (11) ki erba‘a-ı mütenāsibe

dérler ve mezkûr bu cümlede maḥzûl olub ḥalebī

üzere vaż‘ olur (12) ve bunun evvel ḥānesinden

müteḳaddimetin dérler ve ḥāneyi üçinciye (13)

varınca s̄alişeyil dérler ve ba‘zılar dağı bunun evvel

vāsıteyn	ṭarafeyn
ḥāne-i s̄anī 9 0 0	ḥāne-i evvel 1 0
ḥāne-i rābi‘-i maḥlûl 2 7 0	ḥāne-i s̄aliş 3
ṭarafeyn	vāsıteyn

müteḳaddim̄in

[38b]

(01) ḥānesinde ve dördünci ḥānesinde ṭarafeyn dérler ve ḥāne-i s̄anīsiyile ve ḥāne-i

s̄alişine ṭarafeyn dérler ve (02) ba‘zılar dağı bunun ḥāne-i evvelisine mesdūd dérler ve

ḥāne-i s̄anī nesnesü dérler ve ḥāne-i (03) s̄anīye müsemmen dérler ḥāne-i rābi‘ne mechûl

dérler ki ḥāne-i ‘ine’l-eşgāldür pes bu a‘dād-ı erba‘a-ı (04) mütenāsibinde murād olan

evvel hāne-i mechūlūn aḥvālīn bilmekdür geldük imdi nevc-i evvel ki ḍarb (05) vechile olur zīkr ēdelūm meṣelā 10 pāre kumāṣ 900 aḳceye olsa üç pāre olsa (06) kumāṣ ol ḥisāb üzere neyler bilmek dilesūn ṭarīḳ budur ki 10 pāreyi ol maḳṣūm-ı ‘aleyh $\begin{array}{r} 10 \overline{) 2700} \\ \underline{0270} \end{array}$ ṭutasın (07) ve andan ṣoḡra 900 aḳceyi pāresin altına ol dēdūḡūn 3 pāreyi yazasın ḍarb ēdesin ṣūret-i (08) ḍarb ēylensin $900 \times 3 = 2700$ ve mezkūr ḍarbdan ḥāṣıl olanı maḳṣūm ṭutub taḳṣīm ēdesin ḥāric (09) ü'l-kısmet ne vāḳı' olursa mezkūr 3 pārenūn bahāṣı olur ṣūret budur (10) nevc-i diḡer meṣelā 9 dirhem za'ferān 6 aḳceye olsa 3 dirhem ḳaç aḳce ēder bilmek dilesūn ṭarīḳ (11) budur ki mezkūr 9 dirhemi maḳṣūm-ı ‘aleyh $\begin{array}{r} 9 \overline{) 18} \\ \underline{02} \end{array}$ ṭutasın ve andan ṣoḡra 6 aḳceyile 3 dirhemi yazub (12) ḍarb ēdesin ṣūret-i ḍarb $6 \times 3 = 18$ ve mezkūr ḥāṣıl-ı ḍarbı yazub kısmet ēdesin ḥāricü'l-kısmet (13) 2 vāḳı' olursa mezkūr 3 dirhemūn bahāṣı olur ṣūret-i taḳṣīm nevc-i diḡer

[39a]

(01) meṣelā 3 aḳceye 9 dāne enār olsa 2 aḳceye ḳaç dāne enār gelür bilmek dilesūn ṭarīḳ budur ki (02) mezkūr 3 aḳceyi maḳṣūm-ı ‘aleyh ṭutasın andan ṣoḡra mezkūr 9 ile 2 ‘adedi ḍarb ēdesin ṣūret-i (03) ḍarb budur $9 \times 2 = 18$ mezkūr ḍarbdan ḥāṣıl olan maḳṣūm ṭutub ḍarb ēdesin ḥāricü'l-kısmet vāḳı' (04) olan 2 aḳceye ol ḳadar anlar gelür ṣūret nevc-i diḡer meṣelā bir kimesne $\begin{array}{r} 3 \overline{) 18} \\ \underline{06} \end{array}$ bir ḥızmetkār (05) ṭutsa iki günde 3 aḳceye ḳul étse ol ḳul üzere 6 günde nemiḳdār aḳce ēyler bilmek (06) dilesūn ṭarīḳ budur ki mezkūr iki yevm maḳṣūm-ı ‘aleyh ṭutasın andan ṣoḡra 6 yevm 2 aḳceyi (07) ḍarb ēdelūm ḍarbdan ṣoḡra ḥāṣıl-ı ḍarb olanı maḳṣūm ṭutub taḳṣīm ēdesin ḥāric (08) ü'l-kısmet ne vāḳı' olursa 6 yevmūn ecrini oldur ṣūret ve ḍarb $6 \times 3 = 18$ nevc-i (09) diḡer $\begin{array}{r} 2 \overline{) 18} \\ \underline{09} \end{array}$ meṣelā 2 pāremiz 5 aḳceye olsa 2525 neyler bilmek dilesūn ṭarīḳ budur ki mezkūr 2 pāreyi (10) maḳṣūm-ı ‘aleyh ṭutasın ve andan ṣoḡra 5 aḳceyi ēyle 2525 pāreyi yazub ḍarb ēdesin (11) ṣūret-i ḍarb $2525 \times 5 = 12625$ ve mezkūr ḍarbdan ḥāṣıl olan maḳṣūm

édüb takṣīm édesin (12) ve takṣīmden teki zāhir olursa mezkūr 2525 pāre ol kadar aḳce
 éyler şüret-i takṣīm (13) nev^c-i diger meşelā 5 pāre 2 aḳceye olsa 6212 $\begin{array}{r} 12625 \\ 2 \overline{) 6212} \\ \underline{06312} 5 \end{array}$
 pāre nemikdār éder

[39b]

(01) bilmek dilesün ṭarīḳ budur ki mezkūr 5 maḳṣūm-ı ‘aleyh ṭutasın ve andan sonra 2
 aḳce éyle mezkūr pāreyi (02) yazub ḍarb édesin şüret-i ḍarb $6312 \times 2 = 12624$ ve mezkūr
 ḍarbdan sonra takṣīm édesin şüret-i (03) takṣīm budur pes imdi bu $\begin{array}{r} 12624 \\ 5 \overline{) 12624} \\ \underline{02524} \end{array}$
 nev^cile her ne vāḳı^c olursa zıkr olan (04) ṭarīḳ üzere istiḥrāc olına nev^c-i diger ṣānī
 dedüğümüz budur ki meşelā mezkūr 10 pāre ḳumāş 900 (05) aḳceye olsa ol ḥisāb üzere
 270 aḳceye kaç pāre ḳumāş gelür bilmek dilesün ṭarīḳ (06) budur ki mezkūr 10 pāre
 ḳumāş ile 270 aḳce yazub ḍarb édesin şüret-i ḍarb (07) $270 \times 10 = 2700$ ve mezkūr
 ḍarbdan ḥāşıl olanı takṣīm vaḳıs ‘aleyh hazā e’l-faṣlū’t-tāsi^c ‘aṣır (08) fī beyān-ı
 ḳısmetü’l-ğuremā bu on toḳuzuncı faṣl takṣīm-i ğuremānuḡ beyānındadır meşelā takṣīm-
 i ğuremā şol (09) takṣīme dērler ki bir kimesne medyūna müteferriḳ olsa ve müteferrid
 déyeni daḡı müteferrid-i eşḡāş olsa (10) mezkūrün meblağ déyen nāma vefā étmese ol
 bī-vefā olan meblağdan déyenlerün her birine ḡāline (11) göre ḥışşe ne zıkr anı istiḥrāc
 édüb cevāb vërmege dērler ki mezkūr daḡı şüret ḳısm (12) üzerinedür ḳısm-ı evvel budur
 ki medyūnuḡ mevcūdundan ve eczā-yı ğuremā kesr olmayub (13) böyle küsür ola berīn
 meşelā zeyd medyūn ‘amra 160 aḳce ve bekre 275 aḳce ve ḡālide

[40a]

(01) 267 aḳceye ve beşre 125 aḳce mezkūrün 564 aḳce mevcūd vārid éyle olsa
 mezkūrātuḡ (02) mālları neye göre dēñür ne mikdār ḥışşe düşer bunı bilmek dilesün
 bunun ki mi’ātlerde ṭarīḳ budur ki (03) eczā-yı ğuremāyı édesin berīn mişāl mecmū’ü’-d-
 duyūn $160 + 285 + 265 + 125 = 835$ ve bunun mecmū’ına imām-ı aḡa dēyü nice (04)

olinur ki maḳṣūm-ı ‘aleyh olsa gerekdür bundan sonra eczā-yı ğuremānuḡ her ferdün (05) meblağın ‘ilā ğuremā medyūnuḡ mevcūdına ḍarb olunub imām kısmetin olına ḡāricü’l-kısmet ğuremānuḡ (06) her ferdine ḡışşedür mevcūddan mā bāḳīsin bu kıyās üzere istiḡrāc ēdesin (07) siḡām-ı kūsūrāt taḳṣīm-i kūsūrāt (08) $837 \overline{1674} \underline{0002}$ 107 + 192 + 179 + 84 = 562 681 + 36 + 765 + 192 = 1674 yekūn cümle’ d-dīn 562 + 2 = 564 pes imdi ma‘lūm oldı (09) ki mezkūr meblağdan ‘amr 107 aḳce ḡışşe deġer ve bekr 192 aḳce ve ḡālide 179 (10) aḳce ve beṡīre 74 aḳce ḡışşe diġer ve 2 aḳce bāḳī ḡalur dēyü cevāb olına emmā bundan ġayrı (11) bir ṡarīḡ ēyle daḡı vardır ki her taḳṣīmden istiḡrāc olinur ve hem bu sābıḡā zıkr olan (12) ṡarīḡden āsānturur meṡelā bunun ṡarīḡı budur ki aṡl-ı māl olan 564 (13) aḳce ṡūret ṡıġar-ı zāyid vaḑ‘ ēdüb imām kısmet ēdesin ṡūret-i taḳṣīm budur

[40b]

$$\begin{array}{r} 6 \\ 172 \\ 373 \\ 1525 \\ 61399 \\ 72525 \\ 1868194 \\ 837 \overline{5640000} \underline{0006738} \end{array}$$

(01) 294 aḳce bāḳī ḡalur ve ne zāḡir olursa maḑrūb ēdüb (02) bu eczā-yı ğuremāyı ferdler ‘alā ferd bu ki maḑrūb-ı fīḡ ēdüb ḍarb (03) ēdüb ve ḡāṡıl-ı ḍarbuḡ ṡol ṡarafından vāḡı‘ olan (04) ḡışşedür medyūnuḡ mevcūdundan ṡaġ ēdesin ve andan sonra her

birinün taḳṣīminden ya‘nī maḳṣūm (05) üzerinde bāḳī ḡalursa anı kūsūr farḑ ēdesin ve eġer ṡıḡḡat ve ṡaḡāmet bilmek dilesün ṡarīḡ (06) budur ki kūsūrātı cem‘ ēdesin ne ḡāṡıl olursa imām kısmet ēdesin ḡāric-i kısmet (07) ne zāḡir olursa berīn ṡūret raḡam ēdesin ba‘dāzān siḡām cem‘ olinub mezkūr raḡam olan (08) ēyle cem‘ ēdesin ḡāṡıl-ı cem‘ aṡıl medyūn mevcūdı zāḡir olursa cümledür eġer zāḡir (09) olmazsa ṡaḡīḡ deġüldür berīn

$$\begin{array}{r} 5 \\ 2 \\ 314 \\ 7575 \\ 192 \overline{160740} \underline{000192} \end{array}$$

ṡūret mecmū‘ü’ d-ḡuyūn ki imāmdan 837 ṡūret-i

ḍarb-ı (10) ‘amr 564x160=90240 ḍarb-ı bekr

$$\begin{array}{r} 7 \\ 178 \\ 699 \\ 107 \overline{17531} \underline{837 \overline{90240} \underline{00107}} \end{array}$$

564x285 = 160740  arb-ı be  r 564x125 = 70500  arb-ı h lid 564x267 = 150588 (11)

taks m-i  amr (12) hi  e-i  amr hi  e-i bekr (13) taks m-i bekr

[41a]

(01) taks m-i be  r

$$\begin{array}{r} 1 \\ 7 \\ 3 \\ 359 \\ 462 \\ 16142 \\ 84 \overline{) 70500} \\ 837 \\ 00084 \end{array}$$

be  r hi  e-i h lid (03)

mi  l a l-ı m l 594

$$\begin{array}{r} 8 \\ 10 \\ 82 \\ 1036 \\ 6672 \\ 77895 \\ 837 \overline{) 150588} \end{array}$$

taks m-i h lid (02) hi  e-i

(04) m z n-ı mez  r ber n

 arafından v  ı  olan k   r

far  (05) olına ber n mi  l 6738 + 1070060 = 107807 hi  e-i  amr 1926738-

285 = 1920330 hi  e-i bekr (06) hi  e-i be  r 6738x125 = 842250 hi  e-i h lid

6738x267 = 1799046 (07) ma   m oldu ki bu  ar   n  almadan isti  r c olunub s b    z  r

olan  ar   dan (08)  s nturur z  r  kim ol ferd    l  ferd-i taks m olunur bundan yek z  hir

olur (09) pes imdi bi   almadan     met-i   rem  d      r  bu vechile olur nev -i di er

me  el  4 kimesneye (10) t    r v    ler ber n mi  l 565 zeyde 476 bekr  700 h lide

508 ve (11) bu z  r  olan t    r adları t    r ar n z           a     a    n ald    dan     r 

ziy de (12) 865 a     r  v      oldu      olsa t    r hi   e az olına ve      olan ne (13)

hi   e ne mi    r d    r bilmek diles  n  ar    budur ki mez   r t    r adlar n  n ald    r 

[41b]

(01) hi      r n cem       n ki ecz -y    rem   r  ber n     t

565 + 476 + 700 + 508 = 2249 ve bu cem  olan (02) a   e ma     m-          r  bundan

    r  ziy de olan 865 (03) a   e     t

ma     m-               t      n ber n

              t olan ma        r  ve ecz -

ferd ma        f                   n ve

$$\begin{array}{r} 1 \\ 32 \\ 144 \\ 256 \\ 1138 \\ 24494 \\ 131125 \\ 2933746 \\ 2245 \overline{) 865000} \\ 0003846 \end{array}$$

    r  z      v      olunub

mi  l pes (04) bu

y    rem  ferd      (05)

        (06)         n

d   r  h            (07) olına ve       n           n     r  hi   e ve           n     r 

k    r  far  olunur        (08) zeyd 3846x476 = 1830696 hi   e-i zeyd              

$3846 \times 565 = 2172990$ hisse-i 'amr (09) darb-ı bekr $2846 + 2690700 = 2692200$ hisse-i bekr $3846 + 1950508 = 1953868$ darb-ı hâlid 3842 hisse-i beşr (10) pes imdi mezkûr ziyâde kileden aqceden zeyde 183 aqce hisse-i zîkr ve 'amra (11) 217 aqce hisse-i zîkr ve bekre 269 aqce hisse-i zîkr ve hâlide 195 aqce (12) hisse zîkr ve bu cümleden bir aqce kalur anı hâcet olur eczâ eyle ta'bîr olunub (13) cevâb vâresin ve eger bu 'amelün şihhatin ve sakâmetin bilmek dilesün tarîk budur ki sihâm-ı

[42a]

(01) cem' edesin andan sonra maşûmda ve darblar bâkî ve matrûh olan kûsûr anı cem'-i (02) sihâmdan cem' olına ne zamm edesin eger aşl-ı māl zâhir olursa şahhü'l-mizândur (03) berîn mişâl sihâm-ı kûsûrât ve bu kûsûrâtdan hâşıl olan a'dâduñ (04) şûret $183 + 217 + 269 + 195 = 864$ $696 + 2990 + 696 + 3768 = 8150$ hânesin şûret şıgar zâyid vâkı' olındı (05) pes imdi bu cümleyi cümleye zamm edesin aşl-ı māl olur berîn mişâl $864 \times 1 = 864$ nev'-i diger in (06) kısım-ı evvel mişâl 'amruñ 160 aqcesi olub 44 yevm ticâret êtdi andan sonra (07) zeyd gelüb ve mezkûr zeydün 4000 olub ol dañı 'amrıla şerîk olub ticâret (08) êtdiler ba'dâzân bekr dañı 45 bundan sonra gelüb anuñ dañı 2360 aqcesi (09) olub ol dañı 'amrıla zeydile infâk yerüce eşrâk müddet-i sâl tamâm ticâret êtdiler (10) 840 aqceleri kâyide oldı mezkûr kâyideden birbir hisseyi taleb eylediler eyle olsa (11) sermâyeleri muhtelif varakâtları maqâdir olduğı hâlde sermâyelerine güne ve zamânelerine (12) göre 'adâlet üzerine hisseyi şon bilmek murâd olınsa tarîk budur ki mezkûrlerün (13) 'adedi yevmleri bulasın mişâl 'amruñ 'aded-i yevmi 360 dur ve zeydün 'aded-i yevmi 315

[42b]

(01) dür ve bekre 'aded-i yevm 300 dür pes bundan sonra tarîk budur ki her ferdün 'ilâ bekrin (02) 'aded-i yevmleri eyle darb edesin musattam her birinün ne zâhir olursa şebt

(12) kūsūr olmaya miṣāl zeyd medyūn ‘amra 10 dirhem ve bekr 20 dirhem ve beṣīre

(13) 30 dirhem ve ḥālīde 40 dirhem ana zeyd medyūnuḡ mevcūdı saṭr oturub andan

[43b]

(01) ṣoṡra eczā-yı ġuremānuḡ mecmū‘u daḡı saṭr olına mebsūṭ mecmū‘-ı eczā-yı ġuremā

imāmdur ya‘nī mevcūduḡ (02) mebsūṭı eczā-yı ġuremānuḡ her ferdin ‘ilā ḡarb olunub

muṣaṭṭamları imām (03) kısmet olına ve ḡāricü‘l-kısmet ne vākı‘ olursa her ferde

ḡıṣṣedür mevcūddan berīn (04) ṣūret zeyd medyūn mevcūd mebsūṭ ve ḡarrü‘d-duyūn

‘amr 10 bekr 20 beṣīr 20 ḡālīd (05) 40 mebsūṭü‘l-eczāyı ḡüve‘l-imām bundan ṣoṡra

mebsūṭ mevcūdı eczā-yı ġuremā yek (06) ferdine $100 \times 5 = 500$ ‘ilā ḡarb olunub ḡāṣıl-ı

ḡarbı imām kısmet edesin ḡāricü‘l-kısmet (07) ḡıṣṣeyidür her ferde mevcūddan ṣūret

ēylensin mebsūṭ 154 ḡarb ‘amr taḡṣīm mezkūr ‘amr (08) ḡıṣṣeyi mezkūr ḡarb yek

$$\begin{array}{r} 500 \overline{) 1540} \\ 0002 \end{array}$$

$$154 \times 20 = 3080$$

$$\begin{array}{r} 500 \overline{) 2080} \\ 0006 \end{array}$$

$$154 \times 10 = 1540$$

(09) ḡarb-ı beṣīr taḡṣīm-i beṣīr

ḡarb-ı ḡālīd taḡṣīm-i ḡālīd (10) $154 \times 30 = 4620$ $154 \times 40 = 6160$ (11) ḡıṣṣe-i bekr ḡıṣṣe-i

beṣīr ḡıṣṣe-i ḡālīd mīzān-ı kūsūrı $3 + 6 + 9 + 12 = 30$ e‘l-ḡıṣaṣ yekūn

$$\begin{array}{r} 500 \overline{) 6160} \\ 0012 \end{array}$$

$40 + 80 + 120 + 160 = 400$ (12) pes

$$\begin{array}{r} 500 \overline{) 4620} \\ 0008 \end{array}$$

imdi bu cem‘ nisbet imām olına

erba‘a-ı mütēnāsibe (13) olur ki mevcūduḡ kesridür ṣaḡḡü‘l-mīzān kısm-ı ṣālīs

dēdügümüz budur ki medyūnuḡ

(01) mevcūdundan kesr olmayub eczā-yı ġuremāda kesr olsa miṣāl zeyd medyūn ‘amr

10 dirhem ve nıṣf (02) dirhem bekr 20 ve dirhem ve hem ve ṣülüş dirhem ve beṣīr 30

dirhem ve ṣülüşān dirhem ve ḡālīd (03) 40 dirhem ve rub‘ dirhem

$$\begin{array}{r} 12 \\ 30 \\ \hline 364 \end{array} \quad \begin{array}{r} 16 \\ 20 \\ \hline 244 \end{array} \quad \begin{array}{r} 12 \\ 10 \\ \hline 126 \end{array}$$

emmā zeyd medyūnuḡ mevcūdı 30 dirhem pes bunun ‘ameli budur ki (04) eczā-yı

ġuremāda olan kūsūrāt ḡā‘ide üzere bir maḡām taḡṣīl olına ya‘nī bir maḡrec (05) cāhun

taḡṣīl olına ki cem‘-i kūsūrāt andan olına eczā-yı ġuremānuḡ her ferd ol maḡāma (06)

sebt olunub sebtleri taḥṣīlinden sebt olına berīnū'l-makām 10 ve 1/2 'amr bekr 20 ve 1/3

(07) beṣīr 30 ve 1/3 ḥālīd 5/4 ve 40 (08) $\frac{12}{30}$ $\frac{12}{20}$ $\frac{12}{10}$ (09) pes bundan sonra

zıkr olan sebtleri cem' edesin berīn (10) miṣāl şūret cem' in est

$\frac{12}{04}$ $\frac{12}{40}$ $\frac{12}{483}$ 126 + 244 + 368 + 483 = 1221 pes bu mecmu'ü'l-mebsūṭ imām dēnūr ki

maḫsūm-ı (11) 'aleyhdür beyt medyūnuḡ mevcūdı eczā-yı ġuremā sebtlerinin her

$\frac{12}{04}$ ferdine sebt (12) olunub mebsūṭları mecmu'ü'l-mebsūṭ ki imāmdur kısmet $\frac{3}{8}$ olına ḥāric-i kısmet ḥiṣṣedür (13) mevcūddan berīn ḍarb ve taḫsīm budur

[44b]

(01) ḍarb-ı 'amr ḍarb-ı bekr ḍarb-ı beṣīr ḍarb-ı ḥālīd (02) 126x30=3780 maḫsūm

244x30=7320 maḫsūm 364x30=10920 maḫsūm 483x30=14470 maḫsūm (03) ḥiṣṣe-i

$\frac{1}{1221}$ $\frac{1}{1221}$ $\frac{1}{1221}$ $\frac{1}{1221}$ 'amr ḥiṣṣe-i bekr ḥiṣṣe-i beṣīr (04) ḥiṣṣe-i ḥālīd 117/1221 1215/1221 1152/1221 1059/1221

(05) pes imdi mezkūr mevcūddan 'amra 3 dirhem ve bekre 5 dirhem ve beṣīre 8 dirhem

ve ḥālīde (06) 11 dirhem ḥiṣṣe zıkr ve 2 dirhem bākī ḳalūr ve mezkūr iki bākī ṣaḥḥ

eczāyı ēyle ta'bir edesin ya'nī (07) 'amra 3 dirhem ve 1221 ferdden 117 'amr ḥiṣṣe diger

bu kıyās üzerece kıyas cevāb olına (08) $\frac{1221}{30}$ mīzān mezkūr siḥām-ı kūsūrāt

ve mezkūr olan (09) üzere istiḥrāc 3 + 5 + 8 + 11 = 27 117 + 1215 + 1152 + 1059 = 3543

ēdüb ṣaḥḥü'l-mīzān dēyesin e'l-faṣlū'l-ḥādī 'aṣīr (10) fī beyānū'l-istiḥrāc-ı maḥāric bu

yigirmi birinci faṣl istiḥrāc-ı maḥāric beyānındadır imdi bilgil (11) bu ma'rifet-i istiḥrāc-

ı maḥāric bilmek muḥāsebeye ehem-i mühimmātdandır zīrā bir kimesne bu istiḥrāc-ı

maḥāric (12) kemāliyle tenbīḥ etmese ve istiḥrāc ne ḳarar olmasa ol ṣaḥḥ kūsūrātḫa ḥaṭā

ēder eger kemāliyle (13) ḳarar olmasa ṣol ḳadar müdd yana duḥūl ēdüb 'ilm ḥāṣıl ēder

ki ḳābil-i ta'bir degüldür imdi

[45a]

(01) bilgil ki bu dedüğümüz küsür-ı maḥāric 4 kısım üzeredir kısım-ı evvel küsür-ı müfrededür ve kısım-ı s̱ānī (02) mütekerriredür ve kısım-ı s̱ālīs muzāfedür ve kısım-ı rābiḥ müterekkibdür geldük imdi bu 4 kısmuñ aḥvālin (03) beyān edelüm kısım-ı evvel ki küsür nısf 1/2 s̱ülüs 1/3 rubḥ 1/4 ḥams 1/5 s̱üdüs 1/6 subḥ 1/7 s̱ümün 1/9 (04) tusḥ 1/9 ḥaşir 1/10 ve kısım-ı s̱ānī mütekerrire dedüğümüz budur ki maḥāricden tekrār olur mişāl s̱ülüsān (05) ve rubḥ ve s̱üdüs ve subḥ ve s̱āmındur ve kısım-ı s̱ālīs muzāfe dedüğümüzdür ki (06) kesr ber kesr üzere vāv-ı ḥāṭifa izāfet edesin nısf ve s̱üdüs s̱ülüs (07) ḥamsdür ve kısım-ı rābiḥ metrikiye dedüğümüz budur ki iki kesr veyāḥūd 3 kesreye daḥı ziyāde (08) olduğda ḥāṭif ola yaḥnī baḥzı üzere vāv-ı ḥāṭifa eyle mişāl nısf ve (09) s̱ülüs ve ḥamsün ve daḥı bu ki bekrden kim varılsa daḥı bilgil ki bu zıkr olanlarıñ mütedāḥil (10) ve mütevāfık ve mütebāyin vardur meşelā s̱ülüs s̱üdüs rubḥ s̱ümün ve mütevāfıka dēyü aḥa (11) dērler ki ekşerin aḥlına kısmet eyledükde $\frac{1}{6} \frac{3}{8}$ bir bākī $\frac{3}{8} \frac{1}{11}$ kılmaya muvāfıka-ı nısfın ola berin mişāl (12) s̱üdüs s̱ümün ḥaşir ve mütebāyine dēyü aḥa dērler ki ekşerin aḥlına kısmet eyledükde (13) bākī qala pes bunları bu vechile bildükden şonra maḥāric dēyü yine dērler bilmek gerek meşelā nısfuñ

[45b]

(01) maḥāric yine nısfındur ve s̱ülüsün yine s̱ülüsüdür ve rubḥuñ ḥarci yine rubḥdur ona vākıḥ mezkūr şüretlerden (02) istiḥrāc olına maḥāric dērler geldük imdi istiḥrāc ne vechile olur anı zıkr edelüm meşelā (03) nısf rubḥ s̱ümün bu üç şüretuñ ḥarc nedür ve nice istiḥrāc olunur bilmek dilesün ṭarīḥ budur ki (04) mezkūr şüretlere nazar edüb göresin eger mütedāḥil ise her ḥanḳı ziyāde ise anı ḥarc (05) farz edesin nısf rubḥda dāḥil-i nısf ṭarḥ edesin ve rubḥ s̱ümünde dāḥil anı daḥı ṭaraf (06) edesin eyle olsa nısf rubḥ s̱ümün şüretleruñ ḥarc 8 olur ve eger s̱üdüs s̱ümün (07) ḥaşir olan şüretleruñ maḥāricin bilmek dilesün bu şüretlere nazar edüb eger mütevāfık (08) ise mezkūr s̱üdüs

şüretün nışfin şümünün tamāmına  arb  edesin vey    d ş m n nışfin (09) s d s n tam mına iki sebebde c      r ber n mi  l $8 \times 3 = 24$ pes imdi ma  l m oldu kim (10) s d s ş m n    ir ş retler n ma   ric 24 olur imi   ve hem muv      t-ı nı  fları var imi   (11) ol sebebden birin n nı  fı birin n tam mına  arb olunur ve eger  ams sub  tus  olan ş retler n (12) ma   ricini bilmek diles n  ar    budur ki mezk r ş retlerde naz r     b g resin eger m teb yin ise mezk r (13) ş retler birbirin n tam mına  arb olına mi  l  ylens n  ams sub  tus  $7 \times 6 = 35$ $9 \times 35 = 315$

[46a]

(01) pes bu da   ma  l m oldu ki  ams n ve sub  n ve tus  n ma   ricleri 315 olur imi   ve eger (02) k s r t n ma   ricleri bilmek diles n ya  n  nı  f s l s rub   ams s d s sub  ş m n tus  (03)    ir ş retlerin n ma   rici ne mi    r oldu  n isti  r  c  tmek diles n  ar    budur ki nı  f (04) ş retin  ar    edesin z r  kim mezk r rub  s d s ş m n    ir ş retlerinde d   ild r (05) ve andan    ra s l s ş retin da    ar    edesin z r  kim mezk r s d s tus  ş retlerinde (06) d   ild r ba  de rub  ş retin da    ar    edesin z r  bu rub  mezk r ş m n ş retinde (07) mevc ddur andan    ra ve  ams ş retin  ar    edesin z r  kim mezk r    ir ş retinde (08) d   ild r pes imdi bu z kr olan ş retleri  ar    tmekden    ra s d s ş retin (09) sub  n tam mına  arb  edesin ber n mi  l $6 \times 7 = 42$ pes bundan    ra bu             arbu  nı  f  ş m n n tam mına (10) vey    d ş m n n nı  f              arbu  tam mına  arb  edesin ikiside c      r z r  kim muv         nı  fları (11) vardur ber n ş ret $21 \times 8 = 168$ ve bu           arbu  tus  ş ret n s l s ne  arb  edesin vey    d bu (12)           arbu  s l s n ile tus  ş retin tam m yazub  arb  edesin ikiside c      r z r  (13) kim muv         s l s leri vardur ş ret-i  arb $169 \times 3 = 507$ ve bundan    ra bu             arb

[46b]

(01) nısf ‘aşerünj tamāmına veyāhūd ‘aşerünj nısfın hāşıl-ı darb tamāmına darb edesin ikiside (02) cāizdür zīrā kim muvāfıka-ı nışfları vardur bir berīn şüret $504 \times 5 = 2520$ pes imdi bu hāşıl-ı (03) darbdan hāşıl 2520 ‘aded-i küsür tus’ tamām maḥāricdür mezḳūr şüretlerünj maḥārici bundan (04) ziyāde olur emmā nākış olmaz ve eger mezḳūrlerünj mīzān bilmek dilesünj tarīḳ budur ki mezḳūr (05) maḥāric olan ‘adedleri maḳsūm dutasın ve mezḳūrlerden her ḳanḳısı murād olursa maḳsūm-ı (06) ‘aleyh edüb taḳsīm edesin ḥāric-i ḳısmet ol murād olan şüretünj maḥāricidür emmā taḳsīm üzerinde (07) nesine bākī ḳalmaya eger ḳalursa şaḥīḥ degüldür pes imdi bu miḳdār tafşıl kāfīdür (08) vaḳıs ‘aleyh hazā istiḥrāc olına **e’l-faşlü’s-sānī ve’l-‘iştirin fī beyān-ı müşemmetü’l-mevāriş** (09) bu yigirmi ikinci faşl ḳısmet-i mevāriş beyānındadır meşelā ḳısmet-i mevāriş bir nice verāşlara (10) kesbü’s-şeri’ü’s-şerīf taḳsīm etmekdeler ol daḥı iki nev’ üzeredür nev’-i evvel ba’d ‘avl şıḥḥat (11) üzere istiḥrāc etmekdür ve nev’-i sānī ḳavle muḥtācdur ve eger mīrās olsa ol (12) bilā-‘avl olmaḳ mütēnāsibdür pes imdi bu ḳısmet-i mevārişünj ‘avle muḥtāc olan olmayan (13) ḳanḳısıdur bu maḥalde kelīmāt çokdur zīrā bununj gibi ḥuşuşda ḡayrıda şāḥib

[47a]

(01) farz olan ve ‘avratdan kimselerdür ve kaç ṭāyifedür re’s ve siḥām nedür ‘ale’l- (02) itifrāt anlar bilinmek gerekdür imdi bilgil ki farz-ı miḳdār ya’nī siḥām ma’nāya allah-u te’ālānuj (03) kitābetde altıdur nısf rub’ sümün bu üçe nev’-i evvel dērler sülüşān sülüş sūdüs altı (04) olur bu ki nev’-i sānī dērler ḳālū’t-taz’īf ve’l-taz’īf ya’nī bu zıkr olan farzlaruj 2 (05) nev’-i daḥı bir ṭarafdan taz’īf ve bir ṭarafdan taz’īf üzerinde meşelā nev’-i evvelde nısf (06) za’ifdür rub’uj rub’-ı za’ifdür sümününj sümün-i nışfdur rub’uj rub’-ı nışfdur nışfuuj nev’-i sānī (07) sülüşān za’ifdür sülüşünj sülüş-i za’ifdür sūdüsünj sūdüs-i nışfdur sülüş-i nışfdur sülüş-i (08) nışfdur sülüşānuj bu zıkr olan kitābet miḳdār

olandur emmā icmā' da miqdār olan (09) sülüs mā-yabkīdür emmā niçün ve dahı sub^c tus^c dur ve dahı farz miqdār ya'nī sihām-ı (10) ma'nāya allah te'ālānuñ kitābında 6 dur demek ile icmā' da miqdār olan nısf iktidār (11) étdi ve dahı bilgil ki nısfuñ muḥakkak 5 kimesnedür 1 erdür ve 2 kızdur ve 3 oğul kızdur ve 4 emmā (12) ana bir qarındaşdur ana bir kız qarındaşdur ve bundan rub'uñ müsteḥak 2dür erdür ve 'avratlardur (13) sümünüñ müsteḥak 'avratdur ançün sülüsānuñ müsteḥak 4 kimesnedür kız ve oğlan kızları ve

[47b]

(01) ve ana ata bir kız qarındaşdur ve ata bir kız qarındaşdur sülüsüñ müsteḥak 2 dür 1 atadur ve 2 ana (02) bir qarındaşdur südüñ müsteḥak 7 dür oğul kızlarıdur ana bir kız qarındaşlardur ve atadur (03) ve ata bir qarındaşlardur ve ata ḥışsedür pes bu ḥuşuş baḥs-i farzlardan mü'eddī olur (04) bu risāleden murād ḥod baḥs ferāiz degüldür buñıla ṭarīk muḥāsibīn üzere kā'ide (05) küllī 'aleyh ṭarīk bilā cemāline vechile istiḥrāc olmak gerekdür anı zıkr étmekdür meşelā nev'-i evvel (06) bulduğumuz olan fī beyān édelüm imdi bilgil ki bulduğumuz olan nev'-i evvel dahı 2 kısım üzeredür (07) kısım-ı evvel mā baḳiyelüdür kısım-ı sānī baḳiyesüzdür kısım-ı evvel dedüğümüz nev'dür ki meşelā bir kimesne (08) kuvvet oldı mezkūr mütevaḳḳīsüñ vārişleri dahı bunlar vāḳı' olsa ki zıkr olunur şāhib-i südü (09) farz şāhib-i farz sümün şāhib-i farz sülüsān er qarındaşları kız qarındaş müteveffā mezkürüñ (10) cümle mi'ātden 600 aḳcesi ḳalsa ol taḳdīrce zıkr olan vārişlerüñ vārişlerüñ ḥışşeleri ne miqdār (11) olur ve nice istiḥrāc olunur bilmek dilesüñ ṭarīk budur ki bu aşl-ı māl tesdīs ve teşmīn ve (12) sülüsün édüb her birine ḥışşe ne 'āyid olursa ta'yīn édesin bundan ne 'avle ve ne ḍarba ihtiyāc (13) bu ḳadar hemān altı dahı birin ḳıḳarub ataya vēresin ve sekizde birin ḳıḳarub 'avrata vēresin ve

[48a]

(01) üçde ikisin çıkarub kızlara vâresin ve bâkî kalanın 12 er karındaşlara ve bir kız kardaşa (02) vâresin berîn şüret aşl-ı $\begin{array}{r} 6 \overline{) 600} \\ \underline{100} \end{array}$ $\begin{array}{r} 8 \overline{) 600} \\ \underline{075} \end{array}$ $\begin{array}{r} 3 \overline{) 600} \\ \underline{200} \end{array}$ māl 600 (03) hisse ya'nî hisse-i diger ya'nî kız karındaş pes bundan sonra bunların sıhhatin (04) ve sakāmetin bilmek gerekse berîn mişāl sihām nev'-i diger kısm-ı sâni meşelâ bir kimesne (05) kuvvet oldu iki zevcesin 6 hürresin ve $100 + 75 + 400 + 24 + 1 = 600$ 10 ve 7 'ammûsın kodı pes için (06) sümün olur ki şāhib-i farzlardur ve ceddât sūdüs olurlar ki şāhib-i farzlardur ve benāt (07) sülüsân olur hāşıl farzlardur emmā 'aşābedür bunlar sümün sülüs olurlar pes bu mes'ele dedüğümüz (08) nedür zīrâ ki bir mes'ele ki sümün sūdüs ve sülüsân ola ol mes'ele yigirmi dördten olur (09) ve bu yigirmi dördten sülüsü üç üç olur hisse-i zevceteyndür sūdüs dört olur ki (10) hisse-i ceddâtdur sülüsân on altı olur ki hisse-i benâtdur bu taqdîrce mezkûr yigirmi dördün (11) sümün 3 ve sūdüs 4 ve sülüsân 16 olıcağ cümle 23 olur ki bâkî bir kalur ol dağı (12) hisse-i â'māmdur eyle olsa bu tevzī'ât ki zıkr olındı bu hemân mes'ele yigirmi dördten (13) olduğın bildürmek içündür ve bir mes'ele yigirmi dördten olduğın bildikden sonra

[48b]

(01) bunıla bir miqdâr meblağdan bahsü's-şeri'ü's-şerîf hisse ne zıkr edelüm meşelâ müteveffâ-yı (02) mezkûrın 5040sı kalsa zıkr olan vârişlere hisse ne zıkr bilmek dilesün bunun tarîk dağı (03) budur ki mezkûr akcenün taḥmînin eylemek zevcesine vâresin ve tesdîs ceddâtına vâresin ve sülüsânın (04) benâtına vâresin sümün sülüsün ihrâc edüb â'māma vâresin berîn mişāl hisse-i şāhib-i farz (05) $\begin{array}{r} 8 \overline{) 5040} \\ \underline{0630} \end{array}$ $\begin{array}{r} 3 \overline{) 5040} \\ \underline{1680} \\ \underline{3360} \end{array}$ $\begin{array}{r} 6 \overline{) 5040} \\ \underline{0840} \end{array}$ $\begin{array}{r} 8 \overline{) 5040} \\ \underline{0620} \\ \underline{3210} \end{array}$ (06) hisse-i şāhib-i farz sūdüs hisse-i â'mām $630 + 840 + 3360 + 210 = 5040$ (07) pes imdi bu bilâ-'avl kısm üzere 'alâ tarîkü'l-kemāl şahhü'l-mizân taḥrîc olındı bâkî (08) her çend ki bu taḥsîmden ki vâkı' ola zıkr olan tarîk üzere istiḥrâc olınub hisse-i (09) ta'yîn olına nev'-i sâni dedüğümüz budur ki böyle olanları beyân eder meşelâ bir

ḥatun (10) vefāt édüb zevcin ve ibn ve ʿumun benātın qodı ve cümle mālından (11) 800 akçe mevcûdı var pes zevc rub^c olur eb südüs olur ve benāt (12) şülüşān olur ki bu zıkr olan verāşlar şāhib-i farzıldur èyle olsa mezkūr mütevāfıkuñ (13) mevcûdından her birine ḥışşe ne miqdār olur bilmek dilesün şarīk budur ki bu maḥalde bir maḥrec bulmak [49a]

(01) gerekdür andan rub^c südüs şülüşān kaç olan 36 ʿaded gibi ve bu otuz altı ʿaded nice istiḥrāc (02) olunur ve maḥāric olmak ne vechile olur bilmek dilesün bunun şarīk sâbıkā istiḥrāc maḥāricin (03) mezkûrdür emmā ittılā^c tamām ḥāşıl olsun için meger bu maḥalde zıkr olına meşelā rub^c ki ḥışşe-i (04) zevcdür südüs èyle ḍarb èdesin ki ḥışşeyi èder berīn mişāl $4 \times 6 = 24$ ve daḥı bilgil ki istiḥrāc-ı (05) maḥāricden südüşān ve şülüşān yine hemān südüş şülüş tutilub ḍarb olunur berīn mişāl $6 \times 3 = 18$ (06) pes ḥāşıl-ı maḥrec bildikden sonra ol farzuñ rub^cı ve südüsi ki maḥsûm-ı ʿaleyh olsa gerekdür ol (07) vaqt şülüşān gerü şülüşān ve südüşān gerü südüşān tutilur imdi rub^cı ve südüsi ḍarb (08) édün ol ḥışşe-i eb ve ʿumdur pes bundan sonra mezkûri şülüş èyle ḍarb èdesin (09) ki ḥışşe-i benātdur berīn mişāl $24 \times 3 = 72$ ve bu ḥāşıl-ı ḍarb olan 72 ḥarc tāmduur bununıla (10) ʿamel cāizdür emmā keşret kitābet olur bunun daḥı aqlın add ètmek gerekdür bunu tanşīf (11) ètmek gerekdür ki 26 ola ve bu daḥı tanşīf édüb daḥı aql olub 18 ol vaqt (12) bu on sekizde rub^c şāḥiḥ bu kadar èyle olsa lāzım oldu ki bu mesʿelenün maḥrec 36 (13) ola zīrā bunda rub^c südüş südüşān ve şülüş ve şülüşān kaçdur zīrā kim 36 nuñ

[49b]

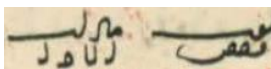
(01) rub^cı 9 ve südüşānı 12 ve şülüşānı 16 olur cümle èyledükde 45 olur ve yukarıda

$$\begin{array}{r}
 1 \\
 4 \\
 45 \overline{) 28800} \\
 \underline{45} \\
 00640
 \end{array}$$

peş maḥrecdür (02) ve hem maḥsûm-ı ʿaleyhdür ve bundan sonra aşıl maḥrec olan 36 èyle māl ferdden kıılunan akceyi ḍarb (03) èdesin ve ḥāşıl-ı ḍarb maḥsûm dutub imām kıismet èdesin ḥāric-i kıismet ne vāqı^c olursa aşıl-ı (04) māl oldur şüret-i ḍarb

taḳṣīm $800 \times 36 = 28800$ pes bundan (05) sonra bu ḥāric-i kısmetün tertibin ve tesdīsın ve sülūsānın iḥrāc edüb ḥışşelerin ta'yīn edesin (06) berīn mişāl siḥām $\begin{array}{r} 2 \\ 4 \overline{) 640} \\ 160 \end{array}$ $\begin{array}{r} 4 \\ 6 \overline{) 640} \\ 102 \end{array}$ $\begin{array}{r} 4 \\ 6 \overline{) 640} \\ 102 \end{array}$ $\begin{array}{r} 11 \\ 3 \overline{) 640} \\ 213 \end{array}$ (07) ḥışşe-i zevc rub^c ḥışşe-i eb sūdüs ḥışşe-i 'um sūdüs ḥışşe-i benāt sülūsān (08) ve iki sūdüs eyle bir sülūsāndan 2 dirhem olursa anuñıla aṣl-ı māl zāhir olur ṣaḥḥü'l-mīzān (09) edesin nev^c-i diğēr meşelā bir kimesne kuvvet oldı mezḳürün 465552 (10) aḳce mevcūdı bulındı ve hem vārişleri ve neler vāḳı^c oldı mişāl üç vārişi ḥams (11) sülüs 'aşır pes imdi bunlara ḥışşe ne deñür bilmek dilesün ṭarīḳ budur ki mezḳūr şüretlerün (12) maḥreclerin istiḥrāc edesin berīn mişāl ḥams sülüs 'aşır $5 \times 2 = 10 + 5 = 15$ pes bundan sonra bu muḥarcden (13) ḥamsun ve sülüsün ve 'aşerün ḥışşelerin iḥrāc edesin ba'dü'l-iḥrāc cem^c edüb

[50a]

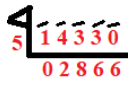
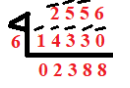
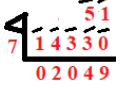
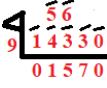
(01) maḳṣūm-ı 'aleyh tutasın berīn şüret $\begin{array}{r} 5 \overline{) 150} \\ 030 \end{array}$ $\begin{array}{r} 3 \overline{) 150} \\ 050 \end{array}$ $\begin{array}{r} 10 \overline{) 150} \\ 015 \end{array}$ (02) bundan sonra ḥüve'l-imām māl sevḳı ve maḥrec olan 150 'adede ḍarb edüb ve ḥāşıl-ı $30 + 50 + 15 = 95$ $\begin{array}{r} 95 \overline{) 38334600} \\ 00403522 \end{array}$ (03) ḍarbı imām-ı kısmet edesin berīn mişāl $255564 \times 150 = 38334600$ pes bundan sonra ḥāric-i (04) kısmet $\begin{array}{r} 5 \overline{) 403522} \\ 080704 \end{array}$ $\begin{array}{r} 11 \\ 2 \overline{) 403522} \\ 134507 \end{array}$ olanuñ ḥams-i şāḥib-i cem^c ve sülüsün şāḥib-i sülüse (05) ve 'aşerin şāḥib çıkarub vèresin berīn şüret (06) $\begin{array}{r} 10 \overline{) 402522} \\ 040352 \end{array}$ (07) $80704 + 134507 + 40352 = 255563$ $2 + 3 = 5$ $255563 \times 1 = 255563$ (08) nev^c-i diğēr meşelā bir kişi oldı mezḳūr kuvvet olanuñ cümle mālından mevcūd 8894 (09) aḳce ḳaldı ve 4 nefer vārişi olub ṭaleb étdiler temsīl ḥams sūdüs sub^c tus^c (10) ṭarīḳ budur ki bu zıkr olan $\begin{array}{r} 7 \overline{) 1890} \\ 0270 \end{array}$ $\begin{array}{r} 6 \overline{) 1890} \\ 0315 \end{array}$ şüretlerün maḥrecleri istiḥrāc edüb maḥrecden ḥışşe ta'yīn (11) edüb her birine ba'dāzān ḥışaş cem^c olına ki imām olsa gerekdür berīn mişāl ḥams sūdüs (12) sub^c tus^c maḥrec (13)

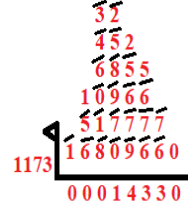
$$\begin{array}{r} 34 \\ 5 \overline{) 17905} \\ 03456 \\ 30 \\ 7 \\ 210 \\ 1790 \end{array}$$

[50b]

(01) 8894x1890=16809660 pes bundan sonra bu hâric-i

kısmet olan a'dāduñ hams (02) 378 + 315 + 270 + 210 = 1173 südüs ve

    sub'un ve tus'un iħrāc edesin

(03) (04) hâşıl-ı hams hâşıl-ı südüs hâşıl (05) pes imdi bu dañı ma'lûm oldu ki şâhib-i hams 2866 akçe hisse ve altı fūrūdan (06) iki fūrū deger ve şâhib-i sub'a 2047 akçe hisse ve yedi fūrūdan bir fūrū gerü şâhib-i (07) tus' 1592 akçe deger ki cümle sihām akçe olur ve hem māl-ı ferde dañı ol miqdār (08) idi pes bu ahvāl-i kısmet ve anda bu kadar taşaddu' kāfīdür zīrā ki bunun her ferdi 'ale'l-infirād (09) şerh olmalı olsa bu ki nice temsīlāt kāfīdür fī'l-hal şerh olına bu risāleden (10) hod etmelüm temsīlāt degüldür bilge etmelüm kavā'iddür tarīk muhāsibīn üzere eyle imdi (11) bu miqdār-ı tafsīl kāfīdür vakıs 'aleyh hazā e'l-faşlü's-sālis ve'l-işrūn fī beyānū'l-ḥaṭāyīn (12) bu yigirmi üçüncü faşl ḥaṭāyīn beyānındadır meselā ḥaṭāyīn demek iki ḥaṭā demek olur ve hem (13) bu bir aletdür ki ne kadar mechülāt varısa bunun eyle istiħrāc olunur a'dād ahvāl-i mechül

[51a]

(01) ve a'dād-ı ahvāl eşidüb mechül gibi bunun emsāline vāqı' olursa emmā bu ḥaṭāyīnde (02) dañı ba'zı mes'ele olursa ḥaṭā-yı vāhid istiħrāc olan bir şüretin beyān edelüm meselā (03) bir a'dād-ı mechül māl olsa ve ol māl-ı mechüllük şülüş mechülün ve sub' mechülün cem' edüb (04) 10 dirhem olsa ol māl-ı mechülün 'adedi aşılarda nemikdār 'aded idi bilmek dilesün tarīk (05) budur ki ol māl-ı mechülü 7 'aded farz edesin ve hem bu farz olan 7 'aded māl-ı mefrūz (06) dërler ve bu māl-ı mefrūz olanın sub' bir dirhem olur ve şülüşi iki dirhem olur pes bu ki ḥaṭā-yı (07) vāhid dërler zīrā ol murād olan 10 dirhem bundan hâşıl olmadı ve bu 3 dirhem ve (08) şülüş dirheme netice-i māl-ı mefrūz dërler maḥsūm-ı 'aleyhdür pes bundan sonra māl-ı mefrūz (09) ol şülüş mechül cem'inden hâşıl olıncada

10 dirhem  yle  arb  edesin ve bu 10 ve net ice-i (10) m al-ı ma l ub d erler   ret-i  arb $7 \times 10 = 70$ pes bundan sonra bu h a ıl-ı  arby ma s um tutub (11) im am k ismet  edesin emm a mezk ur 70  aded 3 dirhem ve s ul s dirhem ta s im olmaz z ir a (12) ma   l-k us urdur hem an mezk ur ta s is  etmek gerekd ur k abil ta s im ola ya n  ol ma s um-ı  aleyh (13) olan 3 dirhemi ve s ul s dirhemi tam am s ul s  edesin 9 s ul s olur ve ol bir s ul s n da ı [51b]

(01) zamm  ed ub 10 kerre s ul s olur ki ma s um-ı  aleyhd ur ve andan sonra h a ıl-ı  arb olan 70  adedi (02) tecn is  edesin ya n  bunu da ı tam am s ul s  edesin ber in mi al $70 \times 3 = 210$ pes bundan sonra (03) bu h a ıl-ı s ul si ma s um tutub ta s im  edesin h aric  l- k ismet ne v a ı  olursa m al-ı ma l ub $\begin{array}{r} 10 \overline{) 210} \\ \underline{021} \end{array}$ oldur (04)   ret-i ta s im pes bundan sonra ma l um oldu ki ol s ul s mech ul ile sub  (05) mech uli cem   edicek on  aded olan m al-ı mech ul a ılda 21  aded imi  z ir a mezk ur n  (06) s ul s 3 ve sub  y edi olur ve mezk urleri cem   edicek 10 olur emm a bir nev ile da ı isti r ac (07) olınsa olur ki andan bu nev   am un ola me el a   n ki bu ma halde s ul s ve sub  m al oldu (08) gerek urse da ı bir ma hrec bulas n ki andan y nler ka  olsa 21 gibi pes ol mech ul 21 (09) imi  emm a k ı  a bu ma halde bu vechile ta   r olınmayub lib as h a  yin  yle ta   r olıno ına (10) k  ide budur ki bu ma hal anı i t iz a  eder ki sa a k  ide budur ki h a  y n ma l um ola z ir a nice bunun (11) em al mech ul t v a ı  olur ki bu t ar ka mu t acdur t ar k ecz y la isti r ac olmaz pes (12)  ol ki h a  -y  v  hidiyile isti r ac  edesin geld uk bundan sonra h a  y niyle isti r ac (13) olanlardan bey an  edel um me el a h a  y niyle isti r ac olınsa bundan h  l  deg  ld uk

[52a]

(01) anu  da ı h a  ları z ayid vey   ud n     ola ve eger h a  anu  eksi bile z ayid ola h a  (02) olursa a l n ek erinden tef r k  edesin ve b     ne  alur a a m a-b   ye-i a l  d erler ve

ol (03) maḳṣūm-ı ‘aleyh olsa gerekdür ki andan ṣoḡra ḥaṭā-yı māl-ı mefrūz-ı evvel neyile anı māl-ı mefrūz-ı (04) ṣānīye ḍarb ‘edesin ve ḥaṭā-yı māl-ı mefrūz-ı ṣānī dahı ne vāḳı‘ oldıysa anı dahı ‘ayn (05) māl-ı mefrūz olsa ḍarb ‘edesin ba‘dāzān ikisinden ḥāṣıl olan ḍarblara naẓar ‘edüb (06) göresin birbirinden eger ziyāde vāḳı‘ oldıysa kemterī miḳdār ziyādesinden tefrīḳ ‘edesin (07) bāḳī ḳalır ki aṇa bāḳiye-i ṣālīs dērler ki maḳṣūm olsa gerekdür pes ol iki ḥaṭā-yı (08) zāyidūḡ tefrīḳında ḥāṣıl olan bāḳiye-i evvel ki bu iki ḥāṣıl-ı ḍarbuḡ tefrīḳından ḥāṣıl-ı (09) bāḳiye-i ṣānīye maḳṣūm-ı ‘aleyh ‘edüb taḳṣīm ‘edesin ḥāric-i ḳismet ne vāḳı‘ olursa a‘dād (10) māl-ı maṭlūb ola mes’ele meṣelā eger bir maḥalde bir miḳdār meḥūl māl olsa zeyd varısa (11) ol māl-ı meḥūl olan bir kendü miṣli ḳadar dahı zamm ‘eylese içinden 2 aḳcesin alsa ve andan (12) ṣoḡra ‘amr dahı varsa ol māl-ı meḥūl ol dahı birikmedü miḳdār-ı māl zamm ‘eyleyüb (13) ol dahı 10 aḳcesin ise ba‘dāzān bekr dahı ol māl-ı meḥūl bir kendü ḳadar māl zamm

[52b]

(01) ‘eyleyüb içinden 7 aḳcesin alsa min-ba‘d ol māl-ı meḥūl 9 aḳce ḳalsa ol māl-ı meḥūl (02) aşılda ḳaçdur bilmek dilesūḡ ṭarīḳ budur ki ol māl-ı meḥūlūḡ ‘adedin olan 8 farz ‘edesin (03) ki bu ki mefrūz ol dērler andan ṣoḡra mezkūr zeyd gelüb bu ki kendü ḳadar zamm ‘edüb (04) içinden 3 aḳcesin alsun berīn miṣāl mefrūz pes bu 13 aḳceden ‘amr kendü ḳadar zamm (05) ‘edüb içinden on aḳcesin $8 + 8 = 16 - 3 = 13$ alsun berīn miṣāl $13 + 13 = 26 - 10 = 16$ pes bundan (06) ṣoḡra bekr dahı bu 16 ḳadar dahı zamm ‘edüb içinden yēdi aḳcesin alsun berīn (07) miṣāl $16 + 16 = 32 - 7 = 25$ pes ḳılmaḳ gerek idi ki bu ṣaḥīḥ olındı bundan 16 ḥaṭā-yı zāyid buḡa ḥaṭā-yı (08) zāyid māl-ı mefrūz dērler pes bundan ṣoḡra māl-ı meḥūl yēdi farz ‘edelüm (09) ki buḡa māl-ı mefrūz-ı ṣānī dērler pes buḡa dahı zeyd ‘amr bekr vērüb kendü ḳadar zamm ‘edüb (10) içinden dēdügümüzi alırlar berīn miṣāl $7 + 7 = 14 - 3 = 11$ $11 + 11 = 22 - 10 = 12$ $12 + 12 = 24 - 7 = 17$ pes

16
8

bundan dağı 9 (11) kılmak gerekdür imdi bundan dağı şaşa  yledi ki buşa şaşa-yı (12) z yid m l-ı mefr z-ı s n  derler  yle olsa şaşa-yı z yid olan şaşa-yı n kış-ı s n yi (13) tefr k  desin b k  ne şalursa maks m-ı ‘aleyhd r şaşa-yı evvel şaşa-yı s n  pes

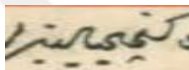
[53a]

(01) bundan şonra şaşa-yı m l-ı mefr z-ı evvel olan ‘adedi mefr z s lis n yeminine şarb  desin (02) ne ş şıl olursa aŗa ġayrı m l-ı mefr z-ı s n  derler ber n ş ret $16 \times 7 = 112$ ve bundan (03) m l-ı mefr z-ı s n  olan m l-ı mefr z-ı evvel yeminine şarb  desin ber n ş ret $8 \times 8 = 64$ ve bu ş şıl-ı (04) şarbın birbirinde tefr k  desin ş ric-i kısmet ne şalursa maks m tutub maks m-ı ‘aleyh kısmet (05)  desin ş ric-i kısmet ne v k ‘ olursa m l-ı maşl b oldur ş ret tefr k ve taks m (06) $8 \overline{) 112} \begin{array}{r} 14 \\ 06 \end{array}$ $112 - 64 = 48$ pes bu dağı ma‘l m oldu ki m l-ı mech l aşıldur 6 ‘aded imiş (07) ve eger m z n bilmek diles n şar k budur ki m l-ı mech l olan 6 ‘adede zeyd ‘amr ve bekr v r b (08) kend  kadar dağı zamm  d b i inden d d g m zi işr c  ts nler ba‘d ’l-işr c 9 b k -i (09) şalursa ş ş  ’l-m z n d yesin ber n miş l $6 + 6 = 12 - 3 = 9$ $9 + 9 = 18 - 10 = 8$ $8 + 8 = 16 - 7 = 9$ şaşa-yı evvel şaşa-yı s n  (10) emm  bu aŗv lin şaş sının bir ş li dağı vardur anı dağı bilmek gereks n ki (11) ‘amelin n ş ş   ola meşel  řař larıŗa biri z yid ve y di n kış v k ‘ olsa ol vaşt nice (12)  tmek gerekd r bilmek diles n şar k budur ki şaşa-yı z yid  yle şaşa-yı n kış cem‘  desin ne ş şıl (13) olursa aŗa mecm ‘-ı evvel derler maks m-ı ‘aleyhd r andan şonra şar k ş r ‘  zere

[53b]

(01) istişr c  desin ya‘n  şaşa-yı m l-ı mefr z-ı evveli ġayrı m l-ı mefr z-ı s n ye şarb  desin ve şaşa-yı (02) m l-ı mefr z-ı s n   yle m l-ı mefr z-ı evveli şarb  desin andan şonra şaş n n ş şıl-ı şarbların (03) s n  derler maks m-ı ‘aleyh kısmet  desin ş ric-i kısmet ne v k ‘ olursa a‘d d-ı m l-ı (04) maşl b oldur mes’ele miş l birbirinde mişd r

mechûl māl olsa zeyd varub ol māl-ı (05) mechûl 5 aķce zamm  d b i inden bir aķcesin
alsa ba d z n  amr da ı varub m l-ı mech l (06) 7 aķce zamm  d b i inden 2 olsa ya n 
bekr da ı varub ol m l-ı mech le 7 aķce zamm  d b (07) i inden 12 aķce olsa pes ol
m l-ı mech l muz  af olsa ol m l-ı mech l a ılda (08) ka  aķce idi bilmek diles n  ar  
budur ki ol m l-ı mech l olan bir far   desin ki mefr z-ı (09) evvel d rler andan  on ra
zeyd  amr ve bekr z kr olan mebla ların zamm  d b i inden (10) d d g m zi alsunlar
ber n mi  l mefr z zeyd  amr bekr $94-2=92$ pes bundan (11) iki  almaq gerek idi  ah 
evvelidi z r  m l-ı $1+5=6-1=5$ $5+6=11-2=9$ $5+7-2=10$ mefr z bir   dad (12) idi
 yle olsa iki  aded  a  -y  z yid v  ı  oldu ki bu a  a  -y  z yid m l-ı (13) mefr z-ı
evvel d rler pes s n ye ol m l-ı mech l n  adedin 4 far   tmek gerekd r ki

(01) mezkûr māl-ı mefrûz-ı sâni dërler pes imdi bunı dağı êdesin şüret-i mezkûr mefrûz (02) $4 + 5 = 9 - 1 = 8$ $12 + 7 = 19 - 12 = 7$ $12 + 7 = 19 - 12 = 7$ pes bu dağı 8 kılmak gerek idi şaĥîh-i evvel idi zîrâ mefrûz-ı (03) sâni 4 idi êyle olsa bu dağı ‘aded ĥaĥâ-yı nâķış vâķı’ (04) oldu buña dağı ĥaĥâ-yı nâķış māl-ı mefrûz-ı sâni dërler pes imdi ĥaĥâ-yı zâyid (05) êyle nâķış cem’ êdicek isen berîn mişâl $2 + 1 = 3$ ve bu üç ‘aded bununı kuvvetinde ol mechûl-ı evvel (06) dedüğümüz budur ki maķsûm-ı ‘aleyh olsa gerek imişdür pes bundan şâbıkâ zîkr olan ĥaĥâ-yı (07) māl-ı mefrûz-ı evvel ki iki ‘adeddür bunı dağı ġayrı māl-ı mefrûz-ı sâni êyle ġarb êdesin berîn (08) şüretimiz $2 + 2 = 4$ ba’d bu ĥaĥâ-yı nâķış māl-ı mefrûz-ı sâni ki bir ‘adeddür bunı dağı ġayrı māl-ı mefrûz-ı (09) evvel êyle ġarb êdesin berîn mişâl $1 \times 1 = 1$ bundan sonra ĥaĥâ birün ĥâşıl-ı (10) ġarbların cem’ êdesin berîn mişâl $8 + 1 = 9$ ve bu tokuz ‘adedi maķsûmdur maksûm-ı ‘aleyh kısmet êdesin (11) ĥâric-i kısmet ne vâķı’ olursa a’dâd-ı māl-ı maĥlûb

oldur berīn şūret pes (12) bu daḥı ma‘lūm oldu ki māl-ı mechūl 3 ‘aded imiş ve eger bunun şıḥḥatin ve (13) saḳāmetin bilmek dilesün berīn şūret budur

[54b]

(01) $3 + 5 = 8$ $7 + 6 = 13$ $13 - 2 = 11$ $11 + 7 = 18$ $18 - 12 = 6$ pes murād olan aṣl-ı māl budur mes’ele (02) manzūm vardı şuṣdı üç dāne gevherini miṣāl şehir lāyık (03) be-ğāyet ḥub-ı ra‘nā bir kemāl yēdi elmāsın biri baḳub biri la‘l idi ēdicek her birinün ḳabaḥatlerinden (04) çün ṣol biḡ fülūsdan dēdi çün şülüṣ elmāsuḡ göre ol olur yāḳūt-ı ṣafīye (05) ḳıymet ay farzından māl biḡ ḳalurından gidicek nıṣfı yāḳūtun daḥı la‘lini mi’ātdeḡ olur ḳıymetini (06) ḳabl ve ḳāl beṣer biḡden ṭarḡ ēdicekdür ya‘nī la‘lün ḳıymetin elmāsuḡ olursa eşkāle bir kemāl (07) bunlar ta‘yīn olan ḳıymetleri cem‘ ēden iki biḡ yüz olur cümlesin ey ḥıṣāl her ki bildi (08) bunlardan ḳıymetlerin ‘ālimde ol pāre şer aṇa muḥāsebe dēyeler ehl-i kemāl pes bu zıkr olan (09) mes’ele efḍalü’l-kātibīn ve e’l-muḥāsibīn ḡayrū’l-māla ve altın ṭaru’d-dīnün zeyde ḡufrāna (10) ḥad ve muḳābile ēyle istiḥrāc ēdüb beyān ētmiṣdūr iken mübtedīlere āsān olsun içün (11) bu maḥalde zıkr olunur meṣelā elmāsuḡ bahāsı olan ḳalurı farz olunur ki mefrūz (12) ol dērler andan ṣonra bunun şülüṣi 200 olur ol biḡ ḳalurıdan ṭarḡ ēdesin 800 (13) ḳalurı bāḳī ḳalur ol yāḳūta bahādur ba‘de mezkūr sekiz yüzün nıṣfın iḥrac ēdüb

[55a]

(01) biḡdür tefrīḳ ēdesin 200 ḳalurı ḳalur ki la‘le bahādur bundan ṣonra bu altı yüzün rub‘un (02) iḥrāc ēdesin ve biḡden tefrīḳ ēdesin bāḳī 850 ḳalurı ḳalur ēyle olsa elmāsa lāzım gelen (03) bahā budur pes imdi mefrūz-ı evvel 600 idi bu daḥı 600 ḳılmaḳ gerek idi ṣaḥīḥ-i (04) evvel idi pes imdi mefrūz-ı evvel 250 ḳalurı ḥaṭāyı ēyledi ki buṇa ḥaṭā-yı evvel (05) dērler pes bundan ṣonra 624 farz ēdelüm ki mefrūz-ı ṣānīdür pes bunun şülüṣün (06) daḥı biḡ ḳalurıdan ṭarḡ ēdecek 792 ḳalurı ḳalur bu farz üzere yāḳūtun

bahāsıdur (07) ve bundan sonra 792 ‘adedün 604 bākī kalur la‘le lāzım gelen bahā budur (08) ve bundan sonra 604 dördün rub‘ın bulub biñdür ihrāc edesin ba‘dü’l-ihrāc 749 (09) kalurı bākī kalur ki elmāsa bahādur pes imdi 624 kalurı bākī kılmak gerek idi ki (10) şahīh-i evvel idi bundan dağı 225 kalurı haṭā eyledi ki haṭā-yı mefrūz-ı s̄anī dərler bundan (11) sonra lāzım geldi ki haṭā-yı s̄anī-i evvelden tefrīk edesin bākī ne kalurı kalursa maḵsūm-ı (12) ‘aleyhdür şūret-i tefrīk maḵsūm-ı ‘aleyh pes bundan $\begin{array}{r} 250 \\ 225 \\ \hline 025 \end{array}$ sonra mefrūz-ı evveli haṭā-yı (13) s̄aniye ḍarb edesin ba‘dāzān mefrūz-ı s̄anīde haṭā-yı evvel ḍarb edesin ḥāşıl-ı ḍarblarına nazar

[55b]

(01) olunub kanḳı nākış eyle ziyāde tefrīk olına bākī kalursa maḵsūm tutub maḵsūm-ı ‘aleyh kısmet (02) $\begin{array}{c} 225 \quad 1000 \quad 750 \\ \swarrow \quad \searrow \quad \swarrow \\ 624 \quad 600 \\ \nwarrow \quad \nearrow \quad \nwarrow \\ 740 \end{array}$ edesin ḥāric-i $\begin{array}{r} 15600 \\ 13500 \\ \hline 21000 \end{array}$ $\begin{array}{r} 1 \\ 152 \\ 25 \\ \hline 21000 \\ 00840 \end{array}$ kısmet ne vāḳı‘ olursa mālī māl-ı maṭlūb oldur berīn mişāl $600 \times 225 = 135000$ (03) $205 \times 624 = 156000$ (04) elmāsuñ bahāsı kısm elmāsa elmāsuñ bahāsı 840 kalurı veyā kuvvetün bahāsı 740 (05) kalurı olur dēyü cevāb vēresin ve hem mezkūrleri cem‘ edicek 2200 oldur ki aşıl (06) murād olan a‘dād-ı māl-ı maṭlūb dağı budur pes imdi olan haṭāyı vācid eyle istihrāc (07) olan ve s̄aniyā haṭā-yı zāyid eyle istihrāc olan dağı etmelüm kavā‘id için ‘alā vechü’l-ḥaḳīḳa (08) beyān olındı ve bākī bunun emsāli nesneler her çend vāḳı‘ olan zıkr olan (09) tarīk üzere istihrāc edesin pes bu risāle-i cemālū’l-ḥüssāb ve semāū’l-ḥiṭāb dağı kısm (10) ol ki fuşūlū’s-şihāḥ ma‘ū’l-kūsūr beyānında idi ‘avn-i karīm ile itmām yētişmedi ve hem (11) aḥvāl-ı ‘ilm-i ḥisāb-ı maḥāl bu kadar tafşīle münḥaşır degüldür hezār bunun gibileri dağı (12) vardur bundan ḥod mübtedīlere fi’l-cümle tefhīm olunur istifāde edecekler birer (13) faşıl olanlardan şöyle ki ihtiyācdur muḥāsibīn selef ve ḥalef tavḳınca anlara tafşīl

[56a]

(01) ve ta'bir olındı şümün bi-‘avni’l-lah e’l-melikü’l-bāsīr 966 (02) zī’l-qa‘de fī 14

4. BÖLÜM: DİZİN

-A-

a: O.

a. (52a/05)

a. + ға (8b/03), (8b/03),

(8b/04), (9a/03), (9a/11)

(14a/12), (14b/04), (14b/04),

(14b/05), (14b/12), (15b/13),

(16a/01), (17a/01), (45a/10),

(45a/12), (52a/02), (52a/07),

(53a/02), (53a/13), (54b/08)

a. + na (43a/13), (47a/12),

(47a/12)

a. + nda (5b/11), (5b/12)

(11b/13), (14b/07), (27a/10),

(33a/04), (50b/08)

a. + ndan (8a/01), (8b/13),

(9a/10), (10a/05), (10a/09),

(10b/01), (10b/11), (11b/04),

(12b/03), (13a/07), (14a/10),

(14b/06), (15b/12), (16a/01),

(16b/04), (16b/08), (16b/09),

(18a/05), (18b/08), (18b/10),

(18b/12), (19a/01), (20b/10),

(21a/04), (21b/02), (21b/03),

(21b/06), (22a/13), (23b/13),

(24b/06), (24b/06), (24b/11),

(24b/12), (25a/06), (25a/12),

(25b/02), (25b/09), (26a/06),

(26a/08), (27a/02), (27a/13),

(27b/11), (28b/12), (29a/05),

(29a/08), (29a/11), (29b/01),

(31b/04), (31b/09), (33b/02),

(33b/03), (33b/12), (35a/01),

(35a/04), (35a/08), (35a/11),

(38b/07), (38b/11), (39a/02),

(39a/06), (39a/10), (39b/01),

(40b/04), (42a/01), (42a/06),

(43a/10), (43a/13), (44a/05),

(46a/05), (46a/07), (49a/01),

(51b/01), (51b/07), (51b/08),

(52a/03), (52a/11), (52b/03),

(53a/13), (53b/02), (53b/09),

(54b/12)

a. + ndanşonra (23b/13),
(35b/04)

a. + nı (8a/13), (8b/02), (8b/10)
(10a/05), (10b/02), (14a/09),
(14b/01), (16b/10), (18b/13),
(20b/06), (22b/01), (22b/06),
(22b/11), (23a/05), (28a/06),
(29b/04), (32a/09), (34b/05),
(37b/10), (38a/09), (38a/10),
(39b/11), (40b/05), (41b/12),
(42a/01), (42b/08), (45b/02),
(45b/04), (45b/05), (47b/05),
(51b/10), (52a/03), (52a/04),
(53a/10)

a. + nlar (17a/08), (39a/04),
(47a/02)

a. + nlara (55b/13)

a. + nlardan (19b/01)

a. + nları (11a/04), (20b/04),
(23b/01)

a. + nları (12a/05), (12b/13),
(14b/10), (21a/02)

a. + nu (1b/08), (9a/06),
(11b/10), (15b/05), (32a/04),

(33a/01), (36b/01), (3a/04),
(42a/08), (52a/01),

a. + nuyla (19a/04), (49b/08)
[= 172]

abdu'l-lah: Matrakçı Nasûh'un baba adı.

a. (3a/02)
[= 1]

'acz: < Ar. Eksiklik.

a. (13b/13)
[= 1]

ad: Ad, isim.

a. + ları (41a/11)
a. + larının (41a/13)
a. + vërdüm (2b/03)
[= 3]

a'dād: < Ar. Sayılar, adetler.

a. (10b/12), (10b/13), (15a/11),
(16b/01), (27b/07), (27b/09),
(38a/06), (50b/13), (52a/09),
(8a/06), (9b/10)

a. + da (27b/10)

a. + ı (12a/10), (16b/01)

a. + ı ednāyı (14b/06)

a. + ın (5b/09)

a. + uñ (5b/10), (9b/11), (3b/13),
(42a/03), (50b/01)

a. + -1 (10b/07), (18a/08),
(37b/13), (51a/01), (51a/03),
(53b/03), (54a/11)

a. + -1 'arab (4a/05)

a. + -1 'arabī (3b/13)

a. + -1 erba'a-1 mütenāsibe
(37b/12), (37b/13), (38a/06)

a. + -1 erba'a-1 mütenāsibinde
(38b/03)

a. + ü'l-erba'a (3b/08), (30b/09)

a. + -1 māl-1 maṭlūb (55b/06)

a. + -1 ṣaḥīḥ (13a/06)

a. + -1 ṣaḥīḥdendür (13a/05),
(13a/06)

a. + -1 ṣaḥīḥi (13a/06)

[= 41]

a'dād-1 erba'a-1 mütenāsibe: < Ar. Dört
orantılı sayılar.

a. (37b/12), (37b/13), (38a/06)

[= 3]

a'dād-1 erba'a-1 mütenāsib: bk. a'dād-1
erba'a-1 mütenāsibe.

a. + inde (38b/03)

[= 1]

ā'dād: bk. a'dād.

a. (53b/11)

[= 1]

ādād: bk. a'dād.

a. (4a/02), (5b/11)

a. + a (14b/07), (14b/07),
(14b/12), (15a/01), (15a/01),
(15a/07), (15a/07), (15a/13),
(15a/13), (17b/07), (30b/09)

a. + da (11b/03), (14b/07)

a. + dur (7b/11)

a. + 1 (14b/12), (14b/13),
(15a/01), (15a/07), (15a/13),
(15a/13), (17b/07), (29b/06),
(34a/07), (35a/01), (4a/02)

a. + in (16b/11)

a. + ina (16b/06), (16b/10),
(16b/11), (5b/09)

a. + ında (11b/10)

a. + ından (8b/07), (9a/01)

a. + ları (18a/01)

a. + uñ (7b/12)

a. + unuñ (17b/11)	(8b/08), (9a/01), (9a/01), (9a/10),
a. + -ı (15a/06), (15b/04),	(9a/10), (9a/11), (10a/03),
(18b/07)	(10a/04), (10a/04), (10a/04),
[= 41]	(10a/06), (10a/10), (10a/11),
a‘dād: <i>bk.</i> a‘dād.	(10a/11), (10b/01), (10b/01),
a. + ü‘l-erba‘a (3b/08), (30b/09)	(11b/03), (11b/05), (11b/08),
[= 2]	(13b/04), (13b/07), (13b/08),
a‘dādü‘l-erba‘aü‘l-mütenāsibe: < Ar.	(15a/02), (15a/02), (15a/05),
Dört orantılı sayılar.	(15a/05), (15a/06), (15a/07),
a. (3b/08)	(15a/08), (15a/08), (15a/11),
[= 1]	(15a/12), (15b/12), (16a/02),
‘adālet: < Ar. Adalet.	(16a/02), (16b/04), (18b/12),
a. (42a/12)	(19a/07), (19a/09), (19a/10),
[= 1]	(19b/06), (20a/09), (24a/07),
add: < Ar. varsayma, kabul etme.	(26a/06), (30b/02), (36b/11),
a. (49a/10)	(37b/04), (37b/08), (49a/01),
[= 1]	(49a/01), (51a/04), (51a/05),
‘aded: < Ar. Sayı.	(51a/05), (51a/11), (51b/05),
a. (5b/12), (5b/13), (6a/01),	(51b/05), (53a/06), (53b/12),
(6a/02), (6a/03), (6a/04), (6a/05),	(54a/03), (54a/05), (54a/12),
(6a/06), (6a/07), (6a/09), (6a/10),	a. + de (36b/11)
(6a/11), (6b/04), (6b/05),	a. + den (6b/04), (8b/07), (8b/09)
(7b/05), (7b/13), (7b/13),	(10a/03), (15a/02), (15b/01),
(8a/01), (8a/06), (8b/07),	(15b/01), (15b/13)

a. + deŋ (14a/10)

a. + di (30a/03), (38a/01)

a. + dūr (14b/05), (30a/03),
(54a/07), (54a/08)

a. + e (9a/09), (11b/13), (14a/08),
(50a/02), (53a/07)

a. + i (6a/13), (9a/04), (10a/05),
(10b/05), (10b/10), (11b/05),
(15b/13), (16a/02), (17b/10),
(18a/05), (19a/05), (19a/06),
(19a/08), (19a/09), (28a/08),
(28b/01), (30a/03), (30a/03),
(33b/10), (36b/12), (36b/12),
(36b/13), (36b/13), (37a/02),
(37a/05), (37a/07), (37a/08),
(37a/09), (37a/12), (39a/02),
(42a/13), (51a/04), (51b/01),
(53a/01), (54a/10)

a. + in (13a/12), (15a/02),
(52b/02), (53b/13)

a. + inden (15a/05), (15a/06),
(15a/08)

a. + ine (11b/10)

a. + ini (15a/08)

a. + leri (12a/02), (16a/09),
(19a/01), (22b/01), (46b/05)

a. + lerin (18b/08), (18b/12),
(18b/13), (29b/04)

a. + lerün (10b/09), (18b/06)

a. + se (19b/06)

a. + üŋ (10a/10), (10b/04),
(10b/06), (10b/09), (10b/10),
(10b/11), (11b/09), (11b/13),
(15a/11), (16b/02), (55a/07),
(8a/02), (9a/03), (9a/09), (9a/11),
(9a/11)

a. + -i (10a/03), (13b/04),
(18b/11), (20a/07), (30b/10),
(42a/13), (42a/13), (42b/01),
(42b/02), (46b/03), (6b/07)

a. + -i erbaʿa-ı mütenāsibe
(38a/01)

a. + -i ferd (10a/05), (10a/06)

a. + -i memlū (7b/02)

[= 189]

ʿaded-i erbaʿa-ı mütenāsibe: < Ar. Dört
orantılı sayı.

a. (38a/01)

[= 1]	a. + inde (8a/05)
‘adedlũ: < Ar. + T. Sayılı.	[= 1]
a. + ler (24a/07)	āḥir: < Ar. Son, sonraki.
[= 1]	a. + i (16b/13)
ādem: < Ar. İnsan.	[= 1]
a. + ler (20b/05)	aḥsen: < Ar. Pek güzel.
[= 1]	a. + dũr (23b/04)
‘ādet: bk. ‘aded.	[= 1]
a. (16b/01)	aḥvāl: < Ar. Durumlar.
[= 1]	a. (32a/01), (32b/11)
aḍlā‘-ı cem‘: < Ar. Toplamada alt alta	a. + leri (27a/13)
gelen sayıların oluşturduğu sıra.	a. + -i (13b/08), (55b/11)
a. + üñ (7b/11)	[= 5]
[= 1]	aḥvāl: bk. aḥvāl.
‘afv: < Ar. Bağışlama.	a. + in (27a/05), (38b/04),
a. + gele (3a/06)	(45a/02), (53a/10)
[= 1]	a. + -i (12b/01), (22b/05),
aḥad: < Ar. Bir. (sayı)	(29b/11), (36a/10)
a. (6b/10)	a. + -i kısmet (50b/08)
[= 1]	[= 9]
āḥir: < Ar. Son, sonraki.	aḥvāl: bk. aḥvāl.
a. (3a/08)	a. (51a/01)
[= 1]	a. + -i (50b/13)
āḥir: bk. āḥir.	[= 2]

ağa: < Ar. Efendi, ağa, hoca.

i. (40a/03)

[= 1]

aķ: Beyaz.

a. (2a/04)

[= 1]

aķ-: Akmak.

a.-a (3a/06)

[= 1]

aķce: Para.

a. (8b/12), (8b/12), (9b/03),

(10a/10), (10a/12), (10b/07),

(10b/11), (12a/06), (13b/05),

(15b/08), (16a/08), (17a/04),

(17a/10), (18a/06), (18b/01),

(19b/03), (19b/07), (19b/11),

(20a/02), (20a/10), (20a/10),

(20a/11), (20b/02), (21a/10),

(21a/10), (21a/13), (21b/05),

(21b/05), (21b/10), (21b/11),

(21b/11), (22a/02), (22a/02),

(22a/09), (22a/09), (22a/12),

(22a/12), (23b/05), (23b/10),

(24a/10), (26a/01), (26a/12),

(26b/02), (26b/04), (26b/12),

(26b/13), (27a/01), (28b/07),

(31a/08), (31b/10), (31b/13),

(32a/07), (34a/06), (36b/02),

(36b/04), (36b/06), (36b/07),

(36b/08), (36b/10), (37b/03),

(37b/06), (37b/06), (37b/07),

(38b/10), (39a/05), (39a/12),

(39b/01), (39b/06), (39b/13),

(39b/13), (40a/01), (40a/01),

(40a/09), (40a/09), (40a/10),

(40a/10), (40a/10), (40a/13),

(40b/01), (41b/02), (41b/03),

(41b/10), (41b/11), (41b/11),

(41b/11), (41b/12), (42b/11),

(42b/11), (42b/12), (42b/12),

(42b/12), (43a/07), (43a/08),

(43a/09), (43a/10), (48b/11),

(49b/10), (50a/09), (50b/05),

(50b/06), (50b/07), (50b/07),

(52b/01), (53b/05), (53b/06),

(53b/06), (53b/07), (53b/08)

a. + den (8b/11), (17a/10),

(21a/09), (21b/05), (21b/10),

(22a/09), (22a/11), (36b/02),
(36b/06), (36b/08), (37a/11),
(37a/11), (37b/03), (37b/07),
(41b/10), (52b/04)

a. + d  r (43a/01)

a. + leri (41a/12), (42a/10)

a. + n    (10b/04), (10b/07),
(26b/05), (36b/02), (36b/03),
(36b/06), (36b/09), (37b/02),
(37b/03), (37b/05), (37b/06),
(37b/07), (37b/09), (48b/03),
(9b/08), (9b/12)

a. + si (12a/06), (15b/09),
(42a/06), (42a/08), (47b/10)

a. + sin (41a/11), (52a/11),
(52a/13), (52b/01), (52b/04),
(52b/05), (52b/06), (53b/05)

a. +    l-kayd (18b/03)

a. + ye (16a/07), (17a/04),
(17b/04), (19b/12), (20a/03),
(20a/10), (21a/10), (23b/04),
(23b/12), (24a/009), (24b/05),
(24b/10), (26a/12), (26b/09),
(27b/03), (28a/01), (28a/06),

(28a/12), (28b/04), (28b/06),
(28b/11), (29a/01), (29a/04),
(29a/07), (29a/10), (29a/13),
(30a/13), (30b/07), (30b/13),
(31a/04), (31a/11), (31b/01),
(31b/12), (32a/13), (32b/03),
(32b/06), (32b/08), (33b/07),
(34a/09), (34b/05), (34b/12),
(35a/06), (35a/13), (35b/07),
(36a/03), (36b/12), (36b/12),
(36b/13), (36b/13), (37a/01),
(37a/04), (37a/05), (37a/07),
(37a/08), (37a/09), (38a/07),
(38a/08), (38a/09), (38b/05),
(38b/10), (39a/01), (39a/01),
(39a/04), (39a/05), (39a/09),
(39a/13), (39b/05), (39b/05),
(40a/01)

a. + yi (8a/13), (9b/03), (9b/09),
(10a/13), (11a/12), (20b/07),
(20b/08), (20b/11), (20b/11),
(21a/13), (21b/01), (22a/03),
(22a/04), (22a/10), (31a/05),
(31b/03), (36b/03), (36b/07),

(36b/10), (37b/01), (37b/08),

(37b/10), (38b/07), (39a/02),

(39a/06), (39a/10), (49b/02)

a. + yile (32b/01), (38b/11)

[= 255]

aķceli: Paralı.

a. (41a/11)

[= 1]

aķçe: *bk.* aķce.

a. (14b/02)

a. + ye (14b/01), (14b/02),

(15b/08), (16a/13)

[= 5]

aķl: < Ar. Akıl.

a. (49a/11), (52a/02)

a. + ın (49a/10), (52a/02)

a. + ına (45a/11), (45a/12)

a. + ını (54b/05)

a. + uę (54b/06)

[= 8]

aķlām: < Ar. Kalemler.

a. (2a/11)

[= 1]

al: “Almak” fiilinin emir hâli.

a. (15a/05), (15a/06)

[= 2]

al-: Almak.

a. (15a/08)

a.-dıkda (28b/07)

a.-dıkdan (41a/11)

a.-dıklar (41a/13)

a.-duķ (26b/09), (28a/01),

(28a/12), (28b/04), (28b/06),

(28b/11), (29a/01), (29a/04),

(29a/07), (29a/10), (29a/12),

(30a/13), (30b/07), (30b/13),

(31a/10), (31b/11), (32b/05),

(34a/09), (34b/05), (34b/12),

(35a/06), (35a/13), (35b/06),

(36a/02)

a.-duķda (24a/009), (24b/05),

(24b/10)

a.-dum (27b/03)

a.-ırlar (52b/10)

a.-mazlar (10a/06)

a.-sa (52a/11), (52b/01),

(53b/05), (53b/06), (53b/07)

a.-sun (52b/04), (52b/05),
(52b/06)

a.-sunlar (53b/10)

a.-ub (9a/03), (9a/11)

[= 45]

‘alā: < Ar. Yüksek mertebe, yücelik.

a. (40b/02), (48b/07), (55b/07)

[= 3]

ā‘lā: < Ar. Yüksek mertebe, yücelik.

a. (41a/08)

[= 1]

ālā: < Ar. Doğrusu.

a. (13a/08), (2b/13), (6b/07)

[= 3]

āle’l-ḥaṣv: < Ar. Buna ek olarak.

a. (12b/10)

[= 1]

‘ale’l-infirād: < Ar. Birer birer, teker
teker, ayrı ayrı.

a. (50b/08)

[= 1]

‘ale’l-izdād: < Ar. Zıtlıklar üzere.

a. (14b/10)

[= 1]

ālet: < Ar. Sebeb, vesile, vesâit.

a. + dūr (50b/13)

[= 1]

‘ale’t-tasvīr: < Ar. Tasvir üzere.

a. (20b/02), (20b/07), (21a/11),
(21a/13), (21b/10), (22a/04)

[= 6]

‘ale’t-tertīb: < Ar. Sırasıyla, bir düzen
üzere.

a. (7a/04), (21a/03), (9a/05),
(9a/13)

[= 4]

‘aleyh: < Ar. Onun üzerine.

a. (5b/08), (7b/06), (9b/02),
(11a/10), (13b/09), (15b/07),
(17b/01), (17b/06), (19a/11),
(1b/12), (20b/05), (20b/09),
(20b/11), (21a/07), (21b/02),
(21b/08), (22a/03), (22a/06),
(22a/06), (22a/07), (22b/01),
(29b/04), (29b/10), (30a/08),
(31b/05), (32a/02), (32b/10),
(34a/02), (34a/13), (34b/10),
(35b/11), (36a/06), (36a/08),

(36a/12), (37a/13), (37b/12), (38b/06), (38b/11), (39a/02), (39a/06), (39a/10), (39b/01), (39b/07), (40a/04), (41b/03), (42b/13), (46b/06), (46b/08), (47b/05), (49a/06), (50a/01), (50b/11), (51a/12), (52a/03), (52a/09), (53a/04), (53b/03), (54a/06), (54a/10), (55a/12), (55b/01) a. + dutub (31a/06) a. + dür (41b/02), (44a/11), (49b/02), (51a/08), (51b/01), (52b/13), (53a/13), (55a/12) a. + ün (20b/12), (21a/04), (21a/05) [= 73]	[= 1] ‘alī: < Ar. Yüksek. a. (2a/06) [= 1] ‘ālim: < Ar. Çok okumuş, bilgin. a. + de (54b/08) [= 1] allah: < Ar. Tanrı, Allah. a. (1b/09) [= 1] allah te‘ālā: < Ar. Yüce Allah. a. (6b/06) a. + nuḡ (47a/10) [= 2] allah-u te‘ālā: < Ar. Yüce Allah. a. + nuḡ (47a/02) [= 1] alt: Bir nesnenin aşağıya bakan tarafı veya tabanı. a. + ına (16a/09), (21b/03), (22a/04), (22a/05), (22a/06), (31b/07), (33b/13), (36a/09), (38b/07) a. + ında (33b/03), (33b/03)
alın-: Alınmak, elde edilmek. a.-sa (36b/02), (36b/06), (36b/08), (37a/12), (37b/03), (37b/07) [= 6] ‘alī: < Ar. Üst, üstü, üzeri. a. (12b/10)	

a. + ından (34b/07), (8b/13)

[= 13]

altı: Beşten sonra gelen sayı, altı.

a. (13a/04), (13a/04), (13a/05),

(20a/08), (25b/01), (25b/01),

(28b/01), (47a/03), (47b/13),

(50b/05), (7b/05)

a. + dur (47a/03)

[= 12]

altı bin dört yüz on iki: Altı bin dört yüz

on iki.

a. (7b/05)

[= 1]

altın: *bk.* altun.

a. (2a/13), (54b/09)

a. + a (27a/12), (27a/12)

[= 4]

altıncı: Sıra sayılarında beşten sonra gelen sayma sayı.

a. (11a/11), (6a/03)

[= 2]

altı yüz: Altı yüz.

a. + üñ (55a/01)

[= 1]

altmışşar: Altı sayısının üleştirme sıfatı.

a. (35a/13)

[= 1]

altun: Altın madeni.

a. (33b/06), (34a/09), (34b/05),

(34b/12), (35a/06), (35a/13),

(35b/06), (36a/02)

[= 8]

‘amā: < Ar. Ama.

a. (1b/09)

[= 1]

a‘māl: < Ar. Ameller, amaçlar.

a. + üñüz (1b/13)

[= 1]

amālḥā: < Far. İşler, ameller.

a. + -yı (2a/09)

[= 1]

ā‘mām: < Ar. Amcalar.

a. (48b/06)

a. + a (48b/04)

a. + dur (48a/12)

[= 3]

‘amel: < Ar. 1. İş. 2. Niyet.

a. (10b/08), (11b/08), (13a/02),
(15b/10), (17a/01), (17a/01),
(49a/10), (9a/02)

a. + etmek (27a/10)

a. + i (10a/08), (44a/03)

a. + inün (53a/11)

a. + olınmaya (19a/04)

a. + ün (13a/02), (41b/13)

[= 15]

‘amīk: < Ar. Derin.

a. (12b/02)

[= 1]

‘ammā: < Ar. Genellikle, genel olarak.

a. (1b/09)

[= 1]

‘ammū: < Ar. Amca.

a. + sın (48a/05)

[= 1]

āmīn: < Ar. Müslümanların oynaylama
maksadıyla söylediği söz.

a. (3a/05)

[= 1]

‘amr: Matematik işlemlerinde kullanılan
temsili isimdir.

a. (40a/09), (40b/10), (40b/11),
(40b/12), (41a/05), (41b/08),
(41b/08), (42b/03), (42b/11),
(43a/03), (43a/06), (43b/04),
(43b/07), (43b/07), (44a/01),
(44a/06), (44b/01), (44b/03),
(44b/07), (52a/12), (52b/04),
(52b/09), (53a/07), (53b/05),
(53b/09), (53b/10)

a. + a (39b/13), (41b/10),
(43a/07), (43a/12), (44b/05),
(44b/07)

a. + ıla (42a/07), (42a/09)

a. + uñ (42a/06), (42a/13)

[= 36]

‘amū: < Ar. Amca.

e. + n (51b/07)

[= 1]

ana: Anne.

a. (47b/01), (47b/01), (47b/02)

[= 3]

anaṭolı: < Yun. Anadolu.

a. + kañārı (30a/09), (30a/10)

[= 2]

anaṭolī kaṇṭārī: < Yun. + Ar. Anadolu kantarı.

a. (30a/10), (30a/10)

[= 2]

ancaḳ: “Yalnızca” anlamında, sınırlama anlatan bir söz

a. (32a/12)

[= 1]

ançün: Onun için.

a. (47a/13)

[= 1]

anunçün: Onun için.

a. (16b/13)

[= 1]

‘ankebüt: < Ar. Böcek.

a. (24a/11)

[= 1]

aṇla-: Anlamak.

a.-r (6b/03)

[= 1]

‘arab: < Ar. Arap.

a. (4a/05)

[= 1]

‘arabī: < Ar. Arapça, Arap.

a. (22a/03), (22a/08), (2a/06),
(3b/12), (3b/13), (4a/05)

a. + nūṇ (3b/12), (4a/02), (5b/05)

[= 8]

ārāyende: < Far. Düzen verici, süsleyici.

a. + sin (2b/10)

[= 1]

ard: Arka.

a. + édüb (14b/06), (14b/07)

[= 2]

arpa: “Arpa tanesi” ağırlık birimi olarak bir miskalin 1/96’sına denktir, ortalama olarak 0,05 gr. eder

a. (26b/12), (28a/12), (28b/04),
(28b/06), (28b/11), (29a/01),
(29a/04), (29a/07), (29a/10),
(29a/12)

a. + da (29a/11)

[= 11]

arşun: < Far. 65 santimlik eski bir uzunluk ölçüsü.

a. (23b/11), (24a/009), (24a/08),
(24b/04), (24b/04), (24b/10),
(25a/03), (25b/02), (26a/04),

(26a/11), (26a/11), (26b/06),
(26b/06), (26b/06), (26b/07),
(26b/08), (26b/08), (26b/09),
(27a/02)

a. + dan (25a/03), (25a/07),
(25a/11), (25b/01), (25b/04),
(25b/06), (25b/13)

a. + 1 (23b/12), (23b/12),
(24a/009), (24a/10), (24b/05),
(24b/05), (24b/10), (24b/11),
(25a/09), (25a/12), (25b/12),
(26a/03), (26a/09), (26a/11),
(26b/01), (26b/09), (26b/10)

a. + ıñ (25a/02)

a. + ıla (25b/05)

a. + uñ (24b/02), (25a/05),
(26b/13)

[= 48]

art: Arka, geri.

a. + a (30b/03)

[= 1]

aş‘āb: < Ar. Çok zor, güç.

e. + -ı (2a/09)

[= 1]

‘aṣābe: < Ar. Baba tarafından akraba olanlar.

a. + dūr (48a/07)

[= 1]

āsān: < Far. Kolay.

a. (13b/13), (23a/04), (27a/10),
(33a/01), (54b/10)

a. + ola (32a/09)

a. + olmaz (33a/08)

a. + turur (40a/12), (41a/08)

[= 9]

ā‘ṣār: < Ar. Yüzyıllar, asırlar.

a. (2a/05)

a. + -ı muḥāsebān (5b/04)

[= 2]

aşıl: < Ar. Ana, asıl, temel.

a. (25b/10), (27a/11), (31b/07),
(37b/04), (40b/08), (49b/02),
(55b/05)

a. + da (51a/04), (51b/05),
(52b/02), (53b/07)

a. + dan (4a/01)

a. + dur (3b/13), (53a/06)

a. + olan (37a/12)

[= 16]

‘asīr: < Ar. Zor, güç, zahmetli.

a. + ü'l-fehm (5b/07)

a. + ü'l-fehmdür (5b/05)

[= 2]

aşl: *bk.* aşıl.

a. (12a/11), (8b/07), (8b/09)

a. + -ı kādīmdür (2a/11)

a. + -ı māl (11a/10), (40a/12),

(41a/04), (42a/02), (42a/05),

(47b/11), (48a/02), (49b/03),

(49b/08), (54b/01), (8b/04),

(9b/03)

a. + -ı mālđan (8b/01), (21a/01)

a. + -ı mālđur (8b/03)

a. + -ı mālına (20b/04)

a. + -ı mālun (8b/07), (9a/01)

[= 22]

aşlahu'l-lah: < Ar. Allah ıslah etsin.

a. (2a/09)

[= 1]

aşl-ı māl: < Ar. Ana mal.

a. (8b/01), (11a/10), (40a/12),

(41a/04), (42a/02), (42a/05),

(47b/11), (48a/02), (49b/03),

(49b/08), (54b/01), (8b/04),

(9b/03)

a. + dan (21a/01)

a. + dur (8b/03)

a. + ına (20b/04)

a. + un (8b/07), (9a/01)

[= 17]

aşlī: < Ar. Asıl, esas.

a. (1b/09)

[= 1]

‘aşer: < Ar. On.

a. (39b/07), (45a/04)

a. + in (50a/05)

a. + üç (46b/01), (46b/01),

(49b/13)

[= 6]

‘aşerāt: < Ar. Onlar.

a. (11b/05), (11b/06), (12a/01),

(15a/10), (15b/03), (18b/07),

(22b/04), (25b/09), (33b/11),

(33b/12), (34a/10), (34b/04),

(35b/05), (37a/04), (37a/06),

(4a/09), (6b/10), (8a/03), (8a/05),
(8b/09)

a. + a (14b/13), (17b/12),
(30b/09), (9a/03)

a. + dan (11b/06), (16a/02),
(30b/03), (7b/12), (8a/01)

a. + den (8a/03)

a. + ı (17b/12), (26a/13),
(29b/10), (35a/08)

a. + ıla (16a/03)

a. + ın (11b/04), (16b/07)

a. + ına (16b/05), (16b/09),
(16b/11), (9a/11)

a. + ının (7b/13)

a. + i (4a/02)

a. + ların (18a/04)

a. + larının (17b/09), (18a/02)

a. + -ı (10b/09), (14b/07),
(15a/01), (35b/01), (7a/01)

a. + -ı mi'ât-ı ulûf-ı mi'ât-ı ulûf
(5a/10)

a. + -ı mi'ât-ı ulûf (4b/07)

a. + -ı ulûf (10a/08), (11b/13),
(4b/03)

a. + -ı ulûf-ı mi'ât-ı ulûf (5a/03)

a. + -ı (37a/09)

[= 58]

'aşerât-ı mi'ât-ı ulûf-ı mi'ât-ı ulûf: < Ar.

Yüz milyar.

a. (5a/10)

[= 1]

'aşerât-ı mi'ât-ı ulûf: < Ar. Bir milyon.

a. (4b/07)

[= 1]

'aşerât-ı ulûf: < Ar. On bin.

a. (4b/03)

[= 1]

'aşerât-ı ulûf-ı mi'ât-ı ulûf: < Ar. Bir
milyar.

a. (5a/03)

[= 1]

'aşir: < Ar. Onda bir.

a. (27a/04), (36a/13), (37b/12),

(3b/06), (44b/09), (45a/12),

(45b/07), (45b/10), (46a/03),

(46a/04), (46a/07), (49b/11),

(49b/12)

[= 13]

at-: Atmak.

a.-ub (9a/03)

[= 1]

ata: Baba.

a. (47b/01), (47b/01), (47b/03),
(47b/03)

a. + dur (47b/01), (47b/02)

a. + ya (47b/13)

[= 7]

ateş: < Far. Od, ateş.

a. + -i (1b/11)

[= 1]

āʿıf: < Ar. Meyleden.

a. + ola (45a/08)

[= 1]

ʿāṭıfa: < Ar. Atıf edici.

a. + a (45a/06)

a. + da (45a/08)

[= 2]

ʿavl: < Ar. Miras meselelerinde
muayyen pay sahiplerinin payları
toplamlarının meselenin ortak paydasını
aşması hâli.

a. (46b/10)

a. + e (46b/12)

a. + olanları (48b/09)

[= 3]

ʿavrat: < Ar. Kadın, zevce.

a. + a (47b/13)

a. + dan (47a/01)

a. + dur (47a/13)

a. + lardur (47a/12)

[= 4]

ʿavn-i ḳarīm: < Ar. Sahib olanın
(Allah'ın) yardımıyla.

a. + ile (55b/10)

[= 1]

ay: Ay, 30 gün.

a. (54b/05)

[= 1]

ʿayān: < Ar. Görünen, ortada.

a. + a (2b/08)

[= 1]

āʿyān: < Ar. Açık, aşikar olma, gözle
görünür olma.

a. + ı (2a/09)

[= 1]

ayār: bk. ʿiyār.

a. (33a/04)
[= 1]
‘āyid: < Ar. İlgili, ilişkili, dolaylı.
a. (13a/12)
a. + olursa (47b/12)
[= 2]
‘ayn: < Ar. Asıl.
a. (52a/04)
[= 1]
az: Miktarı fazla olmayan.
a. (41a/12)
[= 1]
a‘zam: < Ar. Büyük.
a. (2b/13)
[= 1]
‘azīm: < Ar. Büyük.
a. + dür (2a/11)
[= 1]
‘azviye: < Ar. Oran.
a. + sinde (2b/06)
[= 1]
-B-
ba‘d: < Ar. Sonra.
b. (16a/03), (46b/10), (54a/08)

b. + e’t-ṭarḥ (18a/01)
b. + ü’d-ḍarb (16b/07)
b. + ü’t-ṭarḥ (18a/04)
[= 6]
ba‘dāzān: < Ar. Ondan sonra.
b. (7b/10), (8b/08), (16b/03),
(21a/06), (40b/07), (42a/08),
(53b/05), (50a/11), (52a/05),
(52a/13), (55a/13)
[= 11]
ba‘de: *bk.* ba‘d.
b. (46a/06), (54b/13)
[= 2]
ba‘dū’d-ḍarb: < Ar. Çarpma işleminden
sonra.
b. (16a/09), (19b/13)
[= 2]
ba‘dū’l-ḥarc: < Ar. Çıkarma işleminden
sonra.
b. (8a/13)
[= 1]
ba‘dū’l-iḥrāc: < Ar. Sonucu çıkardıktan
sonra.
b. (49b/13), (53a/08), (55a/08)

[= 3]

bahā: < Far. Kıymet, değer, paha.

b. (19b/12), (26b/10), (27b/03),
(28a/07), (28b/07), (29a/05),
(2b/07), (33b/08), (34b/12),
(55a/03), (55a/07)
b. + dur (54b/13), (55a/01),
(55a/09)
b. + ède (17b/04)
b. + èder (16a/13), (18a/07),
(19b/09), (28a/01), (29a/07),
(29a/10), (29a/13), (32a/13),
(36a/03)
b. + ları (18a/09), (18a/09)
b. + olur (29a/08)
b. + sı (16a/10), (26b/12),
(55b/04)
b. + sı (16a/06), (17a/06),
(17a/12), (18a/13), (19b/07),
(19b/10), (20a/02), (20a/03),
(20a/08), (23b/11), (26b/04),
(26b/13), (27a/02), (27a/04),
(30a/13), (31b/13), (38b/09),

(38b/13), (54b/11), (55b/04),
(55b/04)

b. + sıdır (31b/07)
b. + sıdur (14b/04), (31a/09),
(31b/11), (55a/06)
b. + sın (17a/03), (33b/13),
(34b/08)
b. + sıyıla (23b/09), (24a/01),
(24b/03), (24b/07), (24b/12),
(25a/02), (25a/06), (25a/10),
(25a/13), (25b/03), (25b/05),
(25b/12), (26a/03), (26a/09),
(26b/01), (26b/11), (27b/12),
(28a/04), (28a/09), (28b/01),
(28b/09), (29a/06), (29a/08),
(29b/01), (30b/05), (30b/11),
(31a/01), (31a/11), (32b/04),
(32b/06), (32b/09), (34a/04),
(34a/11), (34b/01), (35a/02),
(35a/09), (35b/03), (35b/10),
(35b/13), (36a/05)

[= 97]

baḥs: bk. baḥs.

b. + ü'ş-şeri'ü'ş-şerīf (48b/01)

[= 1]

baḥṣ: < Ar. Bahis, konu.

b. (47b/04)

b. + -i (47b/03)

[= 2]

baḥṣ: < Far. Kısım, parça.

b. (25b/01)

b. + ına (25a/04), (25a/08),
(25b/04), (26a/07)

b. + ından (25a/04), (25a/08),
(26a/07)

b. + ının (25b/07)

b. + ının (26a/01), (26a/01)

b. + ıyıla (25b/06)

[= 12]

baḳ-: Bakmak.

b.-ub (54b/03)

[= 1]

bāḳī: < Ar. Artık, artan, fazla, geri kalan.

b. (8a/11), (8a/13), (8b/03),
(8b/05), (8b/12), (8b/13),
(9a/08), (9a/10), (10a/10),
(10a/13), (12a/11), (13b/12),

(15a/07), (16a/11), (17a/06),
(18b/01), (18b/07), (18b/08),
(18b/09), (18b/10), (19a/05),
(19a/09), (21a/02), (21a/03),
(28a/03), (30a/09), (34a/06),
(36a/01), (37a/06), (37b/11),
(42a/01), (44b/06), (48a/11),
(48b/07), (52a/02), (52b/13),
(55a/02), (55a/09), (55a/11),
(55b/08), (8a/11), (8a/13),
(8b/03), (8b/05), (8b/12),
(8b/13), (9a/08), (9a/10)

b. + ḳala (45a/13)

b. + ḳalan (12a/02), (37b/10),
(9b/03)

b. + ḳalanın (11a/08)

b. + ḳalmaya (46b/07)

b. + ḳalur (9a/07), (9a/07),
(19a/10), (20a/09), (21a/10),
(21b/05), (21b/11), (22a/02),
(22a/09), (22a/12), (37b/06),
(40a/10), (40b/01), (44b/06),
(52a/07), (54b/13), (55a/07),
(55a/09)

b. + k�alursa (40b/05), (55b/01)	[= 1]
b. + k�ılmaya (45a/11)	b��������: < Ar. + T. Kalansız.
b. + k�ılunan (48a/01)	b. + d��r (47b/07)
b. + lere (22a/08)	[= 1]
b. + n��� (8b/06), (8b/08), (8b/10), (9a/08), (9a/13)	b����: < Ar. Duyan, bilen, g��ren.
b. + olan (36a/09)	b. (55a/01)
b. + olmaya (27b/05)	[= 1]
b. + si (20a/13)	b����: < Ar. Akıl ve akıllılık.
b. + sin (10b/06), (40a/06), (8b/10)	b. (2b/08)
b. + yi (53a/08)	[= 1]
[= 81]	b����: < Ar. Birtakım, birkaç, bazı, kimi.
b����: <i>b��.</i> b����.	b. (13a/01), (13b/13), (14b/06), (14b/08), (23b/01), (27b/01), (27b/01), (2a/02), (2a/06), (2a/06), (45a/08), (51a/02), (8a/12)
b. + -i (18b/11)	b. + lar (38a/13), (38b/02)
b. + -i evvel (52a/08)	[= 15]
b. + -i ����� (52a/07)	b������: < Far. + Ar. Pek ��ok, a����, son derecede, pek ziyade.
b. + -i ������� (52a/09)	b. (54b/03)
[= 4]	b. + ��'l-v����b (2b/01)
b����: < Ar. Artan, geri kalan, artık.	b. + ��'l-m������'l-����� (3a/01)
b. + -i (18b/08)	[= 3]
[= 1]	
b������: < Ar. + T. Kalanlı.	
b. + d��r (47b/07)	

beher: < Far. Her, her bir, her biri.

b. (33b/07)

[= 1]

bekr: < Ar. Hesaplamalar sırasında kullanılan temsili bir isim.

b. (40a/09), (40b/10), (40b/12),

(40b/13), (41a/05), (41b/09),

(41b/09), (42a/08), (42b/03),

(42b/11), (43a/03), (43a/06),

(43b/04), (43b/11), (44a/02),

(44a/06), (44b/01), (44b/03),

(52a/13), (52b/06), (52b/09),

(53a/07), (53b/06), (53b/09),

(53b/10)

b. + den (45a/09)

b. + e (39b/13), (41a/10),

(41b/11), (42b/01), (43a/08),

(43a/12), (44b/05)

b. + in (42b/01)

[= 34]

bel-küllihî: < Ar. Hepsi, tamamı.

b. (18b/04)

[= 1]

benât: < Ar. Kızlar.

b. (48a/06), (48b/11), (49b/07)

b. + dur (48a/10), (49a/09)

b. + in (48b/10)

b. + ına (48b/04)

[= 7]

bend: < Far. Bağ, bağlama.

b. (2b/06)

[= 1]

ber: < Far. Üzeri, üzere.

b. (45a/06)

[= 1]

berāber: < Far. Birlikte.

b. (22a/01)

b. + inde (21b/04)

b. + ola (27a/11)

b. + olsa (28a/11)

[= 4]

berīn: < Far. En üstün, en yüce.

b. (7b/02), (7b/10), (8a/07),

(8b/06), (9a/13), (9b/04),

(9b/09), (9b/12), (10a/07),

(10a/10), (10a/13), (10b/02),

(10b/08), (11a/01), (11a/10),

(11a/13), (11b/07), (11b/12),

(12a/03), (12a/07), (12a/11),
(12b/05), (13a/03), (13a/11),
(13b/03), (13b/05), (14a/01),
(14b/02), (15a/04), (15a/10),
(15b/03), (15b/10), (16a/01),
(16a/05), (16a/10), (17a/01),
(17a/06), (17a/09), (17a/12),
(17b/02), (17b/04), (18a/05),
(18a/07), (18a/12), (18b/11),
(18b/12), (19a/02), (19b/03),
(19b/09), (19b/12), (20b/10),
(21a/09), (21b/02), (21b/03),
(21b/09), (21b/13), (22a/11),
(25a/13), (26a/04), (26a/08),
(26a/13), (28a/08), (28b/02),
(28b/03), (28b/08), (28b/10),
(29a/06), (29a/13), (29b/05),
(29b/09), (31a/01), (31a/03),
(31a/06), (31a/11), (31a/12),
(31a/13), (31b/03), (31b/13),
(32a/01), (32b/05), (32b/07),
(32b/09), (33a/11), (34a/13),
(35a/03), (35b/01), (35b/07),
(35b/10), (35b/11), (37b/09),

(38a/06), (39b/13), (40a/03),
(40b/07), (40b/09), (41a/04),
(41a/05), (41a/10), (41b/01),
(41b/03), (42a/03), (42a/05),
(42b/02), (42b/04), (42b/11),
(43a/02), (43b/03), (44a/09),
(44a/13), (45a/11), (45b/09),
(46a/09), (46a/11), (46b/02),
(48a/02), (48a/04), (48b/04),
(49a/04), (49a/05), (49a/09),
(49b/06), (49b/12), (4a/06),
(50a/01), (50a/03), (50a/05),
(50a/11), (51b/02), (52b/04),
(52b/05), (52b/06), (52b/10),
(53a/02), (53a/03), (53a/09),
(53b/10), (54a/05), (54a/07),
(54a/09), (54a/10), (54a/11),
(54a/13), (55b/02)

b. + ü'l-maḳām (44a/06)

[= 144]

bes: <Far. Yeter, kâfi, tamam.

b. + dūr (32a/02)

[= 1]

bes: bk. pes.

b. (13a/12)

[= 1]

best: <Far. Dügüm.

b. + édüb (25b/12)

[= 1]

bêş: Dörtten sonra gelen sayı, beş.

b. (11b/03), (15b/11), (24b/03),

(24b/03), (24b/05), (24b/10),

(25a/03), (25a/05), (25a/09),

(25a/11), (25a/12), (25b/01),

(25b/02), (25b/12), (25b/13),

(26a/04)

b. + den (15b/11), (16a/01)

b. + i (12a/04), (15a/04)

b. + in (15b/11)

b. + inci (9b/06)

b. + iz (12b/10)

b. + üñ (10b/10), (12a/01)

[= 25]

bêş biñ: Beş bin.

b. (13a/12)

[= 1]

bêşinci: Dörtten sonra gelen sayma sayısı. Beşinci.

b. (6a/02)

[= 1]

beşir: Hesaplamalarda kullanılan temsili bir isim.

b. (40b/10), (41a/01), (41a/02),

(41a/06), (43b/04), (43b/09),

(43b/09), (43b/11), (44a/02),

(44a/07), (44b/01), (44b/03)

b. + e (40a/10), (43a/12),

(44b/05)

[= 15]

bêşiz: Beşiz, beşli.

b. (13a/04), (13a/04), (13a/05),

(13a/05), (13a/06), (13a/07),

(13a/10), (20a/09)

b. + den (20a/07)

b. + dür (13a/06), (20a/07)

b. + e (13a/10)

b. + i (13a/07), (20a/08)

b. + üñ (20a/08)

[= 15]

beşr: bk. beşir.

b. (41b/09)

b. + e (40a/01), (42b/12)

[= 3]

beyân: < Ar. Açıklama, bildirme.

b. (15b/06), (19a/12), (23b/03),
(3b/11), (46b/08), (5b/08)

b. + a (2b/08)

b. + édelüm (19b/01), (29b/12),
(30a/12), (33b/05), (34a/08),
(34b/05), (35b/06), (36a/02),
(45a/03), (47b/06), (51a/02),
(51b/13)

b. + éder (48b/09)

b. + étmişdür (54b/10)

b. + ında (3a/12), (55b/10)

b. + ındadur (11a/11), (12b/01),
(13b/10), (14a/12), (19a/12),
(20b/02), (22b/04), (27a/05),
(29b/11), (32b/11), (36b/01),
(37b/13), (39b/08), (3b/12),
(42b/06), (44b/10), (46b/09),
(50b/12), (5b/09), (7b/07),
(8a/12), (9b/06)

b. + olındı (12a/08), (55b/08)

b. + olunur (9b/07)

b. + ü'd-ďarbü'l-şihāh (14a/11)

b. + ü'l-ā'dadü'l-erba'au'l-

mütenāsibe (3b/08)

b. + ü'l-cem'ü'l-küsür (3b/08)

b. + ü'l-cem'ü's-şihāh (7b/07)

b. + ü'l-emdād (3b/04)

b. + ü'l-ĥavādiş (3b/10)

b. + ü'l-ĥatāyīn (50b/11)

b. + ü'l-istiĥrāc-ı maĥāric
(44b/10)

b. + ü'l-ĥantār (3b/05)

b. + ü'l-kitābeyn (3b/11)

b. + ü'l-küsürātü'l-derāhim
(12b/13)

b. + ü'l-lezzā' (3b/06)

b. + ü'l-mişĥāl (3b/07)

b. + ü'r-rüsümāt (3b/06)

b. + ü't-taĥsīm (3b/04), (42b/05)

b. + ü't-taĥsimü's-şihāh (20b/01)

b. + ü't-tanşīf (9b/05)

b. + ü't-taž'īf (11a/11)

b. + ü'z-zirā' (22b/04)

b. + -ı (13b/09), (27a/05),
(29b/10), (32b/11), (37b/12),
(3a/12), (3a/13), (3b/01),

(3b/02), (3b/02), (3b/03),
(3b/03), (3b/09), (3b/10)

b. + -1 kısmetü'l-ğuremā
(39b/08)

b. + -1 rüsümāt (36a/13)

[= 84]

beyānū'l-cem': < Ar. Çarpmanın
açıklaması.

b. (3a/13)

[= 1]

beyānū't-taz'if: < Ar. İki kat etmenin
açıklaması.

b. (3b/01)

[= 1]

beyānū't-tefrīk: < Ar. Çıkarma
işleminin açıklaması.

b. (3a/13), (8a/11)

[= 2]

beynū'n-nās: < Ar. İnsanlar arasında.

b. (22b/05), (27a/06), (2b/07)

[= 3]

beyt: < Ar. İki mısradan oluşan nazım
birimi.

b. (2a/03), (2b/04), (2b/11),
(3a/04), (3a/09), (44a/11)

[= 6]

bi-'avni'l-lah: < Ar. Allah'ın
yardımıyla, izniyle.

b. (56a/01)

[= 1]

bil-: Bilmek.

b.-di (54b/07)

b.-dikden (20b/06), (32a/07),
(33a/06), (33b/04), (48a/13),
(49a/06)

b.-dük (23b/03), (38a/05)

b.-dükden (22b/10), (45a/13)

b.-düm (2a/02)

b.-dün (14b/03)

b.-esin (23b/08), (26b/08)

b.-gil (11a/01), (12b/02),

(13a/02), (14b/03), (14b/12),

(19b/02), (22b/06), (23a/02),

(24a/11), (27a/06), (32a/04),

(44b/10), (45a/01), (45a/09),

(47a/02), (47a/11), (47b/06),

(49a/04), (4a/02), (5b/10),
(7b/08), (8b/04)
b.-mek (10b/04), (11a/08),
(11a/12), (11b/09), (12a/07),
(12a/10), (12b/01), (12b/13),
(13a/03), (15a/03), (15a/09),
(15b/02), (15b/08), (16a/08),
(16a/13), (17a/04), (17a/10),
(17b/04), (18a/10), (18b/06),
(19b/01), (19b/03), (19b/09),
(19b/12), (20a/03), (22a/13),
(22a/13), (22b/05), (23a/01),
(24a/03), (27a/06), (28b/07),
(29a/07), (29b/03), (29b/08),
(29b/11), (30a/02), (30b/09),
(32a/03), (32b/12), (33a/11),
(33b/08), (34a/08), (34b/13),
(36a/03), (36b/01), (36b/03),
(36b/06), (36b/09), (37b/03),
(38a/03), (38b/06), (38b/10),
(39a/01), (39a/05), (39a/09),
(39b/01), (39b/05), (40a/02),
(40b/05), (41a/13), (41b/13),
(42a/12), (44b/11), (45a/13),

(45b/03), (45b/07), (45b/12),
(46a/02), (46b/04), (47b/11),
(48a/04), (48b/02), (48b/13),
(49a/02), (49b/11), (51a/04),
(52b/02), (53a/07), (53a/10),
(53a/12), (53b/08), (54a/13),
(7b/02), (7b/09), (8a/10),
(8b/12), (9b/02), (9b/08), (9b/13)
b.-mekdür (14b/01), (20b/13),
(38a/08), (38a/09), (38a/10),
(38b/04), (8b/02)
b.-mesün (24b/08), (24b/13),
(26a/05)
b.-üb (2a/13)
b.-ürsün (14b/13)
[= 139]

bilā: < Ar. Arapça kelimelerin başına
getirilen -sız, -siz eki.

b. (38a/10), (38a/10), (42b/10),
(47b/05)

b. + -şığar (27b/02)

[= 5]

bilā-‘avl: < Ar. ‘avlsiz olma durumu, *bk.*
‘avl.

b. (46b/12), (48b/07)
[= 2]
bilā-redd: < Ar. Reddedilmeden.
b. (14b/08)
[= 1]
bildür-: Bildirmek.
b.-mek (48a/13)
[= 1]
bile: Aynı zamanda; da, de, dahi.
b. (52a/01)
[= 1]
bilge: Bilen kişi, alim.
b. (50b/10)
[= 1]
bi'l-ḥayr: < Ar. Hayırla.
b. (3a/04)
[= 1]
bilin-: Bilinmek.
b.-mek (28a/11), (47a/02)
[= 2]
bin: < Ar. Oğul, oğlu.
b. (3a/02)
[= 1]
biṅ: Bin.

b. (4b/01), (4b/13), (6a/07),
(6b/04), (6b/07), (15a/08),
(15a/11), (15b/02), (18a/09),
(18b/01), (22b/10), (41a/09),
(54b/04), (54b/05), (54b/12),
(55a/06)
b. + den (54b/06), (55a/02)
b. + dür (55a/01), (55a/08),
(6a/02)
[= 21]
biṅ iki: Bin iki.
b. (7b/04)
[= 1]
bir: Bir, sayı.
b. (1b/09), (2b/08), (6b/04),
(7b/02), (7b/08), (7b/13),
(8a/04), (8a/12), (8a/13), (8a/13),
(8b/05), (9a/05), (9a/05),
(9b/06), (9b/07), (9b/07),
(9b/07), (9b/09), (9b/10),
(9b/11), (10a/03), (10a/10),
(10a/10), (10a/12), (10a/13),
(10b/06), (10b/11), (11a/02),
(11a/02), (11a/03), (11a/11),

(11b/02),	(11b/02),	(11b/08),	(22a/02),	(22a/05),	(22a/07),
(12a/01),	(12a/06),	(12a/06),	(22a/07),	(22a/10),	(22b/07),
(12a/06),	(12b/02),	(12b/03),	(22b/08),	(22b/11),	(23a/03),
(12b/04),	(12b/05),	(12b/10),	(23b/02),	(23b/04),	(23b/05),
(13b/03),	(13b/04),	(13b/04),	(23b/06),	(23b/06),	(23b/08),
(13b/06),	(14a/05),	(14a/06),	(23b/08),	(23b/10),	(23b/11),
(14a/06),	(14a/09),	(14a/10),	(23b/12),	(23b/13),	(23b/13),
(15a/02),	(15a/05),	(15a/08),	(24a/04),	(24a/06),	(24b/01),
(15b/01),	(15b/07),	(15b/10),	(25a/05),	(25a/08),	(25a/09),
(16a/02),	(16a/04),	(16a/07),	(25a/12),	(25b/02),	(25b/05),
(16a/07),	(16a/13),	(16b/06),	(25b/07),	(25b/12),	(26a/02),
(16b/08),	(16b/09),	(16b/10),	(26a/08),	(26b/07),	(26b/13),
(16b/12),	(16b/13),	(17a/03),	(27a/01),	(27a/07),	(27a/08),
(17a/04),	(17a/08),	(17a/09),	(27b/02),	(27b/04),	(27b/05),
(17a/10),	(17b/03),	(17b/03),	(27b/08),	(27b/09),	(27b/12),
(18a/06),	(18a/06),	(18a/07),	(27b/13),	(28a/06),	(28a/10),
(18b/06),	(18b/07),	(19a/03),	(28a/11),	(28b/06),	(28b/07),
(19a/06),	(19a/07),	(19b/08),	(28b/09),	(29a/11),	(29b/04),
(19b/11),	(19b/11),	(20a/02),	(29b/12),	(29b/13),	(2a/02),
(20a/10),	(20a/13),	(20b/09),	(30a/01),	(30a/02),	(30a/04),
(20b/09),	(20b/11),	(20b/11),	(30a/05),	(30a/05),	(30a/07),
(20b/12),	(21a/02),	(21a/06),	(30a/13),	(30b/01),	(30b/01),
(21a/08),	(21a/10),	(21b/05),	(30b/04),	(30b/05),	(30b/06),
(21b/06),	(21b/09),	(21b/11),	(30b/10),	(30b/11),	(31b/11),

(32a/04), (32a/09), (32a/13),
 (33a/01), (33a/02), (33a/04),
 (33a/06), (33a/10), (33a/10),
 (33a/11), (33a/11), (33a/11),
 (33a/13), (33b/06), (33b/06),
 (33b/11), (33b/13), (34a/01),
 (34b/05), (34b/07), (36a/01),
 (36a/13), (36b/02), (36b/03),
 (36b/04), (36b/12), (36b/12),
 (36b/12), (36b/13), (37a/01),
 (37a/02), (37a/04), (37a/05),
 (37a/05), (37a/07), (37a/08),
 (37a/09), (37a/10), (37b/05),
 (38a/02), (38a/10), (39a/04),
 (39a/04), (39b/09), (40a/11),
 (41b/12), (42b/06), (43a/10),
 (44a/04), (44a/04), (44b/11),
 (45a/06), (45a/11), (46b/02),
 (46b/09), (47a/05), (47a/05),
 (47a/12), (47a/12), (47b/01),
 (47b/01), (47b/02), (47b/02),
 (47b/03), (47b/07), (48a/01),
 (48a/04), (48a/08), (48a/11),
 (48a/13), (48b/01), (48b/09),

(48b/13), (49b/08), (49b/09),
 (4a/01), (4a/07), (50a/08),
 (50b/06), (50b/13), (51a/02),
 (51a/03), (51a/06), (51a/13),
 (51b/06), (51b/08), (52a/10),
 (52a/10), (52a/11), (52a/13),
 (53a/10), (53b/05), (53b/08),
 (53b/11), (54a/08), (54b/03),
 (54b/06), (5b/12)
 b. + den (11b/02), (14b/12),
 (30b/03)
 b. + dür (5b/12)
 b. + er (14b/11), (16b/13),
 (21b/05), (22a/06), (55b/12)
 b. + i (10a/10), (10b/11),
 (18b/03), (53a/11), (54b/03),
 (54b/03), (9a/09)
 b. + ide (18b/07), (19a/01)
 b. + in (15b/04), (15b/05),
 (47b/13), (7b/13)
 b. + iñ (21b/08)
 b. + inci (12a/05), (20b/02),
 (20b/03), (6a/10)
 b. + inden (16b/12)

b. + ine (15a/11), (15a/12),
(21a/01), (21a/02), (39b/10),
(42b/08), (47b/12), (48b/13),
(50a/11)

b. + inün (2a/07), (42b/02),
(45b/11), (45b/11), (54b/03)

b. + isi (19b/02), (9a/04)

b. + isin (9a/03), (9a/11)

b. + isinde (20a/12)

b. + isinün (20b/13)

b. + ün (26b/04), (54a/09)

b. + ünün (20a/02)

[= 324]

birbir: *bk.* birbir.

b. (42a/10)

b. + e (31b/06)

[= 2]

birbiri: Birbiri.

b. (16a/09)

b. + de (53b/04)

b. + nde (53a/04)

b. + nden (52a/06)

b. + ne (14b/01), (18a/09),

(38a/03), (7b/12)

b. + nün (15b/09), (26a/13),
(45b/13), (7b/09), (8b/13)

b. + yile (12b/12), (18b/13)

[= 15]

bir buçuk: Birin yarı katı olan sayı. Bir buçuk.

b. (26b/06), (28b/06), (28b/08),
(33a/04)

[= 4]

birik-: Birikmek.

b.-medü (52a/12)

[= 1]

birinci: Sayma sayıların ilki, birinci.

b. (14b/10), (6a/04)

[= 2]

birkaç: Belirsizlik sıfatı, birkaç.

b. + dan (21b/03)

[= 1]

birle: İle.

b. (19a/13), (20a/13)

[= 2]

bi'ş-şevāb: < Ar. Doğrusuyla.

b. (3a/12)

[= 1]

bî-vefâ: <Far. + Ar. Yetersiz.

b. (39b/10)

b. + olan (42b/08)

[= 2]

biz: Biz.

b. (26b/09), (26b/13)

[= 2]

boz-: Bozmak. Büyük olanı küçük birimlere bölmek.

b.-asın (25a/01), (29a/13),

(31a/02), (31a/12)

b.-asun (29a/10)

b.-ub (37b/10)

[= 6]

böyle: Böyle. Bu şekilde.

b. (33a/11), (33a/12), (33a/12),

(37a/03), (39b/13), (48b/09)

b. + ce (11b/07)

[= 7]

bu: Bu.

b. (2a/01), (2a/01), (2a/03),

(2a/03), (2a/08), (2a/13), (2b/02),

(2b/02), (2b/06), (2b/10),

(2b/10), (2b/12), (4a/02),

(4a/05), (5b/01), (5b/05),

(5b/07), (5b/08), (5b/09),

(5b/12), (5b/13), (6a/01),

(6a/02), (6a/03), (6a/04), (6a/05),

(6a/06), (6a/08), (6a/09), (6a/10),

(6a/12), (6a/13), (7b/01),

(7b/07), (7b/08), (7b/11),

(8a/07), (8a/08), (8a/10), (8a/11),

(8b/02), (8b/02), (9a/05),

(9a/12), (9b/01), (9b/02),

(9b/06), (10a/07), (10b/12),

(11a/02), (11a/07), (11a/11),

(11b/01), (11b/02), (11b/02),

(11b/07), (11b/11), (12a/08),

(12a/09), (12a/09), (12b/01),

(12b/01), (12b/03), (12b/04),

(12b/09), (12b/10), (12b/11),

(12b/13), (13a/01), (13a/03),

(13a/04), (13a/12), (13b/08),

(13b/08), (13b/09), (13b/10),

(14a/01), (14a/03), (14a/08),

(14a/10), (14a/11), (14b/03),

(15b/06), (15b/06), (16a/04),

(17a/13), (17b/01), (17b/05),

(18a/05),	(18a/09),	(18a/11),	(33a/09),	(33a/10),	(33a/13),
(18b/02),	(18b/03),	(18b/05),	(33b/01),	(33b/02),	(33b/10),
(18b/05),	(19a/03),	(19a/08),	(34a/12),	(34b/08),	(35a/01),
(19a/11),	(19a/12),	(19b/04),	(35a/03),	(35b/02),	(36a/04),
(19b/09),	(19b/10),	(1b/10),	(36a/10),	(36a/13),	(36b/09),
(1b/11),	(20a/04),	(20a/08),	(37a/01),	(37a/01),	(37a/03),
(20a/11),	(20a/11),	(20a/12),	(37a/11),	(37b/12),	(37b/13),
(20a/12),	(20a/13),	(20b/03),	(37b/13),	(38a/06),	(38a/07),
(20b/06),	(22a/02),	(22b/03),	(38a/07),	(38a/08),	(38a/08),
(22b/04),	(22b/04),	(22b/05),	(38a/08),	(38a/09),	(38a/10),
(22b/10),	(22b/13),	(23a/02),	(38a/11),	(38b/03),	(39b/03),
(23a/05),	(23b/01),	(23b/01),	(39b/08),	(3a/05),	(3a/07),
(23b/02),	(24a/06),	(24b/02),	(3a/11),	(3b/11),	(3b/12),
(25b/11),	(26a/03),	(26a/09),	(40a/06),	(40a/11),	(40b/02),
(26b/01),	(27a/05),	(27a/05),	(40b/02),	(41a/07),	(41a/09),
(27a/10),	(27b/01),	(28a/11),	(41a/11),	(41b/01),	(41b/04),
(28a/13),	(28b/01),	(28b/08),	(41b/12),	(41b/13),	(42a/03),
(29b/09),	(29b/11),	(30a/12),	(42a/05),	(42b/06),	(43a/07),
(30b/02),	(30b/09),	(31a/03),	(43b/12),	(44a/10),	(44b/07),
(31a/05),	(31a/13),	(32a/01),	(44b/10),	(44b/11),	(44b/11),
(32a/03),	(32a/03),	(32a/09),	(45a/01),	(45a/02),	(45a/09),
(32a/11),	(32b/10),	(32b/11),	(45a/09),	(45a/13),	(45b/03),
(32b/11),	(32b/12),	(33a/02),	(45b/07),	(46a/01),	(46a/06),
(33a/03),	(33a/06),	(33a/07),	(46a/08),	(46a/09),	(46a/11),

(46a/11), (46a/13), (46b/02),	(54b/08), (54b/11), (55a/01),
(46b/07), (46b/09), (46b/12),	(55a/03), (55a/06), (55b/09),
(46b/13), (47a/03), (47a/04),	(55b/11)
(47a/04), (47a/08), (47b/03),	b. + dur (10a/01), (10a/02),
(47b/04), (47b/11), (47b/13),	(10a/08), (10b/03), (10b/04),
(48a/07), (48a/09), (48a/10),	(10b/09), (11a/02), (11a/09),
(48a/12), (48a/12), (48b/07),	(11a/13), (11b/03), (11b/09),
(48b/08), (48b/12), (48b/13),	(11b/13), (12a/10), (13b/11),
(49a/01), (49a/03), (49a/09),	(14a/01), (14a/05), (14b/13),
(49a/11), (49a/12), (49a/12),	(15b/09), (15b/11), (16a/13),
(49a/12), (49b/05), (49b/12),	(17b/04), (17b/06), (18a/10),
(50a/10), (50b/01), (50b/05),	(18a/12), (18b/06), (20b/02),
(50b/08), (50b/08), (50b/09),	(20b/08), (20b/13), (21a/13),
(50b/09), (50b/11), (50b/12),	(21b/01), (21b/13), (22a/04),
(50b/13), (51a/01), (51a/05),	(22b/01), (23b/05), (23b/12),
(51a/06), (51a/06), (51a/07),	(24a/03), (24a/10), (25a/06),
(51a/09), (51a/10), (51b/03),	(25a/13), (25b/05), (26a/12),
(51b/07), (51b/07), (51b/09),	(26b/10), (26b/11), (27a/03),
(51b/09), (51b/10), (51b/11),	(27b/03), (28a/05), (28a/07),
(52a/08), (52b/03), (52b/03),	(28a/12), (28b/03), (29a/11),
(52b/04), (52b/06), (52b/07),	(29b/02), (29b/03), (29b/06),
(53a/03), (53a/06), (53a/10),	(29b/07), (29b/08), (30a/02),
(54a/02), (54a/03), (54a/05),	(30a/07), (30a/09), (30a/10),
(54a/08), (54a/10), (54a/12),	(30b/01), (31a/11), (31b/02),

(31b/05), (31b/12), (32a/12),
 (32b/01), (32b/06), (33b/08),
 (33b/12), (34a/02), (34a/06),
 (34b/03), (34b/06), (34b/09),
 (34b/10), (34b/11), (34b/13),
 (35a/01), (35a/05), (35a/07),
 (35a/09), (35b/03), (35b/04),
 (36a/01), (36a/04), (36b/03),
 (36b/05), (36b/09), (37a/02),
 (37b/03), (37b/08), (38a/07),
 (38a/08), (38a/09), (38b/06),
 (38b/09), (38b/11), (39a/01),
 (39a/03), (39a/06), (39a/09),
 (39b/01), (39b/03), (39b/04),
 (39b/06), (39b/12), (40a/02),
 (40a/12), (40a/13), (40b/06),
 (41a/13), (41b/13), (42a/12),
 (42b/01), (42b/04), (42b/10),
 (43a/03), (43a/11), (43b/13),
 (44a/03), (44a/13), (45a/04),
 (45a/07), (45b/03), (45b/12),
 (46a/03), (46b/04), (47b/11),
 (48b/03), (48b/09), (48b/13),
 (49b/11), (50a/10), (51a/05),

(51b/10), (51b/10), (52b/02),
 (53a/07), (53a/12), (53b/08),
 (54a/06), (54a/13), (54b/01),
 (55a/03), (55a/07), (55b/06),
 (7b/03), (9a/02), (9b/03),
 (9b/06), (9b/08), (9b/09)
 b. + lar (2a/08)
 b. + ɲa (11a/08), (16a/11),
 (21a/08), (21b/07), (34a/06),
 (52b/07), (52b/09), (52b/09),
 (52b/11), (53b/12), (54a/04),
 (55a/04)
 b. + ɲila (47b/04)
 b. + nda (49a/13), (4a/01)
 b. + ndan (5b/10), (7b/11),
 (8b/07), (9b/09), (10a/02),
 (10a/11), (12a/02), (12b/12),
 (14b/03), (15a/10), (15b/10),
 (16b/01), (17a/02), (18a/11),
 (19a/03), (19a/09), (19b/04),
 (20a/04), (24a/11), (26b/05),
 (28a/02), (31a/12), (40a/04),
 (40a/10), (41a/08), (41b/02),
 (42a/08), (42b/01), (42b/03),

(42b/04), (42b/13), (43b/05),
 (44a/09), (46a/09), (46a/13),
 (46b/03), (47a/12), (47b/12),
 (48a/03), (49a/08), (49b/02),
 (49b/04), (49b/12), (4a/03),
 (50a/02), (50a/03), (50b/01),
 (51a/07), (51a/08), (51a/10),
 (51b/02), (51b/04), (51b/12),
 (51b/13), (52b/05), (52b/07),
 (52b/08), (52b/10), (52b/11),
 (53a/01), (53a/02), (53b/10),
 (54a/06), (54a/09), (55a/01),
 (55a/05), (55a/07), (55a/08),
 (55a/10), (55a/10), (55a/12),
 (55b/12), (5b/10), (7b/11),
 (8b/07), (9b/09)
 b. + m (15a/09), (16a/08),
 (17a/04), (17a/10), (18a/07),
 (19b/09), (21a/11), (21b/12),
 (26b/08), (32a/08), (40a/02),
 (49a/10), (51b/02), (54a/01),
 (54a/07), (54a/08), (5b/02),
 (8b/12)
 b. + mla (48b/01)

b. + nlar (47b/08), (48a/07),
 (54b/07), (9a/07)
 b. + nlara (49b/11)
 b. + nlardan (13b/03), (13b/06),
 (17b/12)
 b. + nlardan (54b/08)
 b. + nları (19b/01), (22b/10),
 (32a/07), (33b/04), (45a/13),
 (9a/13)
 b. + nların (14b/09), (48a/03)
 b. + nsuz (12a/05)
 b. + nu (11a/01)
 b. + nu (8b/10), (9a/02),
 (9a/04), (9a/09), (9a/12), (9b/13),
 (10a/02), (10a/09), (10a/13),
 (10b/08), (11a/13), (11b/12),
 (12a/05), (13b/02), (13b/04),
 (13b/06), (15a/04), (15b/03),
 (15b/08), (15b/10), (16b/13),
 (17a/08), (18b/01), (18b/03),
 (21a/13), (20a/06), (20a/08),
 (27a/12), (29b/12), (30a/11),
 (33a/06), (36a/11), (37a/04),
 (37a/05), (37a/05), (37a/06),

(37a/09), (38a/12), (38a/13),
(38b/02), (40a/02), (40a/03),
(40a/12), (44a/03), (46b/13),
(48b/02), (49a/02), (49a/10),
(50b/08), (50b/13), (51a/01),
(51b/10), (54a/05), (54a/12),
(54b/12), (55a/05), (55b/08),
(55b/11)

b. + nuḡıla (49a/09)

[= 646]

buḡuḡ: *bk.* buḡuḡ.

b. + ı (29a/03)

[= 1]

buḡuḡ: Yarım.

b. (10a/09), (10a/12), (10b/05),
(10b/10), (10b/11), (10b/11),
(23b/07), (24b/05), (24b/06),
(24b/07), (24b/08), (24b/10),
(24b/11), (24b/13), (24b/13),
(26a/11), (26a/11), (26b/07),
(26b/08), (29a/09), (29a/10),
(29a/11), (32b/03), (32b/08),
(33a/05), (47a/09)

[= 26]

bul-: Bulmak.

b.-asın (42a/13), (51b/08)

b.-duḡumuz (47b/06), (47b/06)

b.-maḡ (48b/13)

b.-mıṣdur (34a/10)

b.-ub (12a/07), (50a/01),
(55a/08)

[= 9]

bulın-: Bulunmak.

b.-dı (49b/10)

b.-madı (24a/11)

[= 2]

bura: Burası.

b. + da (7b/10)

[= 1]

buyur-: Buyurmak.

b.-mıṣ (1b/13)

[= 1]

bünyād: < Far. Temel, asıl, esas.

b. + ı (4a/04)

[= 1]

-C-

cāh: < Ar. Makam, mevki.

c. + un (44a/05)

[= 1]

cāiz: <Ar. Uygun, yerinde sayılan, yakışık alan.

c. + dür (10a/01), (18b/12),
(45b/09), (46a/10), (46a/12),
(46b/02), (49a/10)

c. + olur (27a/11)

[= 8]

cānib: <Ar. Taraf, yan.

c. (10b/03), (18b/06)

c. + oldukça (24a/06)

[= 3]

cāryek: <Far. Çeyrek, dörtte bir.

c. (22b/09), (22b/09), (22b/10),
(22b/12), (22b/12), (22b/13),
(22b/13), (23a/01), (23b/12),
(23b/13), (24a/009), (24a/03),
(24a/03), (24a/05), (24a/07),
(24a/08), (24a/13), (24b/01),
(24b/04), (24b/05), (24b/06),
(24b/07), (24b/08), (24b/10),
(24b/11), (24b/13), (24b/13),
(25a/03), (26a/11), (26b/06),
(26b/07), (26b/09), (26b/09),

(32a/06), (32a/10), (32a/10),

(32a/12), (32b/01), (32b/08)

c. + de (26b/07)

c. + den (26a/05), (26a/06)

[= 42]

cāyiz: *bk. cāiz.*

c. (26a/11)

[= 1]

ceddāt: <Ar. Nineler.

c. (48a/06)

c. + dur (48a/10)

c. + ina (48b/03)

[= 3]

cedīd: <Ar. Yeni.

c. (2b/12)

[= 1]

cem': <Ar. Toplama.

c. (11b/04), (16a/10), (17a/02),
(17a/05), (17a/12), (26b/11),
(37a/03), (40b/08), (41b/13),
(43b/12), (44a/10), (50a/04),
(7b/07), (9b/03)

c. + edecek (55b/05)

c. + eden (54b/07)

c. + éder (12b/12), (13a/09),
 (13a/10), (13b/03), (13b/05)

c. + édesin (10b/13), (13a/03),
 (16a/10), (17a/02), (17a/11),
 (18b/12), (18b/13), (18b/13),
 (19a/02), (26b/10), (31a/03),
 (33b/04), (40b/06), (40b/08),
 (41b/01), (44a/09), (53a/12),
 (54a/10)

c. + édicek (51b/05), (51b/06),
 (54a/05)

c. + édüb (13a/03), (49b/13),
 (51a/03), (9b/03)

c. + etmek (13a/02), (13a/11),
 (7b/08)

c. + étmesinden (27a/12),
 (33b/02)

c. + inden (13a/08), (51a/09)

c. + inün (32b/12)

c. + ola (19a/02)

c. + olan (41b/01)

c. + olına (27a/13), (42a/02),
 (42b/04), (50a/11)

c. + olınub (40b/07), (42b/13)

c. + ün (13a/08), (2b/10),
 (7b/11), (8a/10)

c. + ü'l-küsür (3b/08)

c. + ü'l-mikdār (7b/09)

c. + -i (33b/04), (44a/05)

c. + -i sihāmdan (42a/01)

[= 71]

cemāl: < Ar. Güzellik.

c. + ine (47b/05)

c. + iyile (2b/04)

[= 2]

cemālū'l-ḥüssāb: < Ar. Hesapların
 güzelliği.

c. (55b/09)

[= 1]

cemālū'l-küttāb ve kemālū'l-ḥüssāb:
 < Ar. Katiplerin güzelliği ve
 muhasebecilerin olgunluğu.

c. (2b/03)

[= 1]

cemīʿ: < Ar. Bütün, hep.

c. (10b/13), (3b/13)

c. + si (14b/10), (37a/01)

[= 4]

cemīl: < Ar. Güzel.

c. + e (3a/08)

[= 1]

cem^ʿ-i maḍrūb: < Ar. Çarpılanın toplamı.

c. + uḡ (19a/01)

[= 1]

cevāb: < Ar. Sorulan şeye verilen yanıt, cevap.

c. (3a/04)

c. + dēyesin (22a/09)

c. + olına (27a/04), (37b/11),
(40a/10), (44b/07)

c. + vēr (37a/01)

c. + vēresin (16a/06), (16a/12),
(19b/07), (19b/11), (20a/02),
(21a/10), (21b/11), (22a/02),
(22a/12), (22b/02), (23b/11),
(26b/05), (26b/12), (31a/09),
(31b/11), (32a/01), (41b/13),
(55b/05)

c. + vērile (43a/11)

c. + vērmege (13b/12), (27a/10),
(39b/11), (42b/09)

c. + vērmek (19a/13)

[= 31]

cezā: < Ar. Bölme. İkiye ayırma.

c. + sında (17b/07), (17b/12)

[= 2]

cins: < Ar. Nevi, çeşit, türlü.

c. (18a/08), (18a/09), (18a/10),
(18a/13)

[= 4]

cümle: < Ar. Bütün, hep.

c. (11a/13), (11b/12), (15a/06),
(15a/12), (15b/08), (16a/06),
(16a/08), (17a/10), (18a/06),
(18a/13), (25b/08), (26b/11),
(31a/08), (31b/01), (31b/08),
(34a/11), (34b/08), (35a/01),
(35a/02), (35a/07), (35a/09),
(35b/02), (35b/09), (37b/02),
(47b/10), (48a/11), (48b/10),
(50a/08), (50b/07)

c. + de (38a/11)

c. + den (11a/09), (25b/11),
(31a/03), (33b/10), (35a/02),
(41b/12)

c. + dūr (40b/08)

c. + èdesin (11a/09), (11a/13),
(11b/11), (12a/03), (13a/11),
(22b/02), (26a/13), (31a/07),
(31a/13), (31b/08), (33b/09),
(34a/10), (34b/07), (35a/01),
(35a/07), (35a/08), (35b/02),
(35b/09), (36a/04), (37b/01)

c. + ètmek (7b/07)

c. + ètsün (25b/10)

c. + èyledikde (49b/01)

c. + nüñ (13b/01), (26b/01),
(28b/08), (31b/08), (34a/11),
(34b/07), (34b/08), (35a/01),
(35b/01), (35b/08), (36a/04),
(37b/01)

c. + olına (25b/08), (25b/09),
(28b/08), (31b/09), (34b/06),
(35a/02), (35b/01), (37b/05),
(37b/09)

c. + sin (54b/07)

c. + -i (12a/07)

c. + -i kebirī (8b/03), (8b/04)

c. + -i levāzımdandur (19b/01)

c. + -i şıgarī (8b/03), (8b/05)

c. + ye (42a/05)

c. + yi (35b/03), (35b/09),
(35b/10), (42a/05)

[= 93]

cümle'd-dīn: < Ar. Dinin tamamı.

c. (40a/08)

[= 1]

-Ç-

çağır-: Çağırmaq.

ç.-maq (30b/03)

[= 1]

çek-: Çekmek.

ç.-dikden (22a/05)

ç.-dügün (21b/04)

ç.-esün (22a/05)

ç.-meyeler (13b/13)

ç.-meyüb (13b/12)

ç.-sen (22a/05)

ç.-sün (21b/01)

ç.-üb (21b/12)

[= 8]

çend: < Far. Birkaç.

ç. (12a/11), (17a/06), (48b/08),
(55b/08)

[= 4]

çık-: Çıkmak.

ç.-asın (8b/06)

[= 1]

çıkār-: Çıkarmak.

ç.-ub (47b/13), (47b/13),
(48a/01), (50a/05)

[= 4]

çok: Fazla, çok.

ç. (2a/05), (2a/10), (41a/12)

ç. + dur (14b/05), (46b/13)

[= 5]

çü: *bk.* çün.

ç. (28a/03)

[= 1]

çün: < Far. Madem ki, çünkü.

ç. (26b/05), (2a/01), (51b/07),
(54b/04), (54b/04), (9a/06)

[= 6]

-D-

dahı: Dahi, de.

d. (10a/02), (10a/04), (10a/05),

(10a/05), (10a/08), (10b/02),

(10b/03), (10b/06), (11a/03),

(11a/04), (11a/11), (11b/03),

(11b/05), (11b/11), (11b/13),

(12a/01), (12a/02), (12a/05),

(12b/03), (12b/05), (12b/12),

(12b/12), (12b/13), (13a/04),

(13a/06), (13a/12), (13a/13),

(13b/03), (13b/04), (13b/05),

(13b/06), (13b/06), (14a/08),

(14a/09), (14a/10), (14a/10),

(14a/12), (14b/05), (14b/08),

(14b/09), (14b/11), (15a/02),

(15a/04), (15a/06), (15a/06),

(15a/07), (15a/08), (15a/09),

(15a/10), (15a/12), (15b/02),

(15b/03), (15b/03), (15b/05),

(15b/06), (15b/09), (15b/10),

(16a/02), (16a/04), (16a/07),

(16a/08), (16a/11), (16a/13),

(16b/05), (16b/10), (16b/10),

(17a/03), (17a/05), (17a/09),

(17a/10), (17b/01), (17b/03),

(17b/06),	(17b/12),	(17b/13),	(35a/07),	(35b/01),	(35b/07),
(18a/02),	(18a/03),	(18a/04),	(36a/04),	(37a/07),	(37a/08),
(18a/06),	(18a/07),	(18a/08),	(37a/10),	(37b/01),	(37b/05),
(18a/09),	(18b/07),	(18b/09),	(37b/09),	(37b/10),	(38a/05),
(18b/12),	(18b/13),	(18b/13),	(38a/07),	(38a/09),	(38a/13),
(19a/01),	(19a/03),	(19a/03),	(38b/02),	(39b/09),	(39b/11),
(19b/01),	(19b/09),	(19b/11),	(40a/11),	(42a/07),	(42a/08),
(20a/02),	(20a/04),	(20a/09),	(42a/08),	(42a/09),	(42b/07),
(20a/09),	(20a/11),	(20a/13),	(42b/09),	(43a/07),	(43a/10),
(20b/03),	(20b/05),	(20b/06),	(43b/01),	(45a/07),	(45a/09),
(21a/10),	(21a/11),	(21a/13),	(45a/09),	(45b/05),	(46a/01),
(21b/04),	(21b/06),	(21b/08),	(46a/05),	(46a/06),	(46b/10),
(21b/10),	(21b/11),	(21b/11),	(47a/05),	(47a/09),	(47a/09),
(21b/12),	(22a/05),	(22a/06),	(47a/11),	(47b/06),	(47b/08),
(22a/08),	(22a/10),	(22a/13),	(47b/13),	(48a/11),	(48b/02),
(22b/05),	(22b/13),	(23a/03),	(49a/04),	(49a/10),	(49a/11),
(23b/01),	(23b/08),	(26b/08),	(49a/11),	(4a/01),	(4a/02),
(27a/06),	(27a/12),	(27b/01),	(4a/04),	(4a/05),	(50b/05),
(28a/06),	(28a/11),	(28a/11),	(50b/07),	(51a/02),	(51a/13),
(28a/13),	(29a/11),	(29b/11),	(51b/02),	(51b/06),	(51b/08),
(30a/01),	(30a/11),	(32a/03),	(52a/01),	(52a/04),	(52a/04),
(32a/08),	(32a/09),	(32b/10),	(52a/11),	(52a/12),	(52a/12),
(33a/03),	(33a/06),	(33a/13),	(52a/13),	(52a/13),	(52b/06),
(34a/10),	(34b/06),	(34b/13),	(52b/06),	(52b/09),	(52b/10),

(52b/11), (53a/06), (53a/08),
(53a/10), (53a/10), (53b/05),
(53b/06), (54a/01), (54a/02),
(54a/03), (54a/04), (54a/07),
(54a/08), (54a/12), (54b/05),
(55a/03), (55a/06), (55a/10),
(55b/06), (55b/07), (55b/09),
(55b/11), (7a/04), (7b/01),
(7b/04), (7b/08), (8a/02),
(8a/05), (8a/12), (8b/01),
(8b/02), (8b/05), (8b/06),
(8b/10), (8b/10), (8b/12),
(9a/02), (9a/05), (9a/07), (9a/10),
(9a/11), (9a/13), (9b/01),
(9b/06), (9b/13)

[= 261]

dāḥil: < Ar. İçinde olma durumu.

d. (45b/05)

d. + dür (32b/13), (46a/04),
(46a/06), (46a/08)

d. + édüb (30b/09)

d. + -i (45b/05)

[= 7]

dāne: < Far. Tane.

d. (39a/01), (39a/01), (54b/02)

[= 3]

dānk: < Far. Arapçalaştırılmış hâli
dānik, genel olarak altıda bir
anlamındadır, ağırlık ve para birimi
olarak bir bölü altı dirhem ya da bir bölü
altı dinar miskaldır.

d. (33a/03)

[= 1]

ḍarb: < Ar. Çarpma işlemi, çarpılma.

d. (14a/10), (14a/12), (14b/03),
(14b/05), (14b/06), (14b/08),
(14b/11), (15a/12), (15b/06),
(16a/05), (16b/04), (16b/07),
(17a/08), (17b/01), (18a/02),
(18a/04), (18b/09), (23a/05),
(23b/01), (24a/04), (24a/06),
(24a/08), (24b/02), (24b/04),
(24b/09), (25a/01), (25a/02),
(25a/05), (25a/06), (25a/09),
(25a/12), (25b/01), (25b/02),
(25b/04), (25b/11), (26a/03),
(26a/08), (26a/08), (26a/10),
(26b/03), (27a/03), (27a/09),

(27b/12), (27b/13), (28a/04),
 (28a/10), (28b/09), (28b/13),
 (29a/09), (29a/11), (29b/02),
 (30a/03), (30a/04), (30a/05),
 (30a/06), (30b/06), (30b/12),
 (31a/05), (31a/05), (32a/08),
 (32a/12), (32b/02), (33b/05),
 (33b/13), (34a/12), (34b/09),
 (35a/10), (35b/03), (36a/05),
 (36b/05), (36b/08), (36b/11),
 (37a/03), (37a/10), (38a/10),
 (38b/04), (38b/08), (38b/12),
 (39a/03), (39a/07), (39a/08),
 (39a/11), (39b/02), (39b/06),
 (3b/02), (3b/03), (40b/02),
 (43a/02), (43a/03), (43b/07),
 (43b/08), (44a/13), (46a/13),
 (46a/13), (46b/01), (49b/03),
 (49b/04), (51a/10)
 d. + a (13b/11), (13b/12),
 (17b/09), (34a/04), (34b/02),
 (35b/13), (47b/12)
 d. + da (15a/04)

d. + dan (19b/05), (31a/01),
 (31b/04), (31b/06), (34a/12),
 (38b/08), (39a/03), (39a/07),
 (39a/11), (39b/02), (39b/07),
 (46b/03)
 d. + èder (19a/13)
 d. + èdesin (15a/04), (15a/07),
 (15a/10), (15a/13), (15b/01),
 (15b/03), (16a/09), (16b/03),
 (16b/10), (17a/05), (17a/11),
 (17b/12), (19b/03), (19b/09),
 (19b/13), (20a/04), (22b/01),
 (23b/09), (24a/04), (24b/01),
 (24b/03), (24b/09), (25a/01),
 (25a/09), (25a/10), (25a/12),
 (25b/03), (25b/04), (25b/11),
 (25b/12), (26a/03), (29a/08),
 (29a/11), (29b/09), (30a/03),
 (30a/05), (31a/01), (31a/05),
 (31a/11), (31b/03), (31b/13),
 (32b/01), (33b/13), (35a/09),
 (35b/03), (36b/04), (36b/07),
 (36b/10), (37a/02), (38b/07),
 (38b/12), (39a/02), (39a/03),

(39a/10), (39b/02), (39b/06),
(41b/05), (42b/02), (45b/08),
(46a/09), (46a/10), (46a/11),
(46a/12), (46b/01), (49a/04),
(49a/08), (51a/09), (52a/04),
(52a/05), (53a/01), (53a/03),
(53b/01), (53b/02), (54a/07),
(54a/09), (55a/13), (55a/13)
d. + edesün (27a/02), (32b/06),
(49b/02)
d. + edüb (16b/07)
d. + edünj (49a/07)
d. + etmek (14b/08), (14b/12),
(15a/07)
d. + etmekle (14b/06)
d. + etsin (25b/06)
d. + etsün (25b/13)
d. + edüb (14b/01), (14b/13),
(15a/01), (16b/09), (16b/11),
(17b/08), (17b/09), (17b/10),
(17b/12), (18a/04), (18b/09),
(18b/13), (19a/13), (24b/07),
(24b/12), (50a/02)

d. + ı (16b/06), (16b/07),
(16b/09), (17a/05), (19a/12),
(24b/02), (35a/03), (38b/12),
(43b/06), (46a/11), (50a/03),
(51a/10)
d. + ın (53a/04)
d. + ına (15a/01), (16b/03),
(17a/11), (24b/01)
d. + ından (34a/01)
d. + ıyla (31a/07)
d. + ıla (19a/06), (38a/05)
d. + lar (14b/09), (42a/01),
(52a/05)
d. + ları (42b/13)
d. + ların (53b/02), (54a/10)
d. + larına (55a/13)
d. + larınj (18b/06), (20a/11),
(33b/05), (41b/06)
d. + olan (17a/02), (18b/10),
(19a/01), (22b/01), (29a/08),
(34b/02), (36a/06), (39a/07),
(49a/09), (51b/01)
d. + olanı (25a/02), (34b/09)

d. + olına (24a/01), (25a/02),
 (25a/05), (25a/06), (25a/13),
 (25b/05), (26a/03), (26a/09),
 (26b/01), (26b/11), (27b/12),
 (28a/04), (28a/09), (28b/01),
 (28b/05), (28b/09), (29a/06),
 (29b/02), (30b/05), (30b/11),
 (32b/04), (34a/11), (34b/08),
 (35a/02), (35b/10), (35b/13),
 (36a/05), (45b/13)
 d. + olunmuşdur (16b/07)
 d. + olunub (16b/06), (32b/09),
 (40a/05), (43b/02), (43b/06)
 d. + olunur (45b/11), (49a/05)
 d. + olmalı (33a/09)
 d. + olunub (43a/01)
 d. + un (30a/12)
 d. + uñ (13b/10), (14b/03),
 (18b/04), (19a/04), (19b/04),
 (19b/10), (20a/04), (23b/09),
 (24b/03), (25a/09), (25b/11),
 (26a/09), (26b/02), (27a/03),
 (28a/09), (30b/06), (31b/09),
 (32b/02), (32b/07), (36b/04),

(36b/07), (36b/10), (37a/03),
 (40b/03), (46a/09), (46a/10),
 (46a/12), (52a/08)
 d. + ü'l-küsūr (3b/03)
 d. + ü'l-^çaded (3b/02)
 d. + ü'l-^çkuvved (13b/09)
 d. + ü'l-^çıhāh (14a/11), (19a/12)
 d. + ü'-^çıhāh (3b/03)
 d. + -ı (15b/07), (40b/09),
 (40b/10), (40b/10), (40b/10),
 (41b/07), (41b/08), (41b/09),
 (41b/09), (42b/03), (42b/03),
 (42b/03), (43a/03), (43a/03),
 (43a/03), (43b/09), (43b/09),
 (44b/01), (44b/01), (44b/01),
 (44b/01)
 d. + -ı ^çuḳūd (13b/10)
 d. + -ı ^çuḳūduñ (13b/09)
 d. + -ı fevḳānī (16a/12), (17a/08)
 d. + -ı hevāyiden (15b/06)
 d. + -ı küsūr (27a/13)
 d. + -ı muḥāzāt (17b/06),
 (18a/11)

d. + -1 muḥāzātun (18b/02),
(18b/05)

d. + -1 şihāḥ (14a/12)

d. + -1 taḥtānīden (16a/11)

d. + -1 vāḥid (37a/01)

[= 373]

ḍarb-ı fevḳānī: < Ar. Üste doğru yapılan
çarpma işlemi.

d. (16a/12), (17a/08)

[= 2]

ḍarb-ı hevāyī: < Ar. Parmak hesabı
çarpma.

d. + den (15b/06)

[= 1]

ḍarb-ı kafes: < Ar. + Far. Kafes çarpımı.

d. (17b/01), (17b/05)

d. + inün (17b/01)

[= 3]

ḍarb-ı küsür: < Ar. Kesirlerin çarpımı.

d. (27a/13)

[= 1]

ḍarb-ı muḥāzāt: < Ar. Karşı karşıya
çarpma.

d. (17b/06), (18a/11)

d. + un (18b/05)

[= 3]

ḍarb-ı taḥtānī: < Ar. Çarpanların üstte,
çarpımın altta olduğu çarpma yöntemi.

d. + den (16a/11)

[= 1]

ḍarb-ı ‘uḳūd: < Ar. Düğümlerin
çarpımı. 1’den 9’a kadar olan
rakamların çarpımı.

d. (13b/10)

d. + un (13b/09)

[= 2]

ḍarbü’ş-şihāḥ: < Ar. Doğruların
çarpımı.

d. (3b/02)

[= 1]

dārī: < Ar. Yanıt gerektiren.

d. + yü’l-eḫlāk (2a/05)

[= 1]

de: da/de bağlama edat.

d. (9b/13)

[= 1]

dē-: Demek, söylemek.

d.-di (54b/04)

d.-dükleri (41a/09)	(10b/03), (14a/12), (14b/04),
d.-dügümüz (13b/10), (13b/13),	(14b/05), (14b/05), (20b/03),
(20b/03), (24a/04), (32a/02),	(20b/05), (20b/05), (20b/05),
(39b/04), (43a/11), (43b/13),	(20b/06), (20b/06), (38a/11),
(45a/01), (45a/04), (45a/07),	(38a/12), (38a/13), (38b/01),
(47b/07), (48a/07), (48b/09),	(38b/01), (38b/02), (38b/02),
(54a/06)	(38b/03), (38b/03), (39b/09),
d.-dügümüzdür (45a/05)	(39b/11), (42b/06), (42b/09),
d.-dügümüzü (52b/10), (53a/08),	(43a/10), (45a/11), (45a/12),
(53b/10)	(45a/13), (45b/02), (47a/03),
d.-dügümüzün (14b/05)	(47a/04), (51a/06), (51a/07),
d.-dügün (38b/07)	(51a/08), (51a/10), (52a/02),
d.-dük (15a/11)	(52a/07), (52b/03), (52b/08),
d.-mek (14a/12), (20b/02),	(52b/09), (52b/12), (53a/02),
(33a/04), (47a/10), (50b/12),	(53a/13), (53b/03), (53b/09),
(50b/12), (9a/12), (9b/06)	(53b/13), (54a/01), (54a/04),
d.-mekdür (33a/04)	(54b/12), (55a/05), (55a/10)
d.-meyüb (16b/04), (16b/05)	d.-rlermiş (14b/03)
d.-miş (9a/03)	d.-seler (21a/11), (21b/01),
d.-mişler (14a/01)	(22a/04), (22a/10), (23b/05),
d.-mişlerdür (11a/03)	(23b/12), (24a/10), (24b/05),
d.-r (2a/08)	(24b/10), (26a/12), (26b/10),
d.-rlar (2a/12), (8b/02), (8b/03),	(27a/01), (28a/01), (28a/07),
(8b/03), (8b/04), (10a/04),	(28a/12), (28b/04), (29a/05),

(29a/07), (29a/13), (30a/13),
(31a/11), (32a/13), (32b/04),
(33b/07), (34a/09), (34b/06),
(35a/13), (36a/03), (37a/02),
(37b/07)

d.-yeler (54b/08)

d.-yelüm (19a/10)

d.-yen (39b/10)

d.-yeni (39b/09)

d.-yenlerünj (39b/10)

d.-yesin (10b/01), (12a/01),
(12a/11), (15b/12), (15b/13),
(15b/13), (16a/02), (18b/11),
(19a/02), (19a/03), (22a/10),
(31a/04), (31b/01), (31b/02),
(44b/09), (53a/09), (8a/01)

d.-yü (16a/06), (19b/07),
(19b/11), (20a/02), (20b/09),
(21a/10), (21b/11), (22a/02),
(22a/09), (22a/12), (22b/02),
(23b/11), (24a/11), (26b/05),
(26b/05), (26b/12), (27a/04),
(27b/02), (27b/03), (2b/03),
(30b/02), (30b/07), (30b/09),

(31a/09), (31b/11), (32a/01),
(38a/02), (40a/03), (40a/10),
(45a/10), (45a/12), (45a/13),
(55b/05), (5b/06)

[= 183]

deger: Paha, değer.

d. (22a/04), (22a/08), (22a/09),
(40a/09), (50b/06), (50b/07)

d. + ü (21a/10)

[= 7]

degme: Rastgele, gelişigüzel.

d. (12b/02)

[= 1]

degül: Değil.

d. (24b/06), (24b/11), (34a/10)

d. + dük (51b/13)

d. + dür (11b/02), (18b/04),
(19a/04), (19a/08), (19a/11),
(23b/03), (40b/09), (44b/13),
(46b/07), (47b/04), (50b/10),
(55b/11)

[= 16]

delil: < Ar. Kanıt, burhan, ispat.

d. (2b/09)

[= 1]

dem: <Far. An, nefer.

d. (1b/09)

[= 1]

dēṇ-: *bk.* dēn-.

d.-mez (21b/03)

d.-mezse (21a/06)

d.-ür (40a/02), (49b/11)

d.-ürse (21a/06)

[= 5]

dēn-: Denmek, biri tarafından söylenmek.

d.-e (18a/02)

d.-ür (44a/10)

[= 2]

dēne-: Denemek.

d.-sün (49b/09)

[= 1]

deng: *bk.* dānk.

d. (20a/10)

[= 1]

dēnil-: Denilmek, söylenilmek.

d.-ür (19a/08)

[= 1]

deṇlü: Denk, derece.

d. (6b/03)

[= 1]

derāhim: <Ar. Gümüş paralar, dirhemler.

d. (12b/13)

[= 1]

derḥal: <Far. Hemen, o anda.

d. (13b/12)

[= 1]

destgāh: <Far. İşyeri.

d. (1b/09)

[= 1]

diger: <Far. Diğer, başka.

d. (12b/09), (18a/08), (21a/12), (23b/11), (24a/08), (24b/04), (24b/09), (25a/03), (25a/07), (25a/10), (25a/13), (25b/03), (25b/13), (26a/04), (26a/11), (26b/08), (26b/13), (27b/13), (28a/05), (28a/10), (28b/02), (28b/06), (28b/11), (28b/13), (29a/04), (29a/06), (29a/09), (29a/12), (29b/02), (29b/06),

(29b/08), (30b/06), (30b/12),
(31a/10), (31b/11), (32b/03),
(32b/05), (32b/07), (34a/07),
(34b/03), (34b/12), (35a/05),
(35a/12), (35b/05), (36a/01),
(36b/05), (36b/08), (36b/11),
(37b/02), (37b/06), (38b/10),
(38b/13), (39a/04), (39a/09),
(39a/13), (39b/04), (40a/10),
(41a/09), (44b/07), (48a/04),
(49b/09), (50a/08), (8b/11)
d. + in (42a/05)
[= 64]

dil: Lisan, dil.

d. + e (23b/03)

[= 1]

dile-: Dilemek.

d.-sün (10b/04), (11a/08),
(11a/12), (11b/09), (12a/07),
(12a/10), (13a/03), (13a/11),
(14b/12), (15a/03), (15a/07),
(15a/09), (15a/13), (15b/02),
(15b/08), (16a/08), (16a/13),
(17a/04), (17a/10), (17b/04),

(18a/10), (18b/06), (19b/03),
(19b/09), (19b/12), (20a/03),
(20b/08), (21b/12), (22a/13),
(23a/01), (28b/07), (29a/08),
(29b/03), (29b/08), (30a/02),
(30a/07), (30a/11), (30b/09),
(33a/11), (33b/08), (34a/08),
(34b/13), (36a/03), (36b/03),
(36b/06), (36b/09), (37b/03),
(38a/03), (38b/06), (38b/10),
(39a/01), (39a/06), (39a/09),
(39b/01), (39b/05), (40a/02),
(40b/05), (41a/13), (41b/13),
(45b/03), (45b/07), (45b/12),
(46a/02), (46a/03), (46b/04),
(47b/11), (48b/02), (48b/13),
(49a/02), (49b/11), (51a/04),
(52b/02), (53a/07), (53a/12),
(53b/08), (54a/13), (7b/02),
(7b/09), (8a/10), (8b/12),
(9b/02), (9b/08), (9b/13)
[= 83]

dilküşā: < Far. Ferahlık veren.

d. + y1 (3a/05)

[= 1]	(13a/03), (13a/04), (13a/08),
dil-şikeste: <Far. Kalbi kırık.	(13a/11), (13a/12), (13b/02),
d. + ye (2a/01)	(13b/03), (13b/06), (13b/06),
[= 1]	(19b/02), (19b/02), (19b/08),
dīn: <Ar. Din.	(19b/08), (20a/02), (20a/03),
d. (42b/07)	(20a/03), (20a/08), (20a/10),
d. + e (3a/05)	(20a/11), (30b/13), (31a/02),
d. + i (42b/07), (42b/12)	(31a/02), (31a/03), (31a/04),
d. + lerinün (42b/08)	(31a/10), (31a/12), (31b/01),
[= 5]	(31b/02), (32a/05), (32a/05),
dīnār: <Ar. Çeyrek lira değerindeki	(32a/06), (32a/06), (32a/06),
altın para.	(32a/10), (32a/10), (32a/10),
d. (6b/02), (6b/05), (6b/05)	(32a/11), (33a/05), (33a/05),
[= 3]	(38b/10), (38b/10), (3b/02),
dīniyye: <Ar. Dinle ilgili olan.	(43a/12), (43a/12), (43a/13),
d. (2a/03)	(43a/13), (44a/01), (44a/02),
[= 1]	(44a/02), (44a/02), (44a/02),
dirhem: <Ar. Gümüş para. Okkanın	(44a/02), (44a/03), (44a/03),
dört yüzde birine karşılık gelen ağırlık	(44a/03), (44b/05), (44b/05),
birimi.	(44b/05), (44b/06), (44b/06),
d. (12b/03), (12b/04), (12b/06),	(44b/07), (49b/08), (51a/04),
(12b/06), (12b/07), (12b/07),	(51a/06), (51a/06), (51a/07),
(12b/08), (12b/08), (12b/09),	(51a/07), (51a/09), (51a/11),
(12b/10), (13a/02), (13a/02),	(51a/11)

d. + de (12b/02), (13a/13)

d. + dūr (13b/07), (13b/08),
(13b/08), (19b/06), (19b/07),
(20a/01), (20a/06), (29b/13),
(30a/01), (30a/11), (6b/07)

d. + e (51a/08)

d. + i (12b/12), (13a/11),
(19a/13), (20a/03), (20a/10),
(31a/03), (31a/06), (31a/13),
(31b/05), (38b/11), (38b/11),
(51a/13), (51a/13)

d. + in (31a/04)

d. + ine (31a/13)

d. + iyile (31b/03)

d. + üñ (13a/01), (31a/09),
(31b/11), (38b/13)

[= 116]

dīvān: < Ar. Yüksek rütbeli devlet
adamlarının oluşturduğu meclis.

d. (33a/02)

[= 1]

dörd: *bk.* dört.

d. + üñ (10a/01), (55a/08),
(9a/03)

d. + ünde (10a/10)

[= 4]

dördünci: Üçten sonra gelen sayma
sayısı.

d. (6a/01), (8a/11), (38b/01)

[= 3]

dört: Dört.

d. (13a/01), (41b/06), (48a/09)

[= 3]

du‘ā: < Ar. Dua.

d. + yıla (2b/11)

[= 1]

duḥūl: *bk.* duḥūl.

d. + édüb (44b/13)

[= 1]

duḥūl: < Ar. İçeri girme, içine girme.

d. + édince (33b/12)

[= 1]

dur: Bildirme eki.

d. (41b/04), (42a/13)

[= 2]

dut-: Tutmak.

d.-asın (29b/04), (30a/07),
(31a/05), (31b/04), (46b/05),
(8a/05)
d.-duğu (34a/03)
d.-ub (11b/04), (29b/04),
(30a/08), (31a/06), (34b/10),
(35a/03), (49b/03), (7b/13)
[= 15]
dutıl- Tutulmak.
d.-a (11b/07)
[= 1]
duyün- < Ar. Borçlar.
d. (40a/03), (40b/09), (43b/04)
[= 3]
dü- < Far. İki.
d. (27b/04)
[= 1]
dür- Bildirme eki.
d. (42a/13), (47a/12)
[= 2]
düş- Bir bölüşme sonunda payına
ayrılmak.
d.-er (21a/11), (31b/02),
(31b/12), (40a/02), (41a/13)

[= 5]
düşür- Düşürmek.
d.-mek (13a/07)
d.-mişdür (30b/10)
[= 2]
düşvār- < Far. Zor, güç.
d. (2a/08)
[= 1]
-E-
eb- < Ar. Baba, ata.
e. (48b/11), (49a/08), (49b/07)
[= 3]
ecī- < Ar. Sebep.
e. + den (13b/02), (13b/05),
(17b/02), (18b/04), (20a/06),
(28a/04), (5b/06)
e. + i (25b/10)
[= 8]
ecr- < Ar. Bir iş karşılığında verilen
ücret.
e. + ini (39a/08)
[= 1]
eczā- < Ar. Parçalar, kısımlar, kesirler.
e. (41b/12)

e. + -y1 ğuremā (39b/12),
(41b/04), (42b/10), (43b/01),
(43b/05), (44a/11)
e. + -y1 ğuremāda (43a/11),
(44a/01), (44a/04)
e. + -y1 ğuremādur (41b/01)
e. + -y1 ğuremānuḡ (40a/04),
(43b/01), (43b/02), (44a/05)
e. + -y1 ğuremāy1 (40a/03),
(40b/02)
e. + y1 (43b/05), (44b/06)
e. + y1a (43a/10), (51b/11)
[= 21]

éd-: *b*k. èt-.

e.-dügün (16b/04)
e.-e (13b/12), (17b/04)
e.-ebilmez (12b/02)
e.-ecek (13b/01), (13b/04),
(13b/07), (19a/05), (19a/07),
(33b/10), (55a/06), (55b/05),
(8a/06)
e.-ecekler (55b/12)
e.-eler (2b/11)

e.-elüm (14b/11), (19b/01),
(20b/07), (22b/06), (22b/11),
(23a/05), (27b/01), (28a/06),
(29b/12), (30a/12), (32a/02),
(33a/01), (33b/05), (34a/08),
(34b/05), (35b/06), (36a/02),
(38a/05), (38b/05), (39a/07),
(45a/03), (45b/02), (47b/06),
(48b/01), (51a/02), (51b/13),
(52b/08), (55a/05)
e.-en (6b/03), (13b/11), (33b/09)
e.-eḡ (54b/07)
e.-er (11a/04), (12b/12),
(13a/09), (13a/10), (13b/03),
(13b/05), (16a/08), (16a/13),
(17a/04), (18a/07), (19a/13),
(19b/07), (19b/09), (19b/12),
(20a/02), (20a/12), (20a/13),
(23b/05), (24a/10), (26b/12),
(27b/03), (28a/01), (28a/07),
(28b/07), (29a/07), (29a/10),
(29a/13), (32a/13), (32b/04),
(33b/08), (34b/13), (36a/03),
(38b/10), (39a/13), (44b/12),

(44b/13), (48b/09), (49a/04),
(4a/06), (51b/10)
e.-erler (6b/07)
e.-ersek (37a/06), (37a/07),
(37a/08)
e.-ersenj (37a/04)
e.-esin (10a/05), (10b/07),
(10b/13), (10b/13), (11a/08),
(11a/09), (11a/13), (11b/07),
(11b/11), (11b/11), (12a/02),
(12a/03), (12a/10), (13a/03),
(13a/11), (13a/11), (15a/01),
(15a/02), (15a/02), (15a/04),
(15a/07), (15a/10), (15a/13),
(15b/01), (15b/01), (15b/02),
(15b/03), (15b/04), (15b/05),
(15b/10), (16a/01), (16a/09),
(16a/10), (16b/03), (16b/03),
(16b/06), (16b/10), (17a/01),
(17a/02), (17a/05), (17a/07),
(17a/11), (17a/11), (17b/12),
(18a/03), (18a/04), (18a/07),
(18a/12), (18b/02), (18b/07),
(18b/07), (18b/08), (18b/09),

(18b/12), (18b/13), (18b/13),
(19a/02), (19b/03), (19b/04),
(19b/09), (19b/10), (19b/13),
(19b/13), (20a/04), (20a/05),
(20b/10), (21a/04), (21a/12),
(21b/06), (21b/09), (21b/13),
(22a/08), (22a/11), (22b/01),
(22b/02), (22b/03), (23b/06),
(23b/09), (23b/09), (24a/04),
(24a/06), (24b/01), (24b/03),
(24b/03), (24b/09), (25a/01),
(25a/09), (25a/10), (25a/10),
(25a/12), (25b/02), (25b/03),
(25b/04), (25b/07), (25b/11),
(25b/12), (26a/02), (26a/03),
(26a/06), (26a/07), (26a/13),
(26b/02), (26b/11), (27a/03),
(27a/09), (27b/04), (28a/08),
(28a/09), (29a/08), (29a/11),
(29b/05), (29b/06), (29b/09),
(30a/03), (30a/05), (30a/08),
(30b/01), (30b/06), (31a/01),
(31a/03), (31a/05), (31a/07),
(31a/11), (31a/13), (31b/03),

(31b/08), (31b/08), (31b/13),	(41b/03), (41b/05), (42a/01),
(32b/01), (32b/02), (32b/02),	(42a/02), (42a/05), (42b/02),
(32b/05), (32b/07), (32b/07),	(42b/09), (43a/02), (43b/06),
(33b/04), (33b/09), (33b/11),	(44a/09), (44b/06), (45a/06),
(33b/13), (34a/02), (34a/04),	(45b/05), (45b/05), (45b/06),
(34a/04), (34a/06), (34a/10),	(45b/08), (46a/04), (46a/05),
(34a/13), (34b/01), (34b/02),	(46a/06), (46a/07), (46a/09),
(34b/07), (34b/11), (35a/01),	(46a/10), (46a/11), (46a/12),
(35a/03), (35a/04), (35a/07),	(46b/01), (46b/06), (47b/12),
(35a/08), (35a/09), (35b/02),	(49a/04), (49a/08), (49b/03),
(35b/03), (35b/04), (35b/09),	(49b/03), (49b/05), (49b/09),
(35b/11), (35b/13), (36a/04),	(49b/12), (49b/13), (50a/03),
(36a/07), (36a/09), (36b/04),	(50b/02), (51a/05), (51a/09),
(36b/04), (36b/07), (36b/07),	(51a/11), (51a/13), (51b/02),
(36b/10), (36b/10), (37a/02),	(51b/02), (51b/03), (51b/12),
(37a/13), (37b/01), (37b/04),	(52a/02), (52a/04), (52a/05),
(37b/08), (37b/11), (38b/07),	(52a/06), (52a/09), (52b/02),
(38b/08), (38b/12), (38b/12),	(52b/13), (53a/01), (53a/03),
(39a/02), (39a/03), (39a/07),	(53a/04), (53a/05), (53a/12),
(39a/10), (39a/11), (39b/02),	(53b/01), (53b/01), (53b/02),
(39b/02), (39b/06), (40a/03),	(53b/03), (53b/08), (54a/01),
(40a/06), (40a/13), (40b/04),	(54a/07), (54a/09), (54a/10),
(40b/05), (40b/06), (40b/06),	(54a/10), (54b/12), (55a/01),
(40b/07), (40b/08), (41b/01),	(55a/02), (55a/02), (55a/08),

(55a/11), (55a/13), (55a/13),
(55b/02), (55b/09), (7b/09),
(7b/10), (8a/10), (8b/11),
(8b/13), (9a/08), (9a/13),
(9b/05), (9b/09)
e.-icek (19a/08), (51b/05),
(51b/06), (54a/05), (54b/03),
(6b/02)
e.-icekdür (54b/06)
e.-ince (33b/12)
e.-üb (10a/03), (10b/12),
(11b/03), (11b/05), (11b/06),
(12a/01), (12a/06), (13a/03),
(14b/01), (14b/06), (14b/07),
(14b/13), (15a/01), (15a/02),
(15a/03), (15a/07), (15a/10),
(15a/13), (15b/03), (15b/13),
(16a/05), (16a/12), (16b/02),
(16b/08), (16b/09), (16b/11),
(17b/08), (17b/09), (17b/10),
(17b/12), (17b/13), (18a/03),
(18a/04), (18b/07), (18b/09),
(18b/10), (18b/13), (19a/10),
(19a/13), (21a/04), (21b/07),

(21b/09), (24b/07), (24b/12),
(25a/04), (25a/08), (25b/12),
(2a/11), (2b/01), (2b/03),
(30b/09), (34a/03), (34b/02),
(35b/12), (35b/13), (36a/11),
(39a/11), (39b/11), (3a/05),
(40a/13), (40b/01), (40b/02),
(40b/03), (41a/11), (41b/05),
(44b/09), (44b/13), (45b/04),
(45b/07), (45b/12), (46b/06),
(47b/12), (48b/04), (48b/10),
(49a/11), (49b/05), (49b/13),
(50a/02), (50a/10), (50a/11),
(51a/03), (51b/01), (52a/05),
(52a/09), (52b/03), (52b/05),
(52b/06), (52b/09), (53a/08),
(53b/05), (53b/06), (53b/06),
(53b/09), (54b/10), (54b/13),
(7b/12), (8a/02), (8a/03), (8a/05),
(9b/03)
e.-ün (1b/13), (49a/08)
[= 485]
ednā: < Ar. En küçük, en az, cüz'î.
e. + yı (14b/06)

[= 1]

efḏalü'l-kātibīn: < Ar. Üstün katipler.

e. (54b/09)

[= 1]

efḏalü's-şalavat: < Ar. Üstün namazlar, salâtlar.

e. (1b/12)

[= 1]

eflāk: < Ar. Felekler, gökler.

e. (2a/05)

[= 1]

efrenci: < Ar. Frenklere ait, avrupalılarla ilgili.

e. (22a/02)

[= 1]

eger: < Far. Eğer, şayet.

e. (11a/03), (11a/04), (11a/05),
 (11a/06), (11a/06), (12b/09),
 (13a/02), (13a/09), (13b/05),
 (15a/06), (15a/13), (16a/07),
 (17a/09), (17b/03), (18a/06),
 (18b/03), (19a/02), (19b/07),
 (19b/11), (20a/02), (21a/03),
 (21a/05), (21a/06), (21a/10),

(21b/11), (22a/10), (22b/02),
 (22b/02), (22b/13), (25a/04),
 (25a/08), (26a/07), (28a/05),
 (30a/02), (30b/08), (33a/09),
 (33a/13), (37a/04), (37a/05),
 (37a/07), (37a/08), (40b/05),
 (40b/08), (41b/13), (42a/02),
 (44b/12), (45b/04), (45b/06),
 (45b/07), (45b/11), (45b/12),
 (46a/01), (46b/04), (46b/07),
 (46b/11), (52a/01), (52a/06),
 (52a/10), (53a/07), (54a/12),
 (5b/02), (5b/12), (5b/13),
 (6a/01), (6a/02), (6a/03), (6a/04),
 (6a/06), (6a/07), (6a/08), (6a/09),
 (6a/11), (7b/08)

e. + se (13b/02)

[= 74]

egerce: < Far. Hâlbuki, oysa.

e. (12a/04)

[= 1]

ehemm: < Ar. Pek mühim.

e. + -i (44b/11)

[= 1]

ehl: < Ar. Uygun yer.

e. + -i (33a/02), (54b/08)

[= 2]

ehven: < Ar. Daha hafif, kolay.

e. (14b/13)

[= 1]

ekle-: Ekleme, katmak.

e.-dük (32a/02)

[= 1]

ekser: < Ar. En çok, genel.

e. + in (45a/11), (45a/12)

e. + inden (52a/02)

[= 3]

eksi: Eksi.

e. (52a/01)

[= 1]

eksik: Eksik, noksan.

e. (11b/03)

[= 1]

eksük: bk. eksik.

e. (2a/07)

[= 1]

el: Toplama sırasında toplam on ve onu geçerse birler basamağındaki sayı

sayılıp onlar basamağının tutulmasında kullanılan terim.

e. + e (34a/03), (35b/12)

[= 2]

e'l-'arabü'l-istiḥḳākü'l-maḥşūş: < Ar. Arabın hakkına özgü.

e. (3a/01)

[= 1]

e'l-bākī: bk. bākī.

e. (20b/09)

[= 1]

elde: Toplama sırasında toplam on ve onu geçerse birler basamağındaki sayı sayılıp onlar basamağının tutulmasına ve sonraki basamağa eklenmesine denir.

e. (15b/12), (15b/12), (15b/13),

(16a/01), (16a/02), (16b/04),

(16b/05), (16b/08), (17b/08),

(17b/10), (17b/10), (17b/13),

(17b/13), (18a/03), (18a/05),

(18b/01), (29b/13), (29b/13),

(8a/01), (8a/02), (8a/03)

e. + dutasın (8a/05)

e. + dür (29b/13)

e. + nün (8a/04)

e. + yiken (18a/03)

[= 25]

ele-: Elemek, çıkarmak.

e.-se (13a/11)

[= 1]

e'l-faşlü'l-‘aşir: *bk.* e'l-faşlü'l-‘aşir.

e. (3b/03), (19a/11)

[= 2]

e'l-faşlü'l-‘aşir: < Ar. Onuncu bölüm.

e. (20b/01)

[= 1]

e'l-faşlü'l-evvel: < Ar. Birinci bölüm.

e. (3a/12), (3b/11)

[= 2]

e'l-faşlü'l-ḥādī ‘aşir: < Ar. On birinci bölüm.

e. (3b/04), (44b/09)

[= 1]

e'l-faşlü'l-ḥādī ve'l-‘işrūn: < Ar. Yirmi birinci bölüm.

e. (3b/10)

[= 1]

e'l-faşlü'l-ḥāmis: *bk.* e'l-faşlü'l-ḥāmis.

e. (29b/10)

[= 1]

e'l-faşlü'l-ḥāmis: < Ar. Beşinci bölüm.

e. (3b/01), (3b/06), (9b/05)

[= 3]

e'l-faşlü'l-‘işrūn: < Ar. Yirminci bölüm.

e. (3b/09), (42b/05)

[= 2]

e'l-faşlü'r-rābi‘: < Ar. Dördüncü bölüm.

e. (27a/04), (3a/13), (8a/11)

[= 3]

e'l-faşlü'r-rābi‘ ‘aşir: < Ar. On dördüncü bölüm.

e. (3b/06)

[= 1]

e'l-faşlü's-sābi‘: < Ar. Yedinci bölüm.

e. (12a/12), (36a/13), (3b/02)

[= 3]

e'l-faşlü's-sābi‘ ‘aşir: < Ar. On yedinci bölüm.

e. (3b/07)

[= 1]

e'l-faşlü's-sādis: < Ar. Altıncı bölüm.

e. (3b/01), (11a/10)

[= 2]

e'l-faşlü's-sādis 'aşir: < Ar. On altıncı bölüm.

e. (3b/07), (32b/10)

[= 2]

e'l-faşlü's-sālis: < Ar. Üçüncü bölüm.

e. (22b/04), (3a/13), (50b/11), (7b/07)

[= 4]

e'l-faşlü's-sālis 'aşir: < Ar. On üçüncü bölüm.

e. (3b/05)

[= 1]

e'l-faşlü's-sāmin: < Ar. Sekizinci bölüm.

e. (3b/02), (13b/09), (37b/12)

[= 3]

e'l-faşlü's-sāmin 'aşir: < Ar. On sekizinci bölüm.

e. (3b/08)

[= 1]

e'l-faşlü's-sānī: < Ar. İkinci bölüm.

e. (46b/08), (5b/08)

[= 2]

e'l-faşlü's-sānī 'aşir: < Ar. On ikinci bölüm.

e. (3b/04)

[= 1]

e'l-faşlü's-sānī ve'l-ışrūn: < Ar. Yirmi ikinci bölüm.

e. (3b/10)

[= 1]

e'l-faşlü't-tāsi: < Ar. Dokuzuncu bölüm.

e. (14a/11), (39b/07), (3b/03)

[= 3]

e'l-faşlü't-tāsi 'aşir: < Ar. On dokuzuncu bölüm.

e. (3b/09)

[= 1]

e'l-harem: < Ar. Kabeyi kuşatan mescid.

e. (2b/06)

[= 1]

e'l-hıṣaṣ: < Ar. Paylar, hisseler.

e. (43b/11)

[= 1]

elmās: Kıymetli taş.

e. + a (55a/02), (55a/09),
(55b/04)

e. + in (54b/03)

e. + uŋ (54b/04), (54b/06),
(54b/11), (55b/04), (55b/04)

[= 9]

e'l-muḥāsibīn: < Ar. Muhasebeciler.

e. (54b/09)

[= 1]

e'l-vücūd: < Ar. Varlık.

e. + u (2b/01)

[= 1]

‘emārāt: < Ar. Eserler, deliller.

a. + dan (12b/04)

[= 1]

emḍād: < Ar. Müddler.

e. (27a/05), (3b/05)

[= 2]

emmā: < Ar. Ama, fakat.

e. (10a/02), (10a/05), (11a/02),
(11b/01), (12a/04), (14b/10),
(14b/13), (18b/05), (19a/06),
(19a/08), (23b/02), (24a/02),
(24a/12) (24b/07), (24b/12),

(25b/08), (26b/07), (27b/01),
(29b/06), (30a/09), (30b/01),
(31b/08), (36a/11), (37a/01),
(37a/10), (40a/10), (44a/03),
(46b/04), (46b/06), (47a/08),
(47a/09), (47a/11), (48a/07),
(49a/03), (49a/10), (51a/01),
(51a/11), (51b/06), (51b/09),
(53a/10), (5b/04), (6b/01),
(6b/06), (8a/09) (16a/04)

[= 45]

emṣāl: < Ar. Örnek.

e. (51b/11)

e. + i (14b/09), (18b/01),
(36a/11), (51a/01), (55b/08)

[= 6]

emvāl: < Ar. Mallar, mülkler.

e. + -i (12b/10)

[= 1]

enār: < Far. Nar.

a. (39a/01), (39a/01)

[= 2]

engūšt: < Far. Parmak, zirâ‘nın yüzde
birine eşit olan uzunluk ölçüsü.

e. (22b/07), (22b/07), (22b/08),
(22b/09), (22b/12), (22b/12),
(22b/13), (22b/13), (23b/07),
(24a/08)

e. + dūr (22b/08), (22b/10)

e. + in (22b/09)

[= 13]

envāʿ: < Ar. Çeşitler, türler.

e. + ı (14b/05)

[= 1]

er: Koca, eş.

e. + dūr (47a/11), (47a/12)

[= 2]

erbaʿa: < Ar. Dört.

e. (3b/09), (37b/12), (37b/13),
(38a/01), (38a/06), (38b/03)

e. + -ı (37b/13)

e. + -ı mütenāsibe (38a/11),
(38a/11), (43b/12)

[= 10]

erbāb: < Ar. Ustalar, ehil olanlar.

e. (11a/07)

e. + -ı (2a/09)

e. + -ı hünerün (2b/03)

[= 3]

erḳām: < Ar. Rakamlar.

e. (2a/11), (6b/09)

e. + da (7b/01)

e. + dur (11b/02), (13b/13)

e. + -ı hindīnün (5b/09)

e. + ı hindī (6b/08)

e. + in (29b/05), (30a/08)

e. + ü'l-hindī (3a/12), (5b/08)

e. + ü'l-hindīnün (5b/08)

e. + -ı hindī (7a/04)

e. + -ı hindīnün (6a/13)

e. + -ı hindūnuḡ (3b/12)

[= 15]

erḳām-ı hindī: < Ar. Hint rakamları.

e. (7a/04)

e. + nün (5b/09), (6a/13), (6b/08)

[= 1]

erḳāmü'l-hindī: bk. erḳām-ı hindī.

e. (3a/12), (5b/08)

e. + nün (5b/08)

[= 3]

erḳān: < Ar. Esaslar, kuvvetli taraflar.

e. + ı (2a/10)

[= 1]
erķarındař: Erkek kardeş.

e. + lara (48a/01)

e. + ları (47b/09)

[= 2]

esenn: < Ar. Daha, en, pek.

e. + ü'l-hayr (2b/01)

[= 1]

eşer: < Ar. Yapıt, emek ürünü.

e. + üñ (2a/01)

[= 1]

eřhāb: < Ar. Sahipler.

e. + -ı naźaruñ (2b/04)

[= 1]

eřhāř: < Ar. şahısar.

e. (39b/09)

e. + a (42b/07)

[= 2]

ēřid-: İşitmek, duymak.

e.-üb (51a/01)

[= 1]

eřkāl: < Ar. şekiller.

e. (11a/02), (32a/11)

e. + e (54b/06)

e. + üñ (20a/12), (5b/01)

e. + -i (14b/08), (6b/09)

e. + -i bāķiye (16a/04), (16a/04)

[= 9]

ēt-: Etmek, yapmak.

e. (22a/10)

e.-di (42a/06), (47a/11)

e.-diler (42a/08), (42a/09),
(50a/09)

e.-dük (15a/12)

e.-dün (2b/02)

e.-mege (20b/03), (6b/04),
(8b/01)

e.-mek (11a/11), (11b/01),

(12b/13), (13a/02), (13a/11),

(14b/08), (14b/12), (15a/07),

(17b/02), (20a/08), (20a/12),

(20b/04), (20b/08), (21b/12),

(23b/01), (27a/10), (28b/03),

(30a/06), (30a/11), (33a/10),

(46a/03), (49a/10), (49a/11),

(51a/12), (53a/12), (53b/13),

(5b/03), (7b/07), (7b/08),

(8a/12), (8a/12)

e.-mekde (14b/13)
e.-mekdeler (46b/10)
e.-mekden (46a/08)
e.-mekdür (11a/12), (46b/11),
(47b/05), (8a/13), (9b/07)
e.-mekile (14b/06), (2a/13)
e.-meklik (18a/12)
e.-melü (11a/04), (23a/02)
e.-melüm (50b/10), (50b/10),
(55b/07)
e.-mese (39b/10), (42b/08),
(44b/12)
e.-mesinden (27a/12), (33b/02)
e.-meyesin (20b/12), (29b/06),
(30b/08)
e.-mişdür (54b/10)
e.-mişler (2a/06), (5b/06),
(5b/10)
e.-mişlerdür (14b/09), (27a/08),
(32a/08), (32a/09)
e.-se (27a/13), (39a/05)
e.-seler (27b/03)
e.-sin (25b/03), (25b/06)

e.-sün (25b/10), (25b/13),
(26a/13), (26b/12), (28b/05)

e.-sünler (53a/08)

[= 85]

etemm: < Ar. Tam, eksiksiz, kusursuz.

e. (2b/07)

[= 1]

e't-taabbud: < Ar. Kulluk etme.

e. (32a/11)

[= 1]

ev: Hane, basamak.

e. (21b/09)

e. + idür (4a/07), (4a/09),
(4a/12), (4b/01), (4b/03),
(4b/05), (4b/07), (4b/10),
(4b/13), (5a/03), (5a/06), (5a/10)

[= 13]

evvel: < Ar. 1. Birinci, ilk. 2. Önce.

e. (14b/11), (14b/13), (18b/09),
(20b/07), (20b/12), (20b/13),
(21a/02), (23a/02), (26a/01),
(28b/10), (29b/03), (29b/12),
(2a/01), (38a/07), (38a/12),
(38a/13), (38b/04), (38b/04),

(39b/12), (42a/06), (42b/08),
(42b/10), (45a/01), (45a/03),
(46b/10), (47a/03), (47b/05),
(47b/06), (47b/07), (47b/07),
(52a/03), (52a/08), (52b/13),
(53a/03), (53a/13), (53b/09),
(53b/13), (54a/02), (54a/05),
(54a/07), (54a/09), (55a/03),
(55a/04), (55a/04), (55a/04),
(55a/10), (55a/13), (7b/09),
(8b/10), (9b/08)
e. + de (47a/05)
e. + den (55a/11), (7b/13)
e. + e (18b/11)
e. + i (3a/01), (53b/01), (53b/02),
(55a/12)
e. + idi (53b/11)
e. + inden (6a/13)
e. + isine (38b/02)
e. + olan (53a/01)
[= 62]

evvelā: < Ar. Birinci olarak, her şeyden
önce, ilk önce.

e. (11a/05), (36a/03)

[= 2]

evvelki: Öncelikli, ilki.

e. (3b/11), (7b/11)

e. + sidür (5b/11)

[= 3]

ey: < Ar. Hitap, nida sözcüğü.

e. (54b/05), (54b/07)

[= 2]

ëyle: Öyle, o şekilde.

e. (10a/05), (11b/01), (12b/04),

(13a/01), (13a/04), (13a/06),

(13a/08), (13a/13), (15a/06),

(15a/12), (18b/09), (19a/10),

(19b/07), (20a/01), (20a/10),

(24a/01), (24b/09), (25a/01),

(25a/05), (26b/08), (27a/10),

(27b/01), (27b/07), (27b/11),

(36a/08), (36a/12), (36b/04),

(36b/07), (36b/10), (37a/01),

(37a/10), (39a/10), (39b/01),

(3a/05), (40a/01), (40a/11),

(40b/08), (41a/12), (41b/12),

(42a/10), (42b/02), (44b/06),

(45a/08), (45b/06), (48a/12),

(48b/12), (49a/04), (49a/08),
(49a/12), (49b/02), (49b/08),
(50b/10), (50b/13), (51a/09),
(51b/09), (52b/12), (53a/12),
(53b/02), (53b/12), (54a/03),
(54a/05), (54a/07), (54a/09),
(54b/10), (55a/02), (55b/01),
(55b/06), (55b/07), (5b/11),
(9a/10), (9b/11)

e. + ce (9a/08)

[= 72]

èyle-: Eylemek, yapmak.

e.-di (52b/11), (55a/04), (55a/10)

e.-dikde (49b/01)

e.-diler (42a/10)

e.-dükde (45a/11), (45a/12)

e.-düm (23b/03)

e.-mek (48b/03)

e.-nsin (38b/08), (42b/04),
(43b/07)

e.-nsün (45b/13)

e.-r (17a/04), (19b/03), (20a/11),
(21a/07), (26a/12), (27a/01),
(30b/07), (39a/05), (39a/12)

e.-se (11a/13), (52a/11)

e.-seler (30b/08)

e.-sün (21a/12)

e.-yecek (19b/05)

e.-yüb (52a/12), (52b/01)

[= 29]

èyled-: Yaptırmak.

e.-icek (9a/09)

[= 1]

eyyid: < Ar. Kuvvetli, sağlam,
muktedir.

e. (27b/01)

e. + e (27b/01)

[= 2]

-F-

fāhir: < Ar. Övünen, iftihar eden.

f. (2a/06)

[= 1]

fā'ide: < Ar. Fayda.

f. + bulub (12a/07)

f. + si (12a/08)

f. + sin (11b/11)

f. + -ı (23a/04)

[= 4]

fakîr: < Ar. Zavallı, âciz, bîcâre.

f. + -i fî pāye (1b/10)

[= 1]

fārisî: < Ar. Farsça, Fars dili.

f. (2a/06)

[= 1]

farz: < Ar. Şart ve gerekli olan şey.

f. (47a/09), (47b/09), (47b/09),

(47b/09), (48b/04), (48b/06),

(55a/06)

f. + dur (9b/04)

f. + edelüm (52b/08), (55a/05)

f. + edesin (15a/02), (15b/01),

(15b/02), (15b/04), (15b/05),

(32b/02), (40b/05), (45b/05),

(51a/05), (52b/02), (53b/08)

f. + edüb (15a/02), (18b/07)

f. + êtdük (15a/12)

f. + etmek (33a/10), (53b/13)

f. + êtmişlerdür (27a/08)

f. + ından (54b/05)

f. + lardan (47b/03)

f. + lardur (48a/06), (48a/06),

(48a/07), (48b/12)

f. + larun (47a/04)

f. + olan (47a/01), (51a/05)

f. + olına (28a/13), (29a/11),

(34a/06), (41a/04)

f. + olunur (10a/13), (12b/04),

(28a/11), (32a/07), (41b/07),

(54b/11), (9a/06), (9a/12)

f. + un (49a/06)

f. + -ı (47a/02)

[= 50]

faşıl: *bk. faşl.*

f. (55b/13)

[= 1]

faşl: < Ar. Bölüm, kısım.

f. (11a/11), (12b/13), (13b/09),

(14a/12), (19a/12), (20b/02),

(22b/04), (27a/05), (32b/11),

(36a/13), (37b/13), (39b/08),

(3b/12), (42b/06), (44b/10),

(46b/09), (50b/12), (5b/08),

(7b/07), (8a/11), (9b/06)

[= 21]

fāyide: *bk. fā'ide.*

f. (43a/01)

f. + den (43a/02)

[= 2]

fazā'il: < Ar. Faziletler.

f. + -i (2a/03)

[= 1]

fāzıl: < Ar. Faziletli.

f. (5b/04)

[= 1]

feh̄m: < Ar. Anlama, anlayış, idrak.

f. (5b/07), (6b/04)

f. + dūr (5b/06)

f. + edesin (27a/09)

f. + edüb (36a/11)

f. + olmada (33a/08)

f. + -i (2a/07)

[= 7]

fenn: < Ar. Matematik, fizik, kimya,

biyoloji vb. ispat ve tecrübeye dayanan

ilimlerin ortak adı.

f. + üñ (2a/03)

[= 1]

ferā'iz: < Ar. Farizalar, farz olan şeyler.

k. (47b/04)

[= 1]

ferd: < Ar. Kişi, şahıs, kimse.

f. (10a/05), (10a/06), (16b/06),

(16b/07), (40b/02), (41a/08),

(41b/04), (41b/05), (44a/05)

f. + den (44b/07), (49b/02)

f. + e (43b/03), (43b/07),

(50b/07)

f. + i (41a/08), (50b/08)

f. + in (43b/02)

f. + ine (40a/06), (43b/06),

(44a/11)

f. + ler (40b/02)

f. + olan (10a/03)

f. + olana (10a/07)

f. + olandan (10a/06)

f. + olsa (10a/03)

f. + üñ (12b/03), (12b/03),

(40a/04), (42b/01)

[= 29]

ferīd: < Ar. Eşsiz, tek, eşi olmayan

kimse ya da şey.

f. + üñ (32b/08)

[= 1]

fev̄k: < Ar. Üst, üst taraf, yukarı.

f. + inden (22a/06), (7b/12)

f. + ine (22a/07)

[= 3]

fevḳānī: < Ar. Üstte olan, yukarıda bulunan.

f. (16a/12), (17a/08)

f. + den (16b/02)

[= 3]

fī: < Ar. Harf-i târif “el” almış Arapça kelimelerin başına gelen ve bunlara “-de, içinde” anlamı katarak zarflar yapan ek.

f. (11a/11), (12b/13), (13b/09), (14a/11), (1b/09), (1b/10), (1b/10), (20b/01), (22b/04), (2b/08), (2b/08), (2b/13), (32b/11), (36a/13), (37b/12), (39b/08), (3a/12), (3a/13), (3a/13), (3a/13), (3b/01), (3b/01), (3b/02), (3b/02), (3b/03), (3b/03), (3b/04), (3b/04), (3b/05), (3b/06), (3b/06), (3b/07), (3b/08), (3b/08), (3b/09), (3b/10),

(3b/10), (3b/11), (3b/11), (42b/05), (44b/10), (46b/08), (47b/06), (50b/11), (56a/02), (5b/08), (7b/07), (8a/11), (9b/05)

[= 49]

fīh: < Ar. İçinde mânâsını verir.

f. + üñ (31b/10)

[= 1]

fī’l-ḥal: < Ar. O anda, hemen şimdi.

f. (50b/09)

[= 1]

fī’l-cümle: < Ar. Bütünüyle.

f. (23b/02), (2a/13), (55b/12)

[= 3]

fuṣūl: < Ar. Bölümler, fasıllar.

f. + ü’l-ṣıḥāḥ (55b/10)

[= 1]

fuṣalā: < Ar. Faziletli kimseler.

f. + -yı (6b/06)

[= 1]

fūlūs: < Ar. Bakır sikkeler, madeni paralar.

f. (20a/07)

f. + da (12b/10)

f. + dan (54b/04)
 [= 3]
fürü: < Far. Aşağı.
 f. (50b/06), (50b/06)
 f. + dan (50b/05), (50b/06)
 [= 4]
 -G-
ğāfil: < Ar. Gaflet içinde bulunan,
 dikkatsiz.
 g. + olmayasın (27a/12),
 (33b/02)
 [= 2]
ğalaṭ: < Ar. Yanlış, hata.
 g. + dan (33a/02)
 [= 1]
ğaraż: < Ar. Gāye, maksat, istek, arzu.
 g. + -ı (2a/08)
 [= 1]
ğayr: *bk.* ğayrı.
 g. + ü'l-isti'māldür (36b/01)
 [= 2]
ğayrı: < Ar. Başka.
 g. (11a/02), (11b/08), (16a/12),
 (17b/01), (18a/05), (19a/03),

(23a/05), (32a/07), (33a/07),
 (33b/06), (36a/13), (40a/10),
 (41b/07), (41b/07), (43a/10),
 (53a/02), (53b/01), (54a/07),
 (54a/08)
 g. + da (46b/13)
 g. + sı (27a/11)
 g. + ya (13b/11), (5b/07), (6b/01)
 g. + yıla (18a/12)
 [= 25]
ğayrū'l-māl: < Ar. Başka mal.
 g. + a (54b/09)
 [= 1]
gel: “Gel” emri.
 g. (19a/09)
 [= 1]
gel-: Gelmek.
 g.-di (3a/04), (55a/11)
 g.-diyse (26a/07)
 g.-dük (12a/09), (22a/13),
 (23a/05), (27a/13), (30a/04),
 (30a/06), (30a/12), (32b/13),
 (38a/05), (38b/04), (45a/02),
 (45b/02), (51b/12), (9b/02)

g.-düyse (25a/08)

g.-e (3a/06)

g.-en (26a/07), (55a/02),
(55a/07)

g.-mez (16b/13), (29a/02)

g.-se (25a/07), (25a/11),
(25b/04), (26a/05)

g.-sün (20b/09)

g.-üb (28a/03), (42a/07),
(42a/08), (52b/03)

g.-ür (17b/02), (23b/02),
(38a/09), (39a/01), (39a/04),
(39b/05)

g.-ürse (18b/11), (19a/02)

[= 41]

gene: Yine, tekrar.

g. (11b/06), (14a/09), (16b/09)

[= 3]

gerek: Gerekme, gerekli olma.

g. (12b/11), (13a/10), (36a/13),
(45a/13), (52b/07), (53b/11),
(54a/02), (54a/06), (55a/03),
(55a/09)

g. + dür (12b/13), (13a/07),

(19b/01), (20a/03), (20a/08),

(21a/05), (22b/11), (24a/04),

(24b/08), (24b/13), (26a/05),

(28b/03), (33a/11), (33b/03),

(34a/08), (34b/05), (35b/06),

(36a/02), (40a/04), (42b/13),

(47a/02), (47b/05), (49a/01),

(49a/06), (49a/10), (49a/11),

(50a/11), (51a/12), (52a/03),

(52a/07), (52b/11), (53a/12),

(53b/13), (7b/09), (9a/12)

g. + sün (13a/07)

g. + sün (53a/10)

[= 47]

gerek-: Gerekmek, gerekli olmak.

g.-se (48a/04)

g.-sin (13a/02), (33a/10)

g.-ürse (51b/08)

[= 4]

görü: Arka, art. Ön karşıtı.

g. (17b/10), (18a/03), (19a/07),

(21a/03), (21b/06), (21b/07),

(22a/10), (28b/13), (49a/07), (49a/07), (50b/06)	[= 15]
g. + den (22a/07), (23a/02), (23a/03)	gid-: Gitmek.
g. + sine (10b/06), (12a/02), (16a/05), (16b/08), (16b/09), (16b/10), (16b/12)	g.-icek (54b/05)
g. + yi (15b/13)	[= 1]
[= 22]	gir-: Girmek.
getür-: Getirmek.	g.-icek (10a/02)
g.-üb (2b/08), (9a/11)	g.-mek (13a/07), (25b/01)
[= 2]	g.-mekdür (13a/07)
gevher: < Far. Mücevher.	[= 4]
g. (1b/12)	gör-: Görmek.
g. + ini (54b/02)	g.-esin (45b/04), (45b/12), (52a/06)
[= 2]	g.-mişler (5b/05)
gibi: Gibi.	[= 4]
g. (13a/09), (13a/09), (13a/10), (13b/02), (46b/13), (49a/01), (51a/01), (51b/08)	göre: Göre, nazaran.
g. + dür (12a/04), (17a/08), (17b/02), (2b/07), (9a/05)	g. (11a/08), (16a/11), (17a/01), (23a/03), (34a/06), (39b/11), (40a/02), (42a/12), (42b/08), (54b/04)
g. + leri (55b/11)	[= 10]
g. + lerün (12a/05)	göster-: Göstermek.
	g.-üb (2a/12)
	[= 1]

ġufrān: < Ar. Affetme, yarlıgama, merhamet etme

g. + a (54b/09)

[= 1]

ġuremā: < Ar. Alacaklılar, garimler.

g. (39b/08), (39b/08), (39b/12),
(3b/09), (40a/05), (41a/09),
(41b/04), (42b/05), (42b/06),
(42b/10), (43b/01), (43b/05),
(44a/11)

g. + da (43a/11), (44a/01),
(44a/04)

g. + dur (41b/01)

g. + nuġ (39b/08), (40a/04),
(40a/05), (42b/06), (43b/01),
(43b/02), (44a/05)

g. + yı (40a/03), (40b/02)

[= 26]

ġün: Gün.

g. + de (39a/05), (39a/05)

g. + e (42a/11)

[= 3]

-H-

ħabbe: < Ar. Küçük tane, buğday, arpa vb. tahıl tanesi.

h. (27a/07), (27a/07), (27a/08),
(27a/12), (27a/12)

[= 5]

ħaber: < Ar. Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dâir orada olmayanlara erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz.

h. (16a/11)

h. + olındı (33a/08)

h. + üñ (2a/01)

[= 3]

ħācet: < Ar. Gerek duyulan, muhtaç olunan şey, ihtiyaç.

h. (11a/06), (41b/12)

h. + olanlardan (33a/01)

h. + olur (43a/10)

h. + olursa (11a/05), (11a/05),
(11a/06)

[= 7]

ħad: < Ar. Derece, mertebe.

h. (54b/10)

[= 1]

ħadīṣ: < Ar. Haber, söz, kıssa.

h. + e (1b/11)
[= 1]
ḥaḳ: < Ar. Doğru, gerçek.
h. (52a/01)
[= 1]
ḥaḳān: < Far. Türk'lerde ve Moğol'larda hükümdarlara verilen unvan.
h. + -ı mu'azzam (2b/13)
[= 1]
ḥaḳīḳa: < Ar. Asıl olan durum ve şekil, gerçek, asıl.
h. (55b/08)
[= 1]
ḥaḳīr: < Ar. Eskiden bir kimsenin kendisi için kullanıldığı tevazu sözü, bendeniz, kulunuz.
h. (2b/06)
h. + -i fī sermāye (1b/10)
h. + ü'l-ḥarem (2b/06)
[= 3]
ḥāl: < Ar. Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.
h. (33b/07)

h. + de (6b/06)
h. + ine (42b/08)
[= 3]
ḥāl: *bk.* ḥāl.
h. + de (42a/11)
h. + i (53a/10)
h. + ine (39b/10)
[= 3]
ḥalebī: < Ar. Elliye yetmiş santim arası ölçü birimi.
h. (38a/11)
[= 1]
ḥalef: < Ar. Sonradan gelen ve birinin yerine geçen kimse.
h. (55b/13)
[= 1]
ḥālet: < Ar. Hâl, nitelik, keyfiyet.
h. (24a/02)
h. + i (22b/10)
[= 2]
ḥālet: *bk.* ḥālet.
h. + ler (20a/13)
[= 1]
ḥālī: < Ar. Boş, تنها.

h. + olunmadı (28a/03)
[= 1]
ḥālī: *bk.* ḥālī.
h. (28a/05), (51b/13)
h. + olmasın (33b/11)
[= 3]
ḥalid: < Ar. Sonsuz, ebedi.
h. (3a/03)
[= 1]
ḥālid: < Ar. Hesaplamalarda kullanılan
temsili isim.
h. (44a/02)
h. + e (39b/13), (41a/10),
(41b/11)
[= 4]
ḥālīd: *bk.* ḥālīd.
h. (40b/10), (41a/01), (41a/02),
(41a/06), (41b/09), (43b/04),
(43b/09), (43b/09), (43b/11),
(44a/07), (44b/01), (44b/04)
h. + e (40a/09), (42b/11),
(43a/13), (44b/05)
[= 16]
ḥālis: < Ar. Saf, katışıksız, halis.

h. (2a/13)
[= 1]
ḥāmī: < Ar. Himâye eden, koruyan,
sâhip çıkan kimse.
h. + -i kalem (3a/06)
[= 1]
ḥamīm: < Ar. Çok sıcak, çok kızgın
nesne.
h. (3a/06)
[= 1]
ḥāmīs: < Ar. Beşinci.
h. (17b/01)
[= 1]
ḥams: *bk.* ḥams.
h. (45a/03), (45b/11), (45b/13)
h. + dur (45a/07)
[= 4]
ḥams: < Ar. Beş.
h. (46a/02), (46a/07), (49b/10),
(49b/12), (50a/09), (50a/11),
(50b/01), (50b/05)
h. + uḡ (46a/01), (49b/13)
h. + ün (45a/09)
h. + -i (50a/04)

[= 12]

hān: < Far. Hükümdar, hakan.

h. (3a/02), (3a/02)

[= 2]

hāne: < Far. Basamak, hane.

h. (10b/06), (12a/01), (13a/01),
 (13a/01), (13a/13), (16a/04),
 (16b/08), (16b/09), (16b/10),
 (16b/12), (16b/13), (18a/05),
 (19b/05), (19b/10), (20a/06),
 (21b/07), (22a/07), (24a/01),
 (24a/02), (24b/03), (24b/07),
 (24b/12), (26b/03), (27b/05),
 (27b/06), (27b/07), (28a/10),
 (28b/10), (28b/10), (31a/07),
 (34a/05), (34b/03), (35b/13),
 (38b/03)

h. + den (34b/04), (35b/05)

h. + dür (20a/05), (28b/01)

h. + leri (37a/03)

h. + si (27a/02), (27b/04),
 (30b/11), (32b/09), (41b/06)

h. + sin (13b/01), (13b/04),
 (13b/07), (18b/06), (18b/07),

(19b/04), (19b/13), (20a/04),
 (23b/09), (24b/03), (26b/02),
 (28a/09), (29b/06), (30b/06),
 (32b/02), (32b/04), (32b/07),
 (34a/10), (36b/04), (36b/07),
 (36b/10), (42a/04), (7b/02)

h. + sinde (10a/08), (10b/09),
 (11b/05), (15a/10), (15b/03),
 (15b/04), (34b/04), (38b/01),
 (38b/01), (8b/09), (9a/02)

h. + sindeki (15a/11)

h. + sinden (16b/02), (25b/09),
 (25b/10), (26a/13), (27b/09),
 (34a/07), (34b/02), (35b/01),
 (38a/12)

h. + siyile (13a/09)

h. + -i (7b/11), (8b/07), (9a/01),
 (9a/03), (9a/04), (11b/10),
 (13a/12), (13a/13), (13b/01),
 (13b/04), (13b/07), (13b/07),
 (16b/07), (17b/07), (17b/07),
 (17b/11), (18a/01), (18a/04),
 (19b/04), (20a/07), (20a/09),
 (26b/02), (26b/02), (28a/05),

(30b/03), (37a/04), (37a/05),
(37a/06), (37a/07), (37a/08),
(38b/01), (38b/02), (38b/04),
(20a/05), (20a/07), (37a/09),
(38b/01), (38b/02), (38b/02),
(38b/03)

h. + -i 'aṣerāt-ı ulūf (11b/13)

h. + -i

h. + -i 'aṣerātdan (8a/01)

h. + yi (27b/06), (27b/10),
(27b/10), (28a/02), (28b/01),
(30b/03), (33b/11), (37a/04),
(37a/07), (38a/12)

h. + yle (34a/05)

h. + yū'l-rūba (16b/06)

[= 142]

ḥānelü: < Ar. + T. Haneli.

h. + leriyle (34b/02)

h. + sin (13a/09)

[= 2]

ḥāric: < Ar. Çıkan, sonuç.

h. (21a/08), (22b/01)

h. + ü'l-guremānuḡ (40a/05)

h. + ü'l-kısmet (20b/05),
(20b/05), (34a/03), (34a/03),
(34b/01), (34b/01), (35b/12),
(35b/12), (36a/08), (36a/08),
(37b/01), (37b/01), (37b/04),
(37b/04), (37b/08), (38b/08),
(38b/12), (39a/03), (39a/07),
(41b/04), (43b/03), (43b/06),
(51b/03)

h. + -i (29b/05), (30a/08)

h. + -i kısmet (40b/06), (43a/02),
(44a/12), (46b/06), (49b/03),
(50a/03), (50b/01), (52a/09),
(53a/04), (53a/05), (53b/03),
(54a/11), (55b/02)

h. + -i kısmetüḡ (49b/05)

[= 42]

ḥāricü'l-kısmet: *bk.* ḥāric-i kısmet.

h. (20b/05), (34a/03), (34b/01),
(35b/12), (36a/08), (37b/01),
(37b/04), (37b/08), (38b/08),
(38b/12), (39a/03), (39a/07),
(41b/04), (43b/03), (43b/06),
(51b/03)

[= 16]

h̄āric-i kısmet: < Ar. Matematik işleminde bölüm.

h. (40b/06), (44a/12), (46b/06),
(49b/03), (50a/03), (50b/01),
(52a/09), (53a/04), (53a/05),
(53b/03), (54a/11), (55b/02)

h. + üñ (49b/05)

[= 13]

h̄arc: < Ar. Gider, sarfiyat.

h. (8b/01), (9a/01), (18b/03),
(45b/03), (45b/04), (45b/06),
(49a/09)

h. + étmege (8b/01)

h. + ı (45b/01)

h. + olan (9b/03)

h. + olıcağ (8b/08), (8b/09),
(9a/04), (9a/07), (9a/07)

h. + olınsa (8b/12)

h. + olmaz (9a/02), (9a/10)

h. + olsa (8a/12)

[= 19]

h̄ardel: < Ar. Bir hardal tanesinin ağırlığı değerinde yani, 0,000707gr olan ölçüdür.

h. (26b/04), (26b/12), (27a/04)

[= 3]

h̄aşala: < Ar. Tabiat, mizaç.

h. (2a/09)

[= 1]

hasene: < Ar. Eski altın paralardan birinin adı.

h. + ye (2a/01)

[= 1]

h̄aşı́l: < Ar. Sonuç, netice.

h. (16b/08), (2a/10), (31a/03),
(46b/03), (48a/07), (51a/09)

h. + éder (44b/13)

h. + olan (12a/10), (18a/03),
(31a/07), (31b/04), (33b/10),

(34a/01), (34a/12), (38b/08),

(39a/03), (39a/11), (42a/03),

(52a/05), (52a/08)

h. + olanı (25b/11), (28a/08),

(31b/06), (31b/07), (39b/07)

h. + olanuñ (29b/01)

h. + oldı (13a/08)

h. + olmadı (51a/07)

h. + olsun (49a/03)

h. + olur (10a/12), (10b/07),

(13b/03), (13b/06), (14b/01),

(15b/11), (16a/01), (16a/09),

(16b/05), (40b/06)

h. + olursa (15b/01), (17b/08),

(17b/13), (53a/02), (53a/12)

h. + -ı (11a/09), (11a/09),

(13b/01), (15a/06), (26a/02),

(26b/01), (26b/11), (31b/08),

(34b/08), (35a/01), (35b/10),

(49a/06), (50a/02), (51b/03)

h. + -ı bākiye-i s̄āniye (52a/08)

h. + -ı cem^c (16a/10), (17a/02),

(17a/11), (18b/13), (40b/08),

(9b/03)

h. + -ı cemⁱ (10b/13)

h. + -ı cümle (11a/13), (11b/11)

h. + -ı cümleⁿ (28b/08),

(36a/04), (37b/01)

h. + -ı cümleyi (35b/02),

(35b/09)

h. + -ı darb (14b/05), (15a/01),

(15a/04), (15a/12), (15b/06),

(16a/05), (16b/03), (16b/06),

(17a/02), (17a/05), (17a/11),

(18a/04), (18b/09), (19a/01),

(19a/04), (19b/04), (19b/05),

(19b/10), (20a/04), (22b/01),

(24a/04), (24b/01), (24b/02),

(24b/03), (25a/02), (25b/11),

(26a/03), (26a/09), (26b/02),

(27a/03), (27b/12), (28a/09),

(28b/09), (29a/08), (30a/03),

(30a/05), (30b/06), (31a/05),

(32b/02), (32b/07), (35a/03),

(36a/06), (36b/07), (36b/10),

(37a/03), (38b/12), (39a/07),

(40b/03), (42b/13), (43a/02),

(46a/13), (46b/01), (49a/09),

(49b/03), (51b/01), (52a/08)

h. + -ı darba (17b/09)

h. + -ı darbdan (46b/02)

h. + -ı darbtı (16b/09), (43b/06),

(46a/11), (51a/10)

h. + -ı darbtın (53a/03)

h. + -1 arbların (53b/02),
(54a/09)

h. + -1 arblarına (55a/13)

h. + -1 arbların (41b/05)

h. + -1 arbuñ (23b/09), (36b/04),
(46a/09), (46a/10), (46a/12)

h. + -1 mezb rdan (24a/02)

h. + -1 tefr k (8b/04), (8b/06),
(8b/08), (8b/09), (9a/08), (9a/13)

[= 152]

h        : < Ar. Sonu ların b t n .

h. (10b/13)

[= 1]

h       arb: < Ar.  arpım.

h. (14b/05), (15a/01), (15a/04),
(15a/12), (15b/06), (16a/05),
(16b/03), (16b/06), (17a/02),
(17a/05), (17a/11), (18a/04),
(18b/09), (19a/01), (19a/04),
(19b/04), (19b/05), (19b/10),
(20a/04), (22b/01), (24a/04),
(24b/01), (24b/02), (24b/03),
(25a/02), (25b/11), (26a/03),
(26a/09), (26b/02), (27a/03),

(27b/12), (28a/09), (28b/09),
(29a/08), (30a/03), (30a/05),
(30b/06), (31a/05), (32b/02),
(32b/07), (35a/03), (36a/06),
(36b/07), (36b/10), (37a/03),
(38b/12), (39a/07), (40b/03),
(42b/13), (43a/02), (46a/13),
(46b/01), (49a/09), (49b/03),
(51b/01), (52a/08)

h. + a (17b/09)

h. +   (16b/09), (43b/06),
(46a/11), (51a/10)

h. + ların (53b/02)

h. + larına (55a/13)

h. + uñ (23b/09), (36b/04),
(46a/09), (46a/10), (46a/12)

[= 68]

h        tefr k: < Ar.  ıkarmanın sonucu.

h. (8b/04), (8b/06), (8b/08),
(8b/09), (9a/08), (9a/13)

[= 6]

h   : < Ar. Toplama, bir araya getirme.

h. (6b/07)

[= 1]

ḥaṣv: < Ar. Yazı ve konuşmada gereksiz yere kullanılan fazla ve doldurma söz.

h. (12b/04)

[= 1]

ḥaṭā: < Ar. Hata, yanlış.

h. (19a/06), (50b/12), (51a/01)

h. + dan (18b/02)

h. + éder (44b/12)

h. + éyledi (52b/11), (55a/10)

h. + ları (52a/01)

h. + larıḡa (53a/11)

h. + nuḡ (52a/01), (53b/02)

h. + sinuḡ (53a/10)

h. + -y1 evvel (52b/13), (55a/04),

(55a/13)

h. + -y1 māl-1 mefrūz-1 evvel

(52a/03), (53a/01), (54a/06)

h. + -y1 māl-1 mefrūz-1 evveli

(53b/01)

h. + -y1 māl-1 mefrūz-1 ṣānī

(52a/04), (53b/01)

h. + -y1 mefrūz-1 ṣānī (55a/10)

h. + -y1 nākış (53a/12), (54a/03),

(54a/04), (54a/08)

h. + -y1 nākış-1 ṣānīyi (52b/12)

h. + -y1 ṣānī (52b/13)

h. + -y1 ṣānī-i evvelden (55a/11)

h. + -y1 ṣānīye (55a/12)

h. + -y1 vācid (55b/06)

h. + -y1 vāḥid (51a/06)

h. + -y1 vāḥidiyle (51b/12)

h. + -y1 zāyid (52b/07), (52b/07),

(52b/11), (52b/12), (53a/12),

(53b/12), (53b/12), (54a/04),

(55b/07)

h. + -y1 zāyidüḡ (52a/07)

h. + y1 (51a/02), (55a/04)

[= 44]

ḥaṭā-y1 evvel: < Ar. Birinci yanlış.

h. (55a/04)

[= 1]

ḥaṭā-y1 māl-1 mefrūz-1 evvel: < Ar.

Birinci varsayımın tam karesinin yanlış

h. + i (53b/01)

[= 1]

ḥaṭā-y1 mefrūz-1 ṣānī: < Ar. İkinci

varsayımın tam karesinin yanlış.

h. (55a/10)

[= 1]

ḥaṭā-yī ṣānī-i evvel: <Ar. Birinci ve ikinci yanlış.

h. + den (55a/11)

[= 1]

ḥaṭāyīn: <Ar. Çift yanlış hesabı; birinci dereceden bir bilinmeyenli denklemin çözüm kümesi için iki farklı tahminde bulunup, bu tahmin ve çıkan hatalı sonuçların belirli bir formüle uygulanması neticesinde doğru sonuca ulaşılan bir hesap yöntemi.

h. (50b/11), (50b/12), (50b/12),
(51b/09), (51b/10)

h. + de (51a/01)

h. + iyile (51b/13)

h. + iyle (51b/12)

[= 7]

ḥāṭır: <Ar. Zihin, hafıza.

h. + -ı (2a/01)

[= 1]

ḥatm: <Ar. Bitirme, sona erdirmе, tamamlama.

h. (3a/04)

[= 1]

ḥaṭṭā: <Ar. Bile, dahi, üstelik, bundan başka, hem de.

h. (54a/09)

[= 1]

ḥatun: Kadın.

h. (48b/09)

[= 1]

ḥavādiṣ: <Ar. İlgiyle karşılanan haber.

h. (3b/10)

[= 1]

ḥayr: <Ar. Makbul olan hâl ve iş.

h. (2b/01), (2b/11)

h. + ıla (2b/11)

[= 3]

ḥazā: <Ar. Bu, şu, o.

h. (11a/10), (13b/09), (15b/07),

(17b/01), (17b/06), (19a/11),

(22a/03), (29b/10), (32a/02),

(32b/10), (36a/12), (37b/12),

(39b/07), (46b/08), (50b/11),

(5b/08), (7b/06), (9b/02)

[= 18]

heb: <Far. Hep, bütün olarak.

h. (9a/08)

[= 1]

heft: <Far. Yedi.

h. (12b/09), (12b/09), (12b/11),

(13a/10), (13b/05)

[= 5]

hem: <Far. Ayrıca, üstelik.

h. (11a/02), (11b/08), (12a/04),

(12b/01), (12b/01), (12b/11),

(12b/13), (13b/02), (13b/10),

(18a/09), (18b/04), (20b/03),

(20b/03), (21a/02), (27a/07),

(27a/09), (27a/12), (2b/13),

(30b/03), (31a/13), (33b/01),

(38a/03), (3b/12), (40a/11),

(44a/02), (45b/10), (49b/02),

(49b/10), (4a/05), (50b/07),

(50b/12), (51a/05), (55b/05),

(55b/10), (5b/05), (6b/06),

(8b/02), (9b/10), (9b/10), (9b/13)

[= 40]

hemân: <Far. Derhâl, hemen.

h. (16b/04), (20a/13), (28a/04),

(28a/09), (30b/10), (47b/13),

(48a/12), (49a/05), (51a/12)

[= 9]

her: <Far. Her bir, her.

h. (11b/02), (12a/06), (12a/11),

(12b/03), (12b/03), (12b/04),

(12b/05), (13b/10), (15a/01),

(15a/02), (15a/05), (15a/05),

(15a/08), (15a/08), (15a/11),

(15a/12), (15b/01), (15b/01),

(15b/04), (15b/05), (15b/07),

(16a/03), (16a/07), (16a/11),

(16a/12), (16b/12), (17a/04),

(17a/06), (17a/10), (17b/03),

(18a/06), (18b/01), (18b/03),

(18b/04), (19b/02), (19b/08),

(19b/11), (20a/03), (20a/12),

(21a/02), (21a/08), (22b/07),

(22b/07), (22b/08), (22b/08),

(27a/07), (27a/07), (29b/13),

(29b/13), (2a/07), (2b/13),

(30b/04), (32a/05), (32a/12),

(32b/03), (32b/05), (32b/08),

(33a/03), (35b/07), (36a/12),
 (36b/02), (36b/11), (36b/12),
 (36b/13), (36b/13), (37a/04),
 (37a/05), (37a/06), (37a/08),
 (39b/03), (39b/10), (40a/04),
 (40a/06), (40a/11), (42b/01),
 (42b/02), (42b/08), (43a/01),
 (43b/02), (43b/03), (43b/07),
 (44a/05), (44a/11), (45b/04),
 (46b/05), (47b/12), (48b/08),
 (48b/13), (50a/11), (50b/08),
 (54b/03), (54b/07), (55b/08),
 (5b/01), (6b/07), (7b/02),
 (8a/01), (8a/06), (8b/04),
 (9b/07), (9b/11)
 [= 101]

her bir: < Far. + T. Ayrı ayrı, hepsi.
 h. + inün (40b/04)
 [= 1]

hevāyī: < Ar. Matematikte parmak
 hesabı.
 h. + den (15b/06)
 [= 1]

hezār: < Far. Pek çok.

h. (55b/11)
 [= 1]

hıfz: < Ar. Ezberleme.
 h. + etmek (20b/04)
 [= 1]

hışāl: < Ar. Güzel huylar.
 h. (54b/07)
 [= 1]

hışaş: < Ar. Paylar, hisseler.
 h. (50a/01), (50a/11)
 [= 2]

hicret: < Ar. Bir yerden bir yere göç
 etmek.
 h. + -i nebevīnün (3a/03)
 [= 1]

hiç: < Far. Asla.
 h. (13b/13)
 [= 1]

hıffet: < Ar. Hafiflik.
 h. + -i maṭlūb (4a/03)
 [= 1]

hikāye: < Ar. Hikaye, öykü.
 h. + -i (2b/06)
 [= 1]

hindī: < Ar. Hintlilere ait olan,
hintlilerle ilgili.

h. (13b/13), (5b/08), (5b/08),
(5b/09), (6b/08), (7a/04)

h. + nūḡ (6a/13)

[= 7]

hindū: *bk.* hindī.

h. + nuḡ (3b/12)

[= 1]

ḥisāb: < Ar. Hesap.

h. (15b/08), (19b/03), (19b/08),
(1b/13), (1b/13), (23b/06),
(24a/009), (27a/08), (27b/06),
(28a/01), (28a/07), (2a/02),
(30b/07), (31b/02), (31b/12),
(32a/13), (32b/03), (33b/07),
(36a/03), (36b/02), (36b/09),
(38a/08), (38b/06), (39b/05),
(55b/11)

h. + da (13b/12), (13b/12)

h. + dur (23b/03)

h. + édesin (15a/02), (26a/06),
(37b/11)

h. + édüb (34b/02)

h. + in (15b/11)

h. + inuḡ (22b/04), (32b/11)

h. + uḡ (1b/10), (2b/06)

h. + unuḡ (29b/11)

h. + -ı (12a/05), (2a/10)

h. + -ı zırā^c (22b/05)

[= 41]

ḥisāb: *bk.* ḥisāb.

h. (26b/13)

[= 1]

ḥişşe: < Ar. Bölünen bir bütünden bir
kimseye düşen kısım, pay.

h. (20b/05), (21a/01), (21a/02),
(21a/11), (21a/13), (21b/03),
(21b/07), (22a/02), (22a/04),
(39b/11), (40a/02), (40a/09),
(40a/10), (41a/12), (41a/13),
(41b/07), (41b/12), (42b/08),
(44b/06), (44b/07), (47b/12),
(48a/03), (48b/01), (48b/02),
(48b/13), (49b/11), (50a/10),
(50b/05), (50b/06)

h. + den (22a/12)

h. + dūr (21b/05), (40a/06),
(40b/04), (43b/03), (44a/12),
(47b/03)
h. + étmege (20b/02)
h. + étmek (20b/08)
h. + leri (21a/03), (21a/08),
(47b/10)
h. + lerin (20b/12), (41b/01),
(49b/05), (49b/13)
h. + si (43a/01), (43a/02)
h. + sin (20b/13)
h. + -i (40b/12), (40b/12),
(41a/02), (41a/02), (41a/05),
(41a/05), (41a/06), (41a/06),
(41b/08), (41b/08), (41b/09),
(41b/09), (41b/10), (41b/11),
(41b/11), (43a/06), (43a/07),
(43a/08), (43a/09), (43b/11),
(43b/11), (43b/11), (44b/03),
(44b/03), (44b/03), (44b/04),
(48a/10), (48a/10), (48a/12),
(48b/04), (48b/06), (48b/06),
(48b/08), (49a/03), (49a/08),

(49a/09), (49b/07), (49b/07),
(49b/07), (49b/07)

h. + -i diğeri (48a/03)

h. + -i zevceteyndür (48a/09)

h. + -i zeyd (43a/10)

h. + yi (42a/10), (42a/12),
(43a/06), (43b/08), (49a/04)

h. + yidür (43b/07)

[= 98]

hizmet: < Ar. Birinin işini görme,
hizmet.

h. + lerinde (2a/10)

[= 1]

hizmetkār: < Ar. + Far. Hizmet eden
kimse, hizmetçi.

h. (39a/04)

[= 1]

hūd: < Far. Kendi, kendisi.

h. (14b/10), (14b/13), (19a/08),
(32a/07), (47b/04), (50b/10),
(55b/12)

[= 7]

hub: < Far. Güzel, iyi.

h. + -i (54b/03)

[= 1]

ḥulūd: < Ar. Süreklilik, dâimîlik, ebedîlik.

h. (3a/01)

[= 1]

ḥurūf: < Ar. Harfler.

h. + -ı hindī (13b/13)

[= 1]

ḥuşūş: < Ar. Konu, iş, keyfiyet, madde.

h. (47b/03)

h. + da (46b/13)

[= 2]

ḥuzūr: < Ar. İç rahatlığı, hâlden memnun olup gönlünde rahatlık duyma, kendini rahat ve memnun hissetme durumu.

h. + larında (2a/10)

[= 1]

ḥükḡ: < Ar. Karar, yargı.

h. (11a/01)

[= 1]

ḥüner: < Far. Marifet, yetenek.

h. + üḡ (2b/03)

[= 1]

ḥürre: < Ar. Cariye veya esir olmayan hür kadın.

s. + sin (48a/05)

[= 1]

ḥüve: < Ar. Üçüncü tekil şahıs zamiri, o.

h. (42b/05), (43b/05), (50a/02)

[= 3]

-I-

ıstılāḡ: < Ar. Terim, tabir.

ı. (3a/08), (20b/04), (33a/02)

[= 3]

ıstılāḡāt: < Ar. İlim sözleri, tâbirleri, terimler.

a. + -ı (14a/12)

a. + da (14b/04)

[= 2]

ıttılāḡ: < Ar. Öğrenme, tanıma, bilme, haberli olma.

ı. (49a/03)

[= 1]

-İ-

i-: Cevheri fiil.

i.-di (12a/04), (12b/12), (18b/05), (50b/08), (51a/04), (52b/07), (53b/08), (53b/11), (53b/12), (54a/02), (54a/02), (54a/03), (54b/03), (55a/03), (55a/03), (55a/04), (55a/09), (55a/10), (55b/10), (9a/03)	a. + ile (5b/06) [= 1]
i.-dür (1b/09)	ibk̄ā: < Ar. Olduğu gibi bırakma. i. (6b/06) [= 1]
i.-ken (1b/11), (54b/10)	ibn: < Ar. Oğul. i. (48b/10) [= 1]
i.-miş (20a/11), (27b/07), (42b/09), (45b/10), (45b/10), (46a/01), (51b/05), (51b/09), (53a/06), (54a/12)	ibtidā: < Ar. Başlama, başlangıç. i. + edüb (21a/04) i. + olunur (23a/02) i. + sından (21a/04), (26a/05) [= 4]
i.-mişdür (54a/06)	icmā': < Ar. Bir hususta ittifak etme, aynı görüşte birleşme. i. + da (47a/08), (47a/10) [= 2]
i.-se (22b/13) [= 35]	ictināb: < Ar. Sakınma, uzaklaşma. i. + edesin (18b/02) [= 1]
'ibādet: < Ar. Kulluk. a. + dür (19b/01) [= 1]	iç: Herhangi bir şeyin içinde olan yeri, iç. i. + inden (52a/11), (52b/01), (52b/04), (52b/05), (52b/06),
'ibādullah: < Ar. Tanrı kulları, insanlar. a. + ü'l- (2a/08) [= 1]	
'ibāret: < Ar. Meydana gelmiş, toplanmış.	

(52b/10), (53a/08), (53b/05),

(53b/06), (53b/07), (53b/09)

[= 11]

içün: İçin.

i. (12a/08), (25b/10), (27a/02),

(33b/11), (49a/03), (54b/10),

(55b/07)

i. + dür (30b/03), (48a/13)

[= 9]

idrāk: < Ar. Kavrama.

i. + oldıkda (36a/11)

[= 1]

ihrāc: < Ar. Çıkarma.

i. + edesin (49b/13), (50b/02),

(55a/02), (55a/08)

i. + edüb (48b/04), (49b/05)

i. + etsünler (53a/08)

[= 7]

ihrac: *bk.* ihrāc.

i. + edüb (54b/13)

[= 1]

ihtişār: < Ar. Sadeleştirme.

i. (12a/08)

[= 1]

ihtiyāc: < Ar. Gereklilik.

i. (12a/04), (14a/11), (18b/05)

i. + dur (55b/13)

[= 4]

ihtiyāc: *bk.* ihtiyāc.

i. (47b/12)

[= 1]

ikāme: < Ar. Lāzım gelme, gerekme, ihtiyaç, gereklilik.

i. + sine (2b/09)

[= 1]

iki: Birden sonra gelen sayı, iki.

i. (10a/12), (11a/11), (11a/12),

(11a/13), (13a/01), (13a/13),

(13a/13), (14a/07), (14a/07),

(14a/12), (14b/02), (16a/02),

(17a/13), (17b/05), (19b/10),

(27b/05), (28a/02), (28a/06),

(28a/12), (28b/05), (29b/03),

(30b/06), (35b/06), (35b/08),

(37b/03), (39a/05), (39a/06),

(3a/11), (44b/06), (45a/07),

(45b/09), (46b/10), (48a/05),

(49b/08), (50b/06), (50b/12),

(51a/06), (52a/07), (52a/08),
(53b/11), (53b/12), (54a/07),
(5b/02), (7b/13), (8a/07),
(9a/05), (9a/06), (9b/06)

i. + den (9a/01)

i. + si (9b/13)

i. + side (46a/10), (46a/12),
(46b/01)

i. + sin (18a/02)

i. + sinden (52a/05)

i. + sine (17b/09), (17b/11),
(18a/02)
[= 58]

iki biñ yüz: İki bin yüz.

i. (54b/07)

[= 1]

iki buçuk: İki buçuk.

i. (10b/10)

[= 1]

ikinci: Birden sonra gelen sayma sayısı,
ikinci.

i. (5b/02), (5b/08), (5b/12),
(6a/11)

[= 4]

ikişer: İkişer.

i. (14b/02), (14b/11), (20a/03),
(20a/05), (20a/10)

i. + i (18b/04)

[= 6]

ıktidār: < Ar. Güç, kuvvet.

i. + ètdi (47a/10)

[= 1]

ıktisād: < Ar. Ekonomi.

i. + ına (1b/10)

[= 1]

ıktizā: < Ar. Lāzım gelme, gerekme,
ihtiyaç, gereklilik.

i. (4a/06)

i. + èder (51b/10)

[= 2]

‘ilā: < Ar. -e, -a kadar, -a değin
anlamına gelen harf-i cer.

a. (16b/07), (40a/05), (41b/04),
(42b/01), (43b/02), (43b/06)

[= 6]

‘ilāve: < Ar. Katma, ek yapma, arttırma,
zam.

a. + ce (12a/08)

[= 1]

ile: İle, birlikte, beraber.

i. (10a/04), (10a/09), (10a/11),
(10b/01), (12a/06), (13a/02),
(13a/02), (14a/01), (14b/08),
(14b/09), (18a/05), (21a/05),
(21b/09), (22b/01), (23b/01),
(27a/02), (28a/11), (28b/02),
(28b/07), (28b/08), (28b/10),
(29a/11), (29b/09), (30a/01),
(30a/12), (31a/03), (31a/04),
(39a/02), (39b/06), (46a/12),
(47a/10), (51b/04), (6b/04),
(6b/07), (9b/03)

[= 35]

illā: < Ar. Bilhassa, hele, özellikle

i. (27a/11)

[= 1]

ille: *bk.* illā.

i. (29b/03)

[= 1]

‘ilm: < Ar. Bilim, ilim.

a. (44b/13)

a. + üñ (2a/03)

a. + -i (1b/10), (2a/02), (2a/02),
(3a/12)

a. + -i hisāb (55b/11)

a. + -i hisābdur (23b/03)

a. + -i hisābuñ (2b/06)

[= 9]

‘ilm-i hisāb: < Ar. Hesap bilimi, hesap
ilmi.

a. + -ı mahāl (55b/11)

a. + dur (23b/03)

[= 2]

imām: < Ar. İmam, lider.

i. (20b/05), (40a/05), (40a/13),
(40b/06), (42b/12), (43a/02),
(43b/02), (43b/06), (44a/10),
(49b/03), (50a/11), (51a/11)

i. + dan (40b/09)

i. + dur (43b/01), (44a/12)

i. + olına (43b/12)

i. + -ı (40a/03), (50a/03)

[= 18]

imdi: Şimdi, şu anda.

i. (11a/07), (11b/01), (12a/03),
(12a/09), (12b/02), (13a/02),

(13a/12), (13b/06), (13b/08),
(13b/11), (14a/10), (14a/11),
(14b/03), (14b/12), (15b/06),
(16a/11), (17a/13), (17b/05),
(18a/13), (18b/11), (19a/09),
(19a/11), (19b/02), (19b/10),
(20a/07), (21a/09), (22a/01),
(22b/06), (23a/03), (23a/05),
(24a/05), (27a/06), (27a/13),
(27b/04), (27b/05), (29b/09),
(29b/12), (2a/04), (30a/01),
(30a/04), (30a/06), (30a/12),
(30b/04), (31b/02), (32a/01),
(32a/01), (32a/02), (32a/04),
(32b/10), (32b/13), (36a/10),
(37a/03), (37b/11), (38a/05),
(38a/10), (38b/04), (39b/03),
(40a/08), (41a/09), (41b/10),
(42a/05), (43b/12), (44b/05),
(44b/10), (44b/13), (45a/02),
(45b/02), (45b/09), (46a/08),
(46b/02), (46b/07), (46b/12),
(47a/02), (47b/06), (48b/07),
(49a/07), (49b/11), (50b/05),

(50b/10), (52b/11), (54a/01),
(54a/04), (55a/03), (55a/04),
(55a/09), (55b/06), (5b/01),
(5b/07), (6a/13), (6b/08),
(7a/04), (7b/03), (7b/08),
(8a/07), (8b/04), (9a/06),
(9b/01), (9b/02), (9b/04)

[= 99]

‘ine’l-eşgāl: < Ar. İşlerden.

a. + dūr (38b/03)

[= 1]

in est: < Far. Budur.

i. (26b/03), (27b/13), (30b/06),
(32b/02), (34b/08), (35a/02),
(35a/04), (35a/11), (36a/05),
(36a/07), (37a/10), (44a/10)

[= 12]

infāk: < Ar. Nafakasını verme.

i. (42a/09)

[= 1]

inşā: < Ar. Yapma, yapılma, kurma,
kurulma.

i. (2b/02)

[= 1]

ise: İse.

i. (11b/10), (29b/04), (45b/04),
(45b/04), (45b/08), (45b/12),
(52a/13)

i. + n (54a/05)

[= 8]

isim: < Ar. Ad, isim.

i. + olmağa (38a/02)

[= 1]

iste-: İstemek.

i.-sün (24a/03)

[= 1]

istīnāf: < Ar. Yeniden başlama.

i. + edesin (22b/03)

[= 1]

isti'māl: < Ar. Kullanma.

i. (32a/03)

i. + dür (22b/06), (27a/06),
(33a/01), (36b/01)

[= 5]

istifāde: < Ar. Fayda sağlama,
faydalanma, yararlanma

i. + edecekler (55b/12)

[= 1]

istihrāc: < Ar. Sonuç çıkarma

i. (18a/12), (20a/07), (30a/04),
(32a/09), (36b/01), (41a/07),
(44b/12), (45b/02), (49a/02)

i. + eder (11a/04)

i. + edesin (17a/07), (18a/07),
(18a/12), (24a/06), (40a/06),
(42b/09), (49b/12), (51b/12),
(53b/01), (55b/09), (9b/05)

i. + edüb (39b/11), (44b/09),
(50a/10), (54b/10)

i. + etmek (30a/11), (46a/03)

i. + etmekde (14b/13)

i. + etmekdür (46b/11), (8a/13)

i. + etmeklik (18a/12)

i. + ı (12a/05)

i. + ıyla (33a/10)

i. + olan (51a/02), (55b/06),
(55b/07)

i. + olanlardan (51b/12)

i. + olına (12a/09), (12a/12),
(30a/12), (36a/12), (39b/04),
(45b/02), (46b/08), (51b/13)

i. + olinsa (51b/06)

i. + olunub (18b/02), (37b/11),
(48b/08)

i. + olunur (14b/06), (14b/08),
(14b/09), (20b/03), (23b/01),
(27b/01), (29b/03), (30a/02),
(33a/07), (37a/11), (40a/11),
(45b/03), (47b/11), (49a/01),
(50b/13), (9b/07)

i. + olmak (47b/05)

i. + olmaz (51b/11)

i. + ü'l-maḥāric (3b/10)

i. + -ı (49a/04)

i. + -ı maḥāric (44b/10),
(44b/10), (44b/11), (44b/11)

[= 73]

istihṛācū'l-maḥāric: < Ar. Paydaların sonucu.

i. (3b/10)

[= 1]

istimāʿ: < Ar. İşitme, dinleme.

i. (6b/03)

[= 1]

iṣṛāk: < Ar. Allah'a ortak koşma.

e. (42a/09)

[= 1]

ʿiṭā: < Ar. Ödeme, verme.

a. + ʿtdün (2b/02)

a. + lar (3a/05)

[= 2]

iʿtibār: < Ar. Değerlendirmek, dikkate almak.

i. + olmaz (13b/02)

i. (32a/05)

[= 2]

iʿtibāren: < Ar. Saymak, sayılmak.

a. (6b/04)

[= 1]

itifrāt: < Ar. Aşırılık.

i. (47a/02)

[= 1]

itmām: < Ar. Tamamlama, bitirme.

i. (55b/10)

[= 1]

ʿiyār: < Ar. Altın ve gümüşten mamül şişlerin saflık ve halisliği derecesi.

a. + ıdır (33a/02)

a. + ını (33b/01)

[= 2]

izāfet: < Ar. Bir şeyle diğer bir şeyi ortak bir bağ yoluyla bağlama.

i. + edesin (45a/06)

[= 1]

-K-

ķabāhat: < Ar. Suğ, kusur.

k. + lerinden (54b/03)

[= 1]

ķābil: < Ar. Kabul eden, alan.

k. (5b/07), (6b/04), (18b/04),
(33a/10), (51a/12)

k. + -i taķbīr (44b/13)

[= 6]

ķabl: < Ar. Kabul.

k. (54b/06)

[= 1]

ķaç: Kaç, soru sıfatı.

k. (15a/03), (15a/09), (15b/02),
(29b/03), (29b/08), (33a/01),
(38b/10), (39a/01), (39b/05),
(47a/01), (49a/01), (51b/08),
(53b/08)

k. + dur (49a/13), (52b/02)

[= 15]

ķadar: < Ar. Miktar, derece, miktarınca.

k. (6b/01), (6b/05), (11a/09),
(11a/12), (11a/13), (12b/02),
(13b/08), (18b/03), (20a/11),
(20a/12), (27b/09), (29b/05),
(29b/09), (32b/12), (34a/09),
(34b/03), (34b/06), (34b/13),
(35a/07), (35b/01), (35b/07),
(36a/04), (37b/01), (37b/05),
(37b/09), (38a/07), (38a/07),
(38a/08), (38a/08), (38a/09),
(39a/04), (39a/12), (44b/13),
(49a/12), (50b/08), (50b/13),
(52a/11), (52a/13), (52b/03),
(52b/04), (52b/06), (52b/09),
(53a/08), (55b/11),

k. + dur (30a/06)

[= 45]

ķadīm: < Ar. Eski, öncesi bilinmeyen.

k. + dūr (2a/11)

[= 1]

ķādir: < Ar. Kudretli ve kuvvetli kimse, muktedir.

k. + olub (13b/12)

[= 1]

kāfi: < Ar. Yeterli.

k. + dür (11a/08), (12a/09),
(13b/09), (15b/06), (16a/11),
(17a/13), (17b/05), (18b/03),
(19a/11), (22a/03), (22b/03),
(32b/10), (37b/12), (46b/07),
(50b/08), (50b/09), (50b/11),
(5b/07), (8a/08), (9b/02)

[= 20]

kā'ide: < Ar. Kural, kaide.

k. (12a/08), (18b/10), (30b/04),
(44a/04), (47b/04), (51b/10),
(51b/10)

k. + si (10b/03), (33a/06)

k. + -i (10a/02)

k. + -i küllī (33b/12)

[= 11]

kā'ide-i külliye: < Ar. Kuralların
tamamı.

k. (10a/02)

[= 4]

kal-: Kalmak.

k.-a (45a/13)

k.-an (12a/02), (37b/10), (9b/03)

k.-anın (11a/08), (48a/01)

k.-dı (50a/09)

k.-madan (41a/07), (41a/09)

k.-mak (53b/11)

k.-maya (46b/07)

k.-sa (36a/02), (47b/10),
(48b/02), (52b/01)

k.-ur (8a/13), (8b/08), (8b/12),
(9a/05), (9a/07), (9a/07), (9a/10),

(13b/04), (19a/05), (19a/07),

(19a/09), (19a/10), (20a/09),

(21a/10), (21b/05), (21b/11),

(22a/02), (22a/09), (22a/12),

(37b/06), (40a/10), (40b/01),

(41b/12), (43a/10), (44a/12),

(44a/13), (44b/06), (48a/11),

(52a/02), (52a/07), (54b/13),

(55a/01), (55a/02), (55a/06),

(55a/07), (55a/09),

k.-urı (54b/11), (54b/13),

(55a/01), (55a/02), (55a/04)

k.-urıdan (54b/12)

k.-ursa (8a/11), (40b/05),
(46b/07), (52b/13), (53a/04),
(53a/09), (55a/11), (55b/01)

[= 63]

ḵāl: < Ar. Söz, lâf.

k. (54b/05)

[= 1]

ḵalem: < Ar. Kalem, yazı.

k. (11b/02), (11b/02), (14b/09),
(16a/03), (3a/06)

k. + de (16b/13)

k. + den (18a/07), (18a/09),
(18b/01)

k. + e (3a/04)

k. + ine (3a/07)

k. + üñ (2a/09)

[= 12]

ḵalicāt: < Ar. Kileler, keyliçeler.

k. (27a/05)

[= 1]

ḵalīl: < Ar. Az.

k. (12a/04)

[= 1]

ḵālkukeb: < Ar. Gezegen.

k. + ü'd- (2a/05)

[= 1]

ḵalur: Kalan.

k. + ı (55a/06), (55a/09),
(55a/09), (55a/10), (55a/11),
(55b/04), (55b/05)

k. + ıdan (54b/12), (55a/06)

k. + ından (54b/05)

[= 10]

ḵālū't-taẓ'īf: < Ar. İki kat etmenin sözü.

k. (47a/04)

[= 1]

kāmil: < Ar. Olgun.

k. (2a/10), (5b/04)

[= 2]

ḵankı: Hangi.

k. (30b/04), (34a/08), (34b/04),
(35b/05), (43a/01), (45b/04),
(55b/01)

k. + sı (46b/05)

k. + sıdur (46b/13)

[= 9]

ḵanḵār: < Ar. 33 kg.'a denk gelen eski
bir ağırlık ölçüsü, kantar.

k. (3b/05), (29b/10), (29b/11),
(29b/12), (29b/13), (30a/01),
(30a/01), (30a/05), (30a/06),
(30a/11), (30a/13), (30b/06),
(30b/12), (31a/10), (31b/08),
(31b/11), (32a/01)

k. + a (30a/10)

k. + etmek (30a/06)

k. + ı (30a/10), (30a/10),
(30a/13), (30b/01), (30b/02),
(30b/07), (30b/08), (30b/10),
(30b/10), (30b/13), (31a/01),
(31a/10), (31a/11)

k. + ıla (30b/01)

k. + olunur (30a/08)

k. + uę (30a/02), (30a/04),
(30a/12), (30b/04), (31a/09),
(31b/07), (31b/10)

[= 41]

kār: < Far. Bir iş sonucunda elde edilen
fayda, çıkar.

k. (1b/10)

[= 1]

ķarar: < Ar. Bir iş veya mesele hakkında
verilen kesin hüküm

k. (12a/08), (18a/05), (18b/04),
(44b/12), (44b/13), (47b/13)

k. + ü'l-vesika (2a/13)

[= 7]

ķardaş: Kardeş.

k. + a (48a/01)

k. + lardur (47b/03)

[= 2]

ķarındaş: Aynı karnı paylaşan, kardeş.

k. (47b/09)

k. + dur (47a/12), (47a/12),
(47b/01), (47b/01), (47b/02)

k. + lara (13b/11), (23a/04),
(33a/08), (48a/01)

k. + lardur (47b/02)

k. + ları (47b/09)

[= 12]

ķarr: < Ar. Karar.

k. (43b/04)

[= 1]

ķaşden: < Ar. Kasıtlı olarak, kasten,
bilerek.

k. (19a/09)

[= 1]

kāse: <Far. Derince çanak; metinde ölçü birimi olarak kullanılmıştır.

k. (27a/07), (27a/07), (27a/08),
(27a/09), (27a/09), (27a/12),
(27a/12), (27b/08), (27b/08),
(27b/08), (27b/08), (27b/09)

k. + dür (27b/05), (28a/03)

k. + nün (28a/03)

[= 15]

kat-: Katmak, eklemek.

k.-ub (34a/10), (34b/06),
(34b/13), (35a/07), (35b/01),
(36a/04), (37b/01), (37b/05),
(37b/09)

[= 9]

kat: <Ar. Bölmek.

k. + olunur (20a/13)

[= 1]

kavā'id: <Ar. Kaideler, yöntemler, kurallar.

k. (55b/07)

k. + dür (23b/03), (50b/10)

k. + inün (4a/04)

k. + -i erkāmdur (11b/02)

[= 5]

kavā'id-i erkām: <Ar. Rakamların kuralları.

k. + dur (11b/02)

[= 1]

kavā'in: <Ar. Kanunlar.

k. (2b/06)

[= 1]

kaviyy: <Ar. Güçlü olma.

k. (2a/08)

[= 1]

kavl: <Ar. Söz.

k. + e (46b/11)

[= 1]

kayd: <Ar. Yazma, kayıt.

k. (18b/03)

k. + edesin (11b/07)

k. + etmişler (5b/06)

k. + olunmadı (32a/11)

[= 4]

kāyide: bk. kā'ide.

k. + den (42a/10)

k. + oldı (42a/10)
[= 2]
kāināt: < Ar. Yaratılmış şeylerin hepsi,
yer gök bütün varlıklar ve bütün
mahlukat, alem, evren.
k. (1b/11)
[= 1]
kebīr: < Ar. Büyük, ulu.
k. + e'l-haram (2b/06)
[= 1]
kebirī: < Ar. Büyüklükle ilgili.
k. (8b/03), (8b/04)
[= 2]
kelām: < Ar. Söz.
k. (23b/01)
k. + ıyıla (3a/06)
[= 2]
kelīmāt: < Ar. Kelimeler.
k. (46b/13)
[= 1]
kemāl: < Ar. Olgunluk, mükemmellik.
k. (36a/11), (54b/03), (54b/06),
(54b/08)

k. + iyile (29b/11), (2b/03),
(44b/12), (44b/12)
[= 8]
kemterī: < Far. En az.
k. (52a/06)
[= 1]
kendi: *bk.* kendü.
k. (11a/13)
[= 1]
kendü: Kendi, kendisi.
k. (11a/09), (33b/08), (52a/11),
(52a/13), (52b/03), (52b/04),
(52b/09), (53a/08)
k. + m (27b/02), (27b/13),
(28a/06)
k. + nündür (17b/07)
k. + siñ (17b/12)
[= 13]
kere: *bk.* kerre.
k. (22b/08), (22b/11), (23b/05),
(23b/06), (23b/08), (23b/10),
(23b/11), (23b/12), (23b/13),
(24a/03), (24a/03), (24a/04),
(24a/05), (24a/05), (24a/06),

(24a/06), (24a/06), (24a/08),
 (24b/05), (24b/06), (24b/08),
 (24b/09), (24b/09), (24b/10),
 (24b/11), (24b/13), (25a/01),
 (25a/01), (25a/03), (25b/11),
 (26a/03), (26a/06), (26a/06),
 (26a/11), (26b/09), (26b/13),
 (27a/01), (4b/07), (4b/10),
 (4b/13), (5a/03), (5a/06), (5a/10),
 (5a/10), (6a/06), (6a/11), (6a/12)
 k. + de (26b/08)
 k. + dür (22b/08), (24a/04),
 (24a/13)
 k. + leri (26a/05)
 k. + nün (24a/07), (24b/01),
 (25a/04), (25a/08), (25a/11),
 (25b/04), (25b/06), (26a/07),
 (26a/07)
 k. + sin (25a/08)
 k. + ye (24b/08), (24b/13),
 (26a/07)
 k. + yi (24a/04), (24b/01),
 (24b/08), (24b/13)
 [= 69]

kerem: < Ar. Cömertlik.

k. + dürler (3a/06)

[= 1]

kerrāt: < Ar. Kereler, defalar, kezler.

k. (13b/10), (13b/11), (13b/13),
 (2b/07)

k. + dan (14a/10)

k. + dur (13b/10)

[= 6]

kerre: < Ar. Kez, defa.

k. (12a/06), (14a/05), (14a/06),
 (14a/07), (14a/09), (14a/10),
 (14b/02), (14b/03), (15a/03),
 (15a/09), (15b/02), (15b/11),
 (15b/12), (16a/01), (26a/08),
 (38a/03), (38a/04), (38a/04),
 (38a/04), (38a/04), (38a/04),
 (51b/01), (6a/07), (6a/09),
 (6a/10), (7b/04), (7b/04)

[= 27]

keşir: < Ar. Çok, bol.

k. + ü'l-isti'māldür (22b/05),
 (32a/03)

[= 2]

keşirü'l-isti'māl: < Ar. Çok kullanılan.

k. + dūr (32a/03)

[= 1]

keşret: < Ar. Çokluk, bolluk.

k. (23b/01), (49a/10)

k. + ü'l-isti'māldür (27a/06)

[= 3]

keşretü'l-isti'māl: < Ar. Çok kullanılan.

k. + dūr (27a/06)

[= 1]

kesb: < Ar. Çalışarak kazanma.

k. + édüb (2b/01)

k. + ü'ş-şerifü'ş-şerif (46b/10)

[= 2]

kesr: < Ar. Bir birimin bölündüğü eşit parçalardan birini veya birkaçını anlatan sayı.

k. (43a/11), (45a/06), (45a/06),

(45a/07), (8b/02)

k. + -i saır (8b/02)

k. + idür (43b/13)

k. + olmayub (39b/12), (44a/01)

k. + olsa (44a/01)

[= 9]

kesre: < Ar. ı ve i sesi okutucusu, esre.

k. + ye (45a/07)

[= 1]

kıl-: Kılmak.

k.-alar (2b/11)

k.-dum (2b/08)

k.-mağ (52b/07), (52b/11),

(54a/02), (55a/03), (55a/09),

(5b/03)

k.-maya (45a/11)

k.-sa (7b/02)

k.-ub (2a/13)

k.-uğan (49b/02)

[= 12]

kırā'et: < Ar. Okumak işi, okuma.

k. + de (5b/01)

k. + i (5b/05)

[= 1]

kırāt: < Ar. Mekke, Mısır, Suriye, Anadolu'da 1 kırat 1/24 miskal ya da 1/16 dirhemdir ve genellikle 4 habbe'ye eşittir. Şer'i olarak 1 kırat 1/20 miskaldır.

k. (32b/11), (32b/11), (33a/03),
(33a/04), (33a/05), (33a/07),
(33a/09), (33a/11), (33a/11),
(33a/12), (33a/12), (33a/13),
(33a/13), (33b/01), (33b/01),
(33b/03), (33b/04), (33b/06),
(33b/08), (33b/13), (34a/01),
(34a/04), (34a/08), (34a/09),
(34a/11), (34a/12), (34b/04),
(34b/05), (34b/07), (34b/12),
(35a/06), (35a/08), (35a/13),
(35b/02), (35b/05), (35b/06),
(35b/08), (36a/02), (36a/05),
(36a/10)

k. + dur (33a/03), (33a/05)

[= 41]

kırāt: bk. kırāt.

k. (33a/03)

[= 1]

kırk: Kırk.

k. (12a/06)

k. + ından (10a/10)

[= 2]

kısm: < Ar. Bir bütünün bir bölümü.

k. (12b/05), (39b/11), (3a/11),
(42b/09), (45a/01), (47b/06),
(48b/07), (55b/04), (55b/09)

k. + ın (21a/08)

k. + uñ (12b/05), (45a/02)

k. + -ı (29b/12), (3a/11),
(39b/12), (42a/06), (42b/10),
(43a/11), (43b/13), (45a/01),
(45a/01), (45a/02), (45a/02),
(45a/03), (45a/04), (45a/05),
(45a/07), (47b/07), (47b/07),
(47b/07), (48a/04)

[= 31]

kısmet: < Ar. Bir sayının kendinden
küçüğüne bölünmesi.

k. (20b/05), (20b/05), (33a/06),
(34a/03), (34a/03), (34b/01),
(34b/01), (35b/12), (35b/12),
(36a/08), (36a/08), (37b/01),
(37b/01), (37b/04), (37b/04),
(38b/08), (38b/12), (39a/03),
(39a/07), (40b/06), (43a/02),
(43b/03), (43b/06), (44a/12),
(46b/06), (49b/03), (50b/08),

(51b/03), (52a/09), (53a/04),

(53a/05), (53b/03), (54a/11),

(55b/02)

k. + edesin (37b/04), (37b/08),

(38b/12), (40a/13), (40b/06),

(41b/03), (43a/02), (43b/06),

(49b/03), (50a/03), (51a/11),

(53b/03), (54a/10), (55b/01)

k. + edesün (21b/12), (53a/04)

k. + eyledükde (45a/11),

(45a/12)

k. + in (40a/05)

k. + olan (41b/04), (50b/01)

k. + olanuñ (50a/04)

k. + olına (37b/08), (43b/03),

(44a/12)

k. + üñ (49b/05)

k. + ü'l-ğuremā (39b/08), (3b/09)

k. + -i ğuremā (41a/09)

k. + -i mevāriş (46b/09),

(46b/09)

k. + -i mevārişüñ (46b/12)

[= 66]

kışşa: < Ar. Kısa hikâye, ibretli hikâye.

k. (51b/09)

[= 1]

kıyās: < Ar. Karşılaştırma.

k. (11b/07), (11b/11), (12a/02),

(12a/09), (14a/08), (16a/11),

(40a/06), (44b/07)

k. + eden (33b/09)

k. + edesin (11a/08), (34a/06)

k. + edüb (10b/12)

k. + olına (14a/10), (20b/01),

(30b/05), (8a/09)

[= 16]

kıyas: bk. kıyās.

k. (44b/07)

[= 1]

kıymet: < Ar. Değer.

k. (54b/05)

k. + in (54b/06)

k. + ini (54b/05)

k. + leri (54b/07)

k. + lerin (54b/08)

[= 5]

kız: Kız.

k. (47a/13)

k. + dur (47a/11), (47a/11)	(9b/03), (9b/04), (9b/06),
k. + lara (48a/01)	(9b/08), (9b/09), (10a/01),
k. + ları (47a/13)	(10a/02), (10a/03), (10a/08),
k. + larıdur (47b/02)	(10a/10), (10b/03), (10b/04),
[= 6]	(10b/09), (11a/01), (11a/09),
kız kardaş: <i>bk.</i> kız kardaş.	(11a/13), (11b/02), (11b/03),
k. + a (48a/01)	(11b/09), (11b/13), (12a/04),
[= 1]	(12a/05), (12a/10), (12a/11),
kız karındaş: Kız kardeş.	(12b/02), (12b/02), (12b/04),
k. (47b/09), (48a/03)	(13a/02), (13a/02), (13a/04),
k. + dur (47a/12), (47b/01),	(13a/05), (13a/07), (13a/12),
(47b/01)	(13b/11), (14a/05), (14a/11),
k. + lardur (47b/02)	(14a/12), (14b/03), (14b/04),
[= 6]	(14b/05), (14b/06), (14b/09),
ki: <Far. Ki, bağlama edatı.	(14b/11), (14b/12), (14b/13),
k. (1b/13), (2a/02), (2a/08),	(15a/05), (15a/13), (15b/09),
(2a/11), (2a/11), (2a/12), (2b/03),	(15b/11), (15b/12), (16a/11),
(2b/07), (2b/08), (2b/10),	(16a/13), (17a/01), (17a/06),
(3a/06), (3a/07), (5b/05),	(17b/06), (18a/10), (18b/04),
(5b/06), (5b/10), (6b/01),	(18b/05), (18b/06), (19a/04),
(6b/04), (6b/06), (6b/07),	(19a/04), (19a/12), (19b/01),
(7b/01), (7b/08), (7b/08),	(19b/02), (19b/10), (20a/03),
(7b/09), (8b/02), (8b/03),	(20a/05), (20a/08), (20a/09),
(8b/04), (9a/02), (9a/05), (9a/10),	(20a/09), (20b/02), (20b/08),

(20b/13),	(21a/13),	(21a/13),	(37a/03),	(37a/04),	(37a/10),
(21b/01),	(21b/05),	(22a/04),	(37b/03),	(37b/08),	(38a/07),
(22b/01),	(22b/06),	(23a/02),	(38a/08),	(38a/09),	(38a/11),
(23a/02),	(23a/04),	(23b/05),	(38b/03),	(38b/04),	(38b/06),
(23b/12),	(24a/03),	(24a/10),	(38b/11),	(39a/01),	(39a/06),
(24b/08),	(24b/13),	(25b/09),	(39a/09),	(39b/01),	(39b/04),
(26a/05),	(26a/12),	(26b/10),	(39b/06),	(39b/09),	(39b/11),
(27a/02),	(27a/06),	(27a/06),	(39b/12),	(40a/02),	(40a/02),
(27a/11),	(27b/03),	(27b/04),	(40a/04),	(40a/09),	(40a/11),
(27b/06),	(27b/07),	(27b/07),	(40a/12),	(40b/02),	(40b/06),
(28a/07),	(28a/11),	(28a/12),	(40b/09),	(41a/07),	(41a/13),
(28a/13),	(28a/13),	(28b/01),	(41b/01),	(41b/13),	(42a/12),
(28b/03),	(29b/03),	(29b/06),	(42b/01),	(42b/04),	(42b/06),
(29b/07),	(29b/07),	(29b/08),	(42b/10),	(43a/01),	(43a/07),
(29b/12),	(30a/02),	(30a/03),	(43a/11),	(43b/13),	(43b/13),
(30a/07),	(30a/10),	(30b/01),	(44a/03),	(44a/05),	(44a/10),
(30b/09),	(31a/11),	(31b/02),	(44a/12),	(44b/13),	(45a/01),
(31b/07),	(31b/12),	(32a/04),	(45a/03),	(45a/04),	(45a/05),
(32a/08),	(32b/01),	(32b/06),	(45a/07),	(45a/09),	(45a/09),
(32b/13),	(33a/04),	(33a/06),	(45a/11),	(45a/12),	(45b/03),
(33a/08),	(33a/10),	(33b/03),	(45b/12),	(46a/01),	(46a/03),
(33b/04),	(33b/08),	(33b/12),	(46b/04),	(47a/02),	(47a/04),
(34b/13),	(36a/04),	(36b/03),	(47a/11),	(47b/06),	(47b/07),
(36b/09),	(37a/01),	(37a/02),	(47b/08),	(47b/11),	(48a/06),

(48a/06), (48a/08), (48a/08),
(48a/09), (48a/10), (48a/11),
(48a/12), (48b/03), (48b/08),
(48b/08), (48b/09), (48b/12),
(48b/13), (49a/03), (49a/04),
(49a/04), (49a/06), (49a/09),
(49a/11), (49a/12), (49b/11),
(4a/02), (4a/06), (50a/10),
(50a/11), (50b/05), (50b/07),
(50b/08), (50b/09), (50b/13),
(51a/05), (51a/06), (51b/01),
(51b/04), (51b/07), (51b/07),
(51b/08), (51b/10), (51b/10),
(51b/10), (51b/11), (51b/12),
(52a/03), (52a/07), (52a/07),
(52a/08), (52b/02), (52b/03),
(52b/03), (52b/03), (52b/07),
(52b/09), (52b/11), (53a/06),
(53a/07), (53a/10), (53a/12),
(53b/08), (53b/08), (53b/12),
(53b/13), (54a/06), (54a/07),
(54a/08), (54a/12), (54b/07),
(54b/11), (55a/01), (55a/04),
(55a/05), (55a/09), (55a/09),

(55a/10), (55a/11), (55b/05),
(55b/10), (55b/13)

[= 321]

kıfayet: < Ar. Yeter miktarda olma,
yetişme, elverme, kâfi olma.

k. + eder (20a/12)

[= 1]

kīle: < Ar. Kile, tahıl ölçmede
kullanılan bir ölçek.

k. (27a/05), (27a/11)

[= 2]

kile: *bk.* kīle.

k. (13b/13), (27a/07), (27a/07),
(27b/02), (27b/05), (27b/08),
(27b/08), (27b/08), (27b/09),
(27b/13), (27b/13), (28a/02),
(28a/03), (28a/06), (28a/10),
(28a/11), (28a/12), (28b/01),
(28b/02), (28b/04), (28b/05),
(28b/06), (28b/07), (28b/11),
(28b/13), (29a/01), (29a/03),
(29a/07), (29a/09), (29b/02),
(29b/04), (29b/04), (29b/09)
k. + den (29b/01), (41b/10)

k. + dūr (27a/07)

k. + nūḡ (28b/01), (28b/03),
(28b/07), (28b/12), (28b/12),
(29a/02), (29a/02)

k. + si (28a/12), (29a/07),
(29a/10), (29a/12)

k. + ye (29a/08), (29a/10)

k. + yi (27b/12), (28a/07),
(28a/13), (29b/06)

[= 53]

kim: < Far. Ki bağlacı.

k. (11a/01), (11a/02), (12b/01),
(13a/01), (13a/06), (13b/12),
(19b/01), (21a/01), (23b/02),
(23b/03), (23b/06), (26b/02),
(29b/11), (31a/04), (31b/01),
(36b/01), (3b/13), (41a/08),
(45a/09), (45b/09), (46a/04),
(46a/05), (46a/07), (46a/10),
(46a/13), (46b/02), (49a/13),
(4a/03), (6b/03)

k. + i (24a/04)

[= 30]

kimesne: Kimse.

k. (39a/04), (39b/09), (42b/05),
(42b/06), (44b/11), (47b/07),
(48a/04), (49b/09)

k. + dūr (47a/11), (47a/13)

k. + ler (13b/13), (5b/05)

k. + ye (20b/02), (20b/07),
(20b/09), (21a/09), (21a/11),
(21a/13), (21b/02), (21b/03),
(21b/05), (21b/10), (22a/01),
(22a/03), (22a/09), (22a/10),
(22a/12), (38a/10), (41a/09),
(8b/01)

k. + yi (21b/06)

[= 31]

kimisi: Bazısı, kimileri, kimisi.

k. + ne (21b/11)

[= 1]

kimse: *bk.* kimesne.

k. + lerdür (47a/01)

[= 1]

kīse: < Far. Kese, küçük para çantası.

k. (6b/06), (6b/07), (6b/07)

[= 3]

kīṣi: Kimse, şahıs.

k. (50a/08)

[= 1]

kitāb: < Ar. Kitap.

k. + ın (3a/06)

k. + ında (47a/10)

k. + ların (2a/12)

k. + uñ (2b/10)

k. + -ı dilküşâyı (3a/05)

[= 5]

kitābet: < Ar. Yazı yazma, bir maddeyi

kaidelerine uygun olarak kaleme alma.

k. (11b/02), (12b/11), (47a/08),

(49a/10), (4a/05)

k. + de (22b/11), (23a/01),

(23a/03), (33b/01), (47a/03),

(5b/01)

k. + den (24a/03)

k. + i (5b/05)

[= 13]

kitābeyn: < Ar. Kitaplar.

k. (3b/11)

[= 1]

ko-: Koymak, eklemek.

k.-dı (48a/05), (48b/10)

k.-masına (30b/02)

[= 3]

ķoy-: bk. ķo-.

k.-asın (21b/04), (28b/12),

(29a/05), (29b/01)

k.-ub (27a/13)

[= 5]

kūcek: < Far. Kūçük.

k. (11a/03)

[= 1]

ķul: Allah tarafından yaratılmış olan
insan, abd.

k. (39a/05)

k. + étse (39a/05)

k. + ına (2b/02)

k. + un (18b/10)

[= 4]

ķumāş: < Ar. Kumaş, dokuma bez.

k. (14b/01), (14b/02), (15b/07),

(16a/12), (17a/03), (17a/09),

(17b/03), (18a/06), (18a/08),

(18a/10), (19b/02), (19b/11),

(38b/05), (38b/06), (39b/04),

(39b/05), (39b/06)

k. + a (18a/11)

k. + dur (14b/03)

k. + ın (14b/04)

k. + ınu (16a/06)

k. + ları (18a/08)

k. + u (16a/07), (16a/10),
(17a/05), (17a/12), (18a/09),
(18a/13), (19b/07), (19b/08),
(20a/01)

[= 31]

kuşur: < Ar. Eksiklik, noksan.

k. + dan (23b/02)

[= 1]

kuvved: *bk.* kuvved.

k. (13b/09)

[= 1]

kuvvet: < Ar. Bir sayının kendisiyle
çarpılmasından elde edilen sayılardan
her biri.

k. + inde (54a/05)

k. + olanın (50a/08)

k. + oldu (47b/08), (48a/05),
(49b/09)

k. + ü (55b/04)

[= 6]

küllî: < Ar. Tamamı, hepsi.

k. (33b/12), (47b/05)

k. + dür (30b/04)

[= 3]

küsür: < Ar. Artan bölümler, geriye
kalan bölümler, kesirler.

k. (13a/05), (13a/12), (13a/13),
(19b/04), (20a/05), (23a/05),
(24b/03), (24b/12), (25b/10),
(26b/02), (27a/10), (27a/13),
(32a/09), (3b/04), (3b/07),
(3b/08), (40b/05), (41a/04),
(41b/07), (42a/01), (43a/12),
(45a/03), (46b/03)

k. + da (13b/01), (13b/07),
(24a/12)

k. + dan (42b/10)

k. + ı (26b/02), (26b/05),
(43b/11)

k. + ola (39b/13)

k. + olan (42b/10)

k. + un (7b/12)

k. + u (25b/09)

k. + unuḡ (33b/03)

k. + -ı (24b/07), (45a/01),
(45a/01)

[= 38]

kūsūrāt: < Ar. Artıklar, artan kısımlar,
sayılardaki virgüllü, kesirli kısımlar.

k. (12b/12), (13a/01), (13b/08),
(19a/13), (27b/04), (27b/10),
(40a/07), (40a/07), (42a/03),
(44a/04), (44a/05), (44b/08)

k. + da (44b/12)

k. + dan (42a/03)

k. + dur (12b/01), (12b/13)

k. + ı (22b/06), (26a/12),
(32b/12), (40b/06)

k. + ına (32b/13)

k. + ıyla (23a/05), (26b/10),
(30a/12)

k. + ıla (33b/05)

k. + uḡ (26a/10), (46a/02)

k. + ü'l-derāhim (12b/13)

k. + ü'l-dirhem (3b/01)

k. + -ı (12b/01), (19a/12),
(23a/02)

k. + -ı a'dād (27b/07)

[= 33]

kūsūrāt: bk. kūsurāt.

k. + ı (13a/07)

[= 1]

-L-

la'az: < Ar. Vaaz.

l. + -ı rebār-ı gevher (1b/12)

[= 1]

lābī: < Ar. Daha fazla, daha çok istek.

l. + dür (3a/08)

[= 1]

lābud: < Ar. Mutlak, lazım.

l. + dur (32a/03)

[= 1]

lā-eclü's-şıḡar: < Ar. Küçük olarak.

l. (31b/08)

[= 1]

la'ī: < Ar. Parlak kırmızı renkli kıymetli
taş.

e. (54b/03)

e. + ini (54b/05)

e. + e (55a/01), (55a/07)

e. + üḡ (54b/06)

[= 5]

laṭīf: < Ar. Hoş, güzel.

l. + dür (2a/02)

[= 1]

lāyık: < Ar. Yakışan.

l. (3a/08), (54b/02)

[= 2]

lāzım: < Ar. Gerekli olan, lazım.

l. (17b/02), (23b/02), (24b/06),
 (24b/11), (26b/07), (27b/06),
 (34a/10), (49a/12), (55a/02),
 (55a/07), (55a/11)

l. + dur (12b/13), (20b/04),
 (22a/13), (23a/02), (24a/13),
 (26b/03), (26b/08), (27a/06),
 (28a/12), (36b/01)

l. + gelmez (29a/02)

l. + olan (13b/11)

l. + oldu (12b/04), (30b/10)

l. + olur (23b/07)

l. + olursa (21a/07)

[= 27]

levāzım: < Ar. Lazım olan şeyler,
 gerekli şeyler.

l. + indandur (19b/02)

[= 1]

libās: < Ar. Giysi.

l. (51b/09)

[= 1]

lidre: *bk.* lüdre.

l. (29b/11)

[= 1]

li'eclü'l-küsūr: < Ar. Kesirli olarak.

l. (13b/01), (13b/04), (13b/07),
 (19b/04), (20a/05), (23b/09),
 (32b/02)

[= 7]

līkin: < Far. Lakin, fakat.

l. (2a/07)

[= 1]

lüdre: < Ar. İpek için kullanılan ağırlık
 ve ölçü birimi 120 dirheme eşittir ve
 384,9 gramdır.

l. (29b/10), (30a/01), (30a/04),
 (30a/05), (30a/07), (30a/09),
 (30a/13), (30b/07), (30b/11),
 (30b/12), (31a/07), (32a/01),
 (32a/02), (32a/05), (32a/05),

(32a/05), (32a/09), (32a/10),
 (32a/10), (32a/11), (32a/12),
 (32a/12), (32a/12), (32b/08)
 l. + den (30a/01), (31a/07),
 (32b/10)
 l. + dür (30a/05)
 l. + nün (30b/01), (30b/11),
 (31a/09), (31b/13), (32a/06)
 l. + si (30a/11), (31b/12),
 (32a/13), (32b/01), (32b/03),
 (32b/08)
 l. + sin (32b/05)
 l. + sinden (30a/11)
 l. + yi (30a/06), (30b/05),
 (30b/09), (31a/01), (32a/03),
 (32a/11), (32b/04), (32b/06)
 l. + yile (31b/13)
 [= 50]
lü'lü': < Ar. İnci.
 l. (2a/04)
 l. + yi (2a/07)
 [= 2]

-M-

mā: < Ar. O şey ki, şu nesne, ... daki.

m. (10b/06), (12a/04), (14a/11),
 (18b/05), (37b/11), (40a/06),
 (47b/07)
 [= 7]
ma': < Ar. İle, birlikte.
 m. (33a/06)
 [= 1]
mā'adā: < Ar. Fazla, başka.
 m. + sı (8a/08)
 [= 1]
ma-āzāde: < Ar. Fazla.
 m. + dür (8a/03)
 m. + sin (11b/04), (11b/06)
 [= 3]
mā-bākiye: < Ar. Geriye kalan.
 m. + -ı (52a/02)
 [= 1]
mābeyn: < Ar. İki şey arası, ara.
 m. + inde (30b/02), (9a/09)
 [= 2]
maḍrūb: < Ar. Çarpılan.
 m. (14b/04), (15b/09), (16a/08),
 (16b/02), (16b/05), (16b/06),

(17b/09), (18a/02), (18b/06),

(40b/01), (41b/04)

m. + dan (20a/05)

m. + olan (16a/13)

m. + uñ (16b/03), (16b/06),

(16b/07), (16b/09), (16b/12),

(18a/01), (18b/12), (19a/01)

m. + unuñ (17b/11), (17b/11)

m. + -ı (16b/09), (16b/11)

[= 25]

maḍrüb-ı fih: < Ar. Çarpan.

m. (14b/04), (15b/09), (16a/09),

(16b/01), (16b/12), (18b/08),

(19a/01), (40b/02), (41b/05)

m. + de (17b/07)

m. + den (19b/05), (20a/05)

m. + ine (16b/13)

m. + inüñ (17b/11), (17b/11)

m. + lerinden (17a/08)

m. + nüñ (16b/03)

m. + üñ (16b/04), (16b/07),

(16b/10), (16b/13), (17b/09),

(18a/02), (18a/02), (18b/09),

(18b/13)

[= 26]

maḥāl: < Ar. Mahaller, yerler, mevkiler.

m. (55b/11)

m. + dür (14b/10)

m. + üñ (32a/03)

[= 3]

maḥal: *bk.* maḥall.

m. (51b/10)

m. + de (17a/03), (17a/09),

(17b/03), (18a/06), (19b/11),

(20a/02), (21a/10), (21b/11),

(22a/10), (23b/01), (28a/13),

(32a/11), (33a/07), (33a/09),

(46b/13), (48b/13), (49a/03),

(51b/07), (51b/09), (52a/10),

(54b/11)

m. + den (16a/07)

m. + inden (23b/03)

m. + ler (12b/02)

m. + lerde (13b/02)

m. + li (33a/07)

m. + -i (23a/01)

[= 28]

maḥall: < Ar. Yer, mekân, mevki.

m. (9a/11)

m. + de (18b/05), (27b/11),
(28a/11)

[= 4]

maḥallī: < Ar. Bir yere âit veya bir yere
mahsus olan, yerli, yerel, yöresel.

m. (23b/02)

[= 1]

maḥaret: < Ar. Hüner, marifet.

m. + kıldum (2b/08)

[= 1]

maḥāric: < Ar. Paydalar, basit kesirde
çizginin altındaki sayılar.

m. (3b/10), (44b/10), (44b/10),
(44b/11), (44b/11), (45a/01),
(45a/13), (45b/01), (45b/02),
(45b/10)

m. + den (49a/05)

m. + dür (46b/03)

m. + i (46a/03), (46b/03)

m. + idür (46b/06)

m. + in (45b/07), (49a/02)

m. + ini (45b/12)

m. + leri (46a/01), (46a/02)

m. + olan (46b/05)

m. + olmak (49a/02)

[= 22]

maḥmud: < Ar. Kişi adı.

m. (3a/02)

[= 1]

maḥşūş: < Ar. Özel, hususî.

m. (32a/12), (3a/01)

[= 2]

maḥrec: < Ar. Payda, basit kesirde
çizginin altındaki kısım.

m. (44a/04), (48b/13), (49a/06),
(49a/12), (50a/12), (51b/08)

m. + den (49b/12), (50a/10)

m. + dür (49b/01)

m. + leri (50a/10)

m. + lerin (49b/12)

m. + olan (49b/02), (50a/02)

[= 13]

maḥzūl: < Ar. Terkedilmiş.

m. + olub (38a/11)

[= 1]

maḥādīr: < Ar. Miktarlar, kısımlar.

m. + dür (30a/10)

m. + olduğı (42a/11)

[= 2]

maḳām: < Ar. Durulacak yer, durak, mekân, mahal.

m. (44a/04), (44a/06)

m. + a (44a/05)

[= 3]

maḳāṭıʿ: < Ar. Kesitler.

m. + ına (7a/04)

[= 1]

maḳşūd: < Ar. Kastedilen.

m. + ın (2b/02)

[= 1]

maḳşūm: < Ar. Bölünen.

m. (20b/05), (20b/09), (20b/11), (21a/04), (21b/06), (21b/07), (21b/08), (30a/08), (34b/09), (34b/09), (40b/04), (43a/04), (43a/04), (43a/05), (44b/02), (44b/02), (44b/02), (44b/02)

m. + da (42a/01)

m. + dan (21a/06), (21a/07), (34b/01)

m. + dur (54a/10)

m. + dutasın (29b/04), (30a/07), (31a/05), (31b/04), (46b/05)

m. + dutduğı (34a/03)

m. + dutub (35a/03), (49b/03)

m. + édüb (39a/11)

m. + ı (30a/07)

m. + olan (20b/08), (21b/01), (22a/04)

m. + olsa (52a/07)

m. + tutasın (34a/01), (34a/12)

m. + tutduğı (35b/12), (36a/07)

m. + tutub (35a/10), (35b/10), (37a/12), (38b/08), (39a/03), (39a/07), (51a/10), (53a/04), (55b/01)

m. + tutub (51b/03)

m. + uñ (20b/10), (21a/03), (21b/02), (21b/04)

m. + -ı (38b/06), (44a/10), (49b/02)

m. + -ı ʿaleyh (20b/05), (20b/05), (20b/09), (20b/11), (20b/12), (21a/04), (21a/05), (21a/07), (21b/02), (21b/08), (22a/06),

(22a/06), (22a/07), (22b/01),
 (29b/04), (31b/05), (34a/02),
 (34a/13), (35b/11), (36a/06),
 (36a/08), (37a/13), (38b/11),
 (39a/02), (39a/06), (39a/10),
 (39b/01), (40a/04), (41b/03),
 (42b/13), (46b/05), (49a/06),
 (50a/01), (51a/12), (52a/03),
 (52a/09), (53a/04), (53b/03),
 (54a/06), (54a/10), (55a/12),
 (55b/01)
 m. + -ı 'aleyhdür (41b/02),
 (51a/08), (51b/01), (52b/13),
 (53a/13), (55a/11)

[= 106]

maḫsūm-ı 'aleyh: < Ar. Bölen.

m. (20b/05), (20b/05), (20b/09),
 (20b/09), (20b/11), (20b/11),
 (20b/12), (21a/04), (21a/05),
 (21a/07), (21a/07), (21b/02),
 (21b/02), (21b/08), (21b/08),
 (22a/06), (22a/06), (22a/06),
 (22a/06), (22a/07), (22b/01),
 (22b/01), (29b/04), (31b/05),

(34a/02), (34a/02), (34a/13),
 (34a/13), (35b/11), (35b/11),
 (36a/06), (36a/06), (36a/08),
 (36a/08), (37a/13), (37a/13),
 (38b/11), (38b/11), (39a/02),
 (39a/06), (39a/10), (39b/01),
 (40a/04), (41b/03), (42b/13),
 (46b/05), (49a/06), (50a/01),
 (51a/12), (52a/03), (52a/09),
 (53a/04), (53b/03), (54a/06),
 (54a/10), (55a/12), (55b/01)
 m. + dür (41b/02), (51a/08),
 (51b/01), (52b/13), (53a/13),
 (55a/11)

m. + üñ (21a/04), (21a/05),
 (22a/07)

[= 66]

māl: < Ar. Mal, mülk, varlık.

m. (11a/10), (12a/07), (22b/02),
 (27b/09), (40a/12), (41a/04),
 (42a/02), (42a/05), (47b/11),
 (48a/02), (49b/02), (49b/04),
 (49b/08), (50a/02), (51a/03),
 (52a/10), (52a/12), (52a/13),

(53b/04), (54b/01), (54b/05),
 (8b/04), (8b/08), (9b/03)
 m. + dan (21a/01), (8b/01)
 m. + dur (8b/03), (8b/03)
 m. + ı (55b/02)
 m. + ına (20b/04)
 m. + ından (48b/10), (50a/08)
 m. + ları (40a/02)
 m. + oldu (51b/07)
 m. + uñ (8b/07), (9a/01)
 m. + -ı (50b/07)
 m. + -ı maḫsūm (20b/11),
 (21a/04), (21b/06)
 m. + -ı maṭlūb (51a/10),
 (51b/03), (52a/10), (53a/05),
 (53b/03), (54a/11), (55b/02),
 (55b/06)
 m. + -ı meḫūl (51b/05),
 (52a/11), (52a/12), (52a/13),
 (52b/01), (52b/01), (52b/08),
 (53a/06), (53a/07), (53b/04),
 (53b/05), (53b/07), (53b/07),
 (53b/08), (54a/12)
 m. + -ı meḫūle (53b/06)

m. + -ı meḫūl (51a/05)
 m. + -ı meḫūllūk (51a/03)
 m. + -ı meḫūlūñ (51a/04),
 (52b/02), (53b/13)
 m. + -ı mefrūz (51a/05),
 (51a/06), (51a/08), (51a/08),
 (52a/05), (52b/08), (53b/11)
 m. + -ı mefrūz-ı evvel (53a/01),
 (53a/03), (53b/12), (54a/07),
 (54a/08)
 m. + -ı mefrūz-ı evveli (53b/01),
 (53b/02)
 m. + -ı mefrūz-ı ṣānī (52a/04),
 (52b/09), (52b/12), (53a/02),
 (53a/03), (53b/02), (54a/01),
 (54a/04), (54a/07), (54a/08)
 m. + -ı mefrūz-ı ṣānīye (52a/03),
 (53b/01)
 [= 95]

māl-ā-māl: < Far. Dopdolu.

m. + dur (2a/07)
 [= 1]

māl-ı maḫsūm: < Ar. Bölünen mal, bir bölme işleminde bölünen olarak kullanılan para miktarı.

m. (20b/11), (21a/04), (21b/06)

[= 3]

māl-ı maṭlūb: < Ar. Talep edilen, istenilen mal.

m. (51a/10), (51b/03)

[= 2]

māl-ı meḥūl: < Ar. Çift yanlış hesabında bilinmeyen mal.

m. (51b/05)

m. + ı (51a/05)

m. + üñ (51a/04)

[= 3]

māl-ı mefrūz: < Ar. Çift yanlış hesabında bilinmeyenine yerine kullanılan miktar, varsayılan miktar.

m. (51a/05), (51a/06), (51a/08),
(51a/08), (52a/05)

[= 5]

māl-ı mefrūz-ı evvel: < Ar. Çift yanlış hesabında birinci varsayılan miktar.

m. (53b/12)

m. + i (53b/02)

[= 2]

māl-ı mefrūz-ı sānī: < Ar. Çift yanlış hesabında ikinci varsayılan miktar.

m. (54a/01)

m. + ye (53b/01)

[= 2]

mālī: < Far. Dolu, memlû.

m. (12a/06)

[= 1]

mālīk: < Ar. Bir şeye sâhip olan kimse, sahip.

m. + -i (2b/13)

[= 1]

ma'lūm: < Ar. Bilinen, belli.

m. + dan (38a/02)

m. + ola (20a/08), (51b/10)

m. + oldı (27b/07), (33a/04),
(40a/08), (41a/07), (43a/07),
(45b/09), (46a/01), (50b/05),
(51b/04), (54a/12)

m. + oldu (53a/06)

m. + olına (24a/13), (26b/07),
(27a/11), (30b/03), (32b/13)

m. + olub (27b/06)

[= 20]

ma'nā: < Ar. Mana, anlam.

m. + sı (2a/01)

m. + ya (47a/02), (47a/10)

[= 3]

ma'nī: *bk.* ma'nā.

m. (6b/05)

m. + dür (3a/11)

[= 2]

manğūr: Bir cins bakır para.

m. (26b/04), (27a/04), (32a/07)

m. + a (37b/10)

[= 4]

manzūm: < Ar. Düzene, sıraya konmuş,

dizilmiş, tertipli, muntazam

m. (2a/06), (2a/07), (54b/02)

[= 3]

manzūr: < Ar. Bakılan, görülen, görülmüş.

m. (2b/04)

[= 1]

ma'riz: < Ar. Bir şeyin görüldüğü, çıktığı yer.

m. + dan (45a/04)

[= 1]

ma'rifet: < Ar. Hünere, marifet.

m. + -i istihrāc-ı maḥāric

(44b/11)

[= 1]

mārīr: < Ar. Sağlamlık, kararlılık.

m. (2b/07)

[= 1]

maṭlūb: < Ar. Borç verilen ve zamânı gelince ödenmesi istenen alacak.

m. (4a/03), (51a/10), (51b/03),

(53a/05), (53b/04), (54a/11),

(55b/02), (55b/06)

m. + ola (52a/10)

[= 9]

maṭrūḥ: < Ar. Atılmış, çıkarılmış.

m. + olan (42a/01)

[= 1]

ma'ü'l-kūsūr: < Ar. Kesirli olarak.

m. (19a/12), (19a/12), (20a/11),

(23b/04), (3b/03), (3b/04),

(3b/08), (55b/10)

m. + dur (32b/13), (51a/12)

[= 10]

ma'ü'l-mizân: < Ar. Ölçülü olarak.

m. (18b/11)

[= 1]

mā-yabkī: < Ar. Fazla değildir.

m. + dür (47a/09)

[= 1]

me'an: < Ar. Beraber, birlikte.

m. (19a/13)

[= 1]

meblağ: < Ar. Genellikle toplama veya çarpma işlemi sonucunda çıkan değer, sonuç.

m. (11a/03), (39b/10), (42b/07),
(7b/08), (7b/09), (7b/11), (9b/06)

m. + dan (39b/10), (40a/09),
(42b/08), (48b/01), (8a/12)

m. + ın (40a/05)

m. + ların (53b/09)

m. + olur (7b/09)

m. + uñ (10b/13), (11a/04),
(8a/02), (8a/06)

[= 19]

mebsūt: < Ar. Basit, açık.

m. (43b/04), (43b/05), (43b/01),
(43b/07), (44a/12)

m. + ı (43b/02)

m. + ları (44a/12)

m. + ü'l-eczāyı (43b/05)

[= 7]

mechül: < Ar. Bilinmeyen.

m. (38a/02), (38b/03), (50b/13),
(51a/01), (51a/03), (51a/09),
(51b/04), (51b/05), (51b/08),
(52a/10), (52a/12), (52a/13),
(52b/01), (52b/01), (52b/08),
(53a/06), (53a/07), (53b/04),
(53b/05), (53b/05), (53b/07),
(53b/07), (53b/08), (54a/12)

m. + e (53b/06)

m. + ı (51a/05)

m. + i (51b/05)

m. + olan (52a/11)

m. + ün (51a/03), (51a/03)

m. + üñ (38b/04), (51a/04),
(52b/02), (53b/13)

m. + -ı evvel (54a/05)

[= 35]

mec̣hūlāt: < Ar. Bilinmeyenler.

m. (50b/13), (51b/11)

[= 2]

mec̣hūllūk: < Ar. + T. Bilinmeyenlik durumu.

m. (51a/03)

[= 1]

mecmū: *bk.* mecmū^c.

m. (3a/06)

[= 1]

mecmū^c: < Ar. Toplam.

m. (13b/12)

m. + ına (40a/03)

m. + u (43b/01)

m. + ü'd-duyūn (40a/03),
(40b/09)

m. + ü'l-mebsūt (44a/10),
(44a/12)

m. + -ı (43b/01)

m. + -ı evvel (53a/13)

[= 9]

medyūn: < Ar. Borçlu.

m. (39b/13), (40b/08), (43a/12),
(43b/04), (44a/01)

m. + a (39b/09), (42b/07)

m. + uñ (39b/12), (40a/05),
(40b/04), (42b/10), (42b/11),
(43a/11), (43a/13), (43b/13),
(44a/03), (44a/11)

[= 17]

mef̣ḥar: < Ar. Kendisiyle övünülen.

m. + -i (1b/12)

[= 1]

mefrūz: < Ar. Çift yanlış hesabında bilinmeyen yerine varsayılan, farz edilmiş.

m. (51a/05), (51a/06), (51a/08),
(51a/08), (52a/05), (52b/03),
(52b/04), (52b/08), (53a/01),
(53b/10), (53b/11), (54a/01),
(54b/11)

m. + -ı (55a/13)

m. + -ı evvel (52a/03), (53a/01),
(53a/03), (53b/08), (53b/13),
(54a/07), (54a/08), (55a/03),
(55a/04)

m. + -ı evveli (53b/01), (53b/02),
(55a/12)

m. + -ı s̄ānī (52a/04), (52b/09),
(52b/12), (53a/02), (53a/03),
(53b/02), (54a/01), (54a/02),
(54a/04), (54a/07), (54a/08),
(55a/10)
m. + -ı s̄ānīdür (55a/05)
m. + -ı s̄ānīye (52a/03), (53b/01)
[= 41]
meger: < Ar. Oysa, meğer.
m. (49a/03), (6b/03)
[= 2]
e'l-melikü'l-bāsīr: < Ar. Her şeyi gören,
duyan hükümdar.
m. (56a/01)
[= 1]
memlū: *bk.* memlū.
m. (7b/02)
[= 1]
memlūk: < Ar. Malik olunan, birinin
malı mülkü olan.
m. (2a/04)
[= 1]
me'mūl: < Ar. Umulan, beklenen, ümit
edilen.

m. + dür (2b/03)
[= 1]
men: < Ar. O kimse ki, kim ki, kim.
m. (12b/10)
[= 1]
menkūs: < Ar. Ters dönmüş, baş aşağı
olmuş, ters çevrilmiş.
m. (10b/02)
[= 1]
mennān: < Ar. Kullarına hadsiz
hesapsız nîmetler veren, sınırsız iyilik
ve ihsanda bulunan.
m. + ıla (5b/11)
[= 1]
menşūr: < Ar. Vezinsiz, kâfiyesiz, düz
yazı biçiminde olan, nesir şeklinde
yazılmış.
m. (2a/06), (2a/07)
[= 2]
menūṭ: < Ar. Olması başka bir şeyin
varlığına bağlı olan, bağlı.
m. (2a/03)
[= 1]

menzil: < Ar. On kuralına göre yazılmış bir sayının her rakamının bulunduğu sıra, basamak.

m. + de (5b/12), (5b/13)
m. + den (5b/02), (6a/01),
(6a/02), (6a/03), (6a/05), (6a/06),
(6a/07), (6a/08), (6a/10), (6a/11),
(6b/02)
m. + e (5b/02), (6a/13)
m. + i (6a/13)
m. + inde (5b/01)
m. + ün (5b/11), (7b/02)
[= 19]

mer: < Far. Elli.

m. (8b/05), (8b/06), (8b/08),
(8b/10), (8b/13), (9a/07), (9a/13)
[= 7]

merātīb: < Ar. Mertebeler, rütbeler.

m. + -i (6b/09)
[= 1]

merbū: < Ar. Bağlı, bağlanmış, raptedilmiş.

m. + dur (2a/03)
[= 1]

merfū: < Ar. Yükseltilmiş, kaldırılmış.

m. (11b/07), (11b/08), (15b/07),
(16a/12)
m. + dutub (11b/04), (7b/13)
m. + dutula (11b/06)
m. + lar (17b/01)
m. + olan (10a/04), (11b/05),
(11b/07)
[= 11]

mergūb: < Ar. İstenilen, arzu edilen, rağbet gösterilen.

m. + dur (11b/03)
[= 1]

mertebe: < Ar. Kademe, derece, basamak, sıra.

m. + yi (5b/03)
[= 1]

meşā'il: < Ar. Örnekler.

ş. (3a/11)
[= 1]

meşel: < Ar. Örnek, benzer, misal.

m. + -i (2b/05)
[= 1]

meşelā: < Ar. Misāl olarak, söz gelimi.

m. (5b/09), (5b/11), (8b/11),	(30b/12), (31a/10), (31b/11),
(9b/08), (9b/09), (9b/12),	(32a/03), (32a/07), (32a/09),
(10a/01), (11a/04), (11a/12),	(32a/12), (32b/03), (32b/05),
(11b/09), (11b/13), (12a/06),	(32b/07), (32b/11), (33a/02),
(13a/11), (13b/10), (14b/01),	(33a/11), (33b/06), (33b/09),
(14b/07), (15a/03), (15a/09),	(34a/07), (34a/08), (34a/13),
(15b/02), (15b/07), (15b/11),	(34b/04), (34b/05), (34b/12),
(16a/12), (18a/08), (18b/12),	(35a/05), (35a/12), (35b/05),
(19a/04), (20b/04), (20b/07),	(35b/06), (36a/01), (36a/02),
(20b/07), (21a/13), (22a/03),	(36b/01), (36b/02), (36b/05),
(22a/13), (22b/04), (22b/06),	(36b/08), (36b/11), (37a/11),
(23b/04), (23b/11), (24a/08),	(37b/02), (37b/07), (37b/13),
(24b/04), (24b/10), (25a/03),	(38a/03), (38b/05), (39a/01),
(25a/07), (25a/11), (25b/01),	(39a/04), (39a/09), (39a/13),
(25b/03), (25b/13), (26a/04),	(39b/04), (39b/08), (38b/10),
(26a/11), (26b/06), (26b/08),	(39b/13), (40a/12), (41a/09),
(26b/13), (27b/02), (27b/13),	(42b/06), (42b/11), (45a/10),
(28a/05), (28a/06), (28a/10),	(45a/13), (45b/02), (46b/09),
(28a/12), (28b/02), (28b/03),	(47a/05), (47b/05), (47b/07),
(29a/01), (29a/04), (29a/06),	(48a/04), (48b/01), (48b/09),
(29a/09), (29a/12), (29b/02),	(49a/03), (49b/09), (51a/02),
(29b/03), (28b/06), (28b/11),	(50a/08), (50b/12), (51b/07),
(29b/08), (29b/12), (30a/02),	(51b/13), (52a/10), (53a/11),
(30a/04), (30a/13), (30b/06),	(54b/11),

[= 140]

meşelsüz: < Ar. + T. Benzersiz, örneksiz.

m. (12b/02)

[= 1]

mesdūd: < Ar. Önüne çekilen bir setle kapanmış, kapalı.

m. (38b/02)

[= 1]

mes'ele: < Ar. Problem, sorun.

m. (48a/07), (48a/08), (48a/08),
(48a/12), (48a/13), (51a/02),
(52a/10), (53b/04), (54b/01),
(54b/09)

m. + nün (49a/12)

[= 11]

meşakkat: < Ar. Güçlük, zorluk, sıkıntı, eziyet, zahmet.

m. (1b/10)

[= 1]

meşkük: < Ar. Şüphe edilen, hakkında şüpheye düşülen, şüpheli.

m. (12b/13), (5b/01)

[= 2]

meşrū': < Ar. Dince yasaklanmayan, dîne, şerîata, akla, vicdâna ters düşmeyen, kânun ve geleneklere uygun olan.

m. (15a/03), (8a/02), (8b/13)

[= 3]

meşrū'a: < Ar. meşrū' kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.

m. (5b/03)

[= 1]

metālib: < Ar. İstenen şeyler, istekler, talepler.

m. (2b/07)

[= 1]

metrikiye: < Ar. Terk etmek, bırakmak, ayırmak.

m. (45a/07)

[= 1]

mevākī': < Ar. Mevkiler, yerler.

m. + i (19a/02)

m. + in (18b/11)

[= 2]

mevāriṣ: <Ar. Ölmüş bir kimseden yakınlarına kalan mallar, mülkler, miraslar.

m. (46b/08), (46b/09), (46b/09)

m. + üñ (46b/12)

[= 4]

mevcūd: <Ar. Var olan, bulunan.

m. (37a/03), (40a/01), (43b/04),
(50a/08)

m. + dan (40a/06), (43b/03),
(43b/07), (44a/13), (44b/05)

m. + dur (46a/07)

m. + ı (40b/08), (42b/12),
(43a/13), (43b/05), (44a/03),
(44a/11), (48b/11), (49b/10)

m. + ına (40a/05)

m. + ından (48b/13)

m. + ola (37a/05), (37a/06),
(37a/07), (37a/09)

m. + uñ (43b/01), (43b/13)

m. + undan (39b/12), (40b/04),
(42b/10), (43a/11), (44a/01)

[= 31]

mevcūdāt: <Ar. Var olanlar, yaratılan şeylerin tamâmı, canlı cansız bütün varlıklar.

m. (1b/12)

[= 1]

mevki: <Ar. Yer.

m. (18b/04)

[= 1]

mezbūr: <Ar. Adı geçen, söylenmiş olan.

m. + dan (24a/02)

[= 1]

mezkūr: <Ar. Zikredilen, anılan.

m. (10a/03), (10a/04), (10a/09),
(10a/10), (10a/11), (10a/12),
(10b/05), (10b/07), (10b/09),
(10b/10), (10b/13), (11a/08),
(11b/01), (11b/03), (11b/05),
(11b/09), (11b/10), (11b/13),
(12a/01), (12a/06), (12b/12),
(13a/04), (13a/05), (13a/08),
(13a/10), (13b/04), (13b/13),
(14a/06), (15b/02), (15b/12),
(16a/01), (16a/02), (16a/10),

(16b/01),	(17a/03),	(17a/05),	(27b/10),	(27b/11),	(27b/12),
(17b/13),	(18a/10),	(18a/13),	(27b/12),	(28a/08),	(28a/13),
(18b/04),	(18b/05),	(19a/05),	(28b/02),	(28b/04),	(28b/07),
(19a/06),	(19a/07),	(19a/09),	(28b/11),	(29a/01),	(29a/02),
(19a/10),	(19b/07),	(19b/08),	(29a/05),	(29a/08),	(29a/10),
(19b/10),	(20a/01),	(20a/01),	(29a/13),	(29b/01),	(29b/04),
(20a/06),	(20b/08),	(20b/11),	(29b/06),	(29b/06),	(29b/06),
(20b/13),	(21b/01),	(21b/02),	(29b/08),	(30b/01),	(30b/04),
(21b/05),	(21b/08),	(21b/10),	(30b/08),	(30b/11),	(30b/13),
(22a/04),	(22a/05),	(22a/09),	(31a/02),	(31a/03),	(31a/05),
(22a/11),	(22b/06),	(23a/04),	(31a/08),	(31a/13),	(31b/03),
(23b/08),	(23b/10),	(23b/12),	(31b/04),	(31b/06),	(31b/10),
(24a/01),	(24a/02),	(24a/03),	(31b/10),	(31b/12),	(32a/05),
(24a/04),	(24a/05),	(24a/10),	(32b/01),	(32b/04),	(32b/06),
(24a/13),	(24b/02),	(24b/05),	(33a/05),	(33b/08),	(33b/09),
(24b/07),	(24b/08),	(24b/09),	(33b/10),	(34a/01),	(34a/03),
(24b/10),	(24b/12),	(24b/13),	(34a/04),	(34a/05),	(34a/09),
(25a/01),	(25a/02),	(25a/04),	(34a/11),	(34a/12),	(34b/01),
(25a/05),	(25a/07),	(25a/08),	(34b/06),	(34b/07),	(34b/09),
(25a/09),	(25a/11),	(25b/01),	(34b/13),	(35a/06),	(35a/09),
(25b/07),	(25b/08),	(25b/12),	(35a/13),	(35b/01),	(35b/07),
(26a/01),	(26a/07),	(26a/12),	(35b/08),	(35b/09),	(35b/10),
(26b/01),	(26b/04),	(27a/01),	(35b/12),	(36a/04),	(36a/06),
(27a/03),	(27b/04),	(27b/06),	(36a/07),	(36a/08),	(36a/09),

(36b/02), (36b/03), (36b/04),
(36b/06), (36b/10), (37b/01),
(37b/05), (37b/05), (37b/06),
(37b/10), (38a/01), (38a/11),
(38b/08), (38b/09), (38b/11),
(38b/12), (38b/13), (39a/02),
(39a/02), (39a/03), (39a/06),
(39a/09), (39a/11), (39a/12),
(39b/01), (39b/01), (39b/02),
(39b/04), (39b/06), (39b/07),
(39b/11), (40a/09), (40b/07),
(41a/04), (41a/13), (41b/10),
(42a/07), (42a/10), (42b/09),
(42b/12), (43b/07), (43b/08),
(44b/05), (44b/06), (44b/08),
(44b/08), (45b/01), (45b/04),
(45b/08), (45b/12), (45b/12),
(46a/04), (46a/05), (46a/06),
(46a/07), (46b/03), (46b/04),
(47b/08), (48a/10), (48b/03),
(48b/12), (49b/11), (4a/05),
(50a/08), (51a/11), (51a/12),
(52b/03), (54a/01), (54a/01),
(54b/13), (5b/10), (5b/12),

(6b/02), (6b/08), (7b/01),
(7b/10), (8a/02), (8a/03),
(8b/01), (8b/11), (9a/01),
(9a/03), (9a/10), (9b/07),
(9b/09), (9b/10), (9b/12)
m. + den (10a/06)
m. + dur (32a/07)
m. + dür (49a/03)
m. + eşlesün (21a/12)
m. + ı (19b/05), (35a/10)
m. + i (28a/01), (30a/05),
(31a/01), (49a/08), (8b/08)
m. + ile (17a/04)
m. + in (11b/08), (38a/01)
m. + lar (18a/03)
m. + ler (14b/11)
m. + lerden (46b/05)
m. + leri (13a/01), (32b/08),
(51b/06), (55b/05)
m. + lerün (14b/10), (42a/12),
(42b/04), (46b/04)
m. + uñ (15b/01), (15b/11),
(18b/12), (19b/06), (19b/13),
(26b/12), (27a/01), (27a/03),

(35a/08), (48b/02), (8b/05),

(8b/05)

m. + üñ (10b/01), (10b/03),

(15a/08), (39b/10), (40a/01),

(42b/07), (47b/09), (49b/09),

(51b/05)

m. + -ı (15a/13)

[= 310]

mezkūrāt: < Ar. Zikredilenler, anılanlar.

m. + uñ (40a/01)

[= 1]

mıṣḳāl: < Ar. Yirmi dört kırıtlık bir
ağırlık ölçüsü.

m. (3b/07), (32b/11), (32b/11),

(33a/02), (33a/04), (33a/06),

(33a/09), (33a/10), (33a/10),

(33a/11), (33a/12), (33a/12),

(33b/06), (33b/07), (33b/08),

(33b/10), (33b/12), (34a/01),

(34a/08), (34a/10), (34a/12),

(34b/05), (34b/12), (35a/06),

(35a/12), (35a/13), (35b/06),

(35b/07), (36a/01), (36a/02),

(36a/03), (36a/04), (36a/10)

m. + de (34b/04)

m. + den (35b/05)

m. + dūrler (33b/01)

m. + e (33b/09)

m. + i (34a/09), (34a/09),

(34b/05), (34b/06), (34b/12),

(34b/13), (35a/06), (35a/06),

(35a/13), (35b/07)

m. + iyile (33b/07)

m. + üñ (34a/07)

[= 48]

mıṣḳāl: bk. mıṣḳāl.

m. + üñ (32b/12)

[= 1]

mi'āt: < Ar. Yüzler.

m. (15a/07), (27b/09), (27b/10),

(28a/03), (28a/03), (28a/05),

(30b/03), (4a/03), (4a/12),

(4b/07), (4b/10), (4b/13),

(5a/03), (5a/06), (5a/10), (5a/10),

(6b/10)

m. + den (47b/10)

m. + deñ (54b/05)

m. + e (18a/04), (30b/10)

m. + i (18a/04), (31b/09),
(35b/08), (37a/06), (37a/07)

m. + in (16b/03), (16b/05)

m. + ine (16b/03), (16b/07),
(16b/11)

m. + lerde (40a/02)

m. + lerin (17b/12)

m. + lerinüñ (18a/02)

m. + -ı (14b/07), (16b/02),
(7a/01), (7a/01), (7a/02), (7a/02),
(7a/03)

m. + -ı ulūf (4b/05)

m. + -ı ulūf-ı mi'āt-ı ulūf (5a/06)

m. + -ı (4a/02)

m. + -ı mi'āt-ı ulūf (4b/10)

[= 45]

mi'āt-ı ulūf: < Ar. Yüz binler.

m. (4b/05)

[= 1]

mi'āt-ı ulūf-ı mi'āt-ı ulūf: < Ar. On milyarlar.

m. (5a/06)

[= 1]

mi'āt-ı mi'āt-ı ulūf: < Ar. On milyonlar.

m. (4b/10)

[= 1]

miqdār: < Ar. Bir şeyin ölçülebilen, sayılabilen veya azalıp çoğalabilen durumu, nicelik; miktar.

m. (10b/08), (11a/01), (11a/03),
(11a/12), (11a/13), (11b/09),
(12a/06), (12a/07), (15a/07),
(15b/08), (16a/06), (16a/08),
(16a/13), (17a/04), (17a/10),
(17b/04), (17b/08), (18a/06),
(19a/11), (19b/03), (19b/09),
(19b/12), (21a/02), (21a/05),
(21a/05), (21a/08), (21a/11),
(21a/13), (21b/07), (22a/04),
(23b/05), (24a/01), (24a/02),
(24a/10), (24b/08), (25a/01),
(26a/06), (26a/12), (27a/01),
(27b/03), (28a/01), (28b/07),
(28b/10), (29a/07), (29a/10),
(29a/13), (29b/04), (29b/07),
(30a/07), (30a/13), (32a/13),
(32b/04), (33b/08), (34a/05),
(34b/02), (35b/13), (36a/03),

(36b/03), (37b/07), (37b/12),
 (38a/09), (39a/05), (39a/13),
 (40a/02), (41a/13), (46a/03),
 (46b/07), (47a/02), (47a/08),
 (47a/08), (47a/09), (47a/10),
 (47b/10), (48b/01), (48b/13),
 (50b/07), (51a/04), (52a/06),
 (52a/10), (53b/04), (6a/13),
 (6b/03), (7b/01), (7b/08),
 (7b/09), (8a/05), (8a/05), (8a/12),
 (8a/13), (8a/13), (8b/01),
 (8b/12), (9b/02), (9b/06),
 (9b/08), (9b/13)
 m. +  der (28a/07), (34b/12)
 m. +   (11a/09), (17b/10),
 (21a/03), (24b/07), (24b/12)
 m. + lar  (5b/10)
 m. + -  (11a/07), (12a/09),
 (15b/06), (20b/02), (22a/02),
 (22b/03), (28b/10), (31a/07),
 (32b/10), (50b/11)
 m. + -  a v l (32a/01)
 m. + -  m l (52a/12)
 m. + -  taf  l (29b/10), (5b/07)

[= 118]

min-ba d: < Ar. Sonra, uzakta.

m. (52b/01)

[= 1]

minv l: < Ar. Tarz, yol,  ekil.

m. (20b/01), (8a/08)

[= 2]

m r s: < Ar.  lenin akrabalarına veya
 kanunen verilmesi gereken kimseye
 bırakt   mal, m lk, para.

m. (46b/11)

[= 1]

mi  l: < Ar.  rnek.

m. (15a/03), (15a/08), (40a/03),
 (41a/04), (41a/05), (41a/10),
 (41b/03), (42a/03), (42a/05),
 (42a/06), (42a/13), (42b/02),
 (42b/11), (43a/12), (44a/01),
 (44a/10), (45a/04), (45a/08),
 (45a/11), (45b/09), (46a/09),
 (48a/04), (48b/04), (49a/04),
 (49a/05), (49a/09), (49b/06),
 (49b/10), (49b/12), (50a/03),
 (50a/11), (51b/02), (52b/04),

(52b/05), (52b/07), (52b/10),

(53a/09), (53b/04), (53b/10),

(54a/05), (54a/09), (54a/10),

(54b/02), (55b/02), (9b/04)

m. + eylensin (42b/04)

m. + eylensün (45b/13)

[= 47]

mişl: < Ar. Kat, misl.

m. + i (11a/12), (11a/12),

(52a/11)

[= 3]

mīzān: < Ar. Ölçü.

m. (18b/12), (19a/02), (19a/03),

(19a/04), (19a/07), (19a/08),

(22b/02), (22b/03), (22b/03),

(22b/04), (43b/13), (44b/08),

(44b/09), (46b/04), (49b/08),

(53a/07), (8a/11)

m. + bilmek (22a/13)

m. + dur (19a/09), (42a/02)

m. + ı (18b/09), (19a/01),

(22a/13)

m. + -ı (19a/03), (41a/04),

(43b/11)

m. + -ı şāmīde (32a/04)

[= 27]

mu‘azzam: < Ar. Büyüklüğü şüphe
götürmeyen, yüce, ulu.

m. (2b/13)

[= 1]

muğāyir: < Ar. Aykırı, uyuşmaz.

m. + olsa (18a/09)

[= 1]

muḥakkak: < Ar. Doğru olduğu kesin
olarak bilinen, doğruluğunda şüphe
bulunmayan, gerçek.

m. (47a/11)

[= 1]

muḥālif: < Ar. Aykırı, zıt.

m. (18a/09), (22b/02)

[= 2]

muḥāsebān: < Ar. Muhasebeciler.

m. (5b/04)

[= 1]

muḥāsebān: *bk.* muḥāsebān.

m. + -ı (2a/05)

m. + ü’l-‘osmān (6b/06)

[= 2]

muḥāsebe: < Ar. Hesap yapma.

m. (54b/08)

m. + ye (22b/05), (29b/11),
(32a/03), (32b/12), (36b/01),
(44b/11)

[= 7]

muḥāsebe: *bk.* muḥāsebe.

m. + nūḡ (19b/01)

m. + ye (27a/06)

[= 2]

muḥāsib: < Ar. Muhasebeci.

m. (12b/02)

[= 1]

muḥāsibīn: < Ar. Muhasebeciler.

m. (12b/01), (14a/12), (14b/04),
(23a/04), (47b/04), (50b/10),
(55b/13)

[= 6]

muḥāsib: *bk.* muḥāsib.

m. + üḡ (17a/03)

[= 1]

muḥāzāt: < Ar. Aynı hizada bulunma,
karşı karşıya gelme.

m. (17b/06), (18a/11)

m. + uḡ (18b/03), (18b/05)

[= 4]

muḥtāc: < Ar. İhtiyaç sahibi.

m. + dur (46b/11), (51b/11)

m. + olan (46b/12)

m. + olıcaḡ (32a/08)

m. + olmayub (27b/01)

[= 5]

muḥtevā: < Ar. İçerik.

m. + sı (2a/01)

[= 1]

muḥtaşar: < Ar. Kısaltılmış, kısa.

m. (14b/11)

[= 1]

muḥtelif: < Ar. Türlü, çeşitli.

m. (42a/11), (5b/10), (5b/11)

[= 3]

muḡābele: < Ar. Karşılık, karşılaştırma.

m. + sinde (20b/10)

[= 1]

muḡābil: < Ar. Bir şeyin tam karşısına
gelen, karşısında bulunan, karşı karşıya
olan.

m. + e (54b/10)

[= 1]

mukāddim: < Ar. Sunan, arz ve takdim eden.

m. (23a/01), (4a/01)

m. + dūr (4a/01), (4a/03)

[= 4]

mukāddir: < Ar. Bir şeye değer biçen, kıymet belirleyen kimse.

m. + imiz (6b/08)

[= 1]

mukāyyed: < Ar. Bir şeye veya kimseye maddî yâhut mânevî bir bağla bağlanmış olan, bağlı, kayıtlı.

m. + lerün (2b/09)

[= 1]

mukāyyede: *bk.* mukāyyed.

m. (2b/13), (3a/11)

[= 2]

mukāyyid: < Ar. Yazan, kaydeden, kayıt yapan.

m. (14b/11)

[= 1]

murād: < Ar. Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

m. (2b/02), (47b/04)

m. + èyledüm (23b/03)

m. + olan (20b/13), (38b/04), (46b/06), (51a/07), (54b/01), (55b/06)

m. + olınsa (42a/12), (5b/03)

m. + olursa (43a/01), (46b/05)

m. + -ı (2a/08)

[= 14]

musatṭahāt: < Ar. Derinliği ve yüksekliği olmayanlar.

m. + ların (42b/04)

[= 1]

musatṭam: < Ar. Tamamı, bütünü.

m. (42b/02)

m. + ına (43a/01)

m. + ları (43b/02)

[= 3]

muşīb: < Ar. Doğruca hedefine erişen, şaşmayan, yanılmayan, doğru, isâbetli.

m. (7b/05)

[= 1]

mustağrāk: < Ar. Batmış, dalmış, içine gömülmüş, gark olmuş.

m. + olsa (42b/07)

[= 1]

muṭṭali: < Ar. Bir işi haber almış olan, bilen, öğrenen, haberdar olan.

m. (1b/11)

[= 1]

muṣāfaḳat: < Ar. Uyuma, uygun gelme, uygunluk.

m. + -ı (45b/10)

[= 1]

muṣāfiḳa: < Ar. Başarı kazandıran.

m. + -ı (45a/11), (46a/10),
(46a/13), (46b/02)

[= 4]

muṣāzebet: < Ar. Bir işle daima uğraşma. Bir işe durmadan çalışma.

m. + édüb (2a/11)

m. + gösterüb (2a/12)

[= 2]

muṣāʿaf: < Ar. Üzerine bir veya birkaç katı ilâve edilerek çoğaltılmış, iki kat, kat kat.

m. + olsa (53b/07)

[= 1]

muṣāfe: < Ar. İzafe edilen, bir şeye, bir kimseye bağlanan, katılan, eklenen.

m. (45a/05)

m. + dür (45a/02)

[= 2]

mübārek: < Ar. Çok saygı değer, hürmete lâyık, muhterem.

m. + éyle (3a/05)

[= 1]

mübellig: < Ar. Bir emri veya haberi yerine ulaştıran, bildiren, tebliğ eden.

m. + olsa (7b/01)

[= 1]

mübtedī: < Ar. Bir işe başlayan kimse.

m. (23a/04), (33a/08)

m. + dür (38a/10)

m. + lere (2b/08), (33a/01),
(54b/10), (55b/12)

[= 7]

müdd: <Ar. Elli şinik ya da yirmi

kileye eşit tahıl ölçüğü.

m. (27a/05), (27a/05), (27a/07),
(27a/11), (27b/02), (27b/09),
(27b/11), (27b/13), (27b/13),
(28a/06), (28b/04), (28b/06),
(28b/11), (29a/01), (29a/03),
(29a/04), (29a/07), (29a/09),
(29a/12), (29a/13), (29b/02),
(29b/03), (29b/04), (29b/07),
(29b/08), (29b/12), (30a/06),
(32b/12), (33b/06), (44b/13)

m. + de (29a/04)

m. + i (27b/03), (27b/04),
(28a/01), (28a/06), (28a/07),
(28b/04), (28b/04), (28b/06),
(28b/09), (28b/11), (28b/12),
(29a/01), (29a/02), (29a/04),
(29a/05), (29a/08), (29a/10),
(29a/13), (29b/09), (32b/05)

m. + ile (28b/02)

m. + olunur (29b/05)

m. + üñ (22b/13), (28a/08),
(32b/03)

[= 56]

müddedli: <Ar. Süreli.

m. (2a/02)

[= 1]

müddet: <Ar. Süre, zaman.

m. (2a/11)

m. + -i (42a/09)

[= 2]

mü'eddî: <Ar. Eda eden, yol açan,
sebeplere sebep olan.

m. + olur (47b/03)

[= 1]

müferrid: <Ar. Allah'ın sevgi ve
rızzasını kazanmak maksadıyla dünya
işlerinden uzaklaşıp inzivâyâ çekilerek
bütün vaktini ibâdetle geçiren kimse.

m. + -i (1b/08)

[= 1]

müfid: <Ar. Fayda veren, yarar
sağlayan, faydalı, yararlı.

m. + dūr (20b/04)

[= 1]

müfred: <Ar. Yalın, tekil ifade.

m. + dedūr (45a/01)

[= 1]

mühimmāt: < Ar. Önemli, ehemmiyetli ve gerekli şeyler, hususlar, işler.

m. + dandur (12b/01), (22b/05),
(32b/12), (44b/11)

[= 4]

mülāzemet: < Ar. Bir işle sürekli meşgul olma.

m. (2a/12)

[= 1]

mülūk: < Ar. Hükümdarlar, pâdişahlar, melikler.

m. (2b/13), (3a/01)

[= 2]

mümkin: < Ar. Mümkün, olası.

m. (14b/11), (33b/05)

m. + oldukça (36a/10)

[= 3]

mümteḥān: < Ar. Denenmiş, sınanmış, imtihan edilmiş.

m. + dur (12a/05)

[= 1]

münḥaşır: < Ar. Yalnız bir kimseye, bir şeye mahsus olan, başkasıyla ilgisi bulunmayan.

m. (55b/11)

[= 1]

müntehī: < Ar. Sona eren, biten.

m. + lere (2b/09)

[= 1]

müretteb: < Ar. Sıralanmış, sıralı, tertipli, muntazam.

m. (2b/08)

[= 1]

mürūr: < Ar. Geçme, geçiş.

m. + ola (2b/04)

[= 1]

müşelles: < Ar. Üç kenarlı, üçgen.

m. (14a/01)

m. + idür (17a/13)

m. + ün (14a/05)

[= 3]

müsemmen: < Ar. Sekiz kısım veya parçadan oluşan, sekizli.

m. (38b/03)

[= 1]

müstaḥṣır: < Ar. Düzenli bir şekilde devam eden.

m. (1b/11)

[= 1]

müstaḥīm: < Ar. Doğru, gerçek, hak.

m. + dūr (10b/08), (11b/12)

[= 2]

müsteftī: < Ar. Şer'î bir konuda müftüden fetvâ isteyen.

m. (33a/02)

[= 1]

müsteḥak: < Ar. Hak etmiş, hak kazanmış, lâyük.

m. (3a/08), (47a/12), (47a/13),
(47a/13), (47b/01), (47b/02)

[= 6]

müşemmet: < Ar. Hayır ile anılan, yâd edilen kimse.

m. + ü'l-mevāriṣ (46b/08)

[= 1]

müşevveş: < Ar. Düzensiz, karışık, karmakarışık.

m. (5b/05)

[= 1]

müştebih: < Ar. Şüpheli, karışık.

m. + olan (5b/01)

[= 1]

müṭāla'at: < Ar. Okumalar.

m. + dan (7a/04)

[= 1]

mütebāyin: < Ar. Birbirine uymayan, uyuşmayan, zıt, aykırı, karşıt.

m. (45a/10), (45b/12)

[= 2]

mütebāyine: < Ar. Birbirine zıt sözler.

m. (45a/12)

[= 1]

mütedāhil: < Ar. Bir sonraki ile karışmış, sonrakinin alınma süresi geldiği hâlde ödenmemiş, ödenmesi gecikmiş ücret.

m. (45a/09), (45b/04)

[= 2]

müteferrid: < Ar. Kalabalıktan uzaklaşıp tek başına yaşayan, tek, yalnız.

m. (39b/09), (39b/09)

[= 2]

müteferriḳ: < Ar. Çeşitli, muhtelif.

m. (39b/09)

[= 1]

müteferriḳa: < Ar. Karışık, dağınık meseleler.

m. (3a/12)

[= 1]

müteğavvir: < Ar. Derine dalan, tegavvür eden.

m. (12b/03), (12b/03), (12b/06),
(12b/07), (12b/07), (12b/08),
(12b/08), (18a/12)

m. + dür (12b/09)

[= 9]

müteḥammil: < Ar. Tahammül eden, dayanan.

m. (21a/05)

[= 1]

müteḳaddim: < Ar. Takdim olunan, sunulan.

m. + in (14b/09)

[= 1]

müteḳaddimet: < Ar. Takdim olunanlar, sunulanlar.

m. + in (38a/12)

[= 1]

müteḳarrir: < Ar. Kararlaştan, takarrür eden.

m. (42b/07)

[= 1]

müteḳerrire: < Ar. Tekerrür eden. Tekrar. Tekrar olan. Mükerrer olan.

m. (45a/04)

m. + dür (45a/02)

[= 2]

mütenāsib: < Ar. Orantılı.

m. + inde (38b/04)

[= 1]

mütenāsibe: *bk.* mütenāsib.

m. (37b/13), (37b/13), (38a/01),
(38a/01), (38a/07), (3b/09)

[= 6]

mütereḳḳib: < Ar. Birleşen, birleşmiş,

m. + dür (45a/02)

[= 1]

mütevāfıḳ: < Ar. Birbirine uyan, uygun olan, uygun düşen, denk.

m. (45a/10), (45b/07)

m. + uñ (48b/12)

[= 3]

mütevāfika: *bk.* mütevāfık.

m. (45a/10)

[= 1]

mütevakkı̃: < Ar. Sakınan, çekinen.

m. + nün (47b/08)

[= 1]

müteveffā: < Ar. Vefat etmiş olan, ölen, ölmüş.

m. (47b/09)

m. + -y1 (48b/01)

[= 2]

-N-

nākış: < Ar. Noksan, eksik, tam olmayan.

n. (53a/11), (53a/12), (54a/03),
(54a/04), (54a/05), (54a/08),
(55b/01)

n. + ola (52a/01)

n. + olmaz (46b/04)

n. + -ı s̄ānīyi (52b/12)

[= 10]

naķş: < Ar. Eksiltme, azaltma.

n. + édüb (21b/08)

n. + ı (25b/09)

n. + oldıķdan (21a/03)

n. + olına (21a/01)

[= 4]

nākız: < Ar. Bozma.

n. + olmaz (27b/10)

[= 1]

nām: < Far. İsim, ad.

n. (42b/07)

n. + a (39b/10)

[= 2]

nā-ma'lūm: < Ar. Bilinmeyen.

n. (2a/08)

[= 1]

nā-mefhūm: < Ar. Anlaşılmaz.

n. (2a/08)

[= 1]

naşūh bin abdu'l-lah: Meşhur
matematikçi Matrakçı Nasûh.

n. (1b/09)

[= 1]

naşūh bin karagöz el-piriştinevî: Meşhur
matematikçi Matrakçı Nasûh.

n. (2a/09)	(18b/05), (18b/07), (18b/08),
[= 1]	(18b/09), (18b/13), (19b/03),
nazar: < Ar. Bakma, göz atma.	(19b/09), (19b/12), (20b/06),
n. + edesin (21a/04), (26a/07),	(20b/12), (21a/05), (21a/08),
(34a/04), (34b/02)	(21a/11), (21a/13), (21b/07),
n. + edüb (21b/07), (25a/04),	(21b/07), (22a/04), (22a/13),
(25a/07), (34a/03), (35b/12),	(23b/05), (24a/01), (24a/05),
(35b/13), (45b/04), (45b/07),	(24a/05), (24a/10), (24b/08),
(45b/12), (52a/05)	(25a/01), (26a/06), (26a/12),
n. + olunub (55a/13)	(27a/01), (27b/03), (27b/09),
n. + uñ (2b/04)	(28a/01), (28a/07), (28b/07),
[= 16]	(28b/10), (29a/05), (29a/07),
ne: Ne.	(29a/10), (29a/13), (29b/04),
n. (10b/13), (11a/09), (11a/12),	(29b/07), (30a/05), (30a/07),
(11a/13), (11b/03), (11b/06),	(30a/09), (30a/13), (30b/07),
(11b/06), (11b/09), (12a/07),	(30b/09), (32a/02), (32a/13),
(13a/01), (14b/01), (14b/03),	(32b/04), (32b/12), (33a/13),
(15a/07), (15b/01), (15b/08),	(33b/08), (34a/05), (34b/02),
(16a/03), (16a/05), (16a/08),	(34b/12), (36a/03), (36b/03),
(16a/09), (16a/13), (16b/08),	(36b/06), (37b/07), (38a/09),
(16b/12), (17a/03), (17a/04),	(38b/09), (39a/05), (39a/08),
(17a/10), (17b/04), (17b/08),	(39a/13), (39b/03), (39b/11),
(17b/08), (17b/13), (18a/01),	(40a/02), (40b/01), (40b/06),
(18a/06), (18a/09), (18b/01),	(40b/07), (41a/12), (41a/13),

(42a/02), (42b/02), (42b/08),
 (43b/03), (44b/12), (45b/02),
 (46a/03), (47b/10), (47b/12),
 (47b/12), (47b/12), (48b/01),
 (48b/02), (48b/13), (49a/02),
 (49b/03), (49b/11), (50b/13),
 (51a/01), (51a/04), (51b/03),
 (52a/02), (52a/04), (52a/09),
 (52b/13), (53a/02), (53a/04),
 (53a/05), (53a/12), (53b/03),
 (54a/11), (55a/11), (55b/02),
 (6a/13), (6b/02), (6b/03),
 (6b/03), (8a/01), (8a/05), (8a/06),
 (8a/11), (8a/13), (8b/01),
 (8b/04), (8b/05), (8b/06),
 (8b/12), (9b/08), (9b/13)
 n. + deñlü (6b/03)
 n. + dir (24a/11), (27b/02)
 n. + dür (30b/02), (30b/09),
 (38a/02), (45b/03), (47a/01),
 (48a/08)
 n. + ge (36a/12), (36a/13)
 n. + ler (49b/10)
 n. + miqdār (24a/10)

n. + sine (46b/07)

n. + ye (40a/02)

n. + yise (52a/03)

[= 170]

nebevî: < Ar. Nebîye, peygambere âit,
 peygamberle ilgili.

n. + nün (3a/03)

[= 1]

nebî: < Ar. Tanrı buyruğunu kullara
 bildiren kimse, peygamber.

n. (1b/08)

[= 1]

necş: < Ar. Dağılmış parçaları
 toplamak.

n. + ine (25a/11)

[= 1]

ne deñlü: Ne derece.

n. (6b/03)

[= 1]

nefer: < Ar. Bir tek kişi, kimse, şahıs.

n. (20b/07), (20b/09), (21a/09),

(21a/11), (21a/13), (21b/02),

(21b/06), (21b/10), (21b/11),

(22a/01), (22a/03), (22a/06), (22a/09), (22a/10), (22a/12)	n. (10b/02), (10b/08), (11b/03), (11b/08), (11b/12), (12b/01), (14b/11), (16a/12), (18a/08), (20b/03), (20b/07), (21a/12), (22a/03), (22b/05), (23b/11), (24a/08), (24b/04), (24b/09), (25a/03), (25a/07), (25a/10), (25a/13), (25b/03), (25b/13), (26a/04), (26a/10), (26b/08), (26b/13), (27b/13), (28a/05), (28a/10), (28b/02), (28b/06), (28b/11), (28b/13), (29a/04), (29a/06), (29a/09), (29a/12), (29b/02), (29b/06), (29b/08), (30b/06), (30b/12), (31a/10), (31b/11), (32b/03), (32b/05), (32b/07), (33a/01), (34a/07), (34b/03), (34b/11), (35a/05), (35a/12), (35b/05), (36a/01), (36b/05), (36b/08), (36b/11), (37b/02), (37b/06), (38a/07), (38a/07), (38a/08), (38a/09), (38b/04), (38b/10), (38b/13), (39a/04), (39a/08), (39a/13),
n. + den (21a/02)	
n. + e (20b/11)	
n. + i (20b/12)	
n. + lere (21a/07)	
n. + leri (21b/06)	
n. + üñ (20b/13), (21a/08)	
[= 22]	
nesne: Varlık, madde, şey.	
n. (33b/06), (38a/07), (38a/08)	
n. + ler (55b/08)	
n. + nüñ (36b/11)	
n. + sü (38b/02)	
n. + yile (38a/09)	
[= 7]	
neşsār: < Ar. Neşreden, saçan, dağıtan.	
n. + ından (1b/12)	
[= 1]	
netice: < Ar. Sonuç.	
n. + -ı (51a/08)	
n. + -i (51a/09)	
[= 2]	
nev: < Ar. Tür, cins, çeşit.	

(39b/04), (41a/09), (42a/05),
(46b/10), (48a/04), (49b/09),
(50a/08), (51b/07), (9b/08),
(9b/12)

n. + dūr (47b/07)

n. + i (47a/05)

n. + inde (14b/10), (9b/07)

n. + inden (18b/05)

n. + indendūr (13b/10)

n. + ile (39b/03), (51b/06),
(9b/07)

n. + -i (17b/01), (17b/06),
(46b/10), (46b/11), (47a/03),
(47a/04), (47a/05), (47a/06),
(47b/05), (47b/06), (48b/09)

n. + -i evvel (29b/03)

n. + -i s̄ānī (15b/07)

[= 104]

neyle-: Ne yapmak.

n.-r (20a/03), (26b/10), (36b/09),
(38a/08), (38b/06), (39a/09),
(43a/10)

[= 7]

nışf: < Ar. Yarım, yarı.

n. (10a/01), (11a/05), (11a/05),
(11a/06), (11a/07), (11a/09),
(13a/12), (13b/02), (13b/06),
(13b/08), (32a/10), (32a/10),
(33b/08), (44a/01), (45a/03),
(45a/06), (45a/08), (45b/03),
(45b/05), (45b/05), (45b/06),
(46a/02), (46a/03), (46b/01),
(47a/03), (47a/05), (47a/10)
n. + dan (10a/12), (28a/08)
n. + dur (47a/06), (47a/06),
(47a/07), (47a/07), (47a/08)
n. + edesün (28a/07)
n. + ı (10a/02), (10a/04),
(10a/08), (10a/09), (10a/09),
(10a/10), (10a/12), (10b/01),
(10b/02), (10b/04), (10b/05),
(10b/05), (10b/07), (10b/10),
(10b/11), (10b/13), (12b/07),
(13a/05), (20a/11), (28b/03),
(28b/05), (28b/07), (32a/06),
(33b/09), (33b/09), (34a/09),
(34b/06), (34b/13), (35a/07),
(35b/01), (35b/07), (36a/04),

(45b/11), (46a/09), (46a/10),
(54b/05), (9b/08), (9b/12)

n. + ıdur (13a/04)

n. + in (10b/04), (28b/05),
(28b/07), (28b/12), (28b/12),
(29a/02), (33b/05), (45a/11),
(45b/08), (45b/08), (46b/01),
(54b/13), (9b/11)

n. + ındur (45b/01)

n. + ıla (11a/03)

n. + ları (45b/10), (46a/10),
(46b/02)

n. + uę (45a/13), (47a/06),
(47a/11)

[= 95]

nice: Oldukça fazla, pek çok.

n. (12b/13), (13a/09), (13a/10),
(14b/09), (19a/13), (22b/11),
(23a/05), (28b/03), (2a/12),
(30a/02), (33a/11), (36a/02),
(38a/05), (40a/03), (45b/03),
(46b/09), (47b/11), (49a/01),
(50b/09), (51b/10), (53a/11),
(7b/02)

n. + dūr (38a/03)

[= 23]

niçün: Neden, niçin.

n. (23a/01), (47a/09)

[= 2]

nihān: <Far. Gizli, saklı, gizlenmiş,
saklanmış.

n. + a (6b/01)

[= 1]

nihāyet: <Ar. Son.

n. + ine (16b/13), (18b/05),
(5b/03), (9b/11)

[= 4]

nīm: <Far. Yarı, yarım, buçuk.

n. (24b/12), (9b/06)

n. + -i cāryek (22b/09),
(24a/009), (24a/13), (24b/01),
(24b/04), (24b/05), (24b/06),
(24b/07), (24b/08), (24b/10),
(24b/11), (24b/13), (25a/03)

[= 15]

nīm-i cāryek: <Far. Yarım çeyrek.

n. (22b/09), (24a/009), (24a/13),
(24b/01), (24b/04), (24b/05),

(24b/06), (24b/07), (24b/08),
 (24b/10), (24b/11), (24b/13),
 (25a/03)
 [= 13]

nisbet: < Ar. Oran, ölçü.
 n. (43b/12)
 n. + i (38a/03), (38a/03)
 n. + in (38a/05), (38a/05)
 [= 5]

nukre: < Ar. Külçe hâlinde gümüş.
 n. + nüh (20a/03), (20a/10)
 [= 2]

nüşa: < Ar. Yazılmış şey, nüsha.
 n. + -ı (2b/12)
 n. + -ı pür-kuşûruñ (3a/07)
 [= 2]

nüvvāb: < Ar. Vekalet alanlar, vekiller.
 n. + -ı cemīle (3a/08)
 [= 1]

-O-

o: O, işaret sıfatı.
 o. (6b/07)
 o. + dur (7b/08)
 o. + na (45b/01)

o. + ndan (25a/10), (26a/10),
 (27b/12), (28a/03), (28b/13),
 (35b/05), (35b/08), (38a/09)
 [= 11]

oğlan: Erkek, evlat, erkek çocuk.
 o. (47a/13)
 [= 1]

oğul: Erkek evlat, erkek çocuk, oğlan,
 oğul.
 o. (47a/11), (47b/02)
 [= 2]

ok: Ok, işaret.
 o. + ı (14b/11)
 [= 1]

okı: Oku emri.
 o. (15a/08)
 [= 1]

okın-: Okunmak.
 o.-ur (7b/02)
 [= 1]

ol: O, işaret sıfatı.
 o. (10a/03), (10a/04), (10b/06),
 (10b/07), (11a/01), (11a/04),
 (11a/13), (11b/05), (11b/07),

(12a/02),	(12a/07),	(12b/10),	(33b/07),	(34a/05),	(34b/03),
(12b/12),	(13a/06),	(13b/02),	(35b/13),	(36b/02),	(36b/08),
(13b/05),	(14b/02),	(14b/03),	(37a/04),	(37a/05),	(37a/06),
(15a/06),	(15b/08),	(16a/03),	(37a/08),	(37a/09),	(37a/12),
(16a/06),	(16b/10),	(17b/02),	(37b/01),	(37b/02),	(37b/05),
(17b/07),	(18a/01),	(18b/04),	(37b/09),	(37b/09),	(38b/06),
(18b/08),	(18b/12),	(19b/03),	(38b/06),	(38b/07),	(39a/04),
(19b/08),	(19b/12),	(20a/06),	(39a/05),	(39a/12),	(39b/05),
(20a/07),	(20a/09),	(21a/02),	(39b/10),	(41a/08),	(42a/07),
(21a/05),	(21a/08),	(21b/04),	(42a/09),	(43a/10),	(44a/05),
(21b/04),	(22a/05),	(22a/06),	(44b/12),	(45b/11),	(46b/06),
(23a/01),	(23a/03),	(23b/03),	(46b/10),	(46b/11),	(47b/10),
(23b/07),	(24a/009),	(24a/02),	(48a/08),	(48a/11),	(49a/06),
(24a/07),	(24a/12),	(25b/07),	(49a/06),	(49a/08),	(49a/11),
(26a/02),	(26a/05),	(26a/12),	(50b/07),	(51a/03),	(51a/04),
(26b/03),	(26b/13),	(27a/08),	(51a/05),	(51a/07),	(51a/09),
(27b/05),	(27b/07),	(27b/10),	(51a/12),	(51a/13),	(51b/04),
(28a/01),	(28a/03),	(28a/04),	(51b/08),	(52a/02),	(52a/07),
(28a/07),	(28b/03),	(29a/07),	(52a/11),	(52a/12),	(52a/12),
(29b/05),	(29b/07),	(29b/09),	(52a/13),	(52a/13),	(52b/01),
(30a/06),	(30b/07),	(30b/10),	(52b/01),	(52b/02),	(52b/03),
(31b/02),	(31b/12),	(32a/08),	(53a/11),	(53b/04),	(53b/06),
(32a/13),	(32b/03),	(33a/08),	(53b/07),	(53b/07),	(53b/08),
(33a/09),	(33b/01),	(33b/06),	(53b/13),	(54a/05),	(54b/04),

(54b/08), (54b/12), (54b/12),
 (54b/13), (55b/10), (5b/06),
 (6b/01), (6b/04), (6b/05),
 (7b/02), (7b/03), (8a/04),
 (8a/05), (8b/04), (9a/05), (9a/06),
 (9a/06), (9a/11), (9a/13), (9b/07)
 o. + da (13a/10)
 o. + dur (49b/04)
 [= 175]

ol-: Olmak fiili.

o.-a (12b/05), (12b/05), (13a/02),
 (13a/08), (14b/11), (17a/01),
 (18b/02), (19a/02), (19a/13),
 (20a/08), (21a/01), (27a/10),
 (27a/11), (27b/07), (2b/04),
 (2b/10), (32a/09), (33a/07),
 (33b/01), (33b/06), (37a/04),
 (37a/05), (37a/06), (37a/07),
 (37a/09), (39b/13), (3a/04),
 (45a/08), (45a/11), (48a/08),
 (48b/08), (49a/11), (49a/13),
 (51a/12), (51b/07), (51b/10),
 (52a/01), (52a/01), (52a/10),

(53a/11), (5b/07), (6b/05),
 (6b/05), (6b/06), (9a/06)
 o.-an (10a/02), (10a/03),
 (10a/04), (10a/06), (10a/08),
 (10a/11), (10a/12), (10b/01),
 (10b/09), (10b/10), (10b/12),
 (10b/12), (11a/01), (11a/03),
 (11a/04), (11a/09), (11b/03),
 (11b/05), (11b/05), (11b/07),
 (11b/10), (11b/13), (12a/03),
 (12a/10), (12a/12), (13b/07),
 (13b/08), (13b/11), (14a/06),
 (15a/05), (15a/09), (15b/09),
 (15b/09), (15b/12), (16a/01),
 (16a/04), (16a/06), (16a/08),
 (16a/09), (16b/01), (16b/01),
 (16b/02), (16b/11), (17a/02),
 (17a/05), (17a/07), (17a/07),
 (17a/11), (17a/12), (17b/01),
 (17b/07), (17b/07), (17b/08),
 (17b/10), (17b/12), (18a/05),
 (18a/07), (18a/09), (18a/11),
 (18b/01), (18b/10), (18b/10),
 (19a/01), (19b/06), (19b/06),

(20a/01),	(20a/01),	(20a/06),	(40b/03),	(40b/07),	(41a/04),
(20a/07),	(20a/11),	(20a/12),	(41a/07),	(41a/11),	(41a/12),
(20b/08),	(20b/09),	(20b/11),	(41b/01),	(41b/02),	(41b/04),
(20b/11),	(20b/13),	(21a/02),	(42a/01),	(42a/03),	(42b/08),
(21a/07),	(21a/09),	(21a/11),	(42b/10),	(44a/04),	(44a/09),
(21b/01),	(21b/02),	(21b/05),	(44b/08),	(45b/07),	(45b/11),
(21b/08),	(21b/09),	(21b/12),	(46a/08),	(46b/05),	(46b/06),
(22a/01),	(22a/04),	(22a/06),	(46b/12),	(47a/01),	(47a/04),
(22a/07),	(22a/08),	(22a/11),	(47a/08),	(47a/08),	(47a/10),
(22a/13),	(22b/01),	(22b/01),	(47b/06),	(47b/06),	(47b/10),
(23a/05),	(23b/05),	(23b/10),	(48b/02),	(48b/08),	(48b/12),
(26b/10),	(27a/10),	(27a/13),	(49a/01),	(49a/09),	(49b/02),
(27b/11),	(29a/08),	(29b/05),	(50a/02),	(50a/10),	(50b/01),
(30a/04),	(30a/08),	(30a/10),	(51a/02),	(51a/05),	(51a/07),
(30a/12),	(31a/08),	(31a/09),	(51a/13),	(51b/01),	(51b/05),
(31a/11),	(31b/04),	(31b/09),	(52a/05),	(52a/08),	(52a/11),
(31b/10),	(33b/04),	(33b/05),	(52b/02),	(52b/12),	(53a/01),
(33b/10),	(34a/06),	(34b/02),	(53a/03),	(53a/07),	(53b/08),
(36a/08),	(36a/09),	(36a/11),	(53b/09),	(54a/06),	(54b/01),
(36a/12),	(36b/05),	(37a/11),	(54b/07),	(54b/08),	(54b/11),
(37a/12),	(37b/01),	(37b/04),	(55b/06),	(55b/06),	(55b/07),
(37b/10),	(38b/04),	(39a/03),	(55b/07),	(55b/08),	(55b/08),
(39a/04),	(39a/11),	(39b/03),	(5b/01),	(5b/04),	(6b/01),
(39b/10),	(40a/11),	(40a/12),	(6b/02),	(7a/04),	(8a/01),
				(8a/02),	

(8a/06), (8a/10), (8b/04),
(8b/07), (8b/09), (8b/10),
(9a/02), (9a/08), (9a/09), (9a/09),
(9a/11), (9a/12), (9b/02),
(9b/03), (9b/04), (9b/05)
o.-ağ (8b/02)
o.-ana (10a/06), (10a/07)
o.-andan (10a/06), (10a/07)
o.-andur (47a/08)
o.-anı (17b/13), (18a/03),
(25a/02), (25b/11), (28a/08),
(31a/07), (31b/06), (31b/07),
(32b/01), (34a/01), (34a/03),
(34a/12), (34b/01), (34b/09),
(35b/12), (36a/06), (36a/08),
(38b/08), (39a/07), (39b/07)
o.-anı (33a/02)
o.-anlar (3a/09)
o.-anlardan (33a/01), (33b/07),
(51b/13), (55b/13)
o.-anları (20b/06), (48b/09)
o.-anlarından (12b/13)
o.-anların (33b/02), (37a/01),
(45a/09)

o.-anun (29b/01), (50a/04),
(50a/08), (51a/06)
o.-dı (12b/04), (13a/08),
(15a/04), (15a/11), (15a/12),
(15b/04), (15b/05), (23a/01),
(26b/02), (27b/06), (27b/07),
(28a/04), (2a/02), (30b/10),
(33a/04), (40a/08), (41a/07),
(41a/12), (42a/10), (43a/07),
(45b/09), (46a/01), (47b/08),
(48a/05), (49a/12), (49b/09),
(49b/10), (50a/08), (50b/05),
(51b/04), (51b/07), (53b/12),
(54a/04), (54a/12)
o.-dıkda (16a/03), (19a/10),
(21a/08), (22a/07), (23b/02),
(36a/11)
o.-dıkdan (10b/13), (21a/03),
(31b/01)
o.-dışa (52a/06)
o.-dışa (26a/01), (52a/04)
o.-du (14b/12), (53a/06)

o.-duğı (17a/08), (17b/10),
(24a/12), (38a/02), (38a/03),
(42a/11), (4a/04)
o.-duğın (11a/12), (30a/02),
(36b/03), (38a/05), (46a/03),
(48a/13), (48a/13), (6b/03),
(6b/03), (9b/08)
o.-duğından (26b/06)
o.-duğmı (4a/01)
o.-duğun (11b/09)
o.-duğca (24a/06), (33b/05),
(36a/10)
o.-duğda (11b/07), (11b/11),
(12a/03), (25a/11), (25b/04),
(26b/13), (31b/01), (45a/08)
o.-duğdan (10b/07)
o.-dum (1b/11)
o.-dur (16a/10), (17a/12),
(18b/10), (24a/05), (24b/02),
(39a/08), (51b/03), (53a/05),
(53b/04), (54a/11), (55b/02),
(55b/05)
o.-ıcağ (16b/10), (16b/12),
(32a/08), (36a/07), (3a/07),

(48a/11), (8b/08), (8b/09),
(9a/04), (9a/07), (9a/07)
o.-ınca (10b/12), (11b/11),
(12a/02), (21b/09), (23a/03)
o.-ıncada (51a/09)
o.-ıncağ (27b/06), (6b/02)
o.-mada (33a/08)
o.-madı (26b/05), (51a/07)
o.-mağa (38a/02)
o.-mağ (11b/03), (12a/05),
(14b/10), (25b/10), (36a/02),
(46b/12), (47b/05), (49a/02),
(5b/11)
o.-malu (33a/09), (50b/09)
o.-masa (10a/03), (10a/06),
(44b/12), (44b/13)
o.-ması (4a/05)
o.-masın (27a/02), (33b/11)
o.-masına (30b/08)
o.-maya (27b/05), (28a/09),
(42b/10), (43a/12)
o.-mayan (46b/12)
o.-mayasın (27a/12)
o.-mayasun (33b/02)

o.-mayub (27b/02), (39b/12),
(44a/01)

o.-maz (10a/07), (13a/08),
(13b/02), (17a/08), (26b/07),
(27b/10), (33a/08), (46b/04),
(51a/11), (51b/11), (9a/02),
(9a/10)

o.-madan (2a/01)

o.-mazsa (40b/09)

o.-mışdur (12b/03), (13a/01),
(13b/05), (19b/05), (24b/03),
(29a/03), (4a/04), (8b/02),
(9a/04)

o.-sa (10a/03), (12b/04),
(13a/01), (13a/04), (13a/06),
(13a/08), (13a/13), (14b/02),
(15a/12), (15b/05), (15b/08),
(16a/07), (16a/13), (17a/04),
(17b/04), (18a/06), (18a/08),
(18a/09), (19a/05), (19a/06),
(19a/10), (19b/02), (19b/07),
(19b/08), (19b/12), (20a/03),
(20a/10), (20a/10), (23b/04),
(24a/009), (25b/01), (26a/01),

(26a/11), (26a/12), (26b/09),
(27b/03), (27b/07), (28a/01),
(28a/06), (28a/11), (28a/13),
(28b/02), (28b/11), (29a/01),
(29a/04), (29a/10), (29a/13),
(30b/07), (30b/13), (31a/04),
(31b/12), (32a/13), (32b/03),
(32b/06), (32b/08), (33a/09),
(34a/08), (34b/04), (34b/12),
(35a/06), (35b/05), (35b/07),
(36b/12), (36b/13), (37a/01),
(37b/02), (38a/07), (38a/08),
(38b/05), (38b/05), (38b/10),
(39a/01), (39a/09), (39a/13),
(39b/05), (39b/09), (39b/09),
(40a/01), (40a/04), (41a/12),
(42a/10), (42b/07), (42b/12),
(42b/13), (44a/01), (45b/06),
(46b/11), (47b/08), (48a/12),
(48b/12), (49a/06), (49a/12),
(50a/11), (50b/09), (51a/03),
(51a/04), (51b/08), (52a/03),
(52a/05), (52a/07), (52a/10),
(52b/12), (53a/11), (53b/04),

(53b/07), (53b/12), (54a/03),
 (54a/06), (55a/02), (7b/01),
 (7b/08), (8a/12), (9a/10), (9b/11)
 o.-salar (11a/04)
 o.-sun (23a/04), (49a/03),
 (54b/10), (5b/06)
 o.-sunj (12b/13), (13a/09),
 (13b/03), (13b/05), (19a/13),
 (20a/13), (23a/02)
 o.-turub (43a/13)
 o.-ub (12a/06), (13b/12),
 (19a/06), (27b/06), (2b/09),
 (33a/02), (33b/01), (33b/02),
 (38a/11), (3a/01), (42a/06),
 (42a/07), (42a/07), (42a/09),
 (43a/11), (49a/11), (50a/09),
 (5b/07)
 o.-ur (10a/01), (10a/02),
 (10a/05), (10a/07), (10a/08),
 (10a/09), (10a/10), (10a/12),
 (10b/01), (10b/02), (10b/04),
 (10b/05), (10b/07), (10b/08),
 (10b/10), (10b/11), (11a/01),
 (11a/05), (11a/06), (11a/07),

(11b/01), (11b/02), (11b/10),
 (11b/12), (12a/07), (12a/12),
 (12b/10), (13a/12), (13b/01),
 (13b/02), (13b/03), (13b/05),
 (13b/06), (14a/06), (14a/07),
 (14a/09), (14b/02), (14b/06),
 (15a/03), (15a/05), (15a/06),
 (15a/06), (15a/09), (15a/11),
 (15a/12), (15b/04), (15b/05),
 (15b/08), (15b/11), (15b/12),
 (16a/01), (16a/06), (16a/11),
 (17a/01), (17a/03), (17a/06),
 (17a/06), (17a/10), (18a/01),
 (18a/10), (18b/12), (19a/01),
 (19a/03), (19b/11), (20a/08),
 (20a/09), (20b/06), (21a/09),
 (21b/01), (22a/02), (23b/07),
 (23b/11), (26b/04), (27a/04),
 (27a/07), (27a/08), (27a/09),
 (27a/09), (27a/11), (27b/02),
 (27b/05), (27b/08), (27b/08),
 (27b/08), (27b/09), (27b/11),
 (28a/05), (28a/13), (29a/05),
 (29a/09), (29b/03), (29b/07),

(29b/07), (29b/07), (29b/08),
(29b/09), (30a/04), (30a/09),
(30a/13), (31b/13), (32a/02),
(32a/05), (32a/05), (32a/06),
(32a/06), (32a/06), (33b/09),
(33b/10), (36a/12), (36b/05),
(36b/06), (37a/04), (37a/05),
(37a/07), (37a/08), (37a/09),
(37b/02), (37b/05), (37b/07),
(37b/09), (38a/09), (38a/10),
(38a/11), (38b/05), (38b/09),
(38b/13), (41a/08), (41a/09),
(41b/12), (42a/05), (43a/10),
(43b/13), (45a/04), (45b/02),
(45b/06), (45b/10), (46a/01),
(46b/04), (47a/04), (47b/03),
(47b/11), (48a/06), (48a/07),
(48a/08), (48a/09), (48a/09),
(48a/10), (48a/11), (48b/11),
(48b/11), (48b/12), (48b/13),
(49a/02), (49a/10), (49b/01),
(49b/01), (49b/08), (50b/07),
(50b/12), (51a/06), (51a/06),
(51a/13), (51b/01), (51b/06),

(51b/06), (51b/07), (51b/11),
(54b/04), (54b/05), (54b/07),
(54b/12), (55b/05), (5b/04),
(5b/10), (5b/13), (6b/01),
(6b/04), (6b/08), (7b/05),
(7b/09), (8a/11), (8b/10), (9b/13)
o.-urlar (48a/06), (48a/07)
o.-ursa (10b/13), (11a/05),
(11a/05), (11a/06), (11a/06),
(11a/07), (11a/10), (11b/04),
(11b/06), (11b/06), (12a/11),
(14b/01), (14b/08), (15a/01),
(15a/08), (15b/01), (16a/03),
(16a/05), (16a/09), (16b/04),
(16b/05), (16b/08), (16b/12),
(17a/03), (17a/11), (17b/08),
(17b/09), (17b/13), (18a/01),
(18b/01), (18b/07), (18b/08),
(18b/09), (18b/13), (21a/02),
(21a/03), (21a/07), (21a/08),
(21b/08), (22b/02), (22b/02),
(24a/02), (24a/05), (24a/11),
(24b/01), (24b/09), (25a/01),
(25a/04), (25a/04), (25b/07),

(26a/06), (27b/02), (27b/09),
(30a/05), (30a/07), (30a/09),
(30b/02), (30b/04), (36a/13),
(38a/02), (38b/09), (38b/13),
(39a/08), (39a/12), (39b/03),
(40b/01), (40b/06), (40b/07),
(40b/08), (42a/02), (42b/02),
(43a/01), (43b/03), (46b/05),
(47b/12), (49b/03), (49b/08),
(51a/01), (51a/02), (51b/03),
(52a/02), (52a/09), (53a/02),
(53a/05), (53a/13), (53b/03),
(54a/11), (54b/06), (55b/02),
(5b/13), (6a/01), (6a/02), (6a/03),
(6a/04), (6a/05), (6a/06), (6a/07),
(6a/08), (6a/10), (6a/11), (8a/01),
(8a/03), (8a/05), (8a/06), (8b/04),
(8b/05), (8b/06), (9b/03)

o.-urve (10a/12)

[= 920]

olın-: Olunmak, edilmek.

o.-a (12a/09), (12a/12), (14a/01),
(14a/10), (17a/01), (17b/04),
(18a/01), (19a/07), (20b/01),

(20b/12), (21a/01), (21a/06),
(21a/06), (21a/08), (22a/07),
(23b/02), (23b/13), (24a/01),
(24a/02), (24a/13), (24b/07),
(24b/12), (25a/02), (25a/04),
(25a/05), (25a/06), (25a/06),
(25a/13), (25b/05), (25b/08),
(25b/09), (26a/04), (26a/09),
(26a/10), (26b/01), (26b/07),
(26b/11), (27a/03), (27a/04),
(27a/12), (27a/13), (27b/12),
(27b/13), (28a/04), (28a/09),
(28a/10), (28a/13), (28b/01),
(28b/02), (28b/05), (28b/08),
(28b/09), (28b/10), (28b/13),
(29a/06), (29a/11), (29b/02),
(30a/12), (30b/03), (30b/04),
(30b/05), (30b/05), (30b/11),
(30b/12), (31a/06), (31a/07),
(31b/04), (31b/05), (31b/09),
(32b/04), (32b/09), (32b/13),
(33a/07), (34a/05), (34a/06),
(34a/11), (34b/03), (34b/06),
(34b/08), (34b/10), (35a/02),

(35a/03), (35a/10), (35a/11),
(35b/01), (35b/07), (35b/10),
(35b/13), (36a/05), (36a/12),
(37b/05), (37b/05), (37b/09),
(37b/09), (37b/11), (39b/04),
(40a/05), (40a/10), (41a/05),
(41a/12), (41b/07), (42a/02),
(42b/02), (42b/04), (43b/01),
(43b/03), (43b/12), (44a/04),
(44a/05), (44a/05), (44a/06),
(44a/12), (44b/07), (45b/02),
(45b/13), (46b/08), (48b/09),
(49a/03), (50a/11), (50b/09),
(55b/01), (8a/09)
o.-an (14a/04), (34a/04),
(35b/13), (51b/13)
o.-dı (12a/04), (12a/08),
(12b/11), (12b/12), (14a/11),
(18b/05), (23a/03), (33a/09),
(36a/11), (42a/04), (48a/12),
(48b/07), (52b/07), (55b/08),
(56a/01), (5b/02), (7b/01)
o.-duğina (51b/09)
o.-madan (2a/01)

o.-madı (24a/11), (24a/12),
(28a/03), (32a/11)
o.-mak (12b/11)
o.-ması (23b/04)
o.-maya (19a/04), (28a/02),
(28a/04)
o.-mayub (51b/09)
o.-maz (28a/06)
o.-mışdur (12b/05), (13a/05),
(16b/07), (3b/13), (4a/01)
o.-sa (42a/12), (51b/07), (5b/03),
(8b/12), (9a/01)
o.-sun (12a/08)
o.-ub (16b/05), (16b/06),
(17a/01), (18b/02), (20a/12),
(24a/01), (32b/09), (37b/11),
(40a/05), (40b/07), (41a/07),
(41b/03), (41b/12), (42b/13),
(43a/10), (43b/02), (43b/06),
(44a/06), (44a/12), (48b/08),
(55b/01), (6b/04)
o.-ur (10a/13), (12a/07),
(12b/04), (14a/01), (14b/07),
(14b/08), (14b/09), (16a/03),

(19a/04), (20a/06), (20a/13),
(20b/03), (22b/13), (23a/02),
(23a/04), (23a/05), (23b/01),
(27b/01), (28a/11), (29b/03),
(29b/03), (29b/05), (30a/02),
(30a/08), (32a/04), (32a/07),
(33a/07), (37a/11), (40a/04),
(40a/11), (41a/08), (41b/07),
(45b/03), (45b/11), (47b/08),
(47b/11), (49a/02), (49a/05),
(4a/06), (54b/11), (54b/11),
(55b/12), (5b/12), (5b/12),
(6a/01), (6a/02), (6a/03), (6a/04),
(6a/05), (6a/06), (6a/08), (6a/09),
(6a/10), (6a/12), (6b/01),
(7b/03), (7b/06), (9a/06),
(9a/12), (9b/07), (9b/07)

o.-urdu (17a/08)

o.-ursa (12b/10), (18b/03),
(26b/05), (33a/08), (33a/13),
(6a/13)

[= 257]

oltur-: Oldurmak, ortaya çıkarmak.

o.-ub (43a/13)

[= 1]

olun-: bk. alın-.

o.-ub (43a/01)

o.-ur (50b/13)

[= 2]

on: Dokuzdan sonra gelen sayı, on.

o. (15a/02), (15a/02), (15a/04),

(15a/05), (15a/06), (15a/08),

(15b/01), (20b/09), (36b/12),

(4a/09), (4b/07), (51b/05),

(52b/05), (5b/02), (5b/02),

(6a/10), (6a/11), (6a/13), (6b/05),

(6b/07), (8a/04), (9a/03), (9a/04)

o. + dan (20b/12)

o. + dur (5b/13)

o. + uñ (12a/01)

[= 26]

on altı: On altı.

o. (14b/02), (48a/10)

[= 2]

on biñ: On bin.

o. (15b/01), (4b/03), (5a/10),

(6a/09), (6a/11), (6b/05)

o. + dür (6a/03)

[= 7]

on bir: On bir.

o. (21a/13), (21b/02), (21b/03),
(21b/10)

o. + lerün (21a/02)

[= 5]

on birinci: Ondan sonra gelen sıra sayısı,
on birinci.

o. (20b/01)

[= 1]

on dörd: On dört.

o. + ün (10a/04)

[= 1]

on iki: On iki.

o. (6b/02), (7b/01)

[= 2]

on iki buçuk: On iki buçuk.

o. (13a/04)

[= 1]

on sekiz: On sekiz.

o. + de (49a/12)

[= 1]

on sekiz bin: On sekiz bin.

o. (7b/04)

[= 1]

on tokuz: On dokuz.

o. + uñ (10a/11)

[= 1]

on tokuzuncı: On sekizden sonra gelen
sayma sayısı, on dokuzuncu.

o. (39b/08)

[= 1]

onuncı: Dokuzdan sonra gelen sayma
sayısı, onuncu.

o. (19a/12), (6a/08)

[= 2]

on üç: On üç.

o. (19a/05), (19a/05), (19a/06)

[= 3]

orta: İki uçtan veya bütün noktalardan
aynı uzaklıkta olan yer.

o. + sına (25b/07), (26a/01)

[= 2]

‘oṣmān: < Ar. Osmanlı.

o. (6b/06)

[= 1]

‘osmānī: < Ar. Osmanlılara âit,
Osmanlılarla ilgili.

a. + de (32a/03)

[= 1]

otuz: Otuz.

o. (8a/04)

[= 1]

otuz altı: Otuz altı.

o. (49a/01)

[= 1]

-Ö-

öğ: Arka, sağ ve soldan başka dördüncü yön, görünen ileri taraf.

ö. + ün (13b/11)

ö. + ünde (21b/04)

[= 2]

ötürü: Dolayı, sebebiyle, için.

ö. (28a/10)

ö. + dür (26b/06)

[= 2]

-P-

pāre: < Far. Parça, bölüm.

p. (14b/01), (14b/02), (14b/03),
 (15b/07), (16a/07), (16a/12),
 (17a/03), (17a/09), (17b/03),
 (18a/06), (19b/02), (19b/08),

(19b/11), (38b/05), (38b/05),
 (39a/12), (39a/13), (39a/13),
 (39b/04), (39b/05), (39b/06),
 (54b/08)

p. + miz (39a/09)

p. + nün (38b/09)

p. + si (15b/07), (15b/09),
 (16a/07), (16a/13), (17a/04),
 (17a/10), (17b/03), (18a/06),
 (19b/08), (19b/11)

p. + sin (38b/07)

p. + yi (38b/06), (38b/07),
 (39a/09), (39a/10), (39b/01)

[= 40]

pāye: < Far. Derece, rütbe, basamak.

p. (1b/10)

[= 1]

pāyidār: < Far. Kalıcı, devamlı, sâbit.

p. + ın (3a/02)

[= 1]

penc: *bk.* penç.

p. (12b/08)

[= 1]

penç: < Far. Beş.

p. (13b/03), (13b/05)	(42b/03), (42b/04), (42b/13),
[= 2]	(43a/07), (43b/12), (44a/03),
pes: < Far. Bu durumda, şimdi.	(44a/09), (44a/10), (44b/05),
p. (10b/12), (11a/07), (11b/01),	(45a/13), (45b/09), (46a/01),
(12a/03), (12a/08), (12b/10),	(46a/08), (46a/09), (46b/02),
(13a/03), (13b/03), (13b/06),	(46b/07), (46b/12), (47b/03),
(13b/08), (13b/10), (14a/03),	(48a/03), (48a/05), (48a/07),
(14a/10), (14b/03), (14b/10),	(48b/07), (48b/11), (49a/06),
(15a/04), (15b/06), (16a/11),	(49a/08), (49b/04), (49b/11),
(17a/02), (17a/06), (17a/13),	(49b/12), (50a/03), (50b/01),
(17b/05), (18a/13), (18b/02),	(50b/05), (50b/08), (51a/06),
(18b/04), (18b/10), (18b/11),	(51a/08), (51a/10), (51b/02),
(19a/03), (19a/11), (19b/04),	(51b/04), (51b/08), (51b/11),
(19b/10), (20a/04), (20a/11),	(52a/07), (52b/04), (52b/05),
(21a/01), (21a/09), (22a/01),	(52b/07), (52b/08), (52b/09),
(22b/10), (23a/03), (24a/05),	(52b/10), (52b/13), (53a/06),
(27b/05), (27b/10), (29b/09),	(53b/07), (53b/10), (53b/13),
(29b/12), (30a/01), (32a/01),	(54a/01), (54a/02), (54a/04),
(32b/10), (33a/04), (33a/05),	(54a/06), (54a/11), (54b/01),
(33a/10), (33b/04), (36a/10),	(54b/08), (55a/03), (55a/04),
(37a/03), (37b/11), (38a/05),	(55a/05), (55a/05), (55a/09),
(38a/10), (38b/03), (39b/03),	(55a/12), (55b/06), (55b/09),
(40a/08), (41a/09), (41b/03),	(5b/01), (5b/07), (6a/12),
(41b/10), (42a/05), (42b/01),	(6b/08), (7a/04), (7b/03),

(7b/11), (8a/07), (9a/02), (9a/06),

(9a/10), (9a/12), (9b/01), (9b/04)

p. + dür (29b/10)

[= 144]

pêş: *bk.* bêş.

p. (49b/01)

[= 1]

pêşiz: *bk.* bêşiz.

p. + dür (20a/09)

[= 1]

peydā: <Far. Meydanda, açıktā.

p. (2b/02)

[= 1]

pīrāyende: <Far. Sūsleyen, sūsleyici,

donatıcı.

p. + sin (2b/10)

[= 1]

pīrūz: <Far. Uğurlu, hayırlı, kutlu,

fīruz.

p. (1b/09)

[= 1]

pul: <Far. Para, en küçük sikke.

p. (12b/06), (12b/06), (12b/07),

(12b/07), (12b/08), (12b/08),

(12b/09), (19b/11), (20a/02),

(25a/08), (25a/11), (25b/01),

(25b/04), (25b/07), (25b/08),

(25b/08), (26a/02), (26a/07),

(34a/07), (34b/04), (35b/05)

p. + a (19b/12), (26b/09),

(28a/06), (32b/08)

p. + dan (20a/01)

p. + eder (19b/07)

[= 27]

pür-kušūr: <Far. + Ar. Bol kusurlu.

p. + uñ (3a/07)

[= 1]

-R-

rab: <Ar. Cenâb-ı hak, Allah, Tanrı.

r. (3a/05)

[= 1]

rābiʿ: <Ar. Dördüncü.

r. (10b/08), (11b/12), (45a/02),

(45a/07)

r. + ne (38b/03)

[= 5]

rādde: <Ar. Çizgi.

r. (15b/10), (16b/02), (20b/09),
(21b/01), (21b/05), (22a/05),
(9b/09)
r. + çekesün (22a/05)
r. + çeküb (21b/12)
r. + de (21b/08)
r. + leri (22a/05)
r. + nün (14a/07), (14a/09),
(15b/11), (15b/13), (16a/05),
(17b/08), (17b/10), (17b/13),
(18a/03), (20b/12), (20b/12),
(21a/01), (21a/05), (21a/06),
(21a/07), (21b/04), (22a/05),
(22a/06), (22a/07), (9b/11)

[= 31]

raḳam: < Ar. Matematikte sayıları
göstermek için kullanılan işaretlerden
her biri.

r. (3a/06)
r. + edesin (13a/11), (16b/06),
(18b/07), (20b/10), (40b/07),
(7b/09), (9a/13)
r. + edüb (10a/03), (16a/05),
(16b/02), (8a/03)

r. + etmeyesin (20b/12)
r. + ın (8a/06)
r. + ından (14b/08)
r. + ları (17a/02)
r. + olan (40b/07)
r. + olına (14a/01), (17a/01),
(17b/04), (19a/07), (20b/12),
(21a/08), (22a/07)
r. + olınan (14a/04)
r. + olındı (12b/12), (7b/01)
r. + olınmışdur (13a/05)
r. + olunub (16b/05), (17a/01)
r. + olunur (12a/07), (14a/01),
(16a/03), (5b/12), (6a/01),
(6a/02), (6a/03), (6a/04), (6a/05),
(6a/06), (6a/08), (6a/09), (6a/10),
(6a/12), (7b/03)
r. + olub (33b/02)
r. + olur (29b/07), (5b/13)
r. + un (8a/02)
r. + uñ (2a/10), (7b/10)
[= 51]
ra'nā: < Ar. Güzel, hoş görünen.
r. (54b/03)

[= 1]

rebār: <Far. Demir.

r. + -i gevher (1b/12)

[= 1]

redd: <Ar. Denklemin iki tarafında çarpım durumunda bulunan sabit sayıların birbirine bölünmek suretiyle azaltılması veya indirgenmesidir.

r. + edesin (15a/01)

r. + edüb (15a/03), (15a/07), (15a/10), (15a/13), (15b/03)

[= 6]

ref: <Ar. Kaldırma, hükümsüz bırakma.

r. + olub (33b/01)

[= 1]

re's: <Ar. İnsan adedi, baş.

r. (47a/01)

[= 1]

resm: <Ar. Suret.

r. (36a/13), (36b/01), (36b/06), (36b/08), (37a/12), (37b/03)

r. + i (36b/02), (36b/03), (36b/05), (36b/06), (36b/09),

(37b/02), (37b/03), (37b/05), (37b/06), (37b/07), (37b/07), (37b/09)

[= 18]

risāle: <Ar. Kitap.

r. + den (47b/04), (50b/09)

r. + -i (1b/08)

r. + -i cemālū'l-hüssāb (55b/09)

r. + -i mukayyede (3a/11)

r. + yi (2b/02), (2b/13), (23b/02)

[= 7]

rişte: <Far. Bir zira'ın on binde biri kadar olan uzunluk ölçüsü.

r. (22b/07), (22b/07), (22b/11), (22b/12), (22b/12)

r. + dür (22b/08), (22b/09), (22b/10), (23b/07)

[= 9]

ricā: <Ar. Dilek, istek.

r. (3a/07)

[= 1]

rub': <Ar. Dörtte bir.

r. (11a/06), (12b/06), (12b/08), (13a/02), (13a/06), (19b/08),

(20a/03), (20a/08), (20a/10),
 (23b/11), (29a/01), (29a/03),
 (29a/04), (29a/05), (29a/12),
 (29b/01), (32a/06), (44a/03),
 (45a/03), (45a/05), (45a/10),
 (45b/03), (45b/05), (45b/06),
 (46a/02), (46a/04), (46a/06),
 (46a/06), (47a/03), (48b/11),
 (49a/01), (49a/03), (49a/12),
 (49a/13), (49b/07)
 r. + da (45b/05)
 r. + dur (45b/01)
 r. + ı (11a/05), (49a/06),
 (49a/07), (49b/01)
 r. + ın (55a/08)
 r. + ıla (11a/03)
 r. + un (55a/01)
 r. + uñ (13a/08), (45b/01),
 (47a/06), (47a/06), (47a/12)
 r. + -ı (26b/07), (26b/09),
 (47a/06), (47a/06)
 r. + -ı cāryek (22b/09), (22b/12),
 (23b/13), (24a/03), (24a/03),
 (24a/05), (24a/07), (24a/08)

[= 61]

rūb: bk. rub^c.

r. + a (16b/06)

[= 1]

rub^c-ı cāryek: < Ar. + Far. On altıda bir.

r. (22b/09), (22b/12), (23b/13),

(24a/03), (24a/03), (24a/05),

(24a/07), (24a/08)

[= 8]

rukūmhā: < Ar. + Far. Rakamlar.

r. (2b/05)

[= 1]

rūsūm: < Ar. Vergiler.

r. (37a/11)

[= 1]

rūsūmāt: < Ar. Vergiler.

r. (36a/13), (3b/06)

[= 2]

rūšen: < Far. Açık, belli.

r. + olsun (5b/06)

[= 1]

rūz: < Far. Gün, gündüz.

r. + -i (1b/09)

[= 1]

rūzgār: < Far. Zaman.

r. (2a/05), (5b/04)

[= 2]

-S-

sābīkā: < Ar. Geçmişte olan şey, geçmiş bulunan olay.

s. (30a/11), (32a/07), (40a/11),
(41a/07), (49a/02), (54a/06)

[= 6]

sābīkān: < Ar. Daha önce, bundan önce.

s. (17a/07), (17b/01)

[= 2]

şābit: < Ar. Sabit, değişmeyen.

s. (9b/10)

[= 1]

sādis: < Ar. Altıncı.

s. (17b/06)

[= 1]

şadr: < Ar. Bir şeyin başı, baş tarafı, en yüksek yeri.

s. + -1 (1b/11)

[= 1]

şāfer: < Ar. Arabî ayların muharremle rebülevvel arasında kalan ikincisi.

s. + ü'l-ḥatm (3a/03)

[= 1]

şāfiye: < Ar. Saf, temiz, pak.

s. (54b/04)

[= 1]

şāğ: Sağ taraf.

s. (10b/06), (10b/10), (10b/11),

(20a/01), (21a/07), (21b/01),

(21b/05), (21b/07), (21b/08),

(21b/12), (23b/06), (23b/07),

(23b/08), (23b/08), (23b/13),

(24a/01), (24a/10), (24b/02),

(24b/06), (24b/11), (25a/02),

(25b/09), (26a/08), (26a/13),

(27b/04), (27b/12), (28a/02),

(28a/08), (28b/01), (28b/04),

(28b/12), (29a/02), (29a/05),

(29b/01), (30b/01), (30b/05),

(30b/05), (30b/11), (31b/04),

(31b/09), (33b/11), (33b/12),

(34a/05), (34a/11), (34b/02),

(35a/01), (35a/08), (35b/02),

(35b/08), (36a/05), (36a/09),

(40b/04), (41b/07)

s. + ından (22a/07)

[= 54]

şāḥīb: < Ar. Sahip.

s. (46b/13), (48a/06), (48a/06),
(48b/12), (50a/05),

s. + lerine (11a/07)

s. + -i (47b/08), (47b/09),
(47b/09), (48a/06), (48a/06),
(48b/04), (48b/06), (50a/04),
(50b/05), (50b/06), (50b/06)

[= 17]

şāḥḥ: < Ar. Doğru, sahih.

s. (12a/11), (19a/03), (19a/03),
(19a/08), (19a/09), (44b/06),
(53b/11)

s. + ü'l-mizān (19a/07)

s. + ü'l- (43b/13)

s. + ü'l-mizān (22b/02),
(22b/04), (44b/09), (49b/08)

s. + ü'l-mizāndur (42a/02)

[= 14]

şāḥḥü'l-mizān: < Ar. Doğru ölçü.

s. (22b/04), (48b/07), (53a/09)

s. + dur (42a/02)

[= 4]

şāḥīḥ: < Ar. Asıl, öz, hakiki, doğru.

s. (13a/02), (13a/06), (13a/08),
(17a/01), (19a/04), (19a/11),
(30b/03), (32b/13), (40b/09),
(46b/07), (49a/12)

s. + dendür (13a/05), (13a/06)

s. + dür (11a/10)

s. + i (13a/06)

s. + ola (53a/11)

s. + olan (33b/04)

s. + olındı (52b/07)

s. + ü'l-mizān (19a/02)

s. + -i evvel (54a/02), (55a/03),
(55a/10)

[= 22]

şāḥīḥ: bk. şāḥīḥ.

s. + dür (9b/04)

[= 1]

şāḥīḥü'l-mizān: < Ar. Doğru ölçü.

s. (19a/02)

[= 1]

sā'il: < Ar. Soran.

s. + -i (2a/02)

[= 1]

saḳāmet: < Ar. Yanlışlık.

s. (40b/05)

s. + in (11a/08), (12a/10),

(18b/06), (41b/13), (48a/04),

(54a/13), (8a/10)

[= 8]

sāl: < Ar. Yıl.

s. (42a/09)

[= 1]

sālif: < Ar. Geçmiş, geçen.

s. + dür (19a/08)

[= 1]

ṣāliṣ: < Ar. Üçüncü.

s. (11b/08), (14b/05), (16a/12),

(22a/03), (38a/09), (43b/13),

(45a/02), (45a/05), (52a/07),

(8b/03)

s. + de (11a/06)

s. + e (17b/11)

s. + ine (38b/01)

s. + ün (53a/01)

[= 14]

ṣāliṣeyil: < Ar. Üçüncü.

s. (38a/13)

[= 1]

salṭanat: < Ar. Hükümdarlık, sultanlık.

s. (3a/03)

[= 1]

ṣāmin: < Ar. Sekizinci.

s. + dür (45a/05)

[= 1]

saṇa: Sana, sen şahıs zamirinin yönelme

hâli almış şekli.

s. (20a/08), (51b/10)

[= 2]

ṣānī: < Ar. İkinci.

s. (11b/03), (14b/04), (15b/07),

(20b/07), (29b/06), (38a/08),

(38b/02), (39b/04), (3a/11),

(43a/11), (45a/01), (45a/04),

(46b/11), (47a/04), (47a/06),

(47b/07), (48a/04), (48b/09),

(52a/04), (52b/09), (52b/12),

(52b/13), (53a/02), (53a/03),

(53b/02), (53b/03), (54a/01),

(54a/03), (54a/04), (54a/07),

(54a/08), (55a/10), (8b/03),
(9b/12)
s. + de (6a/13), (11a/06),
(55a/13)
s. + dūr (55a/05)
s. + siyile (38b/01)
s. + -i evvelden (55a/11)
s. + ye (17b/09), (38b/03),
(52a/03), (52a/04), (52a/09),
(53b/01), (53b/13), (55a/13)
s. + yi (52b/12)
[= 48]
ṣāniyā: < Ar. İkinci derecede, ikinci
olarak.
s. (55b/07)
[= 1]
ṣāniye: < Ar. İkinci.
s. (34a/08)
[= 1]
saṭr: < Ar. Satır.
s. (8b/02), (8b/02), (14b/03),
(14b/05), (43a/13)
s. + -ı (8b/03), (8b/03), (14b/04)
s. + olına (43b/01)

[= 9]
sebeb: < Ar. Sebep, neden.
s. (30b/02), (30b/08), (38a/02)
s. + de (45b/09)
s. + den (21b/04), (23a/03),
(23b/03), (23b/07), (24a/12),
(26b/03), (27b/07), (27b/10),
(30b/10), (33a/08), (38a/03),
(38a/03), (45b/11), (4a/04)
s. + i (24a/11), (27b/02)
[= 20]
sebīl: < Ar. Yol, tarik.
s. (2b/09)
s. + ü't- (12b/11)
[= 2]
sebt: *bk. sebt.*
s. + olına (44a/06)
[= 1]
sebt: *bk. sebt.*
s. + leri (44a/06), (44a/09)
s. + lerinüñ (44a/11)
s. + olınub (44a/06), (44a/11)
[= 5]

sebt: < Ar. Yazma, kaydetme, deftere geçirme.

s. (4a/06)

s. + olına (42b/02)

s. + olunur (7b/06)

[= 3]

sefer: < Ar. Kez, defa, kere.

s. (12a/06)

s. + inde (12a/06)

[= 2]

sehv: < Ar. Yanlış.

s. + ile (19a/06)

s. + -i kalemine (3a/07)

[= 2]

sekiz: Sekiz.

s. (14b/01), (26a/07), (26a/11)

s. + e (15a/10), (15a/10)

s. + i (11b/10)

s. + üñ (10a/01), (10a/08),
(10b/02)

[= 9]

sekizde bir: 1/8, sekizde bir.

s. + in (47b/13)

[= 1]

sekizinci: Sekizinci.

s. (13b/09), (6a/06)

[= 2]

sekiz yüz: Sekiz yüz.

s. + i (15a/09)

s. + üñ (54b/13)

[= 2]

selef: < Ar. Bir görevde başka birinden önce bulunmuş kimse.

s. (55b/13), (5b/09)

[= 2]

selīm: Yavuz Sultan Selim.

s. (3a/02)

[= 1]

semā: < Ar. Feza, gök.

s. (18b/04)

[= 1]

semāü'l-ḥitāb: < Ar. Göğe hitap.

s. (55b/09)

[= 1]

sermāye: < Far. Ana mal, anapara.

s. (1b/10), (2b/13)

s. + leri (42a/11)

s. + lerine (42a/11)

[= 4]

sevķ: < Ar. Gnderme, yollama, irsal.

s. + ı (50a/02)

[= 1]

sı: nc tekil iyelik eki.

s. (48b/02)

[= 1]

şıfır: < Ar. Sıfır.

s. (21b/04)

[= 1]

şıgar: < Ar. Kk olma, kklk.

s. (12b/03), (21a/06), (21b/05),
 (23b/01), (23b/06), (23b/07),
 (23b/08), (23b/13), (24a/01),
 (24a/10), (24a/12), (24a/12),
 (24b/11), (25a/06), (25a/10),
 (25b/05), (26b/07), (26b/08),
 (27a/01), (27b/02), (27b/04),
 (27b/05), (27b/11), (27b/12),
 (28a/02), (28a/04), (28a/05),
 (28a/09), (28b/09), (28b/12),
 (29a/02), (29a/05), (29b/01),
 (30b/01), (30b/02), (30b/04),
 (30b/05), (30b/08), (31b/04),

(31b/08), (33b/11), (34a/04),
 (34a/10), (41b/03), (42a/04),
 (8a/04), (9a/05), (9a/05), (9a/06)

s. + a (13b/02)

s. + ı (24b/06)

s. + ın (26b/05)

s. + ıla (25a/06), (25a/09),
 (25a/12), (25b/02), (25b/12),
 (26a/03), (27a/03), (27b/06)

s. + ları (9a/08), (9a/12)

s. + olınmaya (28a/02), (28a/04)

s. + uę (12a/01), (23b/08),
 (24a/01), (27b/11), (28b/09),
 (30b/05), (33b/12)

s. + 'l-eyyid (27b/01)

s. + -ı (27b/01), (27b/11),
 (40a/13)

[= 75]

şıgarı: < Ar. Kk.

s. (8b/03), (8b/05)

[= 2]

şıhāh: < Ar. Doğrular, sahihler.

s. (14a/11), (14a/12), (19a/12),
(19a/12), (19a/13), (20a/11),
(20b/01)

[= 7]

şihāhat: < Ar. Doğrular, sahihler.

s. (13b/04), (13b/07)

[= 2]

şihhat: < Ar. Doğruya, gerçeğe
uygunluk, doğruluk, gerçeklik.

s. (18b/02), (21a/01), (40b/05),
(46b/10), (9b/05)

s. + i (30b/10)

s. + in (11a/08), (12a/10),
(18b/06), (41b/13), (48a/03),
(54a/12), (9b/02)

s. + ün (8a/10)

[= 14]

sihām: < Ar. Hisseler, paylar.

s. (20b/06), (40b/07), (47a/01),
(47a/02), (48a/04), (49b/06),
(50b/07)

s. + dan (42a/02)

s. + -ı (42a/03), (44b/08),
(47a/09)

s. + -ı cem^c (41b/13)

s. + -ı küsürāt (40a/07)

[= 13]

siyākat: < Ar. Osmanlı devrindeki mali
işlerde gizlilik ve kısalık sağlamak adına
kullanılan eski bir yazı türüdür.

s. (2b/01), (7b/05)

s. + -i ‘arabī (3b/12), (4a/05)

s. + -i ‘arabīnün (3b/12), (4a/02),
(5b/05)

s. + -i kitābetde (5b/01)

[= 8]

siyākat-i ‘arabī: < Ar. Arap siyakati.

s. (4a/05)

[= 1]

siyākatü’l-‘arabī: *bk.* siyākat-i ‘arabī.

s. (3b/11)

[= 1]

şol: Sol taraf.

s. (16b/02), (20a/01), (23b/10),
(25a/05), (25a/09), (25a/12),
(25b/02), (25b/05), (25b/11),
(26a/03), (26a/09), (27a/02),
(28b/08), (28b/09), (31a/08),

(31b/10), (36b/04), (40b/03), (41b/07) s. + dan (28a/10) [= 20]	(25b/02), (26a/06), (26a/08), (27a/02), (27a/13), (27b/11), (29a/05), (29a/08), (29a/11), (29b/01), (2b/02), (31a/02), (31a/03), (31a/12), (31b/01), (31b/05), (32a/07), (33a/06), (33b/02), (33b/04), (33b/04), (33b/12), (34a/04), (34b/01), (34b/01), (34b/11), (35a/02), (35a/04), (35a/11), (37a/13), (38b/07), (38b/11), (39a/02), (39a/06), (39a/07), (39a/10), (39b/01), (39b/02), (40a/04), (40b/04), (41a/11), (41b/02), (42a/01), (42a/06), (42a/08), (42b/01), (42b/03), (42b/04), (42b/13), (43b/01), (43b/05), (44a/09), (45a/13), (46a/05), (46a/07), (46a/08), (46a/09), (46a/13), (48a/03), (48a/13), (49a/06), (49a/08), (49b/02), (49b/05), (49b/12), (50a/02), (50a/03), (50b/01), (51a/08), (51a/10), (51b/01), (51b/02),
şon: En arkada bulunan, son. s. (42a/12) [= 1]	
şonra: Sonra. s. (5b/10), (8b/07), (9b/10) (10a/05), (10a/09), (10a/11), (10b/01), (10b/07), (10b/11), (10b/13), (11b/04), (12b/03), (12b/12), (13a/07), (14a/10), (14b/03), (15b/10), (15b/12), (16a/01), (16b/01), (16b/04), (16b/08), (16b/09), (17a/02), (18a/11), (18b/08), (18b/10), (18b/13), (19a/01), (19a/09), (19b/04), (20b/06), (20b/10), (21a/03), (21a/04), (21b/02), (21b/03), (21b/06), (21b/07), (22a/05), (22b/10), (23b/13), (24a/02), (24b/06), (24b/07), (24b/11), (24b/12), (25a/12),	

(51b/04), (51b/12), (52a/03),
(52a/12), (52b/03), (52b/06),
(52b/08), (53a/01), (53a/13),
(53b/02), (53b/09), (54a/09),
(54b/12), (55a/01), (55a/05),
(55a/07), (55a/08), (55a/11),
(55a/12), (7b/11), (8a/01),
(8b/13)

s. + ki (33a/04)

[= 143]

su'āl: < Ar. Soru.

s. (24a/11), (27b/02), (30b/02),
(38a/02)

s. + êtseler (27b/03)

s. + êyleseler (30b/08)

s. + in (38a/10)

s. + olunursa (26b/05)

[= 8]

sub^c: < Ar. Yedide bir.

s. (45a/03), (45a/05), (45b/11),
(45b/13), (46a/02), (47a/09),
(50a/09), (50a/12), (51a/03),
(51a/06), (51b/04), (51b/06),
(51b/07)

s. + a (50b/06)

s. + un (50b/02)

s. + uñ (46a/01), (46a/09)

[= 17]

sultān: < Ar. Padişah, hükümdar
ailesinden olan.

s. (3a/02), (3a/02), (3a/02),
(3a/02), (3a/02)

s. + -ı 'azam (2b/13)

[= 5]

şūret: < Ar. Tarz, yol, şekil.

s. (10a/07), (10a/10), (10a/13),
(10b/02), (10b/08), (11a/01),
(11a/10), (11a/13), (11b/07),
(11b/12), (12a/03), (12a/07),
(12b/05), (12b/07), (12b/07),
(12b/09), (13a/03), (13a/11),
(13b/03), (13b/05), (14a/01),
(14a/04), (14b/02), (14b/11),
(15a/04), (15a/10), (15b/03),
(15b/10), (16a/05), (16a/10),
(17a/01), (17a/06), (17a/09),
(17a/12), (17b/02), (17b/04),
(17b/05), (18a/05), (18a/07),

(18a/12), (18a/12), (18b/11),
 (19a/02), (19a/03), (19a/05),
 (19b/09), (19b/12), (20a/04),
 (20a/06), (20b/10), (21a/09),
 (21b/03), (21b/09), (21b/13),
 (22a/11), (22b/03), (22b/11),
 (23b/09), (23b/13), (24a/03),
 (24a/13), (25b/10), (26a/05),
 (26a/08), (28a/08), (28b/03),
 (28b/08), (28b/10), (29a/03),
 (29a/06), (29a/12), (29a/13),
 (29b/02), (29b/05), (29b/07),
 (29b/09), (31a/03), (31a/06),
 (31a/11), (31a/12), (31b/01),
 (31b/03), (31b/05), (32b/05),
 (32b/07), (33b/10), (34a/06),
 (34a/10), (34b/04), (34b/06),
 (34b/07), (35a/01), (35a/02),
 (35a/03), (35b/01), (35b/04),
 (35b/08), (35b/10), (35b/11),
 (35b/13), (37b/09), (38a/01),
 (38b/09), (39a/04), (39a/08),
 (39b/11), (40a/13), (40b/07),
 (40b/09), (41b/01), (41b/03),

(42a/04), (42a/04), (43a/02),
 (43b/04), (44a/10), (46a/11),
 (46b/02), (48a/02), (4a/06),
 (50a/01), (50a/05), (53a/02),
 (53a/03), (53a/05), (54a/11),
 (54a/13), (5b/09), (7b/02),
 (7b/03), (7b/10), (8a/07),
 (8a/07), (8b/06), (8b/11),
 (9a/13), (9b/07), (9b/12)
 s. + de (5b/12), (5b/13)
 s. + etsin (25b/03)
 s. + etsün (26a/13), (26b/11),
 (28b/05)
 s. + eylensin (43b/07)
 s. + i (12b/05), (20a/11),
 (24a/05), (24a/07), (24b/01),
 (24b/11), (25a/05), (30a/04),
 (34a/07), (35b/05)
 s. + imiz (54a/08)
 s. + in (23b/08), (24b/06),
 (24b/08), (24b/13), (25b/07),
 (26a/02), (26a/07), (27a/01),
 (28a/02), (29a/06), (30a/07),
 (33b/13), (34a/01), (34a/11),

(34a/13), (34b/07), (34b/09),
(35a/08), (35b/11), (36a/05),
(36a/06), (36a/08), (36a/09),
(46a/04), (46a/05), (46a/06),
(46a/07), (46a/08), (46a/12),
(51a/02)
s. + in (22b/13)
s. + ince (22b/12)
s. + inde (10b/06), (13a/05),
(46a/06), (46a/07)
s. + ini (25a/08)
s. + inün (25b/09), (34b/07)
s. + iyile (24b/01), (25a/08),
(25a/12), (25b/01), (25b/04),
(25b/08), (25b/11), (26a/03),
(26a/08), (30a/05), (37a/02)
s. + ile (24a/04), (27a/10)
s. + ler (24a/06), (45b/13)
s. + lerde (45b/12)
s. + lenden (45b/01)
s. + lere (45b/04), (45b/07)
s. + leri (46a/08)
s. + lerinde (46a/04), (46a/05)
s. + lerine (18b/03)

s. + lerinün (46a/03)
s. + lerün (45b/06), (45b/07),
(45b/10), (45b/11), (46b/03),
(49b/11), (50a/10)
s. + se (12b/08)
s. + ün (45b/03), (45b/08),
(46a/11), (46b/06)
s. + -i (12b/05), (12b/06),
(12b/06), (13b/01), (14a/01),
(17a/13), (21a/12), (23a/04),
(25a/02), (25b/05), (25b/08),
(25b/12), (26a/02), (26a/08),
(28a/04), (37b/05), (39b/06),
(54a/01), (5b/11), (6a/01),
(6a/02), (6a/03), (6a/04), (6a/05),
(6a/06), (6a/08), (6a/09), (6a/10),
(6a/12), (8b/11)
s. + -i cem^c (26b/11)
s. + -i cümle (31a/08), (31b/08),
(35a/07), (35a/08), (35b/02),
(35b/09), (37b/02)
s. + -i darb (24a/06), (24a/07),
(24b/02), (24b/04), (24b/09),
(25a/01), (25a/05), (25a/06),

(25a/09), (25a/12), (25b/02),
 (25b/11), (26a/10), (26b/03),
 (27a/03), (27b/13), (28a/10),
 (28b/13), (29a/09), (29a/11),
 (30a/04), (30a/06), (30b/06),
 (30b/12), (31a/05), (32b/02),
 (33b/13), (34a/12), (34b/08),
 (35a/09), (35b/03), (36b/05),
 (36b/08), (36b/11), (37a/03),
 (37a/10), (38b/07), (38b/12),
 (39a/02), (39a/11), (39b/02),
 (46a/13), (49b/04), (51a/10)
 s. + -i arb-ı (40b/09)
 s. + -i dirhem (31a/02)
 s. + -i rub^c-ı caryek (22b/12)
 s. + -i siyakat (7b/05)
 s. + -i takım (22a/08), (30a/09),
 (34b/10), (35a/04), (35a/10),
 (36a/07), (37a/13), (38b/13),
 (39a/12), (39b/02), (40a/13),
 (51b/04)
 s. + -i tefrık (34b/03), (34b/11),
 (35a/05), (35a/11), (55a/12)
 s. + -i yugal (11a/02)

[= 335]

suu: < Ar. Apaık.

s. (18b/03)

[= 1]

u-: Susmak.

s.-dı (54b/02)

[= 1]

sds: < Ar. Altıda bir.

s. (33b/01), (45a/03), (45a/05),

(45a/06), (45a/10), (45a/12),

(45b/06), (45b/08), (45b/10),

(46a/02), (46a/04), (46a/05),

(46a/08), (47a/03), (47b/08),

(48a/06), (48a/08), (48a/09),

(48a/11), (48b/06), (48b/11),

(49a/01), (49a/04), (49a/05),

(49a/13), (49b/07), (49b/07),

(49b/08), (50a/09), (50a/11),

(50b/02)

s. + i (47a/07), (49a/06), (49a/07)

s. + n (45b/09), (47a/07),

(47b/02)

[= 37]

sdsan: < Ar. Altıda iki.

s. (49a/05), (49a/07), (49a/07),
(49a/13)

s. + ı (49b/01)

[= 5]

sülüs: < Ar. Üçte bir.

s. (10b/02), (32a/11), (44a/02),
(45a/03), (45a/06), (45a/09),
(45a/10), (46a/02), (46a/05),
(47a/03), (47a/09), (48a/07),
(49a/05), (49a/08), (49a/13),
(49b/11), (49b/12), (51a/03),
(51a/08), (51a/09), (51a/11),
(51a/13), (51a/13), (51a/13),
(51b/01), (51b/02), (51b/04),
(51b/06), (51b/07), (54b/04)

s. + dür (45b/01)

s. + e (50a/04)

s. + i (47a/07), (47a/07),
(48a/09), (51a/06), (51b/03),
(54b/12)

s. + in (47b/12), (48b/04)

s. + leri (46a/13)

s. + ün (46a/12), (50a/04),
(51a/13), (55a/05)

s. + üñ (45b/01), (47a/07),
(47b/01), (49b/13)

s. + üne (46a/11)

s. + -i (47a/07)

[= 51]

sülüşān: < Ar. Üçte iki.

s. (44a/02), (45a/04), (47a/03),
(47a/07), (47b/09), (48a/07),
(48a/08), (48a/10), (48a/11),
(48b/12), (49a/01), (49a/05),
(49a/07), (49a/07), (49a/13),
(49b/07)

s. + dan (49b/08)

s. + ı (49b/01)

s. + in (48b/03), (49b/05)

s. + uñ (47a/08), (47a/13)

[= 22]

sümün: < Ar. Sekizde bir.

s. (11a/06), (11a/06), (11a/06),
(11a/07), (12b/05), (12b/06),
(12b/08), (12b/09), (13a/02),
(13a/03), (13a/04), (13a/08),
(13a/09), (13a/09), (13a/09),
(13a/10), (13a/11), (13a/11),

(13a/13), (13b/03), (13b/05),
 (14b/13), (19b/02), (19b/06),
 (20a/11), (45a/03), (45a/10),
 (45a/12), (45b/03), (45b/06),
 (45b/06), (45b/08), (45b/10),
 (46a/02), (46a/04), (46a/06),
 (47a/03), (47b/09), (48a/06),
 (48a/07), (48a/08), (48a/11),
 (48b/04), (56a/01), (6b/04),
 (6b/04), (6b/05)
 s. + de (45b/05)
 s. + den (12b/11), (13a/13)
 s. + e (12b/09), (12b/11)
 s. + ile (11a/03), (13a/08),
 (13a/10), (13b/02), (13b/05)
 s. + üñ (45b/08), (46a/09),
 (46a/10), (47a/06), (47a/13)
 s. + -i (47a/06)
 [= 63]

sümünle-: < Ar. + T. Sekizde bir etmek.

s.-se (13a/09)

[= 1]

sür-: Sürmek.

s.-meyüb (3a/08)

[= 1]

-Ş-

şād: < Far. Sevinçli, memnun, mesrur.

ş. + ederler (2b/11)

[= 1]

şahs: < Ar. Kişi, şahıs, kimse.

ş. (44b/12)

[= 1]

şahve: < Ar. Adım.

ş. (12a/05)

[= 1]

şa'ir: < Ar. Arpa tanesi, ağırlık birimi
 olarak bir miskalin 1/96'sına denktir.
 Ortalama olarak 0,05 gr'dır.

ş. (13a/10), (20a/09), (26b/04),
 (27a/04), (33a/06), (33a/09),
 (33a/10)

ş. + de (20a/09)

ş. + dür (33a/03), (33a/03),
 (33a/05)

ş. + e (13a/10)

ş. + üñ (33b/03)

[= 13]

şa'ir: bk. şa'ir.

ş. (13a/04)

ş. + dür (13a/04)

[= 2]

şāmi: < Ar. Şam şehrine mensup, Şam'la ilgili.

ş. + de (32a/04)

[= 1]

şānehu: < Ar. Yüce.

ş. (1b/09), (1b/09), (2a/09)

[= 3]

şart: < Ar. Hâl, durum.

ş. + ıla (37a/01)

[= 1]

şefîk: < Ar. Şefkatli, merhamet ve sevgisi bol kimse, müşfik.

ş. (2b/05)

[= 1]

şehr: < Far. Şehir.

ş. (54b/02)

[= 1]

şeh-vār: < Far. Şahlara layık olan iri taneli inci.

ş. (2a/07)

[= 1]

şekl: < Ar. Biçim, şekil.

ş. (16b/13), (17a/08), (21a/06), (21b/02), (26a/04), (28b/13)

ş. + i (11a/13)

ş. + -i (26b/10)

[= 8]

şer: Üleştirme eki. (İkişer, yedişer...)

ş. (32b/08), (54b/08)

[= 2]

şerh: < Ar. Bir metni, bir kitabı ayrıntılarına inerek açıklama, yorumlama.

ş. + olına (50b/09)

ş. + olmalı (50b/09)

[= 2]

şeri': < Ar. Şeriat.

ş. + ü'ş-şerîf (46b/10), (48b/01)

[= 2]

şeri'â: < Ar. Açık,doğru, şeriat.

ş. (2b/07)

[= 1]

şerîf: < Ar. Şerefli, kutsal, mübarek.

ş. (2a/02), (46b/10), (48b/01)

[= 3]

şerik: < Ar. Ortak.

ş. (42a/07)

[= 1]

şey: < Ar. Nesne, şey.

ş. (14b/01), (32b/09)

ş. + i (11a/11)

[= 3]

şimāl: < Ar. Sol taraf.

ş. (26b/01)

ş. + inden (9b/10)

[= 2]

şinik: < Yun. Kilenin dörtte biri kadar
olan tahıl ölçüğü.

ş. (27a/05), (27a/05), (27a/08),

(27a/09), (27a/09), (28a/11),

(28a/11), (28a/12), (28a/13),

(28b/01), (28b/02), (28b/04),

(28b/06), (28b/08), (28b/11),

(29a/01), (29a/01), (29a/03),

(29a/04), (29a/04), (29a/05),

(29a/09), (29a/09), (29a/10),

(29a/11), (29a/11), (29a/12),

(30a/02), (30a/03)

ş. + dür (27a/07)

ş. + üñ (28b/03), (28b/05),

(29b/01)

[= 33]

şol: Şu, o.

ş. (12a/04), (12b/02), (14a/11),

(19b/01), (27a/10), (2b/07),

(32a/04), (32b/13), (39b/08),

(3a/06), (42b/06), (44b/13),

(51b/12), (54b/04)

[= 14]

şöyle: Şu şekilde.

ş. (18a/10), (1b/13), (20a/04),

(23b/07), (24a/13), (26b/07),

(27a/09), (27a/11), (30b/03),

(31b/01), (32b/13), (55b/13)

[= 12]

şuṇa: Şuna.

ş. (20b/07)

[= 1]

şürūʿ: < Ar. Başlama.

ş. (53a/13)

ş. + eden (13b/11)

[= 2]

-T-

tā: < Far. -e kadar.

t. (12a/02), (12b/11), (13b/12),
(14b/12), (18b/05), (21a/01),
(21b/09), (23a/03), (2b/08),
(33a/08), (33b/12), (5b/06),
(8a/04), (9b/11)

[= 14]

ta'bir: < Ar. İfade, anlatma.

t. (44b/13), (56a/01), (6b/07)
t. + e (18b/04)
t. + edesin (22a/08), (44b/06)
t. + olunduğına (51b/09)
t. + olunmayub (51b/09)
t. + olunub (41b/12)
t. + üñ (2a/02)

[= 10]

tafşıl: < Ar. Etraflı olarak bildirme,
uzun uzadıya anlatma, açıklama.

t. (12a/09), (13b/08), (19a/11),
(29b/10), (32a/12), (32b/10),
(46b/07), (50b/11), (55b/13),
(5b/07), (9b/01)
t. + e (55b/11)
t. + olındı (18b/05), (5b/02)

t. + ü'l-mizān (22b/03)

t. + -i tarīk (23b/04)

[= 16]

tafşilü'l-mizān: < Ar. Ölçülerin
açıklaması.

t. (22b/03)

[= 1]

tahfif: < Ar. Kolaylaştırma.

t. (4a/04)

[= 1]

tahkik: < Ar. Bir şeyin ne olduğunu,
doğru olup olmadığını anlamak için
yapılan araştırma, soruşturma.

t. (12b/11)

[= 1]

tahmīn: < Ar. Yaklaşık olarak, aşağı
yukarı değerlendirme.

t. + in (48b/03)

[= 1]

tahrīc: < Ar. Çıkarma.

t. + olındı (48b/07)

[= 1]

tahrīr: < Ar. Yazı yazma, kitabet.

t. + ler (3a/06)

[= 1]

taḥṣīl: < Ar. Toplama, alma.

t. + inden (44a/06)

t. + ine (2a/03)

t. + olına (44a/04), (44a/05)

[= 4]

taḥsīs: < Ar. Bir şeyi bir kimse ya da yer için ayırma.

t. (51a/12)

[= 1]

taḥt: *bk.* taḥt.

t. + ına (10a/01), (10a/05),

(10a/08), (10a/09), (10b/01),

(10b/02), (10b/04), (10b/05),

(10b/10), (10b/10), (10b/11),

(10b/12), (11a/09), (11a/13),

(11b/04), (11b/10), (12a/01),

(13a/07), (13a/07), (13a/10),

(13a/10), (7b/09), (7b/10),

(7b/12), (8a/04), (8b/05),

(8b/05), (8b/08), (8b/10),

(8b/13), (9a/08), (9a/13),

(9b/09), (9b/11)

t. + ında (14a/06)

t. + ındaki (9b/11)

t. + ından (7b/13), (9a/01)

[= 38]

taḥt: < Ar. Aşağı, alt.

t. + ına (14a/07), (14a/07),

(14a/08), (15b/10), (15b/12),

(15b/13), (16a/05), (16b/13),

(17b/08), (17b/10), (17b/13),

(18a/03), (20b/09), (20b/12),

(20b/12), (21a/01), (21a/05),

(21a/06), (21a/07)

t. + ında (17b/08)

t. + ındaki (14a/09)

t. + ından (16b/02)

t. + larında (15b/10)

[= 23]

taḥtānī: < Ar. Alttaki, altta olan.

t. (15b/07)

t. + den (16a/11)

[= 2]

taḥayyüd: < Ar. Bağlanma, bağlı olma, kayıtlanma, mukayyet olma.

t. + lerün (2b/09)

[= 1]

taḳdīm: < Ar. Öne geçirme.

t. (19a/06), (19a/08), (19a/09),

(23a/03), (3b/13)

t. + den (34b/01)

t. + edesin (34b/01)

t. + ile (4a/01)

t. + leri (34a/06)

t. + olınmışdur (3b/13)

[= 10]

taḳdīr: < Ar. Değer biçme,
ehemmiyetini, gerekliliğini anlama.

t. (29b/12)

t. + ce (9a/06), (12a/07),

(14b/02), (20b/13), (26a/12),

(27b/05), (29a/07), (33a/10),

(47b/10), (48a/10)

[= 10]

taḳsīm: < Ar. Bölme işlemi.

t. (11a/04), (20b/02), (20b/02),

(20b/03), (20b/06), (20b/07),

(21a/01), (21a/12), (30a/09),

(31b/06), (34a/02), (34a/03),

(34b/10), (35a/04), (35a/10),

(35b/12), (36a/06), (36a/07),

(37a/10), (37a/13), (37b/10),

(38a/10), (38b/13), (39a/12),

(39b/03), (39b/07), (3b/04),

(40a/13), (42b/05), (42b/06),

(43b/07), (44a/13), (46b/06),

(49b/04), (51b/04), (53a/05)

t. + den (20b/13), (31b/06),

(34b/01), (34b/11), (37a/13),

(38a/05), (39a/12), (40a/11),

(48b/08)

t. + e (39b/09)

t. + edesin (21a/12), (29b/04),

(30a/08), (34a/02), (34a/13),

(35a/03), (35b/04), (35b/11),

(37a/13), (38b/08), (39a/07),

(39a/11), (39b/02), (46b/06),

(51b/03), (52a/09)

t. + ét (22a/10)

t. + étmek (21b/11)

t. + étmekdeler (46b/10)

t. + -i (11a/03), (21a/12),

(40b/11), (40b/13), (41a/01),

(41a/01), (43b/09), (43b/09)

t. + -i ‘arabī (22a/03), (22a/08)

t. + -i efrenç (22a/02)

t. + -i ğuremā (39b/08), (42b/06)

t. + -i ğuremānuḡ (39b/08),
(42b/06)

t. + -i kūsūrāt (40a/07)

t. + inden (36a/01), (40b/04)

t. + ola (51a/12)

t. + olina (31a/06), (31b/05),
(34b/10), (35a/10)

t. + olunur (41a/08)

t. + olmaz (51a/11)

t. + üḡ (20b/03), (20b/04),
(22a/13)

t. + ü’ş-şihāḡ (20b/01)

[= 94]

taḡsim-i ‘arabī: < Ar. Arap bölme
işlemi.

t. (22a/03), (22a/08)

[= 2]

taḡsim-i efrenç: < Ar. Frenk bölme
işlemi.

t. (22a/02)

[= 1]

taḡsimü’ş-şihāḡ: < Ar. Doğru bölme
işlemi.

t. (20b/01)

[= 1]

ṭaleb: < Ar. İsteme.

t. + étdiler (50a/09)

t. + éylediler (42a/10)

t. + iyile (1b/11)

t. + lerine (3a/05)

[= 4]

tām: < Ar. Bütün, eksiksiz, noksansız.

t. + dur (49a/09)

[= 1]

tamām: < Ar. Tamam, tam, eksiksiz.

t. (16a/02), (18a/05), (23a/01),

(27a/09), (42a/09), (46a/12),

(46b/03), (49a/03), (51a/13),

(51b/02), (7b/12), (8a/03),

(8a/06), (9b/10)

t. + ina (45b/08), (45b/09),

(45b/11), (45b/13), (46a/09),

(46a/09), (46a/10), (46b/01),

(46b/01)

t. + oldıkda (16a/03), (21a/08),
(22a/07)

t. + oldıkdan (10b/13)

t. + olduğda (11b/07), (11b/11),
(12a/03)

t. + olıcak (16b/10)

t. + olunca (10b/12), (11b/11),
(12a/02), (21b/09), (23a/03)

t. + olur (18a/01)

t. + -ı (16a/03), (23a/02)

[= 39]

tanşîf: < Ar. Yarı yarıya bölme, iki eşit
kısmı ayırma.

t. (10b/08), (11a/04), (11a/05),
(11a/05), (11a/06), (11a/07),
(11a/07), (25b/08), (26a/02),
(26a/02), (29b/07), (3b/01),
(9b/05), (9b/06), (9b/06)

t. + den (29b/07)

t. + e (11a/03)

t. + edesin (25b/07), (26a/02),
(29b/06)

t. + edüb (49a/11)

t. + etmek (49a/10)

t. + etmeyesin (29b/06)

t. + üñ (11a/08)

[= 24]

tār: < Far. Tel, iplik.

t. (22b/11), (24a/12)

t. + -ı ‘ankebüt (24a/11)

[= 3]

tār-ı ‘ankebüt: < Far. + Ar. Bir zirâ‘ın
milyonda biri kadar olan uzunluk
ölçüsü.

t. + dur (22b/07), (22b/08)

[= 2]

ṭaraf: < Ar. Yön.

t. (45b/05)

t. + dan (21b/12), (47a/05),
(47a/05)

t. + edesin (18b/07), (18b/08),
(21b/06), (30b/06), (8a/10)

t. + ina (10b/06), (16b/02),
(21b/01), (23b/06), (23b/07),

(23b/08), (23b/08), (23b/10),
(23b/13), (24a/01), (24a/10),

(24b/02), (24b/06), (24b/11),
(25a/02), (25a/05), (25a/09),

(25a/12), (25b/02), (25b/05),
(25b/09), (26a/03), (26a/08),
(26a/09), (26a/13), (26b/01),
(27a/02), (27b/04), (27b/12),
(28a/02), (28a/08), (28b/01),
(28b/05), (28b/09), (28b/09),
(28b/12), (29a/02), (29a/05),
(29b/01), (30b/01), (30b/05),
(30b/05), (30b/11), (31a/08),
(31b/04), (33b/11), (33b/13),
(34a/05), (34a/11), (34b/02),
(35a/01), (35a/08), (35b/02),
(35b/08), (36a/05), (36a/09)
t. + ında (21b/06), (21b/08),
(41b/07), (9a/09)
t. + ından (10a/06), (10b/11),
(11a/02), (11a/02), (12a/01),
(16a/04), (19b/06), (20a/01),
(20a/01), (20b/09), (20b/11),
(21a/07), (21b/07), (25b/12),
(31b/09), (31b/10), (36b/04),
(40b/03), (41a/04), (41b/07),
(9a/08)

t. + olına (26a/10), (31a/07),
(34a/05)

t. + uñ (34a/05)

[= 94]

tarafeyn: < Ar. Orantılı dört sayı
işleminde dışlar, iki dış.

t. (38b/01), (38b/01)

[= 2]

tarh: < Ar. Çıkarma, eksilme.

t. (18a/01), (18a/04), (19a/07),
(26b/03), (37a/03), (41b/06)

t. + edecek (13b/01), (13b/04),
(13b/07), (19a/05), (19a/07),
(55a/06)

t. + edersek (37a/06), (37a/07),
(37a/08)

t. + edersen (37a/04)

t. + edesin (18a/04), (18b/09),
(19b/04), (19b/10), (19b/13),
(20a/05), (23b/09), (24b/03),
(25a/10), (26b/02), (28a/09),
(31b/08), (32b/07), (36b/04),
(36b/07), (36b/10), (45b/05),

(46a/04), (46a/05), (46a/06),

(46a/07), (54b/12)

t. + edesün (32b/04)

t. + edicek (19a/08)

t. + edicekdür (54b/06)

t. + edüb (18b/10)

t. + etmekden (46a/08)

t. + eyleyecek (19b/05)

t. + ın (23b/10)

t. + oldıkda (19a/10)

t. + olıcak (16b/12)

t. + olma (18a/01), (24a/02),

(24b/07), (24b/12), (25a/06),

(27a/03), (27b/12), (28a/10),

(28b/02), (28b/10), (28b/13),

(30b/12), (32b/09), (34b/03),

(35b/13)

t. + olunur (19a/04), (20a/06)

t. + uñ (19b/05), (20a/01),

(20a/06), (31a/08), (31b/10),

(36b/04), (41b/07)

[= 71]

tarḥ: < Ar. İndirim.

t. (1b/08)

[= 1]

tarīḳ: < Ar. Yöntem, usul.

t. (10a/12), (10b/04), (10b/12),

(11a/02), (11a/09), (11a/12),

(11b/01), (11b/04), (11b/09),

(11b/12), (12a/10), (12a/12),

(14a/05), (14b/13), (15a/03),

(15a/05), (15a/09), (15b/08),

(16a/08), (16a/13), (16b/11),

(17a/04), (17a/07), (17a/11),

(17b/01), (17b/06), (18a/07),

(18a/10), (18a/11), (18b/01),

(18b/06), (18b/08), (19a/03),

(19b/03), (19b/09), (20b/08),

(21a/11), (21a/13), (21b/01),

(21b/09), (21b/12), (22a/04),

(22a/08), (22a/11), (22b/01),

(23b/04), (23b/05), (23b/12),

(24a/03), (24a/10), (26a/12),

(26b/10), (26b/10), (27b/03),

(28a/07), (28a/12), (28b/02),

(28b/03), (29b/08), (30a/02),

(30a/07), (30a/12), (30b/01),

(31a/01), (31a/11), (31b/02),

(31b/05), (31b/12), (31b/13),
(32a/13), (32b/02), (32b/06),
(33b/08), (34b/13), (35b/06),
(35b/08), (36a/01), (36a/03),
(36a/11), (36a/12), (36b/03),
(36b/09), (37a/02), (37a/10),
(37b/03), (37b/04), (37b/08),
(37b/11), (38b/06), (38b/10),
(39a/01), (39a/06), (39a/09),
(39b/01), (39b/04), (39b/05),
(40a/02), (40a/11), (40b/05),
(41a/13), (41b/13), (42a/12),
(42b/01), (42b/04), (45b/03),
(45b/12), (46a/03), (46b/04),
(47b/04), (47b/05), (47b/11),
(48b/02), (48b/08), (48b/13),
(49a/02), (49b/11), (50a/10),
(50b/10), (51a/04), (51b/11),
(52b/02), (53a/07), (53a/12),
(53a/13), (53b/08), (55b/09),
(6b/01), (6b/08), (7b/08),
(8a/02), (8b/10), (9a/12),
(9b/02), (9b/05), (9b/08),
(9b/10), (9b/12), (9b/13)

t. + a (51b/11)

t. + dan (40a/12), (41a/07)

t. + dur (25a/13)

t. + dür (38a/06)

t. + ı (40a/12)

t. + ıla (29b/03)

t. + uñ (41a/07)

t. + -ı meşrū^c (8b/13)

t. + -ı meşrū^ca (5b/03)

[= 148]

ṭarīkū'l-kemāl: < Ar. Tam, eksiksiz
yöntem.

t. (48b/07)

[= 1]

ṭart-: Tartmak.

t.-ub (36a/02)

[= 1]

ṭaşaddu^c: < Ar. Dağılma.

t. (50b/08)

[= 1]

ṭaşnīf: < Ar. Sınıflara ayırma,
sınıflandırma, sıralama.

t. + ler (2a/06)

[= 1]

taşrīḥ: < Ar. Açık açık anlatma, şüpheyi yer bırakmayacak şekilde açıklama, apaçık belirtme.

t. (18b/03)

t. + etmek (20a/12)

[= 2]

taşvīr: < Ar. Bir şeyi resim gibi göz önüne gelecek şekilde ayrıntıları ile anlatma.

t. (14b/09), (14b/11)

t. + olunub (20a/12)

t. + olunur (23a/04)

[= 4]

taşra: Dışarı.

t. (13a/07)

[= 1]

tātī: < Ar. Gelen, gelecek olan.

t. (32b/12)

t. + dendür (29b/12)

[= 2]

ṭāyife: < Ar. Bölük, takım, güruh.

t. + dür (47a/01)

[= 1]

ta'yīn: < Ar. Belli etme, ayırarak belirleme, belirli duruma getirme.

t. + edesin (47b/12), (49b/05)

t. + edüb (50a/10)

t. + olan (54b/07)

t. + olına (48b/09)

[= 5]

taẓẓīf: < Ar. İki kat artırma, metindeki ifadesiyle bir şeyi iki kendi kadarınca etme.

t. (11a/11), (11a/11), (11a/11),

(11b/01), (11b/08), (11b/12),

(12a/10), (47a/05), (47a/05)

t. + den (12a/03)

t. + i (11b/09)

t. + üñ (12a/09)

t. + -i (12a/04)

t. + -i menkūs (10b/02)

t. + -i müstaḳīmdür (11b/12)

[= 15]

taẓẓīf-i menkūs: < Ar. İki kat artırma işleminin çeşitlerinden biri.

t. (10b/02)

[= 1]

tecnīs: < Ar. Aynı birimde ifade etme,
payda eşitleme.

t. + edesin (51b/02)

[= 1]

tedbīr: < Ar. Önlem, önlem alma; bir
işin başarıya ulaşması için düşünülmüş
yol.

t. + ün (29b/12)

[= 1]

te'emmül: < Ar. Etraflıca düşünme.

t. (20a/13)

[= 1]

te'hīr: < Ar. Sonraya, geriye bırakma.

t. + edüb (19a/10)

t. + olub (19a/06)

[= 2]

tefekür: < Ar. Düşünme.

t. (20a/13)

[= 1]

tefhīm: < Ar. Anlatma, bildirme.

t. + olunur (55b/12)

[= 1]

tefrīk: < Ar. Çıkarma işlemi.

t. (34a/06), (34b/03), (34b/11),

(35a/05), (35a/12), (35b/12),

(36a/01), (53a/05), (55a/12),

(8b/04), (8b/06), (8b/08),

(8b/09), (9a/08), (9a/13), (9b/04)

t. + da (34a/05)

t. + dan (34a/04)

t. + e (8b/02)

t. + edesin (34b/11), (35a/04),

(36a/09), (52a/02), (52a/06),

(52b/13), (53a/04), (55a/01),

(55a/02), (55a/11)

t. + edesün (34a/03)

t. + etmek (8a/12), (8a/12)

t. + ında (52a/08)

t. + ından (52a/08)

t. + ınun (8b/02)

t. + olıcağ (36a/07)

t. + olına (35a/11), (55b/01)

t. + olmışdur (9a/04)

t. + un (36a/09), (9b/01)

[= 41]

tek: Tek (sayı).

t. (28b/05)

t. + i (39a/12)
[= 2]
tekmīl: < Ar. Birden küçük olan
katsayıyı bire tamamlama işlemi.
t. + ine (2a/03)
[= 1]
tekrār: < Ar. Tekrar.
t. + olur (45a/04)
[= 1]
telaffuz: < Ar. Söyleyiş.
t. (6b/02)
[= 1]
telhīs: < Ar. Özetleme, kısaltma.
t. (12b/02)
[= 1]
te'līf: < Ar. Yazma.
t. + ler (2a/06)
[= 1]
temettu': < Ar. Faydalanma.
t. + etmekle (2a/13)
[= 1]
temsīl: < Ar. Belirgin özelliklerini
aksettiren simgesi durumunda olma.
t. (50a/09)

[= 1]
temşīlāt: < Ar. Örnekler.
t. (50b/09), (50b/10)
[= 2]
tenbīh: < Ar. Bir şeyin yapılıp
yapılmamasını, şöyle veya böyle
yapılmasını söyleme ve bunu üzerinde
durarak hatırlatma.
t. + étmese (44b/12)
[= 1]
tenbīs: < Ar. Yazılan.
t. (2a/12)
[= 1]
tenevvür: < Ar. Aydınlanma.
t. + ine (1b/11)
[= 1]
terekküb: < Ar. Meydana gelme,
birleşim.
t. + -i erkām (2a/11)
[= 1]
terkīb: < Ar. Birleştirme.
t. (7b/01)
[= 1]
tertīb: < Ar. Düzen, sıra.

t. (10b/06), (22b/10), (33a/06)

t. + in (49b/05)

t. + ü'l-cevāb (3a/04)

t. + -i aqlām (2a/11)

[= 6]

tesdīs: < Ar. Altıya bölme, altıda birini alma.

t. (47b/11), (48b/03)

t. + in (49b/05)

[= 3]

teşmīn: < Ar. Sekize bölme, sekizde birini alma.

t. (47b/11)

[= 1]

tettebbuʿ: < Ar. Etraflıca tetkik etme, inceleme.

t. (2a/13)

t. + eder (20a/13)

[= 2]

tevakḳuf: < Ar. Bekleme, durma.

t. + çekmeyüb (13b/12)

[= 1]

tevzīʿ: < Ar. Dağıtma.

t. + olınmışdur (12b/05)

[= 1]

tevzīʿāt: < Ar. Mal paylaşimleri, dağıtmalar.

t. (48a/12)

[= 1]

tezḳire: < Ar. Bir iş için izin verildiğini bildiren veya bir husûsu ispâta yarayan resmi belge.

t. (2b/09)

[= 1]

ticâret: < Ar. Alım satım.

t. + etti (42a/06)

t. + etdiler (42a/07), (42a/09)

[= 3]

toḳsan: Doksan.

t. + a (8a/04)

[= 1]

toḳuz: Dokuz.

t. (10a/13), (11b/10), (11b/10), (14a/08), (15b/02), (3a/03), (54a/10), (5b/09)

t. + a (14b/12), (15b/03), (19a/05)

t. + ar (19a/04), (19a/07)

t. + dan (9a/06), (9a/07)

t. + un (10b/05)

t. + uñ (10b/05), (10b/05),
(11b/10)

[= 19]

tokuzar: Dokuzar.

t. (8a/10), (9a/06), (9a/12)

[= 3]

tokuz biñ: Dokuz bin.

t. (15b/02)

t. + e (15b/02)

[= 2]

tokuzıncı: Dokuzuncu.

t. (14a/11), (6a/07)

[= 2]

tokuz yüz yetmiş iki: Dokuz yüz yetmiş
iki.

t. (7b/04)

[= 1]

tavk: < Ar. Arzu, istek.

t. + ınca (55b/13)

[= 1]

ıuru'd-dîn: < Ar. İlâhî feyiz ve
tecellilerin müşahede edildiği yer.

t. + üñ (54b/09)

[= 1]

tus: < Ar. Dokuzda bir.

t. (45a/04), (45b/11), (45b/13),
(46a/02), (46a/05), (46a/11),
(46a/12), (46b/03), (50a/09),
(50a/12), (50b/07)

t. + dur (47a/09)

t. + un (50b/02)

t. + uñ (46a/01)

[= 14]

tut: Tutmak.

t.-ub (51b/03)

[= 1]

tut: bk. tut-.

t.-asın (17b/09), (17b/11),
(18a/01), (18a/04), (34a/01),
(34a/13), (38b/06), (38b/11),
(39a/02), (39a/06), (39a/10),
(39b/01), (42b/13), (50a/01)

t.-duğun (35b/12), (36a/08)

t.-mayub (16b/08)

t.-sa (39a/05)

t.-ub (31b/05), (33b/05),
(34a/02), (34a/13), (35a/10),
(35b/10), (35b/11), (36a/06),
(37a/12), (37a/13), (38b/08),
(39a/03), (39a/07), (51a/10),
(53a/04), (55b/01)

[= 34]

tutıl-: Tutulmak.

t.-ub (49a/05)

t.-ur (49a/07)

[= 2]

tüccār: < Ar. Ticaretle uğraşan kimse,
tacir.

t. (41a/10), (41a/11), (41a/12),
(41a/13)

t. + ların (41a/11)

[= 5]

-U-

‘ucāle: < Ar. Acele ile yazılan risale.

a. + yi (2b/02)

[= 1]

‘uḵūd: < Ar. Akitler, bağlar, şartlar,
tarafarca yapılması kararlaştırılıp kabul
edilen şeyler.

a. (13b/10)

a. + uḡ (13b/09)

[= 2]

ulūf: < Ar. Binler.

u. (10a/08), (10b/09), (11b/13),
(37a/07), (37a/09), (4b/01),
(4b/03), (4b/05), (4b/07),
(4b/10), (4b/13), (5a/03),
(5a/03), (5a/06), (5a/06), (5a/10),
(5a/10), (6b/10), (7a/01), (7a/02),
(7a/03), (7a/03), (9a/02)

u. + dan (9a/04)

u. + ı (37a/08)

u. + -ı (14b/07), (15a/13),
(15a/13), (7a/02), (7a/02)

u. + -ı mi’āt (4a/03)

u. + -ı mi’āt-ı ulūf (4b/13)

[= 32]

ulūfāt: *bk.* ulūf.

u. + -ı (7a/03), (7a/03), (7a/03)

[= 3]

ulūf-ı mi’āt-i ulūf: < Ar. Yüz milyonlar.

u. (4b/13)

[= 1]

ʿum: *bk.* ʿamū.

u. (49b/07)

u. + dur (49a/08)

u. + un (48b/10)

[= 3]

usta: <Far. Bir zanaatı gerektiği gibi öğrenmiş olup kendi başına yapabilen kimse, üstat.

u. + lar (2a/12)

[= 1]

-Ü-

üc: *bk.* üç.

ü. (18a/08), (19b/04), (19b/05),

(19b/13), (20a/10), (45b/03)

ü. + den (9a/10)

[= 7]

üinci: *bk.* üçüncü.

ü. (3a/03), (5b/13), (7b/07)

[= 3]

üç: Üç.

ü. (14a/09), (14a/09), (15b/02),

(18a/10), (18a/13), (31b/04),

(34a/13), (34b/09), (38a/02),

(38b/05), (48a/09), (48a/09),

(49b/10), (54a/05), (54b/02),

(8a/01), (9a/01)

ü. + e (47a/03)

ü. + i (10a/09), (15b/03)

ü. + in (48a/05)

ü. + ün (23a/04)

ü. + ün (10b/11)

ü. + ünün (18a/08)

[= 24]

üçde iki: 2/3, üçte iki.

ü. + sin (48a/01)

[= 1]

üçinci: Üçüncü.

ü. + ye (38a/12)

[= 1]

üdebā: <Ar. Edipler, edebî eser yazan kimseler, edebiyatçılar.

ü. + -yı (2a/10)

[= 1]

ümem: <Ar. Ümmetler.

ü. (2b/07)

[= 1]

ümmīd: <Far. Ümit, umut.

ü. (2b/10)

[= 1]

üslüb: < Ar. Yöntem, tarz, usul.

ü. (16a/04), (17a/05)

[= 2]

üstle-: Üstüne eklemek, koymak.

ü. -rler (32a/08)

[= 1]

üstādān: < Ar. Üstadlar, ustalar.

ü. + -ı (2a/05)

[= 1]

üstādāt: *bk.* üstādān.

ü. (5b/04)

[= 1]

üzere: gibi, bu yolda, bu biçimde, amacıyla, üzere.

ü. (10a/12), (10b/07), (10b/12),
 (11b/04), (11b/07), (11b/08),
 (11b/11), (12a/02), (12a/09),
 (12a/12), (14a/08), (15a/03),
 (15a/05), (15a/09), (15b/08),
 (16a/04), (16a/08), (16b/01),
 (16b/11), (17a/05), (17a/07),
 (17a/11), (18a/07), (18b/02),
 (18b/02), (18b/08), (18b/10),

(19a/03), (19a/07), (19b/03),
 (19b/08), (19b/09), (20b/01),
 (21a/11), (21b/09), (21b/12),
 (22a/08), (22a/11), (22b/10),
 (23a/01), (23a/04), (23b/04),
 (23b/06), (24a/009), (26b/10),
 (27a/01), (27a/08), (28a/01),
 (28a/07), (30b/07), (31b/12),
 (32a/08), (32a/13), (32b/04),
 (33a/13), (33b/07), (36a/03),
 (36b/02), (36b/09), (37b/04),
 (37b/11), (38a/08), (38a/11),
 (38b/06), (39a/05), (39b/04),
 (39b/05), (3a/11), (40a/06),
 (44a/04), (44b/09), (45a/06),
 (45a/08), (46b/11), (47b/04),
 (48b/07), (48b/08), (4a/04),
 (4a/05), (50b/10), (53a/13),
 (55a/06), (55b/09), (5b/03),
 (6b/01), (6b/08), (8a/02),
 (8b/10), (8b/13), (9a/12),
 (9b/05), (9b/11)

ü. + ce (44b/07)

ü. + dür (11a/02), (38a/07),

(45a/01), (46b/10), (47b/06)

ü. + ler (18a/11)

[= 99]

üzeri: Üstüne.

ü. + nde (10a/13), (30a/08),

(40b/05), (46b/06), (47a/05),

(9a/05)

ü. + nden (37b/10)

ü. + ne (16b/04), (20b/03),

(21a/01), (21a/03), (31b/02),

(33b/09), (3b/13), (42a/12),

(4a/01), (4a/02), (4a/03), (4a/03),

(8a/09)

ü. + nedür (39b/12), (42b/09)

[= 22]

-V-

vācīb: < Ar. Zorunlu, gerekli.

v. (2b/01)

v. + dür (29b/11), (29b/12)

[= 3]

vācid: < Ar. Mevcud olan.

v. (55b/06)

[= 1]

vāhid: < Ar. Bir, tek.

v. (37a/01), (51a/02), (51a/07)

v. + iyile (51b/12)

[= 3]

vākı: < Ar. Vuku bulan, olan, var olan.

v. (16b/03), (17b/10), (18b/04),

(21b/07), (23a/01), (24a/12),

(25a/11), (26a/01), (40b/03),

(45b/01), (5b/13), (6a/01),

(6a/02), (8b/09)

v. + ola (18b/02), (33a/07),

(48b/08)

v. + olan (13b/07), (13b/08),

(19b/06), (20a/06), (20a/07),

(23b/10), (31a/08), (31b/09),

(31b/10), (34a/05), (36b/05),

(39a/03), (41a/04), (55b/08),

(9a/09), (9b/04)

v. + oldu (15a/04), (15a/11),

(15b/04), (15b/05), (26b/02),

(28a/04), (41a/12), (49b/10),

(52a/04), (52a/06), (53b/12),

(54a/03)

v. + oldıkda (23b/02)

v. + olduğundan (26b/06)

v. + olındı (42a/04)

v. + olmadı (26b/05)

v. + olmuşdur (13a/01), (13b/04),
(19b/05), (24b/03), (29a/03),
(4a/04), (8b/01)

v. + olsa (18a/08), (19a/05),
(19a/06), (25b/01), (26a/01),
(26a/11), (28b/02), (34a/08),
(34b/04), (35b/05), (37b/02),
(47b/08), (53a/11), (7b/08)

v. + olur (11b/02), (12a/12),
(13b/01), (14b/06), (16a/11),
(17a/06), (21b/01), (22a/02),
(36a/12), (51b/11)

v. + olursa (11b/04), (11b/06),
(11b/06), (14b/08), (15a/01),
(15a/08), (16a/03), (16a/05),
(16b/08), (17a/03), (17a/11),
(17b/08), (18b/01), (21a/02),
(21a/03), (21a/08), (22b/02),
(24a/02), (24a/05), (24b/01),
(25a/04), (25a/04), (25b/07),
(30a/05), (30b/04), (36a/13),

(38b/09), (38b/13), (39a/08),
(39b/03), (43b/03), (49b/03),
(51a/01), (51b/03), (52a/09),
(53a/05), (53b/03), (54a/11),
(55b/02), (5b/13), (6a/04),
(6a/05), (6a/06), (6a/07), (6a/08),
(6a/10), (6a/11), (8a/01), (8a/03),
(8a/05), (8b/04), (8b/05), (8b/06)
[= 132]

vākıf: < Ar. Bir şeyden haberli olan.

v. (3a/07)

[= 1]

vākıs: < Ar. “var, kıyas et!” manasında.

v. (11a/10), (13b/09), (15b/07),
(17a/13), (17b/05), (19a/11),
(22a/03), (29b/10), (32a/02),
(32b/10), (36a/12), (37b/12),
(39b/07), (46b/08), (50b/11),
(5b/08), (7b/06), (9b/02)

[= 18]

vākıyye: < Ar. Okka, dört yüz dirhemlik
tartı.

v. (29b/13), (30a/01), (30a/02),
(30a/03), (30b/12), (31a/10),
(31a/12)

v. + dūr (29b/13), (30a/10)

v. + nūḡ (31a/09), (31a/13)

v. + yi (31a/02)

[= 12]

vakt: < Ar. Zaman, vakit.

v. (12b/10), (19b/12), (23a/01),
(25b/07), (26a/02), (26a/05),
(28b/03), (2a/02), (2a/12),
(33b/01), (49a/07), (49a/11),
(53a/11), (7b/02), (8a/04)

v. + de (37a/05), (37a/06),
(37a/08), (37a/09), (37a/12)

v. + e (27a/11)

v. + in (18a/01), (33a/09),
(37a/04)

v. + olur (28a/05)

[= 25]

vāle: < Far. Bir çeşit ipek kumaş.

v. (23b/04), (23b/05), (23b/12),
(24a/09), (24b/05), (24b/10)

[= 6]

va'l-lah: < Ar. “Allah’a yemin olsun.”

v. (3a/12)

[= 1]

var: Mevcut, var.

v. (3a/07), (45b/10), (48b/11)

v. + dırusa (13a/13)

v. + dur (12a/05), (12b/02),

(13a/13), (14b/09), (19a/04),

(20a/09), (20a/13), (20b/04),

(22b/06), (2b/10), (33a/06),

(37a/10), (40a/11), (45a/10),

(46a/11), (46a/13), (46b/02),

(53a/10), (55b/12)

v. + ısa (32b/12), (50b/13),

(52a/10)

v. + olursa (27b/02)

v. + sa (52a/12)

[= 28]

var-: Varmak, ulaşmak.

v.-dı (54b/02)

v.-ılsa (45a/09)

v.-ınca (12b/11), (14a/09),

(14b/12), (16b/13), (18b/05),

(24a/05), (27b/09), (30b/04),

(38a/13), (5b/02), (5b/03),
 (7a/04), (7b/12), (8a/04), (9b/11)
 v.-ub (53b/04), (53b/05),
 (53b/06)
 [= 20]

varakāt: < Ar. Varaklar.
 v. + ları (42a/11)
 [= 1]

vārid: < Ar. Bir şey hakkında çıkan,
 söylenen, olması beklenen, olabileceği
 düşünülen.
 v. (40a/01)
 v. + olursa (24a/11), (30b/02),
 (38a/02)
 [= 4]

vāriş: < Ar. Mirasçı, kendisine miras
 düşen.
 v. + i (49b/10), (50a/09)
 v. + lere (48b/02)
 v. + leri (47b/08), (49b/10)
 v. + lerün (47b/10), (47b/10)
 [= 7]

vāv: < Ar. V harfi.
 v. + -ı ā'cūfa (45a/06), (45a/08)

[= 2]

vāz': < Ar. Koyma, konulma, tayin
 etme.
 v. (2a/02), (5b/06), (5b/10),
 (5b/12), (6b/08), (6b/08)
 v. + edesin (15b/10), (16b/03),
 (23b/06), (30b/01), (33b/11),
 (7b/10), (8b/13), (9b/09)
 v. + édüb (40a/13), (8a/05)
 v. + etmeyesin (30b/08)
 v. + etmişlerdür (32a/08),
 (32a/09)
 v. + olına (21a/06), (23b/13),
 (30b/04)
 v. + olunmadı (24a/11), (24a/12)
 v. + olunmaz (28a/05)
 v. + olunub (24a/01), (41b/03)
 v. + olmasına (30b/08)
 v. + olmaya (28a/09)
 v. + olur (38a/11)
 [= 30]

ve: < Ar. Bağlama edatı, ve.
 v. (1b/08), (1b/08), (1b/11),
 (1b/12), (2a/01), (2a/02), (2a/03),

(2a/03), (2a/05), (2a/06), (2a/06),
 (2a/06), (2a/07), (2a/07), (2a/08),
 (2a/08), (2a/08), (2a/09), (2a/09),
 (2a/10), (2a/10), (2a/11), (2a/12),
 (2a/13), (2a/13), (2b/01),
 (2b/02), (2b/02), (2b/04),
 (2b/06), (2b/06), (2b/07),
 (2b/08), (2b/08), (2b/09),
 (2b/10), (2b/12), (2b/13),
 (3a/01), (3a/03), (3a/06), (3a/06),
 (3a/06), (3a/07), (3a/07), (3a/08),
 (3a/11), (3b/12), (3b/13),
 (4a/02), (4a/03), (5b/01),
 (5b/01), (5b/02), (5b/04),
 (5b/05), (5b/05), (5b/06),
 (5b/10), (5b/12), (5b/13),
 (6a/01), (6a/02), (6a/03), (6a/04),
 (6a/06), (6a/07), (6a/08), (6a/09),
 (6a/11), (6b/03), (6b/04),
 (7b/13), (8a/02), (8a/03), (8a/10),
 (8a/10), (8a/12), (8b/02),
 (8b/02), (8b/03), (8b/03),
 (8b/07), (8b/10), (9a/01),
 (9a/03), (9a/05), (9a/06), (9a/07),

(9a/07), (9a/08), (9b/06),
 (9b/07), (9b/09), (9b/09),
 (9b/10), (9b/10)
 (10a/01), (10a/04), (10a/05),
 (10a/07), (10a/07), (10a/09),
 (10a/09), (10a/11), (10a/11),
 (10a/13), (10b/01), (10b/03),
 (10b/05), (10b/05), (10b/06),
 (10b/07), (10b/08), (10b/10),
 (10b/11), (10b/11), (11a/01),
 (11a/02), (11a/03), (11a/03),
 (11a/05), (11a/06), (11a/06),
 (11a/08), (11b/02), (11b/04),
 (11b/08), (11b/10), (11b/11),
 (11b/11), (11b/12), (12a/01),
 (12a/01), (12a/02), (12a/03),
 (12a/04), (12a/10), (12b/01),
 (12b/03), (12b/03), (12b/04),
 (12b/05), (12b/06), (12b/06),
 (12b/07), (12b/07), (12b/08),
 (12b/09), (12b/09), (12b/11),
 (13a/01), (13a/04), (13a/04),
 (13a/05), (13a/06), (13a/07),
 (13a/08), (13a/09), (13a/10),

(13b/02),	(13b/02),	(13b/04),	(19b/11),	(19b/12),	(19b/13),
(13b/05),	(13b/06),	(13b/07),	(20a/01),	(20a/02),	(20a/02),
(13b/09),	(13b/10),	(13b/11),	(20a/02),	(20a/03),	(20a/05),
(13b/13),	(14a/12),	(14b/04),	(20a/06),	(20a/06),	(20a/09),
(14b/05),	(14b/08),	(14b/09),	(20a/10),	(20a/11),	(20a/13),
(15a/01),	(15a/02),	(15a/04),	(20b/01),	(20b/02),	(20b/03),
(15a/05),	(15a/06),	(15a/07),	(20b/03),	(20b/05),	(20b/05),
(15a/08),	(15a/11),	(15a/13),	(20b/05),	(20b/06),	(20b/09),
(15b/01),	(15b/04),	(15b/09),	(20b/10),	(20b/11),	(20b/12),
(15b/13),	(16a/03),	(16a/03),	(21a/02),	(21a/04),	(21a/04),
(16a/07),	(16a/08),	(16b/01),	(21a/05),	(21a/05),	(21a/06),
(16b/04),	(16b/09),	(16b/11),	(21a/10),	(21b/01),	(21b/06),
(16b/11),	(17a/01),	(17a/09),	(21b/08),	(21b/10),	(21b/11),
(17b/01),	(17b/03),	(17b/08),	(22a/04),	(22a/05),	(22a/06),
(17b/09),	(17b/09),	(17b/10),	(22a/07),	(22a/10),	(22b/01),
(17b/11),	(17b/11),	(17b/11),	(22b/02),	(22b/07),	(22b/07),
(17b/12),	(17b/13),	(18a/02),	(22b/08),	(22b/08),	(22b/08),
(18a/02),	(18a/03),	(18a/03),	(22b/09),	(22b/09),	(22b/09),
(18a/06),	(18a/09),	(18b/02),	(22b/10),	(22b/12),	(22b/12),
(18b/04),	(18b/06),	(18b/07),	(22b/13),	(22b/13),	(23a/05),
(19a/01),	(19a/03),	(19a/06),	(23b/01),	(23b/05),	(23b/06),
(19a/07),	(19a/10),	(19b/02),	(23b/07),	(23b/08),	(23b/09),
(19b/06),	(19b/07),	(19b/07),	(23b/09),	(23b/10),	(23b/11),
(19b/08),	(19b/10),	(19b/11),	(23b/11),	(23b/12),	(23b/12),

(23b/13), (23b/13), (23b/13),
(24a/009), (24a/01), (24a/03),
(24a/03), (24a/05), (24a/06),
(24a/07), (24a/08), (24a/08),
(24a/10), (24a/13), (24b/02),
(24b/03), (24b/04), (24b/05),
(24b/06), (24b/07), (24b/08),
(24b/10), (24b/11), (24b/11),
(24b/13), (24b/13), (25a/03),
(25a/05), (25a/06), (25a/09),
(25a/10), (25b/08), (25b/11),
(25b/11), (26a/05), (26a/09),
(26a/10), (26a/11), (26a/11),
(26a/11), (26b/01), (26b/02),
(26b/02), (26b/04), (26b/04),
(26b/04), (26b/04), (26b/06),
(26b/06), (26b/07), (26b/07),
(26b/08), (26b/08), (26b/08),
(26b/09), (26b/09), (26b/09),
(26b/09), (26b/11), (26b/12),
(26b/12), (26b/12), (26b/12),
(27a/01), (27a/03), (27a/05),
(27a/05), (27a/05), (27a/05),
(27a/05), (27a/07), (27a/07),

(27a/07), (27a/07), (27a/08),
(27a/08), (27a/09), (27a/09),
(27a/09), (27a/10), (27a/11),
(27a/11), (27a/12), (27a/12),
(27b/01), (27b/02), (27b/04),
(27b/04), (27b/08), (27b/08),
(27b/08), (27b/09), (27b/09),
(27b/10), (27b/11), (27b/12),
(27b/13), (27b/13), (28a/02),
(28a/02), (28a/04), (28a/06),
(28a/06), (28a/08), (28a/09),
(28a/10), (28a/12), (28b/01),
(28b/02), (28b/03), (28b/04),
(28b/04), (28b/04), (28b/05),
(28b/06), (28b/06), (28b/07),
(28b/08), (28b/09), (28b/09),
(28b/11), (28b/11), (28b/12),
(28b/12), (28b/12), (29a/01),
(29a/02), (29a/02), (29a/03),
(29a/03), (29a/04), (29a/05),
(29a/07), (29a/09), (29a/12),
(29a/13), (29b/01), (29b/01),
(29b/04), (29b/10), (29b/11),
(29b/12), (29b/12), (29b/13),

(29b/13), (29b/13), (30a/01),	(33b/02), (33b/03), (33b/06),
(30a/01), (30a/02), (30a/03),	(33b/08), (33b/09), (33b/10),
(30a/07), (30a/08), (30a/11),	(33b/10), (33b/11), (33b/13),
(30b/01), (30b/03), (30b/05),	(34a/01), (34a/01), (34a/03),
(30b/06), (30b/08), (30b/08),	(34a/04), (34a/05), (34a/09),
(30b/09), (30b/11), (30b/11),	(34a/09), (34a/10), (34a/11),
(31a/01), (31a/02), (31a/03),	(34a/12), (34a/12), (34a/13),
(31a/05), (31a/07), (31a/07),	(34b/06), (34b/07), (34b/08),
(31a/08), (31a/09), (31a/09),	(34b/09), (34b/09), (34b/12),
(31a/09), (31a/10), (31a/12),	(34b/13), (35a/01), (35a/02),
(31a/13), (31b/01), (31b/04),	(35a/03), (35a/06), (35a/07),
(31b/06), (31b/06), (31b/08),	(35a/08), (35a/09), (35a/10),
(31b/10), (31b/10), (31b/10),	(35b/01), (35b/02), (35b/06),
(31b/13), (32a/01), (32a/04),	(35b/07), (35b/08), (35b/09),
(32a/05), (32a/06), (32a/10),	(35b/10), (35b/11), (35b/12),
(32a/10), (32a/10), (32a/11),	(35b/13), (36a/01), (36a/02),
(32a/12), (32b/01), (32b/01),	(36a/04), (36a/06), (36a/06),
(32b/04), (32b/07), (32b/08),	(36a/07), (36a/08), (36a/09),
(32b/11), (32b/11), (33a/03),	(36a/10), (36a/13), (36b/04),
(33a/03), (33a/03), (33a/04),	(36b/07), (36b/10), (37a/02),
(33a/05), (33a/05), (33a/07),	(37a/04), (37a/05), (37a/07),
(33a/07), (33a/09), (33a/11),	(37a/08), (37a/13), (37b/04),
(33a/11), (33a/12), (33a/12),	(37b/06), (37b/06), (37b/08),
(33a/12), (33a/13), (33b/01),	(37b/10), (38a/01), (38a/03),

(38a/06),	(38a/10),	(38a/11),	(43a/13),	(43b/03),	(43b/04),
(38a/12),	(38a/12),	(38a/13),	(44a/01),	(44a/02),	(44a/02),
(38b/01),	(38b/01),	(38b/01),	(44a/02),	(44a/02),	(44a/02),
(38b/01),	(38b/02),	(38b/02),	(44a/02),	(44a/03),	(44a/13),
(38b/07),	(38b/08),	(38b/11),	(44b/05),	(44b/05),	(44b/05),
(38b/12),	(39a/08),	(39a/10),	(44b/06),	(44b/06),	(44b/07),
(39a/11),	(39a/12),	(39b/01),	(44b/08),	(44b/12),	(45a/01),
(39b/02),	(39b/07),	(39b/09),	(45a/02),	(45a/02),	(45a/04),
(39b/12),	(39b/13),	(39b/13),	(45a/05),	(45a/05),	(45a/05),
(40a/01),	(40a/03),	(40a/09),	(45a/05),	(45a/05),	(45a/06),
(40a/09),	(40a/10),	(40a/10),	(45a/07),	(45a/08),	(45a/09),
(40a/11),	(40b/01),	(40b/03),	(45a/09),	(45a/10),	(45a/10),
(40b/04),	(40b/05),	(40b/05),	(45a/10),	(45a/12),	(45b/01),
(41a/10),	(41a/12),	(41b/01),	(45b/01),	(45b/03),	(45b/05),
(41b/04),	(41b/05),	(41b/07),	(45b/06),	(45b/10),	(45b/11),
(41b/07),	(41b/10),	(41b/11),	(46a/01),	(46a/01),	(46a/01),
(41b/11),	(41b/12),	(41b/13),	(46a/05),	(46a/07),	(46a/11),
(41b/13),	(42a/01),	(42a/01),	(46a/13),	(46b/04),	(46b/05),
(42a/03),	(42a/07),	(42a/11),	(46b/11),	(46b/11),	(47a/01),
(42a/13),	(42b/01),	(42b/07),	(47a/01),	(47a/01),	(47a/05),
(42b/07),	(42b/07),	(42b/09),	(47a/09),	(47a/09),	(47a/11),
(42b/10),	(42b/11),	(42b/11),	(47a/11),	(47a/11),	(47a/11),
(42b/12),	(42b/12),	(43a/08),	(47a/12),	(47a/12),	(47a/13),
(43a/08),	(43a/12),	(43a/12),	(47a/13),	(47b/01),	(47b/01),

(47b/01), (47b/02), (47b/03),
 (47b/03), (47b/11), (47b/11),
 (47b/11), (47b/12), (47b/13),
 (47b/13), (48a/01), (48a/01),
 (48a/04), (48a/05), (48a/05),
 (48a/06), (48a/06), (48a/08),
 (48a/09), (48a/11), (48a/11),
 (48a/13), (48b/03), (48b/03),
 (48b/10), (48b/10), (48b/10),
 (48b/11), (49a/01), (49a/02),
 (49a/04), (49a/05), (49a/06),
 (49a/07), (49a/07), (49a/08),
 (49a/09), (49a/11), (49a/13),
 (49a/13), (49b/01), (49b/01),
 (49b/01), (49b/02), (49b/02),
 (49b/03), (49b/05), (49b/05),
 (49b/08), (49b/10), (49b/10),
 (49b/13), (49b/13), (50a/02),
 (50a/02), (50a/04), (50a/05),
 (50a/09), (50b/02), (50b/02),
 (50b/05), (50b/06), (50b/06),
 (50b/07), (50b/08), (50b/12),
 (51a/01), (51a/02), (51a/03),
 (51a/03), (51a/05), (51a/06),

(51a/06), (51a/07), (51a/07),
 (51a/09), (51a/09), (51a/11),
 (51a/13), (51a/13), (51b/01),
 (51b/06), (51b/06), (51b/07),
 (52a/01), (52a/02), (52a/02),
 (52a/04), (52a/11), (53a/02),
 (53a/03), (53a/05), (53a/07),
 (53a/07), (53a/11), (53b/01),
 (53b/09), (54a/05), (54a/10),
 (54a/12), (54a/12), (54b/06),
 (54b/09), (54b/09), (54b/10),
 (55a/02), (55a/07), (55a/08),
 (55b/05), (55b/07), (55b/08),
 (55b/09), (55b/10), (55b/13),
 (56a/01),

v. + 'l-terkīb (7b/01)

[= 850]

vech: < Ar. Üslup, şekil, sebep.

v. (32a/08)

v. + ile (4a/05), (12b/11),
 (13b/11), (20b/06), (24a/06),
 (24a/07), (32a/02), (32a/09),
 (38a/10), (38b/05), (41a/09),

(45a/13), (45b/02), (47b/05),
 (49a/02), (51b/09)
 v. + ü'l-ḥakīka (55b/07)
 [= 18]

vefā: < Ar. Yetme, kâfi gelme.
 v. + étmese (39b/10), (42b/08)
 [= 2]

vefāt: < Ar. Ölüm.
 v. + édüb (48b/10)
 [= 1]

ve'l-'acem: < Ar. Arap ırkıdan
 olmayanlara Araplar'ın verdiği isim.
 v. (3a/01)
 [= 1]

ve'l-ḥod-muṭā: < Far. + Ar. Kendi
 emrine uyulan, sözü dinlenen.
 v. (2b/01)
 [= 1]

ve'l-ṣiṣrīn: *bk.* ve'l-ṣiṣrūn.
 v. (46b/08)
 [= 1]

ve'l-ṣiṣrūn: < Ar. Yirminci.
 v. (50b/11)
 [= 1]

ve'l-kalīcāt: *bk.* kalīcāt.
 v. (3b/05)
 [= 1]

ve'l-ḳıraṭ: *bk.* ḳıraṭ.
 v. (3b/07)
 [= 1]

ve'l-lidre: *bk.* lidre.
 v. (3b/06)
 [= 1]

ve'l-lüdre: *bk.* lüdre.
 v. (3b/05)
 [= 1]

ve'l-ḥukkū't-taḥiyyāt: < Ar. Selamın
 pusulası.
 v. (1b/12)
 [= 1]

ve'l-mīzān: *bk.* mīzān.
 v. (6b/07)
 [= 1]

ve'l-ṭakrīr: < Ar. Sözle anlatma, ifâde
 ve beyan etme, anlatış.
 v. (2a/13)
 [= 1]

ve'l-taẓīf: *bk.* taẓīf.

v. (47a/04)

[= 1]

ve'l-zarūrī: < Ar. Olması mecburi,
kaçınılması imkansız olan, mecburi.

v. (1b/10)

[= 1]

vēr-: Vermek.

v. (37a/02)

v.-dügün (20b/11)

v.-düm (2b/03)

v.-esin (11a/07), (16a/06),

(16a/12), (19b/07), (19b/11),

(20a/02), (20b/11), (21a/10),

(21b/11), (22a/02), (22a/06),

(22a/13), (22b/02), (23b/11),

(26b/05), (26b/13), (31a/09),

(31b/11), (32a/01), (41b/13),

(47b/13), (47b/13), (48a/01),

(48a/02), (48b/03), (48b/03),

(48b/04), (48b/04), (50a/05),

(55b/05)

v.-sün (8b/01)

v.-ile (43a/11)

v.-mege (13b/12), (27a/10),

(39b/11), (42b/09)

v.-mek (19b/01), (21a/05)

v.-se (13a/09)

v.-seler (41a/10)

v.-üb (52b/09), (53a/07)

v.-ür (2b/07), (2b/07), (33b/06)

[= 48]

verās: < Ar. Mirasçı.

v. + lar (48b/12)

v. + lara (46b/09)

[= 1]

vesiqa: < Ar. Belge.

v. (2a/13)

[= 1]

veyā: < Far. “veya” bağlacı.

v. (13a/10), (14b/07), (16a/02),

(33a/09), (55b/04), (7b/13),

(7b/13), (8a/04), (8a/04)

[= 9]

veya: *bk.* veyā.

v. (21a/07)

[= 1]

veyāhūd: < Far. Yahut, veya.

v. (14b/01), (14b/07), (21a/06),
(29a/01), (29a/04), (29a/09),
(29a/09), (33b/06), (33b/06),
(36a/01), (36b/12), (36b/12),
(36b/13), (36b/13), (37a/11),
(37a/12), (38a/03), (38a/04),
(38a/04), (38a/04), (38a/04),
(45a/07), (45b/08), (46a/10),
(46a/11), (46b/01), (52a/01),
(6b/05), (8a/13)

[= 29]

vezn: < Ar. Tartılma, tartma.

v. (33b/07)

v. + olunur (32a/04)

[= 2]

vezne: < Ar. İpek gibi pahalı şeylerin
tartılmasında kullanılan bir ağırlık
ölçüsüdür.

v. + si (32a/04)

[= 1]

-Y-

yā: < Ar. Ya, bağlama edatı.

y. (11b/02), (33a/09), (3a/05),

(43a/10)

[= 4]

yād: < Far. Hatırlama, anma.

y. (6b/04)

y. + kılalar (2b/11)

[= 2]

yağ: Yağ.

y. (30a/13), (30b/07), (30b/13),

(31a/10), (31b/11)

[= 5]

yakīniyye: < Ar. Sağlam, kat'i bilgi,
kesinlik.

y. (2a/03)

[= 1]

yākūt: < Ar. Kırmızı, sarı, beyaz, mavi
renklerde olabilen değerli bir süs taşı.

y. + a (54b/13)

y. + -ı şafiye (54b/04)

y. + uñ (54b/05), (55a/06)

[= 4]

yan: Yan, bir şeyin ön, arka, alt, üst
dışında kalan bölümü.

y. + a (28a/13), (44b/01)

y. + ında (20b/04), (9a/12)

y. + uñ (54a/09)

[= 5]
ya'ni: < Ar. Demek, sözün kıtası,
doğrusu.

y. (12b/06), (12b/06), (12b/07),
(12b/07), (12b/08), (12b/08),
(12b/09), (13a/07), (13a/09),
(19a/13), (1b/13), (32a/09),
(38a/10), (40b/04), (42b/13),
(43b/01), (44a/04), (44b/06),
(45a/08), (46a/02), (47a/02),
(47a/04), (47a/09), (48a/03),
(48a/03), (51a/12), (51b/02),
(53b/01), (53b/06), (54b/06),
(6b/06), (8a/04)

[= 32]
yarı: Yarım.

y. (16a/04), (9a/08)

[= 2]
yaz-: Yazmak.

y.-asın (10a/01), (10a/05),
(10a/09), (10a/09), (10a/11),
(10b/01), (10b/02), (10b/05),
(10b/06), (10b/11), (10b/12),
(11a/09), (11a/13), (11b/04),

(11b/11), (12a/01), (12a/02),
(14a/07), (14a/08), (14a/08),
(15b/10), (16a/02), (16a/05),
(16b/01), (16b/04), (16b/08),
(16b/09), (16b/10), (16b/12),
(17b/08), (17b/10), (17b/13),
(18a/03), (18a/05), (18a/10),
(21a/04), (21a/05), (21a/06),
(21b/01), (21b/07), (21b/08),
(21b/09), (22a/04), (22a/06),
(23b/06), (23b/08), (24b/06),
(24b/11), (24b/12), (26a/06),
(27a/01), (27a/02), (27b/04),
(27b/11), (28a/02), (28a/07),
(28b/03), (28b/04), (28b/12),
(28b/12), (28b/13), (29a/02),
(29a/05), (29a/08), (30b/01),
(30b/08), (30b/11), (31b/06),
(33a/12), (33a/13), (33b/08),
(33b/11), (33b/13), (34a/09),
(34b/06), (34b/13), (35b/07),
(36a/08), (36a/09), (36b/03),
(37a/02), (38b/07), (7b/13),

(8a/03), (8b/05), (8b/05),
(8b/10), (9a/08), (9b/09), (9b/11)
y.-asun (10b/04), (24b/05),
(33a/11), (8a/06)
y.-dukdan (21b/07)
y.-mak (24b/08), (26a/05),
(33a/11)
y.-ub (11b/06), (13a/02),
(13a/03), (13a/10), (15b/12),
(15b/13), (16a/09), (17a/05),
(17a/11), (18a/07), (19b/03),
(19b/09), (19b/13), (20a/04),
(20b/08), (21a/01), (21a/12),
(21b/03), (21b/06), (21b/12),
(22b/01), (23b/08), (23b/13),
(24a/10), (24b/02), (24b/08),
(25a/02), (25a/06), (25a/10),
(25a/13), (25b/02), (25b/05),
(25b/09), (26a/09), (26a/13),
(26b/01), (27b/12), (28a/02),
(28a/08), (28b/01), (28b/05),
(28b/09), (28b/12), (29a/02),
(29a/06), (29b/01), (29b/09),
(30a/03), (30a/07), (30b/05),

(30b/11), (31a/01), (31b/08),
(32b/01), (32b/04), (32b/06),
(32b/09), (33b/03), (33b/13),
(34a/11), (34b/08), (35a/01),
(35a/07), (35a/08), (35a/09),
(35a/13), (35b/02), (35b/03),
(35b/09), (35b/09), (36a/04),
(36a/05), (36a/09), (36b/07),
(36b/07), (36b/10), (37b/04),
(37b/08), (38b/11), (38b/12),
(39a/10), (39b/02), (39b/06),
(46a/12), (8b/13)

[= 183]

yazıl-: Yazılmak.

y.-a (10a/10)

y.-mak (22b/11), (24b/13),
(34a/08), (34b/04), (35b/06)

[= 6]

yēdi: Yedi.

y. (10b/01), (15a/10), (25b/04),
(25b/08), (50b/06), (51b/06),
(52b/06), (52b/08), (53a/11),
(54b/03)

y. + nūn (10a/09), (10b/12)

y. + ye (15a/04)

[= 13]

yêdinci: Yedinci.

y. (12b/13)

[= 1]

yêdişer: Yedişer.

y. (18b/07), (18b/08), (18b/09),

(19a/08), (19a/10), (19b/12)

y. + de (19a/08)

[= 7]

yek: < Far. Bir.

y. (41a/08), (43a/01), (43b/05),

(43b/08)

[= 4]

yekûn: < Ar. Toplam.

y. (40a/08), (43b/11)

[= 2]

yemin: < Ar. Sağ, sağ taraf.

y. + i (9a/09)

y. + inde (10a/11), (10a/13),

(11b/08), (19b/06), (9b/10)

y. + inden (10a/01), (10b/03),

(10b/04), (15b/11), (20a/07),

(9b/13)

y. + ine (53a/01), (53a/03)

[= 14]

yer: Yer, mesafe.

y. (4a/01)

y. + de (33a/07)

y. + ini (7b/05)

y. + üce (42a/09)

[= 4]

yesâr: < Ar. Sol, sol taraf.

y. + ı (10a/05), (12a/01),

(19b/05), (20b/09), (20b/10)

y. + ından (10a/02), (10a/07),

(10b/09), (11b/13), (18b/06),

(20a/06), (9a/02), (9a/10),

(9b/13)

[= 14]

yêtiş-: Yetişmek.

y.-medi (55b/10)

[= 1]

yêtmîş yêdi: Yetmiş yedi.

y. + ye (15a/03)

[= 1]

yevm: < Ar. Gün.

y. (39a/06), (39a/06), (42a/06),
(42b/01)

y. + i (42a/13), (42a/13)

y. + leri (42a/13), (42b/02)

y. + üñ (39a/08)

y. + ü'l-ıaşı (6b/07)

[= 10]

yıl: Yıl, sene.

y. + ında (3a/03), (3a/04)

[= 2]

yigirmi: Yirmi.

y. (3a/03), (8a/04)

[= 2]

yigirmi altı: Yirmi altı.

y. (16a/02)

[= 1]

yigirmi beş: Yirmi beş.

y. (28a/13)

[= 1]

yigirmi birinci: Yirmi birinci.

y. (44b/10)

[= 1]

yigirmi dörd: *bk.* yigirmi dörd.

y. + üñ (48a/10)

[= 1]

yigirmi dörd: Yirmi dörd.

y. + den (48a/08), (48a/09),
(48a/12), (48a/13)

[= 4]

yigirmi ikinci: Yirmi ikinci.

y. (46b/09)

[= 1]

yigirminci: Yirminci.

y. (42b/06)

[= 1]

yigirmi üç: Yirmi üç.

y. + inci (50b/12)

[= 1]

yine: Yine, bir daha, tekrar.

y. (10a/12), (10a/13), (15a/01),
(15a/07), (15b/13), (17b/07),
(17b/11), (17b/12), (21a/05),
(31b/12), (45a/13), (45b/01),
(45b/01), (45b/01), (49a/05),
(9a/07), (9a/12)

[= 17]

yok: Mevcut değil, yok.

y. + dur (27a/11)

[= 1]

yuğāl: < Ar. Dedikodu, boş konuşma.

y. (3a/08), (11a/02)

[= 2]

yuğālī: < Ar. Aşırıya gitmek, aşırıya kaçmak.

y. + dür (3a/08)

[= 1]

yūkaru: Yukarı.

y. + da (49b/01)

[= 1]

yün: Yatak, yastık ve yorgan yapmakta kullanılan tüylere verilen isim.

y. + ler (51b/08)

[= 1]

yūri: Yürüme.

y. + nūḡ (10a/08)

[= 1]

yūri-: bk. yürü-.

y.-yen (10a/01)

[= 1]

yürü-: Yürümek.

y.-r (10b/03), (10b/09), (11b/09),
(11b/13), (15b/11), (9b/13)

[= 6]

yürüd-: Yürütmek.

y.-esin (16a/04)

[= 1]

yüz: Doksan dokuzdan sonra gelen sayı, yüz.

y. (12b/03), (12b/03), (12b/03),

(12b/04), (12b/04), (13a/04),

(15a/02), (15a/05), (15a/08),

(37b/02), (37b/03), (3a/03),

(4a/12), (4b/10), (6a/06), (6b/07)

y. + dür (6a/01)

[= 17]

yüz biḡ: Yüz bin.

y. (4b/05), (4b/07), (4b/10),

(4b/13), (5a/03), (5a/03), (5a/06),

(5a/06), (5a/10), (5a/10), (6a/10),

(6a/12), (7b/04), (7b/04)

y. + dür (6a/04), (6a/05), (6a/06),

(6a/07), (6a/09), (6a/10), (6a/12)

[= 21]

-Z-

ẓaʿaf: < Ar. İki kat yapmak, kat kat yapmak.

z. (2a/08)

[= 1]

żabţ: < Ar. Tutma, koruma.

z. (18b/02)

z. +      b (11b/06), (41a/11)

[= 3]

żabţ u rabţ: < Ar. D  zen, intizam, disiplin

z. (5b/07)

[= 1]

ż  fer: < Ar. B  y  k gayret ve emek net  cesinde elde edilen bařarılı sonu  .

z. (3a/04)

[= 1]

za  fer  n: < Ar. Safran.

z. (38b/10)

[= 1]

ż  hir: < Ar. A  ık, g  r  n  r durumda.

z. (11a/10), (12a/04), (12a/11), (16b/12), (22b/02), (29b/07), (39a/12), (40b/01), (40b/08), (40b/08), (41a/08), (42a/02), (42b/02)

z. + olduğ  (38a/02)

z. + olur (49b/08)

z. + olursa (40b/07)

[= 16]

ż   if: < Ar. Zayıf, g   s  z.

z. + d  r (47a/06), (47a/06), (47a/07), (47a/07)

[= 4]

żamm: < Ar. Ekleme, ilave etme.

z. (12b/09)

z. +   decek (33b/10)

z. +   desin (16a/01), (27b/04), (42a/02), (42a/05)

z. +      b (7b/12), (8a/02), (11b/03), (11b/05), (12a/01), (15b/13), (17b/13), (18a/03), (51b/01), (52b/03), (52b/04), (52b/06), (52b/09), (53a/08), (53b/05), (53b/06), (53b/06), (53b/09)

z. +   ylese (52a/11)

z. +   yley  b (52a/12), (52a/13)

z. + olına (35b/07)

z. + olunur (22b/13)

z. + olunursa (33a/13)

z. + olmaz (10a/07)

z. + olur (10a/06)

[= 32]

zamān: < Ar. Zaman, vakit.

z. (6b/06)

z. + ında (3a/03)

[= 2]

zamāne: < Ar. Şimdiki zaman, devir.

z. + lerine (42a/11)

[= 1]

ẓarr: < Ar. Zarar, ziyan.

z. + ıyla (3a/08)

[= 1]

zāyid: < Ar. Artan, fazla, artık.

z. (23b/01), (23b/06), (23b/07),
 (23b/13), (24a/01), (24a/10),
 (24a/12), (24a/12), (24b/06),
 (24b/11), (27a/01), (27b/06),
 (27b/10) (27b/11), (28a/02),
 (28a/04), (28a/05), (28a/09),
 (30b/02), (30b/04), (30b/08),
 (33b/11), (34a/10), (40a/13),
 (41b/03), (42a/04), (52a/01),
 (52a/01), (52b/07), (52b/08),

(52b/12), (53a/11), (53a/12),
 (53b/12), (53b/12), (54a/04),
 (55b/07), (8b/01)

z. + iyile (34a/04)

z. + olan (52b/12)

z. + olına (31b/04)

z. + üñ (52a/08)

[= 41]

ẓerre: < Ar. Ufak parça.

z. (12b/04), (12b/04), (26b/04),
 (26b/12)

[= 4]

zevc: < Ar. Çift sayı.

z. (48b/11), (49b/07)

z. + dür (9b/10), (49a/04)

z. + in (48b/10)

z. + olana (10a/06)

z. + olandan (10a/07)

z. + olmasa (10a/03)

[= 8]

zevce: < Ar. Bir erkeğin nikâhlı eşi,
 karısı.

z. + sin (48a/05)

z. + sine (48b/03)

[= 2]

zevceteyn: < Ar. İki kadın.

z. + dūr (48a/09)

[= 1]

zeyd: İşlemler sırasında kullanılan temsili isim.

z. (39b/13), (41b/08), (41b/08),
 (42a/07), (42b/03), (42b/11),
 (43a/03), (43a/10), (43a/12),
 (43a/13), (43b/04), (44a/01),
 (44a/03), (52a/10), (52b/03),
 (52b/09), (53a/07), (53b/04),
 (53b/09), (53b/10)

z. + e (41a/10), (41b/10),
 (43a/09), (54b/09)

z. + ile (42a/09)

z. + üñ (12a/06), (42a/07),
 (42a/13), (42b/12)

[= 29]

zıdd: < Ar. Bir şeyin aksi, tersi, karşıt.

z. (9a/02)

z. + -ı (9a/04)

[= 2]

zıkr: < Ar. Söyleme, anma.

z. (11a/02), (21a/01), (23b/03),
 (27a/13), (32a/02), (37b/10),
 (39b/11), (40a/11), (41b/10),
 (41b/11), (41b/11), (41b/12),
 (42b/08), (43a/07), (43a/08),
 (44b/06), (48b/02)

z. + edelüm (20b/06), (22b/06),
 (22b/11), (23a/05), (28a/06),
 (33a/01), (38a/05), (38b/05),
 (45b/02), (48b/01)

z. + etmek (23b/01)

z. + etmekdür (47b/05)

z. + olan (10a/12), (10b/12),
 (11a/01), (11a/04), (12a/03),
 (12a/12), (15a/05), (15a/09),
 (16a/04), (16a/06), (16a/08),
 (16b/11), (17a/05), (17a/06),
 (17a/07), (17a/10), (17a/12),
 (17b/01), (18a/07), (18a/09),
 (18a/11), (18b/01), (18b/10),
 (20a/12), (21a/09), (21a/11),
 (21b/09), (21b/12), (22a/01),
 (22a/11), (22a/13), (23a/05),
 (23b/05), (26b/10), (27a/10),

(30a/12), (31a/09), (31a/11),
 (36a/11), (36a/12), (37a/11),
 (37b/04), (39b/03), (41a/07),
 (41a/11), (44a/09), (46a/08),
 (47a/04), (47a/08), (47b/10),
 (48b/02), (48b/08), (48b/12),
 (50a/10), (53b/09), (54a/06),
 (54b/08), (55b/08), (6b/01),
 (6b/02), (7a/04), (8a/10),
 (8b/10), (9b/02), (9b/05)
 z. + olanları (20b/06)
 z. + olanların (33b/02), (37a/01),
 (45a/09)
 z. + olına (23b/02), (33a/07),
 (49a/03)
 z. + olındı (12a/04), (12b/11),
 (14a/11), (36a/10), (48a/12)
 z. + olunması (23b/04)
 z. + olunmuşdur (4a/01)
 z. + olunur (29b/03), (47b/08),
 (54b/11)
 z. + olunursa (33a/07)
 z. + olmak (14b/10)
 [= 112]

zi'l-ka'de: < Ar. Arabî ayların şevval ile
 zilhicce arasında kalan on birincisi.

z. (56a/02)

[= 1]

zīrā: < Ar. Bir kolun dirseğinden orta
 parmağa kadar olan uzunluk ölçüsü
 (yaklaşık 75-90 cm), arşın.

z. (22b/04), (22b/04), (22b/05),

(22b/05), (22b/07), (22b/08),

(23a/01), (23a/02), (23a/02),

(23a/03), (23b/04), (23b/05),

(23b/05), (23b/06), (23b/10),

(23b/11)

z. + uñ (22b/06), (23a/05),

(23b/01)

z. + ü'l-küsür (3b/07)

[= 19]

zīrā: < Far. Zira, çünkü.

z. (9a/09), (10a/06), (11a/03),

(11b/02), (12b/01), (12b/13),

(13a/12), (13b/03), (13b/06),

(14b/06), (16a/02), (16b/06),

(16b/12), (18a/05), (18a/12),

(18b/03), (19a/04), (19b/01),

(19b/04), (20a/05), (20a/12),
(20b/13), (22b/05), (23b/02),
(23b/06), (24b/03), (26b/02),
(27a/06), (27b/05), (27b/06),
(28a/02), (28a/03), (29a/02),
(29b/11), (30a/10), (32a/03),
(32a/05), (32a/11), (32b/12),
(33a/07), (34a/10), (36b/01),
(3b/13), (41a/08), (44b/11),
(46a/04), (46a/05), (46a/06),
(46a/07), (46a/10), (46a/12),
(46b/02), (46b/13), (48a/08),
(49a/13), (49a/13), (4a/03),
(50b/08), (51a/07), (51a/11),
(51b/05), (51b/10), (53b/11),
(54a/02)

[= 63]

ziyāde: < Ar. Fazla olma, artma,
çoğalma.

z. (25a/03), (25a/07), (25a/11),
(25a/11), (25b/01), (25b/04),
(25b/06), (26a/01), (26a/01),

(41a/11), (41b/10), (45b/04),
(46b/04), (52a/06), (55b/01),
(6b/01), (6b/02), (7b/12), (8b/01)
z. + dūr (11b/02)
z. + gelen (26a/06)
z. + gelse (26a/05)
z. + kılmak (5b/03)
z. + olan (41b/02)
z. + olduğda (45a/07)
z. + olına (25a/04)
z. + olursa (27b/09)
z. + sinden (52a/06)
z. + ye (25a/07)
z. + yi (5b/02)
[= 30]

Toplam kelime: 17476

Geçerli kelime: 17476

Geçersiz kelime: 0

Alt madde: 5112

Madde başı: 1276

SONUÇ

Bu çalışmada, Matrakçı Nasûh'a ait Cemâlû'l-Küttâb ve Kemâlû'l-Hüssâb adlı eser ele alınmıştır. Çalışılan eser, Matrakçı'nın ilk matematik eseri olup müstensih tarafından eserin son sayfasında 14 Zilkade 966 (18 Ağustos 1559) tarihli olarak kaydedilmiştir. Konusu sebebiyle dilinin sade ve anlaşılır olduğu söylenemez. Eserin içerisinde yer alan matematik konuları günlük hayatın içerisinde örneklerle işleme dökülmüştür.

Eser, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde NEKTY2719 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Eski Oğuz Türkçesinden Klasik Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi eseridir. Geçiş dönemine ait bir eser olduğunu çalışmanın genelinde bulunan Eski Türkçe kelimelerin azlığı sebebiyle söylemek mümkündür. Konusu ve söz varlığı sebebiyle alana katkı sağlayacağı düşünülen eserde ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

1. Fasl ismlemleri ve bazı sayılar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı matematiksel işlemler kırmızı mürekkeple gösterilmiştir.
2. Eserde gelecek zaman hariç bütün fiil çekimleri kullanılmıştır.
3. Bir kelimenin farklı yazımlarının da mevcut olduğu görülür.

bêş (بش) (11b/03) - pêş (پش) (49b/01)

‘aded (عدد) (10a/03) - ‘adet (عادت) (16b/01)

tutub (توتوب) (51b/03) - tütub (طوتوب) (31b/05) - dutub (دوتوب) (7b/13)

daḥı (دخي) (10a/02) - daḥı (داخي) (54a/04)

4. Metinde -y- yardımcı ünsüzlü -(y)I belirtme hâl eki bazı yerlerde hemze ile yazılmıştır.

pāreyi (پاره) (30b/01)

cümleyi (جمله) (35b/03)

ḥāneyi (خانه) (28a/02)

ḡuremāyı (غرماء) (40a/03)

5. Kapalı e (è) gösteriminde bazen elif-ye (ی) okutucuları kullanılırken bazen de sadece elif (l) okutucusu kullanılmıştır. Kök ünlüsünde ye (ی) okutucusunun kullanıldığı örneklere de rastlanır.

dédükleri (دیدیکری) (41a/09)

dèyü (ديو) (22a/09)

bêş (بش) (11b/03)

èden (ايدن) (13b/11)

èyledi (ايلدي) (55a/04)

6. Metinde c-ç sesi kullanımında sadece *üç* ve *aķçe* kelimesinin yazım özelliğinden kaynaklı farklılık görülmektedir.

üçinci (اوچنجى) (50b/12) – üçinci (اوچنجى) (5b/13)

aķce (اقچه) (43a/07) - aķçe (اقچه) (14b/02)

7. Yabancı kökenli sözcüklerin yazımında bazı farklılık görülmektedir:

sebt (ثبت) (4a/06) - sebt (سبت) (44a/06) - sebt (سبت) (44a/11)

kıyās (قياس) (11b/07) - kıyas (قيس) (44b/07)

muḥāsebān (محاسبان) (5b/04) - muḥāsebān (مخاسبان) (2a/05)

iḥtiyāc (احتياج) (12a/04) - iḥtiyāc (اختياج) (47b/12)

8. Metinde geçen p ve b seslerinde birbirlerinin yerlerine kullanıldığı durumlar mevcuttur.

bes (بس) (13a/12) - pes (پس) (5b/01)

bêşiz (بشز) (13a/04) - pêşiz (پشز) (20a/09)

9. Eski Oğuz Türkçesi devrinde kullanılan ek-fiil eki +durur, +*turur* şeklinde görülmektedir.

āsānturur (اسان ترور) (40a/12)

10. Kelime ve eklerde nazal n'nin kullanılması gereken noktada nun (ن) okutucusunun kullanıldığı üç örneğe rastlanmıştır.

dênür (دنر) (44a/10) - dēñür (دكر) (40a/02)

aşl-ı māl olan (اصل مال اولن) (8b/04) - saṭr olañ (سطر اولك) (8b/02)

ètdün (اتدون) (2b/02)

11. Görülen geçmiş zaman ve 3. tekil şahıs iyelik ekinde yalnız iki örnekte ünlü sesin yuvarlaklaştığı görülmektedir.

birikmedü (بركمديو) (52a/12)

nesnesü (نسنه سو) (38b/02)

12. Eski Türkçede kullanılan bazı kelimelerin metinde de kullanıldığı görülmektedir:

anuç, altun, art, bêş, kañkı, ol, taşra, toķsan, toķuz, yēdi, yigirmi.

13. Metinde kullanılan “ev” (21b/09) kelimesinin alışılmış anlamı dışında “*bir sayının basamağı, hanesi*” manasıyla kullanıldığı görülmektedir.

14. Araştırmalar sonucunda ulaşılan yazma eserler İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi NEKTY2719 ve Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Nr. 03152-001 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. İstanbul Üniversitesi nüshasının tüm çalışmalarda adı geçen tek yazma olmasına karşın Süleymaniye Kütüphanesi yazmasından yapılan çalışmalarda bilinen bir nüsha olarak bahsedilmediği görülmektedir.

15. Dizin bölümünde 1276 madde başı bulunmakla beraber 5112 adet de alt madde bulunmaktadır. Bunlardan 96’sı kelimelerin farklı yazımlarına aittir. 10 tane kişi adı bulunmaktadır. Eserdeki kelimelerin 825 tanesi Arapça, 248 tanesi Türkçe, 95 tanesi Farsça, 2 tanesi Yunanca kökenlidir. Bununla birlikte Türkçe kelimelerin 7 tanesinin Arapça+Türkçe, 1 tanesinin Farsça+Türkçe kökenli olduğu görülmektedir. Arapça kelimelerin 5 tanesi Farsça+Arapça, 1 tanesi Yunanca+Arapça şeklinde oluşturulmuştur. Son olarak Farsça kelimelerin 4 tanesi Arapça+Farsça kelime birleşiminden oluşmaktadır. Metinde bulunan kelimelerin %21,21’i Türkçe, %70,48’i Arapça, %8,12’si Farsça, %0,17’si Yunancadır. Metinde ağırlıklı olarak Arapça kelimeler kullanılmıştır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Aydın, C. (1994). *Ebü'l-Vefa el-Bûzcânî*. C.10, DİA, İstanbul. (s. 348).
- Bursalı Mehmed Tahir Efendi, (1975). *Osmanlı Müellifleri*. C.3, İstanbul. (s. 284).
- Celâlzâde Mustafa Çelebi, *Tabakâtü'l-Memâlik ve Derecâtü'l-Mesâlik*. İÜMK Nadir Eserler, Nr:5997, vr. 155b
- Dilgan, H. (2009). *Büyük Matematikçi Ömer Hayyam*. Kaynak Yayınları. İstanbul.
- Ercilasun, A.B. (2004). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Ergin, M. (1993). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Yayınevi, İstanbul.
- Fazlıoğlu, İ. (1997). *Harizmi, Muhammed b. Musa*. C.16, DİA, İstanbul. (s. 224).
- Göker, L. (1981). *Matematik Tarihi ve Türk-İslam Matematikçilerinin Yeri*. Ankara (s. 13).
- Gülsevin, G. (2020). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara.
- Günday, D. (2021). *Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı Özellikleri ve Divan Rakamları*. Türk Tarih Kurumu Yayınları. Ankara. (s. 2).
- İhsanoğlu, E. (1999). *Osmanlı Matematik Literatürü Tarihi*. IRCICA. C.1. İstanbul. (s. 70).
- Karadeniz, Ü. (2019). *Tuhfetü'l-Guzât: Bir Silahşorluk Risalesi*. Türk Tarih Kurumu Yayınları. Ankara.
- Kerslake, C. J. (1993). *Celâlzâde Mustafa Çelebi*. DİA, c.VII. İstanbul. (s. 260).
- Matrakçı Nasûh. *Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i 'Irâkeyn-i Sultan Süleyman Han*. İstanbul Üniversitesi, TY. Nr. 5964. vr. 4a.
- Matrakçı Nasûh. *Cemâlü'l-Küttâb ve Kemâlü'l-Hüssâb*, Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Kemankes Koleksiyonu. Nr. 00363, vr. 2b
- Matrakçı Nasûh, *Cemâlü'l-Küttâb ve Kemâlü'l-Hüssâb*. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi. Nr. 2719. vr. 2b, 17b.
- Matrakçı Nasûh. *Cemâlü'l-Küttâb ve Kemâlü'l-Hüssâb*. Süleymaniye Kütüphanesi. Esad Efendi Koleksiyonu. Nr. 03152-001. vr. 2b.

Matrakçı Nasûh. *Tuhfetü'l-Guzât*. Süleymaniye Kütüphanesi. Esad Efendi. Nr. 2206. vr. 3a.

Matrakçı Nasûh. *Umdetü'l-Hisâb*. Nuruosmaniye Kütüphanesi. Nr. 2984. vr. 173a-174b.

Ronan, Colin A. (2003). *Bilim Tarihi. Dünya Kültürlerinde Bilim Tarihi ve Gelişmesi*. (Çev. E. İhsanoğlu-F. Günergun). Tübitak Yayınları. 2003.

Sayılı, A. (1991). *Mısırlılarda ve Mezopotamyalılarda Matematik, Astronomi ve Tıp*. Türk Tarih Kurumu Basımevi. Ankara.

Süreyya, M. (1996). *Sicill-i Osmânî*. c.4. İstanbul. (s. 1230)

Şahin, H. (2018). *Eski Anadolu Türkçesi*. Akçağ Yayınları. Ankara.

Taneri, K. Z. (2009). *Türk Matematikçileri*. Cinius Yayınları. İstanbul.

Tümer, G. (1992). *Bîrûnî*. C.6, DİA, İstanbul. (s. 206).

Yurdaydın, H. G. (1963). *Matrakçı Nasûh*. Ankara Üniversitesi Basımevi. (s. 70-71).

Yurdaydın, H. G. (1976). *Nasûhü's-Silâhî (Matrakçı) Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i 'Irâkeyn-i Sultân Süleymân Hân*. Türk Tarih Kurumu. Ankara. (s. 1-3,30)

Diğer Yayınlar

Değirmendere, M. (2009). *Kuyucaklızâde M. Âtîf ve Matematiğe Dair "Nihâyetü'l-Erbâb Fî Tercemeti Hulâsati'l-Hisâb" Adlı Eseri (Metin ve Değerlendirme)*. Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.

Erkan, D. (2005). *Matrakçı Nasûh'un Süleymân-nâmesi (1520-1537)*, Marmara Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul. (s. XX.).

Fazlıoğlu, İ. (1993). *İbn el Havvam ve Eseri El-Fevaid El-Bahaiyye Fi El-Kavaid El-Hisabiyye Tenkitli Metin ve Tarihi Değerlendirme*. İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Kalafat, Ş. (2015). *Câmi'ü'l-Hisâb*. Uludağ Üniversitesi, Doktora Tezi. Bursa.

Karagöz, A. (2013). *Nasûh Es-Silâhi'nin Umdetül-Hisâb Adlı Eseri (89b-179a)(İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*. Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Özçelik, S. (2009). *Muhyeddin Muhammed'in Mecma'ü'l-Kavâ'id Adlı Eseri (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)*. İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi. İstanbul.

Süreli Yayınlar

Araz Ay, G. (2016). *Onaltıncı Yüzyılda Çağdaş Sanatçı: Matrakçı Nasûh*. Turkish Studies 11/2, 57-66. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9428>

- Baga, E. (2021). *Osmanlı Klasik Döneminde İstanbul'da Matematik İlimler*. Bilimname(45), 79-119. <https://doi.org/10.28949/bilimname.855277>
- Oğuz Ceylan, T. (2019). 16. Yüzyılda Osmanlı Muhasebecilerinin Matematik Anlayışındaki Gelişmeler: Mürşidü'l-Muhasibin Örneği. Muhasebe Ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi (16), 111-144.
- Unat, Y. (2016). 16. Yüzyılda Osmanlılarda Çok Yönlü Bir Bilim İnsanı: Matrakçı Nasuh. Ölümünün 450. Yılında Matrakçı Nasuh, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu ve Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Merkezi, 2014. Dört Öge Dergisi-Yıl 4-Sayı 9-Nisan 2016.

Sözlükler

- Akalın, Ş.H. (2011). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Develioğlu, F. (1996). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Gülensoy, T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*. C.I, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Gülensoy, T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*. C.II, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Hacısalıhoğlu, H.H.-Hacıyev, A.-Kalantarov, V.-Sabuncuoğlu, A. (2009). *Matematik Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul.
- Kanar, M. (2009). *Arapça-Türkçe Sözlük*. Say Yayınları, İstanbul.
- Mahmud, Kâşgarlı (1985). *Dîvânü Lugâti't-Türk (Besim Atalay, Dîvânü Lûgati't-Türk Tercümesi)*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Remzî, Doktor Hüseyin (2018). *Lûgat-i Remzî (Hazırlayan: Ali Birinci)*. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul.
- Sami, Şemseddin (1989). *Kamus-ı Türki*. Enderun Kitabevi, İstanbul.

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Ayça Nur ÜSTÜN İŞLEYEN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Bölümü	Türk Dili ve Edebiyatı
Makale ve Bildiriler	
1. Küçüker, P.- Üstün İşleyen, A.N. (2023). Matrakçı Nasûh'un Cemâlü'l-Küttâb ve Kemâlü'l-Hüssâb Adlı Eserindeki Matematik Terimleri Üzerine, XV. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı, Asos Yayınevi, (s. 295-309).	